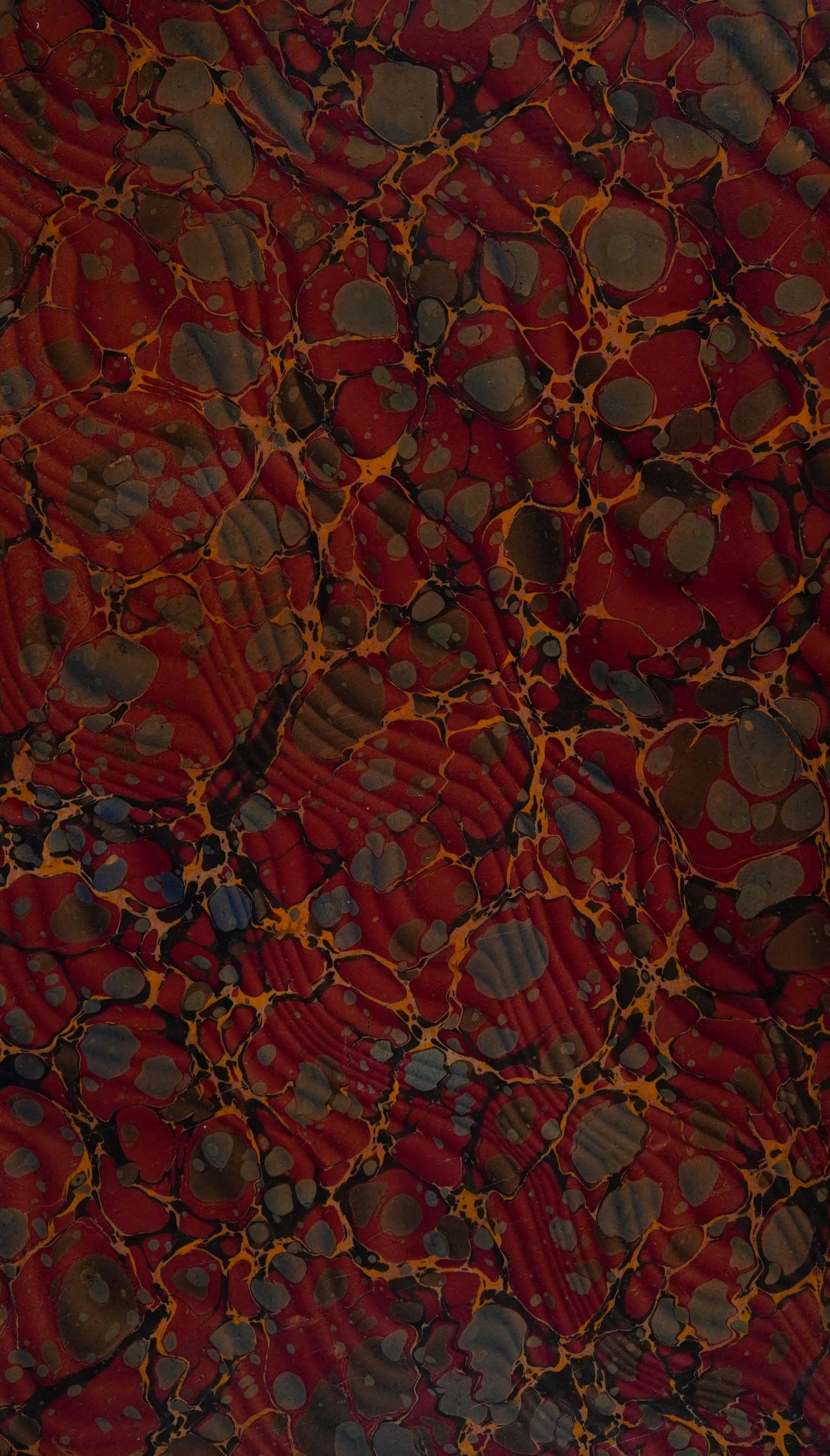

† 226.4
Class

B 471
Book

General Theological Seminary Library

CHELSEA SQUARE, NEW YORK

M. I. LAGRANGE - C. LAVERGNE, O. P.

SYNOPSIS EVANGELICA

GRAECE

BARCINONE: APVD 'EDITORIAL ALPHA'
PARISIIS: APVD V. LECOFFRE, BIBLIOPOLAM
I. GABALDA, EDITOREM
MCMXXVI

SYNOPSIS EVANGELICA

Societas 'EDITORIAL ALPHA'
omnia iura sibi vindicat

SYNOPSIS EVANGELICA

TEXTVM GRAECVM QVATTVOR EVANGELIORVM RECENSUIT
ET IVXTA ORDINEM CHRONOLOGICVM
LVCAE PRAESERTIM ET IOHANNIS CONCINNAVIT

1855 -
R. P. MARIA-IOSEPHVS LAGRANGE, O. P.

SOCIATIS CVRIS

R. P. CESLAI LAVERGNE

EIVSDEM ORDINIS.

BARCINONE: APVD 'EDITORIAL ALPHA'
PARISIIS: APVD V. LECOFFRE, BIBLIOPOLAM
I. GABALDA, EDITOREM

VIA DICTA BONAPARTE, 90
MCMXXVI

LIBRARY OF THE
VATICAN APOSTOLIC LIBRARY
1855

+ 226. 41
B471

82132

CVM PERMISSV SUPERIORVM

IMPRIMATVR

Parisiis, die 30.^a octobris 1925

V. DVPIN, V. G.

NIHIL OBSTAT

DR. FRANCISCVS FAVRA, Canonicus Lectoralis, Censor

Barcinone, die 10 augusti 1926

IMPRIMATVR

† JOSEPH, Episcopus Barcinonensis

De Excmi. ac Ilmi. Domini mei Episcopi mandato

DR. FRANCISCVS M.ª ORTEGA DE LA LORENA, Cancellarius

UNIVERSITÄT ZÜRICH

LIBRARY

NOV 1926

FRANCISCO CAMBÓ
VIRO IN RE POLITICA SVMMO
LITTERARVM HVMANIORVM FAVTORI
MAGNIFICENTISSIMO
DE DIVINIS BENE MERENTI
D. D. D.

Fr. M.-I. LAGRANGE
Fr. C. LAVERGNE

LECTORI SALVTEM:

VITAM Domini nostri Iesu Christi ante oculos quasi praescriptam semper habuere Christiani, omnes euentus, personas, regiones, temporum etiam rationem et rerum nexum cognoscere summopere cupientes.

Cui uoto obstabat quod ea quae fecit et docuit Magister in quattuor euangelii libris narrantur, quorum auctores de tramite historiae nihil uel parum curasse, immo ne quidem inter se connecti posse uidebantur.

Res, ut opinabantur Syri, bene Tatiano cesserat, qui euangelia canonica in unum coartans, nullas dubitandi uel alium ordinem excogitandi ansas dabat. sed in hoc grauiter peccabat Diatessaron illud, siue 'per quattuor' concatenatum euangelium, quod textus uniuscuiusque euangelii licet fere integre receptus, confractus tamen et quasi mancus suam amittebat indolem, cum Spiritus Sanctus unum quidem euangelium, si sensum diuinum spectes, sed per quattuor distincta instrumenta inspirauerit, propriam uim et perfectionem habentia. unde, ut unumquodque euangeliorum suam proprietatem retineat, et tamen inter ea quidam nexus eluceat, ad instar illius ingeniosissimi operis ab Origene conflati, per *σελίδες* seu columnas, quasi sub uno aspectu ante oculos lectoris recenter fuerunt collocata, quam dispositionem synopsim uocant; ex quo factum est ut euangelia secundum Matthaeum, Marcum et Lucam, quae similia uel uicina continent iisdem fere uocibus expressa, quasi sub uno obtutu comprehensa synoptica fuerint appellata.

Aliquam tamen difficultatem adferebat haec synopsis et etiam periculum, nam si hac arte primo intuitu apparet in quibus consentiant, simul etiam detegitur et diuersitas dictorum et ambiguitas ordinis. unde cogitanti mihi de tali opere instituendo inde a primis uitae clericalis diebus apud pios S. Sulpitii magistros qui haec studia libenter fouebant, licet uaria diuersis temporibus temptauerim, nihil certum nec etiam satis probabile uisum est, ita ut ab incepto saepenumero defecerim.

Sic sentiunt recentiores plerique, persuasissimum habentes integram Christi uitam, absoluto ordine chronologico digestam, ex euangeliiis erui non posse. taceo de criticis quos potius hypercriticos nominaueris, qui omnem fidem sacris narratoribus detrectant.

Verum, quod mireris, ipsi critici a synopsis graecis conficiendis non desistunt; inter quos Tischendorf, Huck, Larfeld — nullus autem uir catholicus — ab omnibus laudantur. ratio est in promptu. expositores enim, tametsi res iuxta ordinem historicum delineare desperent, tamen in

solutione quaestionis, ut aiunt, synopticae, ipsamet synopsi consentaneum est plurimum iuuari. siue enim propter uicinitatem et congruentiam rerum, ordinis, uocum, quemdam euangelistam puta Lucam a Marco dependere statuas, siue discrepantiae ita te deterreant ut necesse uideatur ad solam traditionem oralem recurrere tanquam ad fontem communem, siue etiam figmentum illud iam explosum de euangelio primitiuo in lingua Hebraeorum conscripto refricare uelis, semper ad comparationem textuum recurrendum erit, quae cum synopsi expedite, dilucide et sine mora perficitur.

Decebat igitur uirum catholicum, uel hac solummodo causa, hanc prouinciam sibi deponere, cum hic ipse usus non parum iuuat ipsius Vulgatae latinae authenticae interpretationem.

Sed et aliquid amplius optandum. re enim penitus introspecta postquam ad opus nimis arduum, et, quod dolendum, uiribus meis inaequale, unumquodque euangelium, non solum iuxta propriam mentem, locutiones, rationem qua res componit et distribuit, sed etiam comparatione cum aliis instituta intellegendum me accinxissem et, Deo adiuvante, utcumque commentarios publici iuris fecissem, quasi per hanc explorationem certior factus, non amplius dubitavi ordinem, non quidem in omnibus absolutum, sed uerum et historicum iuxta euangelia noua ratione proponi posse.

Hoc enim adhuc erat impedimento, quod, licet melioris notae expositores, iam inde a tempore Maldonati, ultro confessi sint Matthaeum minime facta et sermones Domini iuxta ordinem chronologicum retulisse, tamen multi, eodem, immo maiori consensu, ipsum antesignanum habebant. unde certe maxima confusio in mente lectoris oriebatur, utpote qui in prima columna sequentiam, seu, ut Graeci, ἀκολουθίαν Matthaei legebat, et tamen signis quibusdam monebatur res alio ordine ad euentum deuenisse.

Recentiores quidem acatholici saepe saepius Marcum ducem ponebant, illum sane, ex eorum opinione, qui primus euangelium edidisset; sed in hoc, criticae coniecturae plus aequo indulgentes, ipsi criticae arti non satis faciebant quod Lucam a Marco seponebant, a quo tamen pendet ut ipsi non irrationabiliter pro certo affirmant. et quamuis Marcus historico ordine rerum Matthaeum facile superet, Lucas tamen plura habet, et ipsum Marcum aliquatenus ad exquisitiorem diligentiam reuocare uidetur, praesertim cum promittat se diligenter et καθεξῆς scripturum.

Sit igitur Lucas inter synopticos quasi flum praebens quo inter daedaleos sinus et ambages synopsis nostrae secure incedamus.

Sicut autem Lucas post alios exploratius euangelicum agrum percurrit, ita Iohannes ultimus, sed tanquam testis, immo discipulus ualde dilectus res omnes probe noscens, pauca sed maximi momenti adnotare uoluit, praesertim quoad tempus praedicationis dominicae, secundum quosdam dies festos signatae et distractae. iure merito igitur primum Iohannes sibi uindicabat locum, sed quoniam raro euenit ut eadem eodem modo narret, uisum est ipsum post alios ponere, quasi ultimo sententiam dicentem a qua fere numquam licet appellare.

Notes uelim hac dispositione euangelistas ordinari etiam secundum rationem temporis quo scripserunt, si modo synopticos non dextrorsum sed sinistrorsum legas.

Cum tamen res humanae uix solutiones semper inter se constantes patiantur, Lucae consecutione inuiolabiliter seruata, ut unius saltem euangelistae locus quilibet facile inueniatur, si forte in aliquo uideatur ab ordine rerum probabiliori diuertisse, hic locus asterisco notatur; aliquando autem ad hunc ordinem crucis, signo insignitus reuocatur praeter propriam sequentiam. Immo ex omnibus euangeliiis aliqui textus ad comparationem facilius instituendam uncis angulatis includuntur; ne tamen plura saepius repetantur, alia quae comparanda essent ex nota 'confer' (cf.) doceberis.

Quare autem in casibus particularibus sic uel alio modo iudicatum sit, longum foret disputare, et a ratione huius synopsis alienum. liceat te beneuolum lectorem ad commentarios transmittere, ubi causa proponitur et quae probabilior appareat sententia pro modulo nostro indicatur. libenter fateor, immo profiteor, plurima, praesertim circa locum et tempus nonnisi hac cautione esse proposita: non liquet.

Textus ipse, licet post eximios et indefessos labores criticorum fere certus sit, tamen in multis, nec minoris momenti locis, nonnisi dubitanter proponitur. has uarias lectiones ponderare et existimare aliquo modo in operibus proxime memoratis temptaui; in hac synopsi illae tantum indicantur circa quas uiri docti alii aliter opinantur, quo in casu doceri magis quam alios docere liberet.

In hoc conficiendo opusculo, R. P. Ceslaum Lavergne strenue adlaborauisse, titulus ipse testatur, cui, necnon R. P. Raphael Tonneau qui nobiscum plagulas legit, gratias amanter agere est mihi gratissimum.

Hoc opus nostrum quodcumque sit, lectore beneuole et dilecte—te enim adloquor, qui amore Verbi Dei praesertim euangelici uere flagras—accipe et sedulo euolue. lapsus corrigendo in scientia, condonando in caritate proficies, et si uel isto modo utilitatem de labore nostro habeas, nos Domino Iesu Christo per intercessionem Reginae Sacratissimi Rosarii enixis precibus commenda.

FR. M. I. LAGRANGE

Scribebam Hierosolymis, die sacro Pentecostes, anno ab Incarnatione Domini 1925.

SIGLA

- † Crux indicat locum Lucae uel Iohannis iuxta rerum ordinem sed praeter auctoris sequentiam.
- * Asteriscus indicat in eisdem quae extra ordinem chronologicum esse uidentur.
- [] Voces uncis angulatis inclusae ad uberiorem comparationem ponuntur.
- () Voces uncis rotundis inclusae in Vulgata latina habentur, sed a pluribus criticis expunguntur tanquam a librariis additae.

T = *Tischendorf*, Nouum Testamentum graece... editio octaua critica maior.
H = The New Testament in the original greek (*Westcott and Hort*).
S = Die Schriften des Neuen Testaments... von Hermann Freiherr von *Soden*.
V = Nouum Testamentum graece... *Henr. Jos. Vogels*.

a. = ante.
p. = post.
pot. q. = potius quam.
om. = omittendum.
add. = addendum.

Index fragmentorum iuxta ordinem fere chronologicum.

PROOEMIUM.

1. De Verbo Dei Incarnato et de eius teste Iohanne Baptista					
2. Quare et quomodo scripserit Lucas	Lc. I, 1-4.				Io. I, 1-18.

PARS I.^a—*Aurora salutis.*

3. Praecursor promittitur	Lc. I, 5-25.				
4. Angelo nuntiante, Maria Virgo fit Mater Dei.	Lc. I, 26-38.				
5. Maria uisitat Elisabeth	Lc. I, 39-56.				
6. Praecursoris natiuitas, circumcisio et recessus in desertum	Lc. I, 57-80.				
7. Ioseph ab angelo docetur Mariam e Spiritu Sancto concepisse				Mt. I, 18-25 ^a .	
8. Christus in Bethlehem nascitur et a pastoribus colitur	Lc. II, 1-20.				
9. Circumcisio et nomen Iesu	Lc. II, 21.			Mt. I, 25 ^b .	
10. Iesus in Templo sistitur et tanquam Messias agnoscitur	Lc. II, 22-38.				
11. Magi. Recessus in Aegyptum. Clades Innocentium et luctus matrum				Mt. II, 1-18.	
12. Ex Aegypto uocat Deus filium suum				Mt. II, 19-21.	
13. Parentes Iesu in ciuitatem Nazareth reuertuntur	Lc. II, 39-40.			Mt. II, 22-23.	
14. Duodennis Iesus in medio Doctorum	Lc. II, 41-52.				

PARS II.^a—*Iohannes ducit ad Christum.*

15. Missio Iohannis Baptistae	Lc. III, 1-6.	Mc. I, 1-6.	Mt. III, 1-6	[Io. I, 6. 23].
16. Praedicatio poenitentiae	Lc. III, 7-9.		Mt. III, 7-10 [VII, 19].	
17. Iohannes docet uiros bonae uoluntatis	Lc. III, 10-14.			
18. Baptista praeannuntiat fortiorem baptizaturum in Spiritu Sancto	Lc. III, 15-18.	Mc. I, 7-8.	Mt. III, 11-12.	[Io. I, 15. 26b-27. 30 ^b . 33].
19. Iesus a Iohanne baptizatur	Lc. III, 21-22.	Mc. I, 9-11.	Mt. III, 13-17.	
20. Genealogia Christi	Lc. III, 23-38.		Mt. I, 1-17.	
21. Post ieiunium Christus a diabolo temptatur.	Lc. IV, 1-13.	Mc. I, 12-13.	Mt. IV, 1-11.	
22. Testimonium Iohannis de Christo ad legatos Iudaeorum				Io. I, 19-28.
23. Quomodo Iohannes agnouerit Christum in baptismo				Io. I, 29-34.
24. Andreas et alius Iesum adeunt; Andreas adducit Simonem				Io. I, 35-42.

25. Iesus in Galilaeam rediens uocat Philippum et Nathanaelem					Io. I, 43-51.
26. Iesus interest nuptiis in oppido Cana					Io. II, 1-11.
27. Iesus uenit Capharnaum					Io. II, 12.
28. Circa festum Paschae ascendit Hierosolymam et Templum purgat.	† Lc. XIX, 45-46	Mc. XI, 15 ^b -17.	Mt. XXI, 12-13.		Io. II, 13-17.
29. Quaestio de potestate Iesu (cf. 236)					*Io. II, 18-22.
30. Iesus docet Nicodemum circa regenerationem et Filium hominis					Io. II, 23-III, 15.
31. Fides uenit ad lucem					Io. III, 16-21.
32. Amicus Sponsi gaudet propter uocem Sponsi.					Io. III, 22-30.
33. Fides discernit					Io. III, 31-36.
34. Iohannem tenet Herodes in carcere	† Lc. III, 19-20.	Mc. VI, 17-20.	Mt. XIV, 3-5.		

PARS III.^a—*Ministerium in Galilaea, usque ad discessionem multorum.*

SECT. I.^a—*Iesus relinquit Iudaeam et docet in Galilaeam.*

35. Iter in Galilaeam	Lc. IV, 14 ^a .	Mc. I, 14 ^a .	Mt. IV, 12.		Io. IV, 1-3.
36. Iesus apud Samaritanos					Io. IV, 4-42.
37. In Galilaea redux, Iesus sanat filium ministri regii					Io. IV, 43-54.
38. Incipit ministerium publicum Christi in Galilaea	Lc. IV, 14 ^b -15.	Mc. I, 14 ^b -15.	Mt. IV, 17.		
39. Iesus in patria sua tempus salutis nuntiat aduenisse	Lc. IV, 16-22 ^a .				
40. Iesus relinquit Nazareth et migrat Capharnaum	Lc. IV, 31.	Mc. I, 21.	Mt. IV, 13-16.		
41. Iesus docet cum auctoritate	Lc. IV, 32.	Mc. I, 22.	{ Mt. VII, [28 ^a] 28 ^b -29.		
42. Iesus daemoniacum sanat	Lc. IV, 33-37.	Mc. I, 23-28.			
43. Socrum Petri sanat in Capharnaum	Lc. IV, 38-39.	Mc. I, 29-31.	Mt. VIII, 14-15.		
44. Multae sanationes uespere	Lc. IV, 40-41.	{ Mc. I, 32-34; III, 11-12.	{ Mt. VIII, 16-17.		
45. Abscessio Iesu ad euangelizandum	Lc. IV, 42-44.				
46. Vocatio Petri et Andreae, Iohannis et Iacobi.	Lc. V, 1-11.	Mc. I, 16-20.	Mt. IV, 18-22.		
47. Leprosus mundatur	Lc. V, 12-16.	Mc. I, 40-45.	Mt. VIII, 1-4.		

SECT. II.^a—*Quinque conflictus cum Phariseis.*

48. Sanatio paralytici; (1 ^{us} conflictus)	Lc. V, 17-26.	Mc. II, 1-12.	Mt. IX, [1] 2-8.		
49. Vocatio Leui (Matthaei); prandium in eius domo; (2 ^{us} conflictus)	{ Lc. V, 27-32 [XV, 1-2].	{ Mc. II, 13-17.	{ Mt. IX, 9-13 [XII, 7].		
50. Quaestio de ieiunio; (3 ^{us} conflictus)					
51. In die sabbati discipuli spicas euellunt; (4 ^{us} conflictus)	Lc. V, 33-39.	Mc. II, 18-22.	Mt. IX, 14-17.		
52. In die sabbati sanatio manus aridae; (5 ^{us} conflictus)	{ Lc. VI, 1-5. [XIV, 3 ^b].	{ Mc. II, 23-28. [XIV, 3 ^b].	{ Mt. XII, 1-8. [XIV, 3 ^b].		
53. Primum consilium perdendi Iesum. (cf. 172, 233, 239.)					
	Lc. VI, 11.	Mc. III, 6.	Mt. XII, 14.		

SECT. III.^a—*Sermo in quo noua doctrina proclamatur.*

54. Iesus duodecim discipulos eligit	Lc. VI, 12-16.	Mc. III, 13-19.	Mt. X, 1-4.		
55. Concursus turbae	Lc. VI, 17-19.	Mc. III, 7-10.	{ Mt. XII, 15-21; IV, 24-25.		
56. Magister docens	Lc. VI, 20 ^a .				
57. Prooemium. Beatitudines et imprecationes	Lc. VI, 20 ^b -26.		Mt. V, 1-2.		
			Mt. V, 3-12.		
I. Prima pars Sermonis.					
58. Principium: Christus non soluit sed adimplet Legem					Mt. V, 17. 20.

α) *Perficiuntur praecepta:*

59.—1. de non occidendo;			Mt. V, 21-24.
60.—2. de non moechando; (cf. 133).		[Mc. IX, 43-45-47.]	{ Mt. V, 27-30. [XVIII, 8-9].
61.—3. de repudiatione; (cf. 214).	† Lc. XVI, 18.	[Mc. X, 11-12.]	{ Mt. V, 31-32. [XIX, 9].
62.—4. de iureiurando;			Mt. V, 33-37.
63.—5. de talione et condonatione;	† Lc. VI, 29-30.		Mt. V, 38-42.
64.—Regula aurea	† Lc. VI, 31.		Mt. VII, 12.
65.—6. de amore inimicorum.	Lc. VI, 27-28; 32-36.		Mt. V, 43-48.
66. β) <i>Omnia propter Deum:</i>			Mt. VI, 1.
67.—1. de eleemosyna;			Mt. VI, 2-4.
68.—2. de oratione;			Mt. VI, 5-6.
69.—3. de ieiunio			Mt. VI, 16-18.

II. *Secunda pars Sermonis.*α) *Animaduersiones:*

70.—1. de non iudicando proximum;	Lc. VI, 37-42.		Mt. VII, 1-5.
71.—2. de sacris non profanandis;			Mt. VII, 6.
β) <i>Monitiones:</i>			
72.—1. de angusta porta et arcta uia;	[Lc. XIII, 24-25].		Mt. VII, 13-14.
73.—2. cauendum ab hypocritis;	Lc. VI, 43-45.		{ Mt. VII, 15-20; Mt. XII, 33-37.
74.—3. a discipulis requiruntur opera bona	Lc. VI, 46.		Mt. VII, 21.
75. <i>Conclusio Sermonis.</i>	Lc. VI, 47-49.		Mt. VII, 24-27.

SECT. IV.^a—*Varii motus erga Christum.*

76. Capharnaum sanatur seruus centurionis	Lc. VII, 1-10.		{ Mt. VII, 28 ^a ; VIII, 5-10. 13.
77. Nain filius uiduae ad uitam reuocatur	Lc. VII, 11-17.		
78. Iohannis captiui legatio ad Iesum	Lc. VII, 18-23.		Mt. XI, 2-6.
79. Iohannes praecursor et ipse Christus a generatione praua uindicantur	{ Lc. VII, 24-35. } † XVI, 16.		{ Mt. XI, 7-19.
80. Quoniam dilexit multum, mulier peccatrix dimittitur in pace	{ Lc. VII, 36-50.		
81. Iesus praedicat, aliquot ministrantibus feminis	Lc. VIII, 1-3.		
82. Sollicitudo parentum Iesu		Mc. III, 20-21.	
83. Veri parentes Iesu	{ Lc. VIII, 19-21. } [XI, 28].	{ Mc. III, 31-35.	Mt. XII, 46-50.

SECT. V.^a—*Iesus docet in parabolis.*

84. Parabola de seminante	Lc. VIII, 4-8.	Mc. IV, 1-9.	Mt. XIII, 1-9.
85. Quare Iesus loquitur in parabolis	Lc. VIII, 9-10.	Mc. IV, 10-12.	Mt. XIII, 10-15.
86. Explicatio parabolae de seminante	Lc. VIII, 11-15.	Mc. IV, 13-20.	Mt. XIII, 18-23.
87. Mysterium reuelabitur	{ Lc. VIII, 16-18. } [VI, 38 ^b . XI, 33. XII, 2. XIX, 26].	{ Mc. IV, 21-25. }	{ Mt. XIII, 12 [V, 15; VII, 2 ^b ; X, 26; XXV, 29.]
88. Parabola de messe sensim crescente		Mc. IV, 26-29.	
89. Parabola de lolio et tritico			Mt. XIII, 24-30.
90. Parabola de grano sinapis	† Lc. XIII, 18-19.	Mc. IV, 30-32.	Mt. XIII, 31-32.
91. Parabola de fermento	† Lc. XIII, 20-21.		Mt. XIII, 33.
92. Vsus parabolarum		Mc. IV, 33-34.	Mt. XIII, 34-35.
93. Explicatio parabolae de lolio et tritico			Mt. XIII, 36-43.
94. Parabolae de thesauro et de margarita			Mt. XIII, 44-46.
95. Parabola de sagena			Mt. XIII, 47-50.
96. Conclusio parabolarum			Mt. XIII, 51-52.

SECT. VI.^a—*Missio trans mare Galilaeae.*

97. Tempestas sedatur	Lc. VIII, 22-25.	Mc. IV, 35-41.	{ Mt. XIII, 53; VIII, 18. 23-27.
98. Iesus sanat daemoniacum in regione Gerasenorum	Lc. VIII, 26-39.	Mc. V, 1-20.	Mt. VIII, 28-34.
99. Iesus sanat mulierem sanguine fluentem et suscitatur filiam Iairi	Lc. VIII, 40-56.	Mc. V, 21-43.	Mt. IX, 1. 18-26.
100. Iesus a Nazaraeis reiectus	† Lc. IV, 22 ^b -30.	Mc. VI, 1-6 ^a .	{ Mt. XIII, [53] } [Io. VI, 42. IV, 44.]

SECT. VII.^a—*Missio Apostolorum.*

101. Missio duodecim Apostolorum	{ Lc. IX, 1-5. [X, 2-7. 10-12].	{ Mc. VI, 6 ^b -11.	Mt. IX, 35-38; X, 5-16.
102. Praedicatio discipulorum et magistri	Lc. IX, 6.	Mc. VI, 12-13.	Mt. XI, 1.
103. Iohannes Baptista ab Herode necatur		Mc. VI, 21-29.	Mt. XIV, 6-12.
104. Opinio Herodis Antipae de Iesu	Lc. IX, 7-9.	Mc. VI, 14-16.	Mt. XIV, 1-2.
105. Reditus Apostolorum	Lc. IX, 10 ^a .	Mc. VI, 30.	

SECT. VIII.^a—*Panis Vitae.*

106. Prima panum multiplicatio (cf. 117)	Lc. IX, 10 ^b -17.	Mc. VI, 31-44.	Mt. XIV, 13-21.	†Io. VI, 1-15.
107. Iesus incedit super lacum		Mc. VI, 45-52.	Mt. XIV, 22-33.	†Io. VI, 16-21.
108. Sanationes in terra Gennesareth		Mc. VI, 53-56.	Mt. XIV, 34-36.	
109. Instructio de pane uitae et de sumptione corporis et sanguinis Christi				†Io. VI, 22-59.
110. Discessus quorundam discipulorum				†Io. VI, 60-71.

PARS IV.^a—*Instantior praedicatio, praesertim extra Galilaeam.*SECT. I.^a—*In festo Pentecostes*

111. Sanat Iesus infirmum apud piscinam Bezatha die sabbati				Io. V, 1-18.
112. Filius Dei, a Patre missus, iure paterno operatur				Io. V, 19-30.
113. Filius testimonium accipit a Patre.—Reditus in Galilaeam.				{ Io. V, 31-47; VII, 1.

SECT. II.^a—*Formatio discipulorum.*

114. Traditiones Phariseorum et uerum seruitium Dei	† Lc. VI, 39.	Mc. VII, 1-23.	Mt. XV, 1-20.	
115. Exaudit Iesus mulierem alienigenam multa deprecantem.		Mc. VII, 24-30.	Mt. XV, 21-28.	
116. Iesus sanat surdo-mutum et alios; summo plausu excipitur		Mc. VII, 31-37.	Mt. XV, 29-31.	
117. Secunda panum multiplicatio (cf. 106)		Mc. VIII, 1-10.	Mt. XV, 32-39.	
118. Pharisei et Sadducae signum coeleste petunt		Mc. VIII, 11-13.	Mt. XVI, 1 [2] 3-4.	
119. Cauendum a fermento praesertim Phariseorum	† Lc. XII, 1 ^b .	Mc. VIII, 14-21.	Mt. XVI, 5-12.	
120. Iesus sanat caecum Bethsaida		Mc. VIII, 22-26.	Mt. XVI, 13-20.	
121. Confessio Petri et promissio Christi	Lc. IX, 18-21.	Mc. VIII, 27-30.	Mt. XVI, 13-20.	
122. Prima praedictio Passionis et Resurrectionis. (cf. 128, 223.)	Lc. IX, 22.	Mc. VIII, 31-33.	Mt. XVI, 21-23.	
123. Ille saluatur qui sequitur Iesum (cf. 192).	{ Lc. IX, 23-26. [XII, 9. XIV, 27. XVII, 33].	{ Mc. VIII, 34-38.	{ Mt. XVI, 24-27 [X, 38-39].	{ [Io. XII, 25].
124. Promissio de proximo regno Dei	Lc. IX, 27.	Mc. IX, 1.	Mt. XVI, 28.	
125. Transfiguratio Iesu in monte	Lc. IX, 28-36.	Mc. IX, 2-8.	Mt. XVII, 1-8.	
126. De aduentu Eliae in persona Iohannis Baptistae		Mc. IX, 9-13.	Mt. XVII, 9-13.	
127. Iesus sanat adolescentem morbo sontico laborantem et daemoniacum	{ Lc. IX, 37-43 ^a . } † XVII, 5-6. }	{ Mc. IX, 14-29. } [XI, 22 ^b -23]. }	{ Mt. XVII, 14-21. } [XXI, 21]. }	
128. Secunda praedictio Passionis et Resurrectionis. (cf. 122, 223.)	Lc. IX, 43 ^b -45.	Mc. IX, 30-32.	Mt. XVII, 22-23.	
129. Tributum ex pisce pro se et pro Petro solui iubet Iesus			Mt. XVII, 24-27.	
130. Discipulorum ambitionem redarguit infantis exemplo (cf. 257)	{ Lc. IX, 46-48. }	{ Mc. IX, 33-37 [X, 43-44]. }	{ Mt. XVIII, 1-4. [XX, 26-27. XXXIII, 11]. }	
131. Tolerantia erga eos qui usurpant nomen Iesu	Lc. IX, 49-50.	Mc. IX, 38-40.		
132. Officia erga fratres credentes	{ † Lc. XVII, 1-3 ^a , [IX, 48]. }	{ Mc. IX, 41-42. }	{ Mt. X, 41-42. XVIII, 5-7, 10-11 [12-14]. }	
133. Obligatio uitandi scandalum passiuum		Mc. IX, 43-49.	{ Mt. XVIII, 8-9. [V, 29-30]. }	

134. Ministri Christi sunt sal terrae	† Lc. XIV, 34-35	Mc. IX, 50.	Mt. V, 13.	
135. Offensa remittenda	† Lc. XVII, 3 ^b -4		Mt. XVIII, 15-22.	
136. Parabola serui misericordiam consecuti et recusantis			Mt. XVIII, 23-35.	
SECT. III. ^a — <i>In festo Tabernaculorum.</i>				
137. Iesus non uult ire Hierosolymam patenter				Io. VII[1]2-13.
138. It tamen paruo comitatu et a Samaritanis reicitur	Lc. IX, 51-56.			
139. Iesus docet se sabbatum non uiolasse				Io. VII, 14-24.
140. Disputatio de origine Christi				Io. VII, 25-30.
141. Iesus nuntiat se breui discessurum				Io. VII, 31-36.
142. Iesus fons uitae spiritalis				Io. VII, 37-39.
143. Circa Iesum et Christum diuersi diuersa opinantur				Io. VII, 40-52.
144. Mulier in adulterio deprehensa coram Iesu sistitur				{ Io. VII, 53- VIII, 11.
145. De se ipsa lux testimonium reddit, a Patre confirmatum				Io. VIII, 12-20.
146. Terret Iudaeos Iesus ne legatum Dei contemnant				Io. VIII, 21-30.
147. Iudaei, qui filium Dei nolunt agnoscere, non sunt ueri filii Abrahae				Io. VIII, 31-59.
148. Hierosolymis Iesus sanat caecigenum				Io. IX, 1-41.
149. Iesus Bonus Pastor dat uitam suam pro ouibus				Io. X, 1-18.
150. Iudaei incerti manent				Io. X, 19-21.
SECT. IV. ^a — <i>A festo Tabernaculorum usque ad festum Enceniorum.</i>				
151. Discipulatus conditiones	Lc. IX, 57-62.		Mt. VIII, 19-22.	
152. Legatio septuaginta duorum discipulorum {	{ Lc. X, 1-16. [IX, 3. 4. 5.] }		{ Mt. X, 40. XI, 20- 24. [IX, 37 ^b -38; X, 7-8. 12-16]. }	
153. Reditus discipulorum	Lc. X, 17-20.			
154. Reuelatio Filii et Patris	Lc. X, 21-22.		Mt. XI, 25-27.	
155. Inuitatio ad suscipiendum iugum suauae			Mt. XI, 28-30.	
156. Reuelatio discipulis concessa	Lc. X, 23-24.		Mt. XIII, 16-17.	
157. Quaestio legisperiti de uita aeterna	Lc. X, 25-29.	Mc. XII, 28-34.	Mt. XXII, 34-40.	
158. Parabola de bono samaritano	Lc. X, 30-37.			
159. Maria et Martha	Lc. X, 38-42.			
160. Oratio dominica	Lc. XI, 1-4.	Mc. XI, 25.	Mt. VI, 7-15.	
161. Parabola de amico importuno	Lc. XI, 5-8.			
162. Oratio semper exaudita	Lc. XI, 9-13.		Mt. VII, 7-11.	
163. Duos caecos sanat Iesus et deinde mutum			Mt. IX, 27-34.	
164. Daemonio expulso, diuersi diuersa sentiunt	Lc. XI, 14-16.	Mc. III, 22.	Mt. XII, 22-24.	
165. Iesus expellit daemonia iure fortioris	Lc. XI, 17-23.	Mc. III, 23-27.	Mt. XII, 25-30.	
166. Blasphemia in Spiritum Sanctum	† Lc. XII, 10.	Mc. III, 28-30.	Mt. XII, 31-32.	
167. Status sanati fit peior	Lc. XI, 24-26.		Mt. XII, 43-45.	
168. Mater Iesu beata	{ Lc. XI, 27-28. [VIII, 21]. }			
169. Signum Ioniae (cf. 118)	Lc. XI, 29-32.		Mt. XII, 38-42.	
170. De lumine spiritali in mundo et in homine	{ Lc. XI, 33-36. [VIII, 16]. }		{ Mt. V, 14-16; VI, 22-23. }	
171. In aedibus Pharisei, Phariseos et Legisperitos increpat (cf. 243)	{ Lc. XI, 37-52. [XX, 46]. }		{ Mt. XXIII pas- sim. }	
172. Secundum consilium perdendi Iesum. (cf. 53, 233, 239.)	{ Lc. XI, 53-54. Lc. †VI, 40; [VIII, 17. IX, 26.] XII, 2-9. }		Mt. X, 24-33.	
173. Solus Deus timendus in persecutione				
174. Auxilium Spiritus Sancti promissum aduersus insidiantes	{ Lc. XII, 11-12. [XXI, 14-15.] }	Mc. XIII, 11.	Mt. X, 19-20.	[Io. XV, 26.]
175. Occasione litis, docet auaritiam esse stultam	Lc. XII, 13-21.			
176. Sollicitudo tollenda	Lc. XII, 22-31.		Mt. VI, 25-34.	
177. Thesaurus in caelo	Lc. XII, 32-34.		Mt. VI, 19-21.	
178. Vigilantia exercenda (cf. 250)	Lc. XII, 35-40.	Mc. XIII, 33-37.	{ Mt. XXIV [42] 43-44. [XXV, 13]. }	
179. Parabola de dispensatore fideli et de seruo infideli	Lc. XII, 41-48.		Mt. XXIV, 45-51.	

180. Iesus in signum cui contradicetur	Lc. XII, 49-53.		Mt. X, 34-36. Mt. XVI, 2-3. V, 25-26.
181. Tempora suadent reconciliationem	Lc. XII, 54-59.		
182. Parabola de ficu sterili	Lc. XIII, 1-9.		
183. Sabbato sanat mulierem	Lc. XIII, 10-17.		
184. Iter per angustam portam. Intran- t Gentiles, aliquibus Iudaeis exclusis	Lc. XIII, 22-30.		Mt. VII[13-14]22- 23; VIII, 11-12.
185. Vanae Herodis insidiae, cum Iesus debeat mo- ri Hierosolymis	Lc. XIII, 31-33.		
SECT. V. ^a — <i>A festo Encaeniorum usque ad ultimum Pascha.</i>			
186. Docet se unum esse cum Patre		Mc. X, 1.	Mt. XIX, 1-2. Io. X, 22-39. Io. X, 40-42.
187. Abit trans Iordanem			
188. Sabbato sanat hydropicum	Lc. XIV, 1-6 [VI, 9].		
189. Parabola de non ambiendo primum locum in conuiuio	Lc. XIV, 7-11 [XVIII, 14 ^b].		Mt. XXIII, 12 [XVIII, 4].
190. De pauperibus inuitandis gratuita liberalitate.	Lc. XIV, 12-14.		
191. Parabola de inuitatis contemptoribus, et de homine uestem nuptialem non habente	Lc. XIV, 15-24.		Mt. XXII, 1-14.
192. Crux proponitur fidei qui uolunt esse Christi discipuli (cf. 123)	Lc. XIV, 25-27 [IX-23].	[Mc. VIII, 34 ^b].	Mt. X, 37-38 [XVI, 24 ^b].
193. Parabolae de turri et de bello	Lc. XIV, 28-33.		
194. Cachinnus Pharisaeorum contra Iesum peccatores adloquentem	Lc. XV, 1-2 [V, 29. 30].		
195. Parabola de oue perdita	Lc. XV, 3-7.		Mt. XVIII, 12-14.
196. Parabola de drachma amissa	Lc. XV, 8-10.		
197. Parabola de filio prodigo	Lc. XV, 11-32.		
198. Parabola de uillico iniquitatis	Lc. XVI, 1-12.		
199. Nemo duobus dominis inseruit	Lc. XVI, 13.		Mt. VI, 24.
200. Contra animum elatum Pharisaeorum	Lc. XVI, 14-15.		
201. Apex de lege non cadet	Lc. XVI, 17.		Mt. V, 18-19.
202. Parabola de Lazaro et diuite	Lc. XVI, 19-31.		
203. Monitum de humilitate	Lc. XVII, 7-10.		
204. Iter ad Hierosolymam per Samariam et Gali- laeam	Lc. XVII, 11.		
205. Decem leprosos mundat	Lc. XVII, 12-19.		
206. De regno Dei et aduentu filii hominis	Lc. XVII, 20-21. [Mc. XIII, 21-23.]		
<i>Ad discipulos:</i>			
207.—a) de inopinato aduentu Christi;	Lc. XVII, 22-25.		Mt. XXIV, 26-27.
208.—b) de falsa securitate ante hunc aduentum;	Lc. XVII, 26-30.		Mt. XXIV, 37-39.
209.—c) ab exterioribus diuellendum:	Lc. XVII, 31-33 [IX, 24].	[Mc. VIII, 35. { XIII, 15-16].	Mt. X, 39. [XVI, 25; XXIV, 17-18]. { [Io. XII, 25]
210.—d) de ultimo iudicio;	Lc. XVII, 34-36.		Mt. XXIV, 40-41.
211.—e) ubi corpus ibi aquilae	Lc. XVII, 37.		Mt. XXIV, 28.
212. Parabola de iudice iniquo	Lc. XVIII, 1-8.		
213. Parabola de pharisaeo et publicano	Lc. XVIII, 9-14 [XIV, 11].		
214. De repudio et matrimonio indissolubili	[Lc. XVI, 18].	Mc. X, 2-12. {	Mt. XIX, 3-12 [V, 32].
215. Iesus admittit ad se paruulos	Lc. XVIII, 15-17.	Mc. X, 13-16. {	Mt. XIX, 13-15 [XVIII, 3].
216. Diues quamuis a Iesu dilectus abit tristis	Lc. XVIII, 18-23.	Mc. X, 17-22.	Mt. XIX, 16-22.
217. De periculo diuitiarum	Lc. XVIII, 24-27.	Mc. X, 23-27.	Mt. XIX, 23-26.
218. Praemium iis qui Iesum sequuntur promittitur	Lc. XVIII, 28-30.	Mc. X, 28-31.	Mt. XIX, 27-30.
219. Parabola de operariis in uineam missis			Mt. XX, 1-16.
220. Resurrectio Lazari Bethaniae			
221. Concilium suadet Caiaphas ut Iesum perdant			Io. XI, 1-44. Io. XI, 45-53.
222. Iesus, in urbem Ephraim secedens, a Iudaeis exquiritur			Io. XI, 54-57.

PARS V.^a—*Vltima praedicatio.*SECT. I.^a—*Vltimum iter Hierosolymitanum.*

223. Tertia praedictio Passionis et Resurrectionis. (cf. 122, 128.)	Lc. XVIII, 31-34.	Mc. X, 32-34.	Mt. XX, 17-19.
--	-------------------	---------------	----------------

224. Filiis Zebedaei primos locos ambientibus Iesus calicem promittit	Lc. XVIII, 35-43.	Mc. X, 35-41.	Mt. XX, 20-24.	
225. Prope Iericho caecum illuminat	Lc. XIX, 1-10.	Mc. X, 46-52.	Mt. XX, 29-34.	
226. Iesus a Zacchaeo exceptus	Lc. XIX, 11-28.			
227. Parabola de mnarum (talentorum) usu	[VIII, 18 ^b].	{[Mc. IV, 25].	{Mt. XXV, 14-30. [XIII, 12].	
SECT. II. ^a — <i>Sexta die ante mortem Iesu.</i>				
228. Iesus ungitur a Maria Bethaniae		Mc. XIV, 3-9.	Mt. XXVI, 6-13.	Io. XII, 1-11.
SECT. III. ^a — <i>Quinta die ante mortem Iesu.</i>				
229. Ingressus sollemnis in Hierusalem	Lc. XIX, 29-44.	Mc. XI, 1-11 ^a .	{Mt. XXI, 1-11. 14-16.	{Io. XII, 12-19.
230. Accedentibus Graecis, de morte sua proxima turbam monet				Io. XII, 20-36.
231. Iesus Bethaniae pernoctat		Mc. XI, 11 ^b .	Mt. XXI, 17.	
SECT. IV. ^a — <i>Quarta die ante mortem Iesu.</i>				
232. Imprecatio fici		Mc. XI, 12-14.	Mt. XXI, 18-19 ^a .	
233. Tertium consilium perdendi Iesum. (cf. 53, 172, 239.)	Lc. XIX, 47-48.	Mc. XI, 15 ^a . 18.		
234. Vespere Iesus egreditur de ciuitate.		Mc. XI, 19.		
SECT. V. ^a — <i>Tertia die ante mortem Iesu.</i>				
235. Ficu uerbo arefacta, de fidei potestate disserit Iesus (cf. 127)	{[Lc. XVII, 6].	Mc. XI, 20-26.	{Mt. XXI, 19 ^b -22. [VI, 14-15; XVII, 20 ^b].	
236. Interrogatur de sua potestate (cf. 29)	Lc. XX, 1-8.	Mc. XI, 27-33.	Mt. XXI, 23-27.	
237. Parabola de duobus filiis.	[Lc. VII, 29-30].		Mt. XXI, 28-32.	
238. Parabola de uinitoribus filium domini necantibus	Lc. XX, 9-18.	Mc. XII, 1-11.	Mt. XXI, 33-44.	
239. Quartum consilium perdendi Iesum. (cf. 53, 172, 233.)	Lc. XX, 19.	Mc. XII, 12.	Mt. XXI, 45-46.	
240. Phariseorum quaestio de tributo soluendo	Lc. XX, 20-26.	Mc. XII, 13-17.	Mt. XXII, 15-22.	
241. Contra Sadducaeorum cauillationes defendit Iesus resurrectionem	Lc. XX, 27-40.	Mc. XII, 18-27.	Mt. XXII, 23-33.	
242. Quomodo Christus sit et filius et dominus Dauid	Lc. XX, 41-44.	Mc. XII, 35-37 ^a .	Mt. XXII, 41-46.	
243. Sermo contra Phariseos et Scribas (cf. 171)	{Lc. XX, 45-47. † XIII, 34-35. [XI, 43].	{Mc. XII, 37 ^b -40.	Mt. XXIII.	
244. Viduae pauperis munus laudatur	Lc. XXI, 1-4.	Mc. XII, 41-44.		
245. Quid Iudaei senserint de praedicatione Christi, paucis exponitur				Io. XII, 37-50.
246. Prophetia de ciuitatis et templi euersione.	{Lc. XXI, 5-24. † XVII, 31 [XII, 11-12].	{Mc. XIII, 1-10. [I] 12-23.	{Mt. XXIV, 1-25. X, 17-18 [19-20] 21-23.	
247. De aduentu Filii hominis.	Lc. XXI, 25-28.	Mc. XIII, 24-27.	Mt. XXIV, 29-31.	
248. De tempore primi euentus	Lc. XXI, 29-33.	Mc. XIII, 28-31.	Mt. XXIV, 32-35.	
249. De die et hora suprema		Mc. XIII, 32.	Mt. XXIV, 36.	
250. Quidquid sit de tempore, uigilandum.	Lc. XXI, 34-35.	{[Mc. XIII, 33. 35. 37].	{Mt. XXIV, 42. [XXV, 13].	
251. Parabola de uirginibus prudentibus et fatuis	Lc. XXI, 36.		Mt. XXV, 1-13.	
252. De ultimo iudicio			Mt. XXV, 31-46.	
253. Quomodo Iesus se habuerit in his diebus	Lc. XXI, 37-38.			[Io. XVIII, 2].
SECT. VI. ^a — <i>Secunda die ante mortem Iesu.</i>				
254. Phariseos et Scribas adiuvat proditio Iudae	Lc. XXII, 1-6.	{Mc. XIV, 1-2. 10-11.	{Mt. XXVI, 1-5. 14-16.	
SECT. VII. ^a — <i>Pridie mortis Iesu.</i>				
255. Iubente Domino, discipuli ultimam cenam parant	Lc. XXII, 7-13.	Mc. XIV, 12-16.	Mt. XXVI, 17-19.	

256. Cena paschalis.	Lc. XXII, 14-18	Mc. XIV, 17-25.	Mt. XXVI, 20-29.	
257. Discipulorum ambitionem coerces Iesus et eorum pedes lauat (cf. 130).	Lc. XXII, 24-30 {	Mc. X, 42-45. { [IX, 35].	Mt. XX, 25-28. [XIX, 28b: XXIII, 11].	Io. XIII, 1-20.
258. Proditorem indicat. Exit Iudas.	† Lc. XXII, 21-23	Mc. XIV, 18-21.	Mt. XXVI, 21-25.	Io. XIII, 21-30.
259. Discipulis dat corpus et sanguinem in cibum et potum.	† Lc. XXII, 19-20	Mc. XIV, 22-24.	Mt. XXVI, 26-28.	
260. Iesus glorificandus dat mandatum nouum de caritate				Io. XIII, 31-35.
261. Praedicit dispersionem Apostolorum et lapsum Petri, salua eius fide indefectibili	Lc. XXII, 31-34	Mc. XIV, 27-31.	Mt. XXVI, 31-35 {	Io. [XVI, 31-32] XIII, 36-38.
262. Tempora felicitatis et nubila.	Lc. XXII, 35-38			
263. Iesus promittit discipulis praesentiam Paracliti et suam simul ac Patris				Io. XIV, 1-31.
264. Iesus uitis uera.				Io. XV, 1-17.
265. De mundi odio et auxilio Paracliti.				Io. XV, 18- XVI, 4.
266. Paraclitus docens discipulos. Gaudium de reditu Christi				Io. XVI, 5-33.
267. Precatio Christi pro unitate				Io. XVII, 1-26.

PARS VI.^a — *Passio Christi.*

SECT. I.^a — *Gethsemani.*

268. Iter ad Montem Oliuarum	Lc. XXII, 39.	Mc. XIV, 26.	Mt. XXVI, 30.	Io. XVIII, 1.
269. Anxietas Iesu in horto Gethsemani	Lc. XXII, 40-46	Mc. XIV, 32-42.	Mt. XXVI, 36-46.	

SECT. II.^a — *Iesus coram Summo Pontifice.*

270. Iesus comprehenditur.	Lc. XXII, 47-53	Mc. XIV, 43-52.	Mt. XXVI, 47-56.	Io. XVIII, 2-11.
271. Iesus ducitur ad Annam				Io. XVIII, 12-13.
272. Adducitur ad Caiapham, principem sacerdotum. Triplex negatio Petri	Lc. XXII, 54-62 {	Mc. XIV, 53- 54. 66-72.	Mt. XXVI, 57- 58. 69-75.	Io. XVIII, 14- 27.
273. Improperia	Lc. XXII, 63-65	Mc. XIV, 65.	Mt. XXVI, 67-68.	
274. Iesus, interrogatus denuo a Caiapha, a Syndrio condemnatur	Lc. XXII, 66-71 {	Mc. XV, 1 ^a ; XIV, 55-64.	Mt. XXVII, 1; XXVI, 59-66.	

SECT. III.^a — *Iesus coram Pontio Pilato.*

275. Iesus ducitur ad Pilatum	Lc. XXIII, 1.	Mc. XV, [1 ^a] 1 ^b	Mt. XXVII, [1] 2.	Io. XVIII, 28.
276. Desperatio proditoris			Mt. XXVII, 3-10.	
277. Iesus a Iudaeis accusatur coram Pilato	Lc. XXIII, 2.			Io. XVIII, 29-32.
278. A Pilato interrogatur	Lc. XXIII, 3.	Mc. XV, 2.	Mt. XXVII, 11. {	Io. XVIII, 33- 38 ^a .
279. Pilatus incertus haeret		Mc. XV, 3-5.	Mt. XXVII, 12-14	
280. Nullam inueniendo causam damnandi, Iesum ad Herodem mittit	Lc. XXIII, 4-12			Io. XVIII, 38 ^b .
281. Pilatus proponit dimissionem Iesu post poenam morte mitiorem	Lc. XXIII, 13-17			
282. Suadentibus maioribus, plebs dimissionem Barabae anteponit	Lc. XXIII, 18-23	Mc. XV, 6-14. {	Mt. XXVII, 15- 18. 20-23.	Io. XVIII, 39- 40.
283. Iesus flagellatur		Mc. XV, 15 ^b .	Mt. XXVII, 26 ^b .	Io. XIX, 1.
284. Spinis coronatur		Mc. XV, 16-19.	Mt. XXVII, 27-30	Io. XIX, 2-3.
285. Peruicacia Iudaeorum euincit Pilati segnem uoluntatem			Mt. XXVII, 19. 24-25.	Io. XIX, 4-15.
286. Iesus damnatur et Iudaeis traditur	Lc. XXIII, 24-25 {	Mc. XV, 15 ^a ; [15 ^b]. 20 ^a	Mt. XXVII, 26 ^a . [26 ^b]. 31 ^a .	Io. XIX, 16 ^a .

SECT. IV.^a — *Crucifixio et mors Iesu.*

287. Iter ad Golgotha	Lc. XXIII, 26-32	Mc. XV, 20 ^b -21	Mt. XXVII, 31 ^b - 32.	Io. XIX, 16 ^b - 17 ^a .
288. Crucifixio Iesu	Lc. XXIII, 33 ^a . {	Mc. XV, 22-24 ^a 25.	Mt. XXVII, 33- 35 ^a .	Io. XIX, 17 ^b - 18 ^a .
289. Crucifixio latronum	Lc. XXIII, 33 ^b	Mc. XV, 27-28.	Mt. XXVII, 38.	Io. XIX, 18 ^b .

290. Ponitur titulus	† Lc. XXIII, 38.	Mc. XV, 26.	Mt. XXVII, 37.	Io. XIX, 19-22.
291. Prima uox Christi, ueniam pro Iudaeis im- plorantis	Lc. XXIII, 34 ^a .			
292. Vestes diuiduntur	Lc. XXIII, 34 ^b .	Mc. XV, 24 ^b .	Mt. XXVII, 35 ^b -36.	Io. XIX, 23-24.
293. 2. ^a uox Christi, matrem discipulo commit- tentis				Io. XIX, 25-27.
294. Blasphemiae Iudaeorum	Lc. XXIII, 35-37.	Mc. XV, 29-32 ^a .	Mt. XXVII, 39-43.	
295. 3. ^a uox Christi, Paradisum latroni poenitenti promittentis	Lc. XXIII, 39-43.	Mc. XV, 32 ^b .	Mt. XXVII, 44.	
296. 4. ^a uox Christi, a Patre derelicti	Lc. XXIII, 44-45 ^a .	Mc. XV, 33-35.	Mt. XXVII, 45-47.	
297. 5. ^a uox Christi, sitientis		Mc. XV, 36.	Mt. XXVII, 48-49.	Io. XIX, 28-29.
298. 6. ^a uox Christi: Consummatum est				Io. XIX, 30 ^a .
299. 7. ^a uox Christi, spiritum suum Patri com- mendantis	Lc. XXIII, 46 ^a .			
300. Mors Christi	Lc. XXIII, 46 ^b .	Mc. XV, 37.	Mt. XXVII, 50.	Io. XIX, 30 ^b .

SECT. V.^a—*Post mortem Christi.*

301. Res, centurio, turba, mulieres uarie affi- ciuntur	{ Lc. XXIII, 45 ^b . 47-49.	{ Mc. XV, 38-41.	Mt. XXVII, 51-56.	
302. Latus Iesu perforatur				Io. XIX, 31-37.
303. Iesus sepelitur	Lc. XXIII, 50-56 ^a .	Mc. XV, 42-47.	Mt. XXVII, 57-61.	Io. XIX, 38-42.

SECT. VI.^a—*Sabbato Sancto.*

304. Mulieres silentes in sabbato	Lc. XXIII, 56 ^b .			
305. Sepulcrum custoditur			Mt. XXVII, 62-66.	

PARS VII.^a—*Resurrectio, apparitiones
et ascensio Christi.*

306. Mulieres ad Sepulcrum	Lc. XXIV, 1-2.	Mc. XVI, 1-4.	Mt. XXVIII, 1-4.	Io. XX, 1.
307. Magdalena currit ad Petrum				Io. XX, 2.
308. Angeli apparent mulieribus	Lc. XXIV, 3-8.	Mc. XVI, 5-8.	Mt. XXVIII, 5-7.	
309. Mulieres quod uiderunt discipulis nunciant	Lc. XXIV, 9-11.		Mt. XXVIII, 8.	
310. Petrus et Iohannes ad Sepulcrum	Lc. XXIV, 12.			Io. XX, 3-10.
311. Iesus apparet Mariae Magdalenae		Mc. XVI, 9-11.	Mt. XXVIII, 9-10.	Io. XX, 11-18.
312. Custodes Sepulcri pecunia corrupti			Mt. XXVIII, 11-15.	
313. Iesus apparet duobus discipulis euntibus in Emmaus	Lc. XXIV, 13-32.	Mc. XVI, 12.		
314. Duo discipuli cum apostolis conferunt	Lc. XXIV, 33-35.	Mc. XVI, 13.		
315. Iesus apparet discipulis, absente Thoma	Lc. XXIV, 36-43.			Io. XX, 19-23.
316. Iterum apparet, praesente Thoma		Mc. XVI, 14.		Io. XX, 24-29.
317. Apparitio ad mare Tiberiadis				Io. XXI, 1-23.
318. Apparitio in monte Galilaeo		Mc. XVI, 15-18.	Mt. XXVIII, 16-20.	
319. Vltima apparitio in ciuitate sancta	Lc. XXIV, 44-49.			
320. Iesus in caelum ascendit	Lc. XXIV, 50-53.	Mc. XVI, 19-20.		

EPILOGVS.

321. Epilogus Iohannis				† Io. XX, 30-31.
322. Epilogus discipulorum Iohannis				Io. XXI, 24-25.

Textus euangelici index.

Lucae sequentia.

Lc. I			11 — 53	[23] — 192	35 - 40 — 178	7 - 10 — 203	Lc. XXII										
1 - 4 — § 2	12 - 16 — 54	[24] — 209	41 - 48 — 179	49 - 53 — 180	11 — 204	12 - 19 — 205	1 - 6 — 254	7 - 13 — 255	14 - 18 — 256								
5 - 25 — 3	17 - 19 — 55	[26] — 173	27 — 124	28 - 36 — 125	20 - 21 — 206	22 - 25 — 207	19 - 20 — 259	21 - 23 — 258	24 - 30 — 257								
26 - 38 — 4	20 ^a - 26 — 57	37 - 43 ^a — 127	43 ^b - 45 — 128	46 - 48 — 130	26 - 30 — 208	31 — 246	31 - 34 — 261	35 - 38 — 262	39 — 268								
39 - 56 — 5	27 - 28 — 65	[48] — 132	49 - 50 — 131	51 - 56 — 138	31 — 209	32 - 33 — 209	40 - 46 — 269	47 - 53 — 270	54 - 62 — 272								
57 - 80 — 6	29 - 30 — 63	57 - 62 — 151	31 — 64	32 - 36 — 65	34 - 35 — 243	33 — 123	63 - 65 — 273	66 - 71 — 274									
Lc. II			37 - 38 — 70	[38 ^b] — 87	Lc. XIII			Lc. XXIII									
1 - 20 — 8	39 — 114	Lc. X			1 - 9 — 182	10 - 17 — 183	1 - 8 — 212	9 - 14 — 213	[14 ^b] — 189								
21 — 9	40 — 173	1 - 16 — 152	[2 - 7] — 101	[10 - 12] — 101	18 - 19 — 90	20 - 21 — 91	15 - 17 — 215	18 - 23 — 216	24 - 27 — 217								
22 - 38 — 10	41 - 42 — 70	17 - 20 — 153	21 - 22 — 154	23 - 24 — 156	22 - 30 — 184	[24 - 25] — 72	28 - 30 — 218	31 - 34 — 223	35 - 43 — 225								
39 - 40 — 13	43 - 45 — 73	25 - 29 — 157	30 - 37 — 158	38 - 42 — 159	31 - 33 — 185	32 - 33 — 185	Lc. XIX										
41 - 52 — 14	46 — 74	Lc. XI			34 - 35 — 243	37 — 211	1 - 10 — 226	11 - 28 — 227	[26] — 87								
Lc. III			1 - 6 — 15	7 - 9 — 16	Lc. XIV			29 - 44 — 229	45 - 46 — 28								
10 - 14 — 17	15 - 18 — 18	Lc. VII			1 - 6 — 188	[3 ^b] — 52	47 - 48 — 233	Lc. XX									
19 - 20 — 34	21 - 22 — 19	1 - 10 — 76	11 - 17 — 77	18 - 23 — 78	7 - 11 — 189	[11] — 213	1 - 8 — 236	9 - 18 — 238	19 — 239								
23 - 38 — 20	24 - 35 — 79	18 - 23 — 78	24 - 35 — 79	[29 - 30] — 237	12 - 14 — 190	15 - 24 — 191	20 - 26 — 240	27 - 40 — 241	41 - 44 — 242								
Lc. IV			36 - 50 — 80	Lc. XII			45 - 47 — 243	[46] — 171	Lc. XXI								
1 - 13 — 21	Lc. VIII			1 - 4 — 160	5 - 8 — 161	9 - 13 — 162	14 - 16 — 164	17 - 23 — 165	24 - 26 — 167	27 - 28 — 168							
14 ^a — 35	1 - 3 — 81	4 - 8 — 84	9 - 10 — 85	11 - 15 — 86	16 - 18 — 87	[16] — 170	[17] — 173	[18 ^b] — 227	19 - 21 — 83	[21] — 168							
14 ^b - 15 — 38	16 - 18 — 87	[17] — 173	[18 ^b] — 227	22 - 25 — 97	26 - 39 — 98	40 - 56 — 99	Lc. IX			1 - 5 — 101							
16 - 22 ^a — 39	11 - 15 — 86	16 - 18 — 87	[16] — 170	17 - 23 — 165	24 - 26 — 167	27 - 28 — 168	29 - 32 — 169	33 - 36 — 170	[33] — 87	37 - 52 — 171							
22 ^b - 30 — 100	16 - 18 — 87	[28] — 83	29 - 32 — 169	33 - 36 — 170	[33] — 87	37 - 52 — 171	[43] — 243	53 - 54 — 172	Lc. XVI								
31 — 40	[16] — 170	33 - 36 — 170	[33] — 87	37 - 52 — 171	[43] — 243	53 - 54 — 172	Lc. XVII			1 - 3 ^a — 132							
32 — 41	[17] — 173	37 - 52 — 171	[43] — 243	53 - 54 — 172	Lc. XVIII			1 - 9 — 182	10 - 17 — 183	18 - 19 — 90							
33 - 37 — 42	[18 ^b] — 227	19 - 21 — 83	[21] — 168	22 - 25 — 97	26 - 39 — 98	40 - 56 — 99	Lc. XIX			1 - 10 — 226							
38 - 39 — 43	19 - 21 — 83	[21] — 168	22 - 25 — 97	26 - 39 — 98	40 - 56 — 99	Lc. XX			1 - 8 — 236	9 - 18 — 238							
40 - 41 — 44	22 - 25 — 97	26 - 39 — 98	40 - 56 — 99	Lc. XXI			1 - 4 — 244	5 - 24 — 246	[14 - 15] — 174	25 - 28 — 247							
42 - 44 — 45	Lc. V			1 - 11 — 46	12 - 16 — 47	17 - 26 — 48	27 - 32 — 49	[29 - 30] — 194	33 - 39 — 50	Lc. XXII							
Lc. VI			1 - 5 — 51	6 - 10 — 52	[9] — 188	23 - 26 — 123	27 - 32 — 49	[29 - 30] — 194	33 - 39 — 50	1 - 6 — 254	7 - 13 — 255	14 - 18 — 256					
Lc. VII			1 - 10 — 76	11 - 17 — 77	18 - 23 — 78	24 - 35 — 79	[29 - 30] — 237	36 - 50 — 80	Lc. XXIII			21 - 23 — 258					
Lc. VIII			1 - 3 — 81	4 - 8 — 84	9 - 10 — 85	11 - 15 — 86	16 - 18 — 87	[16] — 170	[17] — 173	[18 ^b] — 227	19 - 20 — 259	24 - 30 — 257					
Lc. IX			1 - 5 — 101	[3 - 4 - 5] — 152	6 — 102	7 - 9 — 104	10 ^a — 105	10 ^b - 17 — 106	18 - 21 — 121	22 — 122	31 - 34 — 261	35 - 38 — 262					
Lc. X			1 - 16 — 152	[2 - 7] — 101	[10 - 12] — 101	17 - 20 — 153	21 - 22 — 154	23 - 24 — 156	25 - 29 — 157	30 - 37 — 158	38 - 42 — 159	40 - 46 — 269					
Lc. XI			1 - 4 — 160	5 - 8 — 161	9 - 13 — 162	14 - 16 — 164	17 - 23 — 165	24 - 26 — 167	27 - 28 — 168	[28] — 83	29 - 32 — 169	33 - 36 — 170					
Lc. XII			1 ^a — 172 ^{bis}	1 ^b — 119	2 - 9 — 173	[2] — 87	[9] — 123	10 — 166	11 - 12 — 174	[11 - 12] — 246	13 - 21 — 175	22 - 31 — 176					
Lc. XIII			1 - 9 — 182	10 - 17 — 183	18 - 19 — 90	20 - 21 — 91	22 - 30 — 184	[24 - 25] — 72	31 - 33 — 185	34 - 35 — 243	Lc. XIV						
Lc. XIV			1 - 6 — 188	[3 ^b] — 52	7 - 11 — 189	[11] — 213	12 - 14 — 190	15 - 24 — 191	25 - 27 — 192	[27] — 123	28 - 33 — 193	34 - 35 — 134	Lc. XV				
Lc. XV			1 - 2 — 194	[1 - 2] — 49	3 - 7 — 195	8 - 10 — 196	11 - 32 — 197	Lc. XVI			1 - 12 — 198	13 — 199	14 - 15 — 200	16 — 79	17 — 201		
Lc. XVI			1 - 12 — 198	13 — 199	14 - 15 — 200	16 — 79	17 — 201	18 — 61	[18] — 214	19 - 31 — 202	Lc. XVII			1 - 3 ^a — 132	3 ^b - 4 — 135		
Lc. XVII			1 - 3 ^a — 132	3 ^b - 4 — 135	5 - 6 — 127	[6] — 235	Lc. XVIII			7 - 10 — 203	11 — 204	12 - 19 — 205	20 - 21 — 206	22 - 25 — 207	26 - 30 — 208		
Lc. XVIII			7 - 10 — 203	11 — 204	12 - 19 — 205	20 - 21 — 206	22 - 25 — 207	26 - 30 — 208	31 — 246	32 - 33 — 209	[33] — 123	34 - 36 — 210	37 — 211	Lc. XIX			
Lc. XIX			1 - 10 — 226	11 - 28 — 227	[26] — 87	29 - 44 — 229	45 - 46 — 28	47 - 48 — 233	Lc. XX			1 - 8 — 236	9 - 18 — 238	19 — 239	20 - 26 — 240	27 - 40 — 241	
Lc. XX			1 - 8 — 236	9 - 18 — 238	19 — 239	20 - 26 — 240	27 - 40 — 241	41 - 44 — 242	45 - 47 — 243	[46] — 171	Lc. XXI			1 - 4 — 244	5 - 24 — 246	[14 - 15] — 174	
Lc. XXI			1 - 4 — 244	5 - 24 — 246	[14 - 15] — 174	25 - 28 — 247	29 - 33 — 248	34 - 35 — 250	36 — 251	37 - 38 — 253	Lc. XXII			1 - 6 — 254	7 - 13 — 255	14 - 18 — 256	
Lc. XXII			1 - 6 — 254	7 - 13 — 255	14 - 18 — 256	19 - 20 — 259	21 - 23 — 258	24 - 30 — 257	31 - 34 — 261	35 - 38 — 262	39 — 268	40 - 46 — 269	47 - 53 — 270	54 - 62 — 272	63 - 65 — 273	66 - 71 — 274	
Lc. XXIII			1 — 275	2 — 277	3 — 278	4 - 12 — 280	13 - 17 — 281	18 - 23 — 282	24 - 25 — 286	26 - 32 — 287	33 ^a — 288	33 ^b — 289	34 ^a — 291	34 ^b — 292	35 - 37 — 294	38 — 290	
Lc. XXIV			39 - 43 — 295	44 - 45 ^a — 296	45 ^b — 301	46 ^a — 299	46 ^b — 300	47 - 49 — 301	50 - 56 ^a — 303	56 ^b — 304	Lc. XXV			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	
Lc. XXV			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XXVI			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XXVI			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XXVII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XXVII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XXVIII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XXVIII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XXIX			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XXIX			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XXX			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XXX			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XXXI			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XXXI			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XXXII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XXXII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XXXIII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XXXIII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XXXIV			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XXXIV			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XXXV			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XXXV			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XXXVI			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XXXVI			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XXXVII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XXXVII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XXXVIII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XXXVIII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XXXIX			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XXXIX			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XL			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XL			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XLI			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XLI			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XLII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XLII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XLIII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XLIII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XLIV			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XLIV			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XLV			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XLV			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XLVI			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XLVI			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XLVII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XLVII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XLVIII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XLVIII			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. XLIX			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309
Lc. XLIX			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	9 - 11 — 309	12 — 310	13 - 32 — 313	33 - 35 — 314	36 - 43 — 315	44 - 49 — 319	50 - 53 — 320	Lc. L			1 - 2 — 306	3 - 8 — 308	

Marci sequentia.

Mc. I		Mc. IV		Mc. VIII		Mc. XIII		[1 ^a] 1 ^b	
1 - 6	15	1 - 9	84	1 - 10	117	23 - 27	217	1 - 10	246
7 - 8	18	[1]	46	11 - 13	118	28 - 31	218	11	174
9 - 11	19	10 - 12	85	14 - 21	119	32 - 34	223	[11]12-23	246
12 - 13	21	13 - 20	86	22 - 26	120	35 - 41	224	[15-16]	209
14 ^a	35	21 - 25	87	27 - 30	121	[38-39]	123	[21-23]	206
14 ^b -15	38	[25]	227	31 - 33	122	42 - 45	257	24 - 27	247
16 - 20	46	26 - 29	88	34 - 38	123	[43-44]	130	28 - 31	248
21	40	30 - 32	90	[34 ^b]	192	46 - 52	225	32	249
22	41	33 - 34	92	[35]	209	Mc. XI		33 - 37	178
23 - 28	42	35 - 41	97	Mc. IX		1 - 11 ^a	229	[33-35-37]	250
29 - 31	43	Mc. V		1	124	11 ^b	231	Mc. XIV	
32 - 34	44	1 - 20	98	2 - 8	125	12 - 14	232	1 - 2	254
35 - 39	45	21 - 43	99	9 - 13	126	15 ^a	233	3 - 9	228
40 - 45	47	Mc. VI		14 - 29	127	15 ^b - 17	28	10 - 11	254
Mc. II		1 - 6 ^a	100	30 - 32	128	[15-16]	209	12 - 16	255
1 - 12	48	6 ^b -11	101	33 - 37	130	18	233	17	256
13 - 17	49	12 - 13	102	[35]	257	19	234	18 - 21	258
18 - 22	50	14 - 16	104	38 - 40	131	20 - 26	235	22 - 24	259
23 - 28	51	17 - 20	34	41 - 42	132	[22 ^b -23]	127	25	256
Mc. III		21 - 29	103	43 - 49	133	25	160	26	268
1 - 5	52	30	105	[43-45-47]	60	27 - 33	236	27 - 31	261
6	53	31 - 44	106	50	134	Mc. XII		32 - 42	269
7 - 10	55	45 - 52	107	Mc. X		1 - 11	238	43 - 52	270
11 - 12	44	53 - 56	108	1	187	12	239	53 - 54	272
13 - 19	54	Mc. VII		2 - 12	214	13 - 17	240	55 - 64	274
20 - 21	82	1 - 23	114	[11-12]	61	18 - 27	241	65	273
22	164	24 - 30	115	13 - 16	215	28 - 34	157	66 - 72	272
23 - 27	165	31 - 37	116	17 - 22	216	35 - 37 ^a	242	Mc. XV	
28 - 30	166					37 ^b - 40	243	1 ^a	274
31 - 35	83					41 - 44	244	Mc. XVI	

Matthaei sequentia.

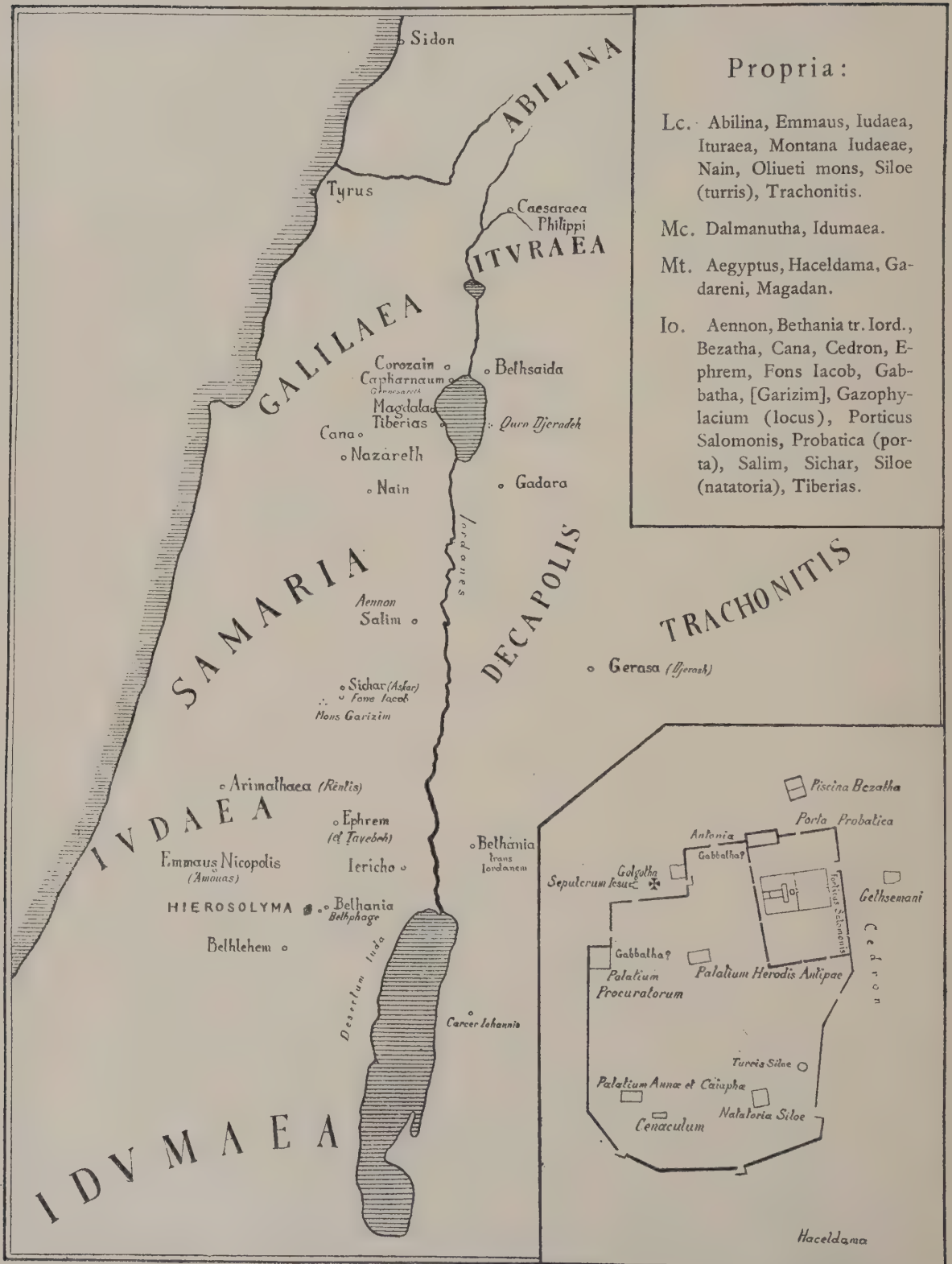
Mt. I		Mt. VI		Mt. XI	
1 - 17	20	1	66	1	102
18 - 25 ^a	7	2 - 4	67	2 - 6	78
25 ^b	9	5 - 6	68	7 - 19	79
Mt. II		7 - 15	160	20 - 24	152
1 - 18	11	[14-15]	235	25 - 27	154
19 - 21	12	16 - 18	69	28 - 30	155
22 - 23	13	19 - 21	177	Mt. XII	
Mt. III		22 - 23	170	1 - 8	51
1 - 6	15	24	199	[7]	49
7 - 10	16	25 - 34	176	9 - 13	52
11 - 12	18	Mt. VII		14	53
13 - 17	19	1 - 5	70	15 - 21	55
Mt. IV		[2 ^b]	87	22 - 24	164
1 - 11	21	6	71	25 - 30	165
12	35	7 - 11	162	31 - 32	166
13 - 16	40	12	64	33 - 37	73
17	38	13 - 14	72	38 - 42	169
		[13-14]	184	43 - 45	167
		15 - 20	73	46 - 50	83
		[19]	16	Mt. XIII	
		Mt. VIII		1 - 10	246
		21	74	11	174
		22 - 23	184	[11]12-23	246
		24 - 27	75	[15-16]	209
		28 ^a	76	[21-23]	206
		[28 ^a]28 ^b -29-	41	24 - 27	247
		Mt. IX		28 - 31	248
		1 - 4	47	32	249
		5 - 10	76	33 - 37	178
		11 - 12	184	[33-35-37]	250
		13	76	Mc. XIV	
		14 - 15	43	1 - 2	254
		16 - 17	44	3 - 9	228
		18	97	10 - 11	254
		19 - 22	151	12 - 16	255
		23 - 27	97	17	256
		28 - 34	98	18 - 21	258
		Mt. X		22 - 24	259
		1 - 4	54	25	256
		5 - 16	101	26	268
		[7-8.12-16]	152	27 - 31	261
		17 - 18	246	32 - 42	269
		19 - 20	174	43 - 52	270
		[19-20]	246	53 - 54	272
		21 - 23	246	55 - 64	274
		24 - 33	173	65	273
		[26]	87	66 - 72	272
		34 - 36	180	Mc. XV	
		37 - 38	192	1 ^a	274
		39	209	Mc. XVI	
		[38. 39]	123	1 - 4	306
		40	152	5 - 8	308
		41 - 42	132	9 - 11	311

Mt. XIII	19 - 31 — 116 32 - 39 — 117	[12-14] — 132 15 - 22 — 135 23 - 35 — 136	23 - 27 — 236 28 - 32 — 237 33 - 44 — 238 45 - 46 — 239	37 - 39 — 208 40 - 41 — 210 42 — 250 [42]43-44 — 178 45 - 51 — 179	[1] 2 — 275 3 - 10 — 276 11 — 278 12 - 14 — 279 15 - 18 — 282 19 — 285 20 - 23 — 282 24 - 25 — 285 26 ^a — 286 26 ^b — 283 [26 ^b] — 286 27 - 30 — 284 31 ^a — 286 31 ^b - 32 — 287 33 - 35 ^a — 288 35 ^b - 36 — 292 37 — 290 38 — 289 39 - 43 — 294 44 — 295 45 - 47 — 296 48 - 49 — 297 50 — 300 51 - 56 — 301 57 - 61 — 303 62 - 66 — 305
I - 9 — 84 10 - 11 — 85 12 — 87 [12] - 85, 227 13 - 15 — 85 16 - 17 — 156 18 - 23 — 86 24 - 30 — 89 31 - 32 — 90 33 — 91 34 - 35 — 92 36 - 43 — 93 44 - 46 — 94 47 - 50 — 95 51 - 52 — 96 53 — 97 [53]54-58 — 100	Mt. XVI 1 [2] 3-4 — 118 2 - 3 — 181 5 - 12 — 119 13 - 20 — 121 21 - 23 — 122 24 - 27 — 123 [24 ^b] — 192 [25] — 209 28 — 124	Mt. XIX 1 - 2 — 187 3 - 12 — 214 [9] — 61 13 - 15 — 215 16 - 22 — 216 23 - 26 — 217 27 - 30 — 218 [28 ^b] — 257	Mt. XXII 1 - 14 — 191 15 - 22 — 240 23 - 33 — 241 34 - 40 — 157 41 - 46 — 242	Mt. XXV 1 - 13 — 251 [13] — 178, 250 14 - 30 — 227 [29] — 87 31 - 46 — 252	
Mt. XIV I - 2 — 104 3 - 5 — 34 6 - 12 — 103 13 - 21 — 106 22 - 33 — 107 34 - 36 — 108	Mt. XVII 1 - 8 — 125 9 - 13 — 126 14 - 21 — 127 [20 ^b] — 235 22 - 23 — 128 24 - 27 — 129	Mt. XX 1 - 16 — 219 17 - 19 — 223 20 - 24 — 224 25 - 28 — 257 [26-27] — 130 29 - 34 — 225	Mt. XXIII [integrum] - 243 4 — 171 6-7 ^a — 171 [11] — 130, 257 12 — 189 13 — 171 23 — 171 25-32 — 171 34-36 — 171	Mt. XXVI 1 - 5 — 254 6 - 13 — 228 14 - 16 — 254 17 - 19 — 255 20 — 256 21 - 25 — 258 26 - 28 — 259 29 — 256 30 — 268 31 - 35 — 261 36 - 46 — 269 47 - 56 — 270 57 - 58 — 272 59 - 66 — 274 67 - 68 — 273 69 - 75 — 272	Mt. XXVIII 1 - 4 — 306 5 - 7 — 308 8 — 309 9 - 10 — 311 11 - 15 — 312 16 - 20 — 318
Mt. XV I - 20 — 114 21 - 28 — 115	Mt. XVIII 1 - 4 — 130 [3] — 215 [4] — 189 5 - 7 — 132 8 - 9 — 133 [8-9] — 60 10 - 11 — 132 12 - 14 — 195	Mt. XXI 1 - 11 — 229 12 - 13 — 28 14 - 16 — 229 17 — 231 18 - 19 ^a — 232 19 ^b - 22 — 235 [21] — 127	Mt. XXIV 1 - 25 — 246 [17-18] — 209 26 - 27 — 207 28 — 211 29 - 31 — 247 32 - 35 — 248 36 — 249	Mt. XXVII I — 274	

Iohannis sequentia.

Io. I	Io. IV	31 - 36 — 141	45 - 53 — 221	Io. XVI	16 ^a — 286
I - 18 — 1	I - 3 — 35	37 - 39 — 142	54 - 57 — 222	I - 4 — 265	16 ^b - 17 ^a — 287
[6] — 15	4 - 42 — 36	40 - 52 — 143		5 - 33 — 266	17 ^b - 18 ^a — 288
[15] — 18	43 - 54 — 37	53 — 144	Io. XII	[31-32] — 261	18 ^b — 289
19 - 28 — 22	[44] — 100		I - II — 228		19 - 22 — 290
[23] — 15		Io. VIII	12 - 19 — 229	Io. XVII	23 - 24 — 292
[26 ^b -27] — 18		I - II — 144	20 - 36 — 230	I - 26 — 267	25 - 27 — 293
29 - 34 — 23	Io. V	12 - 20 — 145	[25] — 123. 209		28 - 29 — 297
[30 ^b] — 18	I - 18 — III	21 - 30 — 146	37 - 50 — 245		30 ^a — 298
[33] — 18	19 - 30 — III2	31 - 59 — 147		Io. XVIII	30 ^b — 300
35 - 42 — 24	31 - 47 — III3		Io. XIII	I — 268	31 - 37 — 302
43 - 51 — 25		Io. IX	I - 20 — 257	2 - II — 270	38 - 42 — 303
	Io. VI	I - 41 — 148	21 - 30 — 258	[2] — 253	Io. XX
Io. II	I - 15 — 106		31 - 35 — 260	12 - 13 — 271	I — 306
I - 11 — 26	16 - 21 — 107	Io. X	36 - 38 — 261	14 - 27 — 272	2 — 307
12 — 27	22 - 59 — 109	I - 18 — 149		28 — 275	3 - 10 — 310
13 - 17 — 28	[42] — 100	19 - 21 — 150	Io. XIV	29 - 32 — 277	11 - 18 — 311
18 - 22 — 29	60 - 71 — III0	22 - 39 — 186	I - 31 — 263	33 - 38 ^a — 278	19 - 23 — 315
23 - 25 — 30		40 - 42 — 187		38 ^b — 280	24 - 29 — 316
	Io. VII		Io. XV	39 - 40 — 282	30 - 31 — 321
Io. III	I — III3	Io. XI	I - 17 — 264	Io. XIX	Io. XXI
I - 15 — 30	[1]2-13 — 137	I - 44 — 220	18 - 27 — 265	I — 283	I - 23 — 317
16 - 21 — 31	14 - 24 — 139		[26] — 174	2 - 3 — 284	24 - 25 — 322
22 - 30 — 32	25 - 30 — 140			4 - 15 — 285	
31 - 36 — 33					

CONSPECTVS GEOGRAPHICVS

CONSPECTVS CHRONOLOGICVS

	Ian.	Febr.	Mart.	April.	Mai.	Iun.	Iul.	Aug.	Sept.	Octob.	Nouem.	Decem.
A. D. 28. §§ 19-100.	Baptisma § 19 Ieiunium Christi § 21		Ecce Agnus Dei § 23 Nuptiae Cana § 26 Capharnaum § 27 1^m Pascha Videntes Nicodemus § 30 In Iudaea § 32		Iohannes in carcere § 34 In Samaria § 36 Nazareth 1 ^o § 40 Capharnaum § 41	Spicae euellatae § 51 Sermo § 54					Parabola de seminante § 84	Tempestas sedatur § 97 Nazareth 2 ^o § 100
A. D. 29. §§ 101-200.				1 ^a panum multiplic. § 106 2^m Pascha Iohannes necatur § 104 Missio Duodecim § 101	Pentecostes Bezatha § 111 In Phenicia § 115	In Decapoli § 116 2 ^a panum multiplic. § 117 Caesareae § 121	Transfiguratio § 125			Tabernaenia § 138 Fons Vitae § 148		Encaenia § 186
A. D. 30. §§ 201-320.				3^m Pascha 7. Mors Iesu 9. Resurrectio Lazari § 220 16. Apparitio § 316	18. Ascensio § 320							

Anno 19 ante I.-C. — Incipit aedificatio Templi.
 Ante Pascha anni 4 a. I.-C. — Mors *Herodis* Regis.
 Ab anno 4 a. usque ad A. D. 6. — *Archelaus* ethnarcha.
 Die 19 aug. 14. — Mors *Augusti* et aduentus *Tiberii*.
 A die 1 oct. 14 usque ad diem 1 oct. 15. — Annus 2us. *Tiberii*.
 » 1 oct. 27 » 1 oct. 28. — » 15us. »
 Ab anno 18 ad annum 36. — *Caligula* pontifex.
 » 26 » 36. — *Pilatus* procurator.

TEXTVS SACRI

PROOEMIVM.

1. De Verbo Dei Incarnato et de eius teste Iohanne Baptista.

Io. I, 1-18.

Io. I. ¹Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. ²Ὁ υἱὸς ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. ³πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν. ⁴ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. ⁵καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. ⁶Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. ⁷οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ. ⁸οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. ⁹Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ¹⁰ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. ¹¹Εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. ¹²Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ

γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ¹³οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. ¹⁴Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. ¹⁵Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων Ὁ υἱὸς ἦν ὃν εἶπον Ὁ πατήρ μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. ¹⁶ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος. ¹⁷ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωυσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. ¹⁸θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· μονογενὴς θεὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

2. Quare et quomodo scripserit Lucas.

Lc. I, 1-4.

Lc. I. ¹Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, ²καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου,

³ἔδοξε καὶ μοι παρηκολουθηκότι ἀνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι κράτιστε Θεόφιλε, ⁴ἵνα ἐπιγνῶς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

Io. I, 18. θεος cum H[ort] et V[ogels] potius quam υἱος (T[ischendorf] et S[oden]).

P A R S P R I M A .

AVRORA SALVTIS.

3. Praecursor promittitur.

Lc. I, 5-25.

Lc. I. ⁵Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἑρῶδου βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἱερεὺς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἑφημερίας Ἀβιά, καὶ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἑλισάβετ. ⁶ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐναντίον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασιν τοῦ Κυρίου ἀμεμῖτοι. ⁷καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἦν ἡ Ἑλισάβετ στείρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.

⁸Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἑφημερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ θεοῦ, ⁹κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου, ¹⁰καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος. ¹¹ᾤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. ¹²καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. ¹³εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνὴ σου Ἑλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. ¹⁴καὶ ἔσται χαρὰ σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται. ¹⁵ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίνει, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, ¹⁶καὶ πολλοὺς

τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν. ¹⁷καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἥλια, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι Κύριῳ λαὸν κατεσκευασμένον. ¹⁸καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον Κατὰ τί γινώσκειαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. ¹⁹καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ Ἐγὼ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σέ καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα. ²⁰καὶ ἰδοὺ ἔση σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἥς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οὔτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. ²¹καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ. ²²ἔξελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ. καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενεν κωφός. ²³Καὶ ἐγένετο ὥς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. ²⁴Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἑλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ. καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα ὅτι ²⁵Οὕτως μοι πεποίηκεν Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν ὄνηδός μου ἐν ἀνθρώποις.

Lc. I, 15. του cum S., uel om. (THV). — 17. Ηλια (HT) uel Ηλιου (SV). — 21. αυτον εν τω ναω (TSV) potius quam εν τω ναω αυτον (H).

4. Angelo nuntiante, Maria Virgo fit Mater Dei.

Lc. I, 26-38.

Lc. I. ²⁶ Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ἣν ὄνομα Ναζαρέτ ²⁷ πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ ἐξ οἴκου Δαυὶδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. ²⁸ καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπεν Χαίρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ (εὐλογομένη σὺ ἐν γυναιξίν). ²⁹ ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. ³⁰ καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ, εἵδρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ. ³¹ καὶ ἰδοὺ συλλήμψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. ³² οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς Ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ³³ καὶ βασιλεύ-

σει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. ³⁴ εἶπεν δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν ἄγγελον Πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; ³⁵ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον, κληθήσεται υἱὸς θεοῦ. ³⁶ καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενὴς σου καὶ αὐτὴ συνεληφεν υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἔστιν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ. ³⁷ ὅτι οὐκ ἄδυνατήσῃ παρὰ τοῦ θεοῦ πάν ῥήμα. ³⁸ εἶπεν δὲ Μαριάμ Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥήμά σου. καὶ ἀπήλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

5. Maria uisitat Elisabeth.

Lc. I, 39-56.

Lc. I. ³⁹ Ἀναστὰσα δὲ Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, ⁴⁰ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἡσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. ⁴¹ καὶ ἐγένετο, ὥς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ Ἐλισάβετ, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ, ⁴² καὶ ἀνεφώνησεν κραυγῇ μεγάλῃ καὶ εἶπεν Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. ⁴³ καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς ἐμέ; ⁴⁴ ἰδοὺ γὰρ ὥς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. ⁴⁵ καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου. ⁴⁶ Καὶ εἶπεν Μαριάμ

Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον,

⁴⁷ καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου,

⁴⁸ ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ.

ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί,

⁴⁹ ὅτι ἐποίησέν μοι μεγάλα ὁ δυνατός, καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

⁵⁰ καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς καὶ γενεάς, τοῖς φοβουμένοις αὐτόν·

⁵¹ ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ,

διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν.

⁵² καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινούς,

⁵³ πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλεν κενούς.

⁵⁴ ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἑλέους,

⁵⁵ καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν,

τῷ Ἀβραάμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.

⁵⁶ Ὑμεῖν δὲ Μαριάμ σὺν αὐτῇ ὡς μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

Lc. I, 36. συνεληφεν (H) pot. q. συνεληφῆναι (TSV). — 42. κραυγῇ (TH) uel φωνῇ (SV). — 49. μεγάλα (TH) pot. q. μεγαλεῖα (SV). — 55. εἰς τὸν αἰῶνα (THV) uel εἰς αἰῶνας (S).

6. Praecursoris natiuitas, circumcisio et recessus in desertum.

Lc. I, 57-80.

Lc. I. ⁵⁷ Τῇ δὲ Ἑλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. ⁵⁸ καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνεχαιρον αὐτῇ. ⁵⁹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. ⁶⁰ καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. ⁶¹ καὶ εἶπαν πρὸς αὐτήν ὅτι Οὐδεὶς ἔστιν ἐκ τῆς συγγενείας σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. ⁶² ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτό. ⁶³ καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψεν λέγων Ἰωάννης ἔστιν ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες. ⁶⁴ ἀνεψύχη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρήμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν. ⁶⁵ Καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτοῦ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὄρεινῃ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, ⁶⁶ καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, λέγοντες Τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ γὰρ χεὶρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ. ⁶⁷ Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατήρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου καὶ ἐπροφήτευσεν λέγων ⁶⁸ Εὐλογητὸς Κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ,

⁶⁹ καὶ ἡγείρεν κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν οἴκῳ Δαυὶδ παιδὸς αὐτοῦ, ⁷⁰ καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ, ⁷¹ σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς, ⁷² ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, ⁷³ ὅρκον ὃν ᾤμοσεν πρὸς Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν ⁷⁴ ἀφόβως ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν βυσθέντας λατρεύειν αὐτῷ ⁷⁵ ἐν δσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἡμῶν. ⁷⁶ Καὶ σὺ δέ, παιδίον, προφήτης Ὑψίστου κληθήσῃ, προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου Κυρίου ἐτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, ⁷⁷ τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν, ⁷⁸ διὰ σπλάγχχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπισκέπεται ἡμᾶς ἀνατολὴ ἕξ ὑψους, ⁷⁹ ἐπιφάναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθιμένοις, τοῦ κατευθῆναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης. ⁸⁰ Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥξανε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδειξέως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραὴλ.

7. Ioseph ab angelo docetur Mariam e Spiritu Sancto concepisse.

Mt. I, 18-25^a.

Mt. I. ¹⁸ Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν. Μνηστευθεῖσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὗρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. ¹⁹ Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. ²⁰ Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων Ἰωσήφ υἱὸς Δαυὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαρίαν τὴν γυναῖκά σου, τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματος ἁγίου. ²¹ τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, αὐτὸς γὰρ

σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. ²² Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος ²³ Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἑμμανουὴλ· ὃ ἔστιν μεθερμηνεύμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. ²⁴ Ἐγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ²⁵ καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκεν υἱόν.

Lc. I, 76. προ προσώπου (TSV) pot. q. ενωπιον (H). — 78. επισκεπεται (H) pot. q. επεσκεψατο (TSV).
Mt. I, 18. γεννησις pot. q. γενησις (THSV). — 19. δειγματισαι (TH) uel παραδειγματισαι (SV). — 20. Μαρ-
ριαν (H) uel Μαριαμ (TSV). — 24. εγερθεις (THV) pot. q. διαγερθεις (S). — ὁ ante Ἰωσηφ (HV) pot. q. om. (TS).

8. Christus in Bethlehem nascitur et a pastoribus colitur.

Lc. II, 1-20.

Lc. II. ¹Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξηλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. ²αὕτη ἡ ἀπογραφή πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου. ³καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. ⁴Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρέτ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυὶδ ἣτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατρὶδος Δαυὶδ, ⁵ἀπογράψασθαι σὺν Μαριάμ τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ, οὕσῃ ἐγκύφ. ⁶Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, ⁷καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι. ⁸Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποιμνὴν αὐτῶν. ⁹καὶ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. ¹⁰καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος Μὴ φοβεῖσθε, ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ¹¹ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ ὃς

ἔστιν χριστὸς κύριος ἐν πόλει Δαυίδ. ¹²καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον, εὐρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον καὶ κείμενον ἐν φάτνῃ. ¹³καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἄγγέλῳ πλήθος στρατιᾶς οὐρανοῦ αἰνούντων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων

¹⁴Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας.

¹⁵Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, οἱ ποιμένες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους Διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεέμ καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονὸς ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. ¹⁶καὶ ἦλθον σπεύσαντες καὶ ἀνεύρον τὴν τε Μαριάμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ. ¹⁷ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. ¹⁸καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς, ¹⁹ἡ δὲ Μαρία πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συνβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. ²⁰καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

9. Circumcisio et nomen Iesu.

Lc. II, 21; Mt. I, 25^b.

Lc. II. ²¹Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτῶ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἄγγέλου πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

Mt. I. ^{25^b} καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

10. Iesus in Templo sistitur et tanquam Messias agnoscitur.

Lc. II, 22-38.

Lc. II. ²²Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωυσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστήσαι τῷ Κυρίῳ, ²³καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου ὅτι Πᾶν ἄρσεν δια-

νοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται, ²⁴καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου, ζευγὸς τρυγόνων ἢ δύο νοσσοὺς περιστερῶν. ²⁵Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν ἐν Ἱερουσαλὴμ ὃ ὄνομα Συμεών,

Lc. II, 2. ἡ (SV) pot. q. om. (TH).—15. ελαλουν (TH) pot. q. ειπον (SV).—19. Μαρια (TH) pot. q. Μαριαμ (SV).—25. ανθ. ην (TH) uel ην ανθ. (SV).

καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδε-
χόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ πνεῦμα ἦν
ἅγιον ἐπ' αὐτόν· ²⁶ καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον
ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν
ἢ ἔδῃ τὸν χριστὸν Κυρίου. ²⁷ καὶ ἦλθεν ἐν τῷ
πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς
γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ
τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ ²⁸ καὶ αὐτὸς
ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ εὐλόγησεν τὸν
θεὸν καὶ εἶπεν

²⁹ Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα,

κατὰ τὸ ῥήμά σου ἐν εἰρήνῃ·

³⁰ ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου

³¹ ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν,

³² φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἔθνων

καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ.

³³ καὶ ἦν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ θαυμάζοντες
ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. ³⁴ καὶ εὐλόγησεν
αὐτοὺς Συμεὼν καὶ εἶπεν πρὸς Μαριάμ τὴν μητέρα
αὐτοῦ Ἰδοὺ οὗτος κείται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν
πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον,
³⁵ καὶ σοὶ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται βρομφαία, ὅπως
ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί.

³⁶ Καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουὴλ, ἐκ
φυλῆς Ἀσὴρ, αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολ-
λαῖς, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἕτη ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρ-
θενίας αὐτῆς, ³⁷ καὶ αὕτη χήρα ἕως ἑτῶν ὀγδοήκοντα
τεσσάρων, ἣ οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ νηστειαῖς καὶ
δεήσεσιν λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. ³⁸ καὶ αὕτη
τῇ ὥρᾳ ἐπιστάσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ θεῷ καὶ ἐλάλει
περὶ αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν
Ἰερουσαλὴμ.

11. Magi ad Christum adorandum ueniunt. Recessus in Aegyptum. Clades Innocentium. Luctus matrum.

Mt. II, 1-18.

Mt. II. ¹ Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ
τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ
μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα
² λέγοντες Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰου-
δαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ
καὶ ἠλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. ³ Ἀκούσας δὲ ὁ
βασιλεὺς Ἡρῴδης ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα
μετ' αὐτοῦ, ⁴ καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς
καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν
ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. ⁵ Οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ἐν
Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας. οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ
τοῦ προφήτου

⁶ Καὶ σύ, Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα,

οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα·

ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος,

ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

⁷ Τότε Ἡρῴδης λάθρᾳ καλέσας τοὺς μάγους
ἠκρίβωσεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου
ἀστέρος, ⁸ καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπεν
Πορευθέντες ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου·
ἐπὶ δὲ εὑρήτε ἀπαγγεῖλάτέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἔλθων
προσκυνήσω αὐτῷ. ⁹ Οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασι-
λέως ἐπορεύθησαν, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ ὃν εἶδον ἐν τῇ
ἀνατολῇ προῆγεν αὐτούς, ἕως ἔλθων ἐστάθη ἐπάνω
οὗ ἦν τὸ παιδίον. ¹⁰ Ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρη-
σαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. ¹¹ Καὶ ἐλθόντες εἰς

τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μη-
τρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ
ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν
αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. ¹² Καὶ
χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς
Ἡρῴδην δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν
αὐτῶν. ¹³ Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ ἄγγελος
Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων Ἐγερ-
θεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ
καὶ φεύγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω
σοι· μέλλει γὰρ Ἡρῴδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ
ἀπολέσαι αὐτό. ¹⁴ Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παι-
δίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν
εἰς Αἴγυπτον, ¹⁵ καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς
Ἡρῴδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Κυρίου διὰ
τοῦ προφήτου λέγοντος Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν
υἱόν μου. ¹⁶ Τότε Ἡρῴδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ
τῶν μάγων ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνείλεν
πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς
ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν
χρόνον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. ¹⁷ Τότε ἐπλη-
ρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος

¹⁸ Φωνὴ ἐν Ῥαμὰ ἠκούσθη,

κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολὺς·

Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς,

καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι ὅτι οὐκ εἰσίν.

Lc. II, 26. om. αν ante ιδη (SV) pot. q. add. (TH). — 35. om. δε post σου (H) uel add. (TSV).

12. Ex Aegypto uocat Deus filium suum.

Mt. II, 19-21.

Mt. II. ¹⁹ Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἑρῶδου ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ ²⁰ λέγων Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσ-

ραήλ, τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. ²¹ Ὁ δὲ ἔγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ. cf. Mt. II, 15, § 11.

13. Parentes Iesu in ciuitatem Nazareth reuertuntur.

Lc. II, 39-40; Mt. II, 22-23.

Lc. II. ³⁹ Καὶ ὥς ἐτέλεσαν πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίου,

ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς πόλιν ἑαυτῶν Ναζαρέτ.

⁴⁰ Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥαεν καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμενον σοφίας, καὶ χάρις θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

Mt. II. ²² Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἑρῶδου ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν. χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, ²³ καὶ ἔλθων κατέφκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέθ, ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

14. Duodennis Iesus in medio Doctorum.

Lc. II, 41-52.

Lc. II. ⁴¹ Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. ⁴² Καὶ ὅτε ἐγένετο ἑτῶν δώδεκα, ἀναβαινόντων αὐτῶν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς ⁴³ καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. ⁴⁴ νομίσαντες δὲ αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ ἦλθον ἡμέρας ὀδὸν καὶ ἀνεζήτησαν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενεῦσιν καὶ τοῖς γνωστοῖς, ⁴⁵ καὶ μὴ εὕρόντες ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀναζητοῦντες αὐτόν. ⁴⁶ καὶ ἐγένετο μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς· ⁴⁷ ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ

ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. ⁴⁸ καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου καὶ γὰρ δδυνάμενοι ζητοῦμέν σε. ⁴⁹ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς μου δεῖ εἶναί με; ⁵⁰ καὶ αὐτοὶ οὐ συνήκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. ⁵¹ καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. ⁵² Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτεν τῇ σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ θεῶ καὶ ἀνθρώποις.

Lc. II, 39. πάντα (TH) uel απαντα (SV). — επεστρεψαν (TH) uel υπεστρεψαν (SV). — om. την ante πολιν (TH) uel add. (SV). — 40. σοφια (H) uel σοφιας (TSV). — 48. ζητουμεν (H) pot. q. εζητουμεν (TSV). — 51. παντα τα ρηματα (TH) pot. q. τα ρηματα απαντα (S). — 52. τη ante σοφια (H) pot. q. om. (SV).

Mt. II, 22. του πατρος αυτου Ηρωδου (TH) uel Ηρωδου τ. π. α. (SV). — 23. Ναζαρεθ (T) uel Ναζαρετ (HSV).

P A R S S E C V N D A .

IOHANNES DVCIT AD CHRISTVM.

15. Missio Iohannis Baptistae.

Lc. III, 1-6; Mc. I, 1-6; Mt. III, 1-6; [Io. I, 6. 23].

Lc. III. ¹Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραρχούντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχούντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχούντος, ²ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ³καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἅφεσιν ἁμαρτιῶν,	Mc. I. ¹Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. ⁴ἐγένετο Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἅφεσιν ἁμαρτιῶν. ⁵Καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία	Mt. III. ¹Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας ²λέγων Μετανοεῖτε, ἵνα γένηται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ⁵Τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα	[Io. I. ⁶Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννης. cf. § 1.]
---	--	--	--

Lc. III, 3. την, a. περιχωρον (TSV) pot. q. om. (H).
Mt. III, 1. δε a. ταις (THV) pot. q. om. (S).

χώρα καὶ οἱ Ἱεροσολυ-
μεῖται πάντες, καὶ ἐβα-
πτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν
τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐξο-
μολογούμενοι τὰς ἁμαρ-
τίας αὐτῶν.

⁶ Καὶ ἦν ὁ Ἰωάννης ἐν-
δεδυμένος τρίχας καμή-
λου καὶ ζώνην δερματίνην
περὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ,
καὶ ἔσθιων ἀκρίδας καὶ
μέλι ἄγριον.

καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ
πᾶσα ἡ περιχώρος τοῦ
Ἰορδάνου, ⁶ καὶ ἐβαπτί-
ζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ πο-
ταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολο-
γούμενοι τὰς ἁμαρτίας
αὐτῶν.

⁴ Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης
εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ
ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ
ζώνην δερματίνην περὶ
τὴν ὀσφύν αὐτοῦ, ἡ δὲ
τροφή ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες
καὶ μέλι ἄγριον.

³ Οὗτος γὰρ ἔστιν ὁ
ῥηθεὶς διὰ Ἠσαίου τοῦ
προφήτου λέγοντος

⁴ ὡς γέγραπται ἐν βί-
βλῳ λόγων Ἠσαίου τοῦ
προφήτου

² Καθὼς γέγραπται ἐν
τῷ Ἠσαίᾳ τῷ προ-
φήτῃ

(Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν
ἄγγελόν μου πρὸ προ-
σώπου σου,
ὃς κατασκευάσει τὴν
ὁδόν σου) cf. § 79.

³ Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ
ἐρήμῳ

Ἔτοιμάσατε τὴν ὁδὸν
Κυρίου,
εὐθείας ποιεῖτε τὰς
τρίβους αὐτοῦ.

Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ
ἐρήμῳ

Ἔτοιμάσατε τὴν ὁδὸν
Κυρίου,
εὐθείας ποιεῖτε τὰς
τρίβους αὐτοῦ.

⁵ Πᾶσα φάραγξ πληρω-
θήσεται

καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς
ταπεινωθήσεται,
καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς
εὐθείαν

καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς
ὁδοὺς λείας·

⁶ καὶ ὕψεται πᾶσα σὰρξ
τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ.

Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ
ἐρήμῳ

Ἔτοιμάσατε τὴν ὁδὸν
Κυρίου,
εὐθείας ποιεῖτε τὰς
τρίβους αὐτοῦ.

[I. ²³ ἔφη Ἐγὼ
φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρή-
μῳ· εὐθύνετε τὴν ὁδὸν
Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἠ-
σαίας ὁ προφήτης. cf.
§ 22.]

16. Praedicatio poenitentiae.

Lc. III, 7-9; Mt. III, 7-10 [VII, 19].

Lc. III. ⁷ Ἐλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις
βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς
ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς;
⁸ ποιήσατε οὖν καρποὺς ἄξιους τῆς μετανοίας· καὶ
μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Πατέρα ἔχομεν τὸν

Mt. III. ⁷ Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ
Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ
εἶπεν αὐτοῖς Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν
ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ⁸ ποιήσατε
οὖν καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας. ⁹ καὶ μὴ δόξητε

Lc. III, 5. εὐθείαν (SV) pot. q. ευθείας (TH).

Mt. III, 7. αὐτοῦ p. βαπτισμα (SV) pot. q. om. (TH).

Ἀβραάμ, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ⁹ ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν βίζαν τῶν δένδρων κείται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πυρὶν βάλλεται.

λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ¹⁰ ἤδη δὲ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν βίζαν τῶν δένδρων κείται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πυρὶν βάλλεται.

[VII. ¹⁹ πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πυρὶν βάλλεται. cf. § 73.]

17. Iohannes docet uiros bonae uoluntatis.

Lc. III, 10-14.

Lc. III. ¹⁰ Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες· Τί οὖν ποιήσωμεν; ¹¹ ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω. ¹² ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· Διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; ¹³ ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοῦς· Μη-

δὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. ¹⁴ ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες· Τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Μηδένα διασεύσητε μηδὲ συκοφαντήσητε, καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀφωνίοις ὑμῶν.

18. Baptista praenuntiat fortiorem baptizaturum in Spiritu Sancto.

Lc. III, 15-18; Mc. I, 7-8; Mt. III, 11-12; [Io. I, 15. 26^b-27. 30^b. 33].

Lc. III. ¹⁵ Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μή ποτε αὐτὸς εἴη ὁ χριστός, ¹⁶ ἀπεκρίνατο λέγων· Πάσιν δὲ Ἰωάννης· Ἐγὼ μὲν ὑδατὶ βαπτίζω ὑμᾶς· ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· ¹⁷ οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ διακαθαῖραι τὴν ἄλωνα αὐτοῦ καὶ συναγαγεῖν τὸν σίτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ. ¹⁸ Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν·

Mc. I. ⁷ Καὶ ἐκήρυσεν λέγων· Ἐρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. ⁸ Ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὑδατὶ, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

Mt. III. ¹¹ Ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὑδατὶ εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἔρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί. ¹² οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαίρει τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σίτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

[Io. I. ¹⁵ Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων· Οὗτος ἦν δὲν εἶπον· Ὁ ὀπίσω μου ἔρχόμενος, ὅτι πρῶτός μου ἦν. cf. § 1. — ²⁶ ^b Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὑδατὶ· μέσος ὑμῶν στήκει δὲν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, ²⁷ ὀπίσω μου ἔρχόμενος, οὗ οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ἄξιός· ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. cf. § 22. — ³⁰ ^b Ὁπίσω μου ἔρχεται ἄνθρωπος ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. — ³³ καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζει ἐν ὑδατὶ ἐκείνός μοι εἶπεν· Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. cf. § 23.]

Mc. I, 8. ἐν α. πνεύματι (TSV) pot. q. om. (H).
Io. I, 27. om. ο α. ὀπίσω (H) pot. q. add. (TSV).

18bis. Lc. III, 19-20 = § 34.

* Lc. III. 19^ο Ο δὲ Ἡρώδης ὁ τετραάρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρῳδιάδος τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν

πονηρῶν ὁ Ἡρώδης, 20 προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν, κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ.

19. Iesus a Iohanne baptizatur. cf. 23.

Lc. III, 21-22; Mc. I, 9-11; Mt. III, 13-17.

Mc. I. 9 Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάννου.

10 καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς περιστερὰν καταβαίνον εἰς αὐτόν.

11 καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

Mt. III. 13 Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.

14 Οὗτος δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν λέγων Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με; 15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν Ἀφες ἄρτι, οὕτω γὰρ πρέπειν ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. Τότε ἀφίησιν αὐτόν.

16 Βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἀνεφύθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδεν τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ καταβαίνον ὡσεὶ περιστερὰν ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. 17 καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

Lc. III. 21 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεφύθησαν τὸν οὐρανὸν 22 καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῶς εἶδει ὡς περιστερὰν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

20. Genealogia Christi.

Lc. III, 23-38; Mt. I, 1-17.

Mt. I. 1 Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυὶδ, υἱοῦ Ἀβραάμ.

2 Ἀβραάμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαάκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ,

Lc. III. 23 Καὶ αὐτὸς ἦν Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα, ὧν υἱός, ὡς ἐνομίζετο, Ἰωσήφ

Mt. III, 14. Ἰωάννης p. δε (SV) pot. q. om. (TH). — 16. αὐτῷ p. ανεωχθησαν (SV) pot. q. om. (TH). — το πνεῦμα του θεου (SV) pot. q. πνευμα θεου (TH).

τοῦ Ἡλὲι ²⁴ (τοῦ Ματθαῖ τοῦ Λευεῖ) τοῦ Μελχὲι
τοῦ Ἰανναὶ τοῦ Ἰωσήφ ²⁵ τοῦ Ματταθίου τοῦ Ἀμῶς
τοῦ Ναοὺμ τοῦ Ἐσλὲι τοῦ Ναγγαὶ ²⁶ τοῦ Μαῶθ τοῦ
Ματταθίου τοῦ Σεμεεὶν τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Ἰωδᾶ ²⁷ τοῦ
Ἰωαννάν τοῦ Ῥησά τοῦ Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιήλ

τοῦ Νηρεὶ ²⁸ τοῦ Μελχὲι τοῦ Ἀδδὲι τοῦ Κωσάμ
τοῦ Ἐλμαδάμ τοῦ Ἡρ ²⁹ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ἐλιέζερ τοῦ
Ἰωρεὶμ τοῦ Μαθθάτ τοῦ Λευεῖ ³⁰ τοῦ Συμεὼν
τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Ἰωνάμ τοῦ Ἐλιακεῖμ
³¹ τοῦ Μελεὰ τοῦ Μεννά τοῦ Ματταθὰ τοῦ Ναθάν

τοῦ Δαυιδ ³² τοῦ Ἰεσσαὶ τοῦ Ἰωβήδ τοῦ Βοδς τοῦ
Σαλὰ τοῦ Ναασσών ³³ (τοῦ Ἀμιναδάβ) τοῦ Ἀδμειν
τοῦ Ἀρνὲι τοῦ Ἑσρών τοῦ Φαρὲς τοῦ Ἰούδα ³⁴ τοῦ
Ἰακώβ τοῦ Ἰσαάκ τοῦ Ἀβραάμ

τοῦ Θαρὰ τοῦ Ναχώρ ³⁵ τοῦ Σεροῦχ τοῦ Ῥαγαὺ τοῦ
Φάλεκ τοῦ Ἐβερ τοῦ Σαλὰ ³⁶ τοῦ Καϊνάν τοῦ Ἀρ-
φαξάδ τοῦ Σήμ τοῦ Νῶε τοῦ Λάμεχ ³⁷ τοῦ Μαθου-
σαλὰ τοῦ Ἐνῶχ τοῦ Ἰάρετ τοῦ Μαλελεήλ τοῦ Καϊνάν
³⁸ τοῦ Ἐνῶς τοῦ Σήθ τοῦ Ἀδάμ τοῦ θεοῦ.

Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ,

³ Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ ἐκ
τῆς Θάμαρ,

Φαρὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἑσρώμ,

Ἑσρώμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ,

⁴ Ἀράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ,

Ἀμιναδάβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ναασσών,

Ναασσών δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών,

⁵ Σαλμών δὲ ἐγέννησεν τὸν Βοδζ ἐκ τῆς Ῥαχάβ,

Βοδζ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωβήδ ἐκ τῆς Ῥούθ,

Ἰωβήδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί,

⁶ Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησεν τὸν Δαυιδ τὸν βασιλέα.

Δαυιδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ
Οὐρίου,

⁷ Σολομῶν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ῥοβοάμ,

Ῥοβοάμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά,

Ἀβιά δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσά,

⁸ Ἀσά δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ,

Ἰωσαφάτ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωράμ,

Ἰωράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζιαν,

⁹ Ὀζίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωαθάμ,

Ἰωαθάμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχας,

Ἀχας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐζεκίαν,

¹⁰ Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Μανασσῆ,

Μανασσῆ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμών,

Ἀμών δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσίαν,

¹¹ Ἰωσίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.

¹² Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας
ἐγέννησεν τὸν Σαλαθιήλ,

Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ζοροβάβελ,

¹³ Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιούδ,

Ἀβιούδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακεῖμ,

Ἐλιακεῖμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀζώρ,

¹⁴ Ἀζώρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαδώκ,

Σαδώκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχείμ,

Ἀχείμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ,

¹⁵ Ἐλιούδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλεάζαρ,

Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Μαθθάν,

Μαθθάν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ,

¹⁶ Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσήφ τὸν ἄνδρα Μα-
ρίας ἑξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός.

¹⁷ Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως Δαυιδ
γενεαὶ δεκατέσσαρες,

Lc. III, 33. του Αμιναδαβ (TSV) uel om. (H).

Mt. I, 7 et 8. Ασα pot. q. Ασαφ (THSV). — Ιο. Αμων (bis) pot. q. Αμως (THSV).

καὶ ἀπὸ Δαυὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος
γενεαὶ δεκατέσσαρες,
καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χρι-
στοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

21. Post ieiunium Christus a diabolo temptatur.

Lc. IV, 1-13; Mc. I, 12-13; Mt. IV, 1-11.

Lc. IV. ¹Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἦγετο ἐν τῷ πνεύματι ἐν τῇ ἐρήμῳ ²ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. Καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συντελεσθεισὼν αὐτῶν ἐπεί-
νασεν.

³Ἐῖπεν δὲ αὐτῷ ὁ διάβολος· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπέ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. ⁴καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· Γέγραπται ὅτι· Οὐκ ἐπ' ἄρτος μόνον ζήσεται ὁ ἄνθρωπος.

†⁹Ἦγαγεν δὲ αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἔστησεν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἑν-
τεθεν κάτω· ¹⁰γέγραπται γάρ ὅτι· Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται πε-
ρὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε, ¹¹καὶ ὅτι· Ἐπὶ χειρῶν ἁροσίν σε μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. ¹²καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅτι· Εἴρηται· Οὐκ ἐκπει-
ράσεις Κύριον τὸν θεόν σου.

⁵Καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμή χρόνου· ⁶καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος· Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παρα-
δέδοται καὶ ᾧ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν. ⁷σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς

Mc. I. ¹²Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. ¹³^aκαὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαρά-
κοντα ἡμέρας πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θη-
ρίων

Mt. IV. ¹Τότε δὲ Ἰησοῦς ἀνή-
χθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύ-
ματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ δια-
βόλου. ²Καὶ νηστεύσας ἡμέρας
τεσσαράκοντα καὶ νύκτας τεσσαρά-
κοντα ὕστερον ἐπείνασεν.

³Καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων εἶ-
πεν αὐτῷ· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ,
εἰπὼν ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γέ-
νῳνται. ⁴Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν·
Γέγραπται· Οὐκ ἐπ' ἄρτος μόνον
ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ
παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ
στόματος θεοῦ.

⁵Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ
διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ
ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον
τοῦ ἱεροῦ, ⁶καὶ λέγει αὐτῷ· Εἰ υἱὸς
εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω.
γέγραπται γάρ ὅτι· Τοῖς ἀγγέλοις
αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ καὶ ἐπὶ
χειρῶν ἁροσίν σε, μή ποτε προσ-
κόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.
⁷Ἐφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Πάλιν γέ-
γραπται· Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον
τὸν θεόν σου.

⁸Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ
διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ
δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασι-
λείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν
αὐτῶν, ⁹καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ταῦτά
σοι πάντα δώσω ἐὰν πεσὼν προσ-
κυνήσῃς μοι. ¹⁰Τότε λέγει αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς· Ὑπάγε, Σατανᾶ. γέ-

Lc. IV, 6. εαν (TSV) pot. q. αν (H).

ἐνώπιον ἔμοῦ, ἔσται σοὶ πᾶσα.
⁹ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
 αὐτῷ Γέγραπται Κύριον τὸν θεόν
 σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ
 λατρεύσεις. ¹⁸ Καὶ συντελέσας
 πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀπέ-
 στη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

^{18b} καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.

γράφεται γὰρ Κύριον τὸν θεόν σου
 προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λα-
 τρεύσεις.

¹¹ Τότε ἀφίησιν αὐτὸν
 ὁ διάβολος,

καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσ-
 ἦλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

22. Testimonium Iohannis de Christo ad legatos Iudaeorum.

Io. I, 19-28.

Io. I. ¹⁹ Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου
 ὅτε ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσο-
 λύμων ἱερεῖς καὶ Λευίτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν Σὺ
 τίς εἶ; ²⁰ καὶ ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνήσατο, καὶ
 ὡμολόγησεν ὅτι Ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ χριστός. ²¹ καὶ
 ἠρώτησαν αὐτόν Τί οὖν; σὺ Ἡλίας εἶ; καὶ λέγει
 Οὐκ εἰμὶ. Ὁ προφήτης εἶ σὺ; καὶ ἀπεκρίθη Οὐ.
²² εἶπαν οὖν αὐτῷ Τίς εἶ; ἵνα ἀποκρισὶν δῶμεν τοῖς
 πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ²³ ἔφη
 Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Εὐθύνατε τὴν

δδὸν Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαίας ὁ προφήτης.

²⁴ Καὶ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων. ²⁵ Καὶ
 ἠρώτησαν αὐτόν καὶ εἶπαν αὐτῷ Τί οὖν βαπτίζεις
 εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ χριστὸς οὐδὲ Ἡλίας οὐδὲ ὁ προφή-
 τής; ²⁶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων Ἐγὼ
 βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος ὑμῶν στήκει δὲν ὑμεῖς
 οὐκ οἴδατε, ²⁷ ὅπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ οὐκ εἰμὶ
 ἐγὼ ἄξιός ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήμα-
 τος. ²⁸ Ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορ-
 δάνου, ὅπου ἦν ὁ Ἰωάννης βαπτίζων.

23. Quomodo Iohannes agnouerit Christum in baptismo. cf. 19.

Io. I, 29-34.

Io. I. ²⁹ Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμε-
 νον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει Ἴδε ὁ ἄμνός τοῦ θεοῦ ὁ
 αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. ³⁰ οὗτός ἐστιν
 ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον Ὅπισω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς
 ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. ³¹ καὶ
 οὐκ ἤδειν αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ διὰ
 τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν ὕδατι βαπτίζων. ³² Καὶ ἔμαρ-
 τύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι Τεθέαμαι τὸ πνεῦμα

καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν
 ἐπ' αὐτόν. ³³ καὶ γὰρ οὐκ ἤδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας
 με βαπτίζειν ἐν ὕδατι ἐκεῖνός μοι εἶπεν Ἐφ' οὗ ἂν
 ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν,
 οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ³⁴ καὶ γὰρ
 ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ἐκλεκ-
 τὸς τοῦ θεοῦ.

24. Andreas et alius Iesum adeunt; Andreas adducit Simonem.

Io. I, 35-42.

Io. I. ³⁵ Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἰστήκει ὁ Ἰωάννης
 καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, ³⁶ καὶ ἐμβλέψας τῷ
 Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει Ἴδε ὁ ἄμνός τοῦ θεοῦ.

³⁷ καὶ ἤκουσαν οἱ δύο μαθηταὶ αὐτοῦ λαλοῦντος καὶ
 ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. ³⁸ στραφείς δὲ ὁ Ἰησοῦς
 καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς

Io. I, 21. συ Ηλιας ει (H) pot. q. Ηλιας ει συ (SV) T om. συ, — 27. om. ο α. οπισω (H) pot. q. add. (TSV). — 34. εκλεκτος uel υιος (THSV). — 37. οι δυο μαθηται αυτου (TH) pot. q. αυτου οι δυο μαθηται (SV).

Τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ῥαββί, ὃ λέγεται μεθερμηνευόμενον Διδάσκαλε, ποῦ μένεις; ³⁹ λέγει αὐτοῖς Ἔρχεσθε καὶ ἴδετε. ἦλθαν οὖν καὶ εἶδαν ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα ἦν ὡς δεκάτη. ⁴⁰ Ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκολουθάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ·

⁴¹ εὗρίσκει οὗτος πρῶτον τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ λέγει αὐτῷ Εὗρήκαμεν τὸν Μεσσίαν ὃ ἐστὶν μεθερμηνευόμενον Χριστός. ⁴² ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰησοὺς εἶπεν Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάννου, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς ὃ ἐρμηνεύεται Πέτρος.

25. Iesus in Galilaeam rediens uocat Philippum et Nathanaelem.

Ιο. Ι, 43-51.

Ιο. Ι. ⁴³ Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελεθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. καὶ εὗρίσκει Φίλιππον καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοὺς Ἀκολουθεῖ μοι. ⁴⁴ ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαιᾶ, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. ⁴⁵ εὗρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ Ὅν ἔγραψεν Μωυσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφηταὶ εὗρήκαμεν, Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. ⁴⁶ καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναὴλ Ἐκ Ναζαρέτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος Ἔρχου καὶ ἴδε. ⁴⁷ εἶδεν Ἰησοὺς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ Ἴδε ἀληθὺς

Ἰσραηλῆτης ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν. ⁴⁸ λέγει αὐτῷ Ναθαναὴλ Πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη Ἰησοὺς καὶ εἶπεν αὐτῷ Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκὴν εἰδόν σε. ⁴⁹ ἀπεκρίθη αὐτῷ Ναθαναὴλ Ῥαββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ βασιλεὺς εἶ τοῦ Ἰσραὴλ. ⁵⁰ ἀπεκρίθη Ἰησοὺς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὅτι εἰπὸν σοι ὅτι εἰδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς πιστεύεις; μείζω τούτων ὅψῃ. ⁵¹ καὶ λέγει αὐτῷ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεφύγῃ καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

26. Iesus interest nuptiis in oppido Cana.

Ιο. ΙΙ, 1-11.

Ιο. ΙΙ. ¹ Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ. ² ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοὺς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. ³ καὶ οἶνον οὐκ εἶχον, ὅτι συνετελέσθη ὁ οἶνος τοῦ γάμου, εἶτα λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν Οἶνον οὐκ ἔχουσιν. ⁴ καὶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοὺς Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὐπω ἦκει ἡ ὥρα μου. ⁵ λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις Ὅτι ἂν λέγῃ ὑμῖν ποιήσατε. ⁶ ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι ὑδρίαι ἕξ κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων κείμεναι, χωροῦσαι ἅνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. ⁷ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοὺς Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ

ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. ⁸ καὶ λέγει αὐτοῖς Ἀντλήσατε νῦν καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ· οἱ δὲ ἤνεγκαν. ⁹ ὥς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρικλίνος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγεννημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἡντληκότες τὸ ὕδωρ, φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρικλίνος ¹⁰ καὶ λέγει αὐτῷ Πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυσθῶσιν τὸν ἐλάσσω. σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. ¹¹ Ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοὺς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφάνερωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

27. Iesus uenit Capharnaum.

Ιο. ΙΙ, 12.

Ιο. ΙΙ. ¹² Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναοὺμ αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ

οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

Ιο. Ι, 39. ἴδετε pot. q. οψεσθε (THSV). — 46, om. ο α. Φίλιππος (TSV) pot. q. add (H). — 49. om. καὶ λέγει p. Ναθαναὴλ (TH) pot. q. add. (SV). — ΙΙ, 3. οἶνον... εἶτα (T) pot. q. υστερησαντος οἶνου (HSV). — 12. αὐτοῦ p. ἀδελφοὶ (T) pot. q. om. (HSV).

28. Circa festum Paschae Hierosolymam ascendit et Templum purgat.

† Lc. XIX, 45-46; Mc. XI, 15^b-17; Mt. XXI, 12-13; Io. II, 13-17.

† Lc. XIX. ⁴⁵ Καὶ εἰσ-
ελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρ-
ξατο ἐκβάλλειν τοὺς πω-
λούντας,

⁴⁶ λέγων αὐτοῖς Γέγραπ-
ται Καὶ ἔσται ὁ οἶκός
μου οἶκος προσευχῆς·
ὕμεις δὲ αὐτὸν ἐποιεῖσθε
σπήλαιον ληστῶν.

Mc. XI. ^{15b} Καὶ εἰσελ-
θὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο
ἐκβάλλειν τοὺς πωλούν-
τας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας
ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τρα-
πέζας τῶν κολλυβιστῶν
καὶ τὰς καθέδρας τῶν
πωλούντων τὰς περιστε-
ράς κατέστρεψεν ¹⁶ καὶ
οὐκ ἤφειεν ἵνα τις διενέγ-
κη σκευὸς διὰ τοῦ ἱεροῦ,
¹⁷ καὶ ἐδίδασκεν καὶ ἔλε-
γεν αὐτοῖς Οὐ γέγραπται
ὅτι Ὁ οἶκός μου οἶκος
προσευχῆς κληθήσεται
πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν; ὕμεις
δὲ πεποιήκατε αὐτὸν
σπήλαιον ληστῶν.

Mt. XXI. ¹² Καὶ εἰσ-
ῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ
ἱερὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐξε-
βάλεν πάντας τοὺς πω-
λούντας καὶ ἀγοράζοντας
ἐν τῷ ἱερῷ καὶ τὰς τρα-
πέζας τῶν κολλυβιστῶν
κατέστρεψεν καὶ τὰς κα-
θέδρας τῶν πωλούντων
τὰς περιστεράς,

¹³ καὶ λέ-
γει αὐτοῖς Γέγραπται Ὁ
οἶκός μου οἶκος προσευ-
χῆς κληθήσεται, ὕμεις δὲ
αὐτὸν ποιεῖτε σπήλαιον
ληστῶν.

Io. II. ¹³ Καὶ ἐγγὺς ἦν
τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων,
καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα
ὁ Ἰησοῦς. ¹⁴ καὶ εὗρεν ἐν
τῷ ἱερῷ τοὺς πωλούντας
βόας καὶ πρόβατα καὶ πε-
ριστεράς καὶ τοὺς κερμα-
τιστάς καθημένους, ¹⁵ καὶ
ποιήσας φραγέλλιον ἐκ
σχοινίων πάντας ἐξέβα-
λεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τὰ τε
πρόβατα καὶ τοὺς βόας,
καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέ-
χεεν τὸ κέρμα καὶ τὰς τρα-
πέζας ἀνέτρεψεν, ¹⁶ καὶ
τοῖς τὰς περιστεράς πω-
λοῦσιν εἶπεν Ἀρατεταῖ-
τα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε
τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου
οἶκον ἐμπορίου. ¹⁷ Ἐμνή-
σθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
ὅτι γεγραμμένον ἐστὶν Ὁ
ζῆλος τοῦ οἴκου σου κα-
ταφάγεται με.

29. Quaestio de potestate Iesu.

* Io. II, 18-22.

* Io. II. ¹⁸ Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν
αὐτῷ Τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς;
¹⁹ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Λύσατε τὸν
ναὸν τοῦτον καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἔγερῶ αὐτόν.
²⁰ εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Τεσσαράκοντα καὶ ἑξ ἔτεσιν

οἰκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις
ἔγερεις αὐτόν; ²¹ ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ
τοῦ σώματος αὐτοῦ. ²² Ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν,
ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγεν, καὶ
ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

30. Iesus docet Nicodemum circa regenerationem et Filium hominis.

Io. II, 23-III, 15.

Io. II. ²³ Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ
πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα
αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. ²⁴ αὐ-
τὸς δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν αὐτὸν αὐτοῖς διὰ τὸ

αὐτὸν γινώσκειν πάντας ²⁵ καὶ ὅτι οὐ χρεῖαν εἶχεν
ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὸς γὰρ
ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

III. ¹ Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικό-

Mt. XXI, 12. του θεου (TSV) pot. q. om. (H).

Io. II, 15. το κερμα (TSV) pot. q. τα κερματα (H). — ανετρεψεν (H) pot. q. ανεστεψεν (TSV). — 22. ον (TH) pot. q. ω (SV). — 24. αυτον legitur αυτον (HV) pot. q. αυτον (T). S scribit εαυτον.

δημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων· ² οὗτος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ῥαββί, οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδείς γάρ δύναται ταῦτα τὰ σημεῖα ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ. ³ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ⁴ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος Πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὢν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; ⁵ ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ⁶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστίν, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνευμά ἐστίν. ⁷ μὴ θαυμάσης ὅτι εἶπόν σοι Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι

ἄνωθεν. ⁸ τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶν πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύματος. ⁹ ἀπεκρίθη Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ Πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; ¹⁰ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; ¹¹ ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ὁ οἶδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὁ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. ¹² εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύσετε; ¹³ καὶ οὐδείς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ. ¹⁴ καὶ καθὼς Μωσῆς ὕψωσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἑρήμῳ οὕτως ὕψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ¹⁵ ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐν αὐτῷ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.

31. Fides uenit ad lucem.

Ιο. ΙΙΙ, 16-21.

Ιο. ΙΙΙ. ¹⁶ Οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον ὥστε τὸν υἱὸν τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλὰ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. ¹⁷ οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. ¹⁸ ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται. ὁ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ.

¹⁹ αὕτη δέ ἐστίν ἡ κρίσις ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς, ἦν γὰρ αὐτῶν πονηρὰ τὰ ἔργα. ²⁰ πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ²¹ ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα ὅτι ἐν θεῷ ἐστὶν εἰργασμένα.

32. Amicus Sponsi gaudet propter uocem Sponsi.

Ιο. ΙΙΙ, 22-30.

Ιο. ΙΙΙ. ²² Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν. ²³ ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνῶν ἐγγὺς τοῦ Σαλίμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ, καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο. ²⁴ οὕτω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν Ἰωάννης. ²⁵ Ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίου περὶ καθαρισμοῦ. ²⁶ καὶ ἦλθαν πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπαν αὐτῷ Ῥαββί, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου ᾧ σὺ μεμαρτύρη-

κας, ἴδε οὗτος βαπτίζει καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. ²⁷ ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲν ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. ²⁸ αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ χριστός, ἀλλ' ὅτι Ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου. ²⁹ ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἐσθικῶς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρὰ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. ³⁰ ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι.

Ιο. ΙΙΙ, 5. των ουρανων (T) pot. q. του θεου (HSV). — 13. ο ων εν τω ουρανω (TV) uel om. (HS). — 16. om. αυτου p. υιον (TH) pot. q. add. (SV). — 18. ο μη (TH) pot. q. ο δε μη (SV).

33. Fides discernit.

Io. III, 31-36.

Io. III. ³¹ ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν. ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστίν καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ· ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ³² ὁ ἑώρακεν καὶ ἤκουσεν μαρτυρεῖ, καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. ³³ ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρ-
τυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθὴς ἐστίν. ³⁴ ὃν

γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ, οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν τὸ πνεῦμα. ³⁵ ὁ πατήρ ἀγα-
πᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ³⁶ ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθὼν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.

34. Iohannem tenet Herodes in carcere.

† Lc. III, 19-20; Mc. VI, 17-20; Mt. XIV, 3-5.

† Lc. III. ¹⁹ ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τε-
τραάρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ
περὶ Ἡρωδιάδος τῆς γυναίκος τοῦ
ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων
ὧν ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρώδης,
²⁰ προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν,
κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν φυ-
λακῇ.

Mc. VI. ¹⁷ Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώ-
δης ἀποστείλας ἐκράτησεν τὸν
Ἰωάννην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυ-
λακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα
Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι
αὐτὴν ἐγάμησεν. ¹⁸ ἔλεγεν γὰρ ὁ
Ἰωάννης τῷ Ἡρώδῃ ὅτι Οὐκ ἔξε-
στίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ
ἀδελφοῦ σου. ¹⁹ ἡ δὲ Ἡρωδιάς
ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἠθελεν αὐτὸν
ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο. ²⁰ ὁ
γὰρ Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάν-
νην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον
καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν, καὶ
ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπύρει, καὶ
ἠδέως αὐτοῦ ἤκουεν.

Mt. XIV. ³ Ὁ γὰρ Ἡρώδης τότε
κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδησεν αὐ-
τὸν καὶ ἐν φυλακῇ ἀπέθετο διὰ
Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου
τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ⁴ ἔλεγεν γὰρ
αὐτῷ ὁ Ἰωάννης Οὐκ ἔξεστίν σοι
ἔχειν αὐτήν. ⁵ καὶ θέλων αὐτὸν
ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι
ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

Io. III, 31. om. επανω παντων εστιν p. ερχομενος (T) pot. q. add. (HSV). — 32. om. τουτο p. ηκουσεν (T) pot. q. add. (HSV).

Mt. XIV, 3. τοτε (S) pot. q. om. (THV). — αυτον p. εδησεν (SV) pot. q. om. (TH). — 4. αυτω ο Ιωαννης (SV) pot. q. ο Ιωαννης αυτω (H; T om. o).

P A R S T E R T I A .

MINISTERIVM IN GALILAEA, VSQVE AD DISCESSIONEM MVLTORVM.

35. Iter in Galilaeam.

Lc. IV, 14^a; Mc. I, 14^a; Mt. IV, 12; Io. IV, 1-3.

Lc. IV. 14^a Καὶ ὑπέ-
στρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ
δυνάμει τοῦ πνεύματος
εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

Mc. I. 14^a Καὶ μετὰ
τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάν-
νην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς
τὴν Γαλιλαίαν

Mt. IV. 12 Ἀκούσας
δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη
ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γα-
λιλαίαν.

Io. IV. 1 Ὡς οὖν ἔγνω
ὁ κύριος ὅτι ἤκουσαν οἱ
Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς
πλείονας μαθητὰς ποιεῖ
καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης,
— ² καί τοιγε Ἰησοῦς αὐ-
τὸς οὐκ ἐβάπτιζεν ἀλλ' οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ, — ³ ἀφῆ-
κεν τὴν Ἰουδαίαν καὶ
ἀπῆλθεν πάλιν εἰς τὴν
Γαλιλαίαν.

36. Iesus apud Samaritanos.

Io. IV, 4-42.

Io. IV. 4 Ἐδὲι δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σα-
μαρίας. ⁵ ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρίας λε-
γομένην Συχάρ πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ
τῷ Ἰωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ⁶ ἦν δὲ ἐκεῖ πηγή τοῦ
Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοιπο-
ρίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ. ὥρα ἦν ὥς
ἕκτη. ⁷ ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρίας ἀντλησαι
ὕδωρ. ⁸ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Δός μοι πεῖν· οἱ γὰρ
μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα

τροφὰς ἀγοράσωσιν. ⁹ λέγει οὖν αὐτῇ ἡ γυνὴ ἡ Σα-
μαρεῖτις Πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πεῖν αἰτεῖς
γυναικὸς Σαμαρεῖτιδος οὔσης; οὐ γὰρ συνχρῶνται
Ἰουδαῖοι Σαμαρεῖταις. ¹⁰ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶ-
πεν αὐτῇ Εἰ ᾔδεις τὴν δωρεάν τοῦ θεοῦ καὶ τίς
ἐστὶν ὁ λέγων σοι Δός μοι πεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτὸν
καὶ ἔδωκεν ἅν σοι ὕδωρ ζῶν. ¹¹ λέγει αὐτῇ Κύριε,
οὔτε ἀντλημα ἔχεις καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν βαθύ· πό-
θεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; ¹² μὴ σὺ μερίζων ἐξ

Io. IV, 5. τω α. Ἰωσηφ (H) pot. q. om. (TSV). — 11. om. η γυνη p. αυτω (H) uel add. (TSV).

τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; ¹³ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ¹⁴ ὃς δ' ἂν πῇ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ θ' δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. ¹⁵ λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ διέρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. ¹⁶ λέγει αὐτῇ Ὑπαγε φώνησον τὸν ἄνδρα σου καὶ ἔλθε ἐνθάδε. ¹⁷ ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν αὐτῷ Οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Καλῶς εἶπες ὅτι Ἄνδρα οὐκ ἔχω· ¹⁸ πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν δὲν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ἄνθρωπος τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. ¹⁹ λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. ²⁰ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου προσκυνεῖν δεῖ· ²¹ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Πίστευέ μοι, γύναι, ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρὶ. ²² ὑμεῖς προσκυνεῖτε δ' οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνούμεν δ' οἴδαμεν, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν· ²³ ἀλλὰ ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσιν τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνούντας αὐτόν· ²⁴ πνεῦμα ὁ θεός, καὶ τοὺς προσκυνούντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. ²⁵ λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα. ²⁶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι. ²⁷ Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,

καὶ ἐθαύμαζον ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μὲντοι εἶπεν Τί ζητεῖς; ἢ Τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; ²⁸ ἀφῆκεν οὖν τὴν ὕδριαν αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ ἀπηλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις ²⁹ Δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέ μοι πάντα ἃ ἐποίησα· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; ³⁰ ἐξηλθον ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. ³¹ ἐν τῷ μεταξὺ ἡρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες Ῥαββί, φάγε. ³² ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἐγὼ βρώσιν ἔχω φαγεῖν ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ³³ ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους Μὴ τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; ³⁴ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐμὸν βρώμᾳ ἐστὶν ἵνα ποιήσω τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. ³⁵ οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι Ἔτι τετράμηνός ἐστιν καὶ ὁ θερισμός ἐρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὄφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας ὅτι λευκαὶ εἰσιν πρὸς θερισμὸν ἤδη· ³⁶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. ³⁷ ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ἀληθινὸς ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων· ³⁸ ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν δ' οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

³⁹ Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης ὅτι Εἰπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα. ⁴⁰ ὥς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἡρώτων αὐτὸν μέναι παρ' αὐτοῖς. καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. ⁴¹ καὶ πολλὰ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, ⁴² τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι Οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου.

37. In Galilaea redux, Iesus sanat ministri regii filium.

Io. IV, 43-54.

Io. IV. ⁴³ Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξηλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ⁴⁴ αὐτὸς γὰρ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. ⁴⁵ ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες ὅσα ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. ⁴⁶ Ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς τὴν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ οἶνον. Καὶ ἦν τις βασιλικὸς οὗ ὁ υἱὸς ἡσθένει ἐν Καφαρναούμ·

⁴⁷ οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἦκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἀπηλθεν πρὸς αὐτὸν καὶ ἡρώτα ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσῃται αὐτοῦ τὸν υἱόν, ἥμελλεν γὰρ ἀποθνήσκειν. ⁴⁸ εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν Ἐάν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδῃτε, οὐ μὴ πιστεύσητε. ⁴⁹ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικὸς Κύριε, κατὰβηθι, πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. ⁵⁰ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πορεύου, ὁ υἱός σου ζῇ. ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ δὲν εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς καὶ

Io. IV, 15. διερχομαι (TH) pot. q. ερχομαι (S), uel ερχωμαι (V). — 16. om. ο Ἰησοῦς p. αυτη (TH) uel add. (SV). — τον ανδρα σου (TSV) pot. q. σου τ. α. (H). — 47. απηλθεν (THV) pot. q. ηλθεν (S). — 50. ον (TH) pot. q. ω (SV).

ἐπορεύετο. ⁵¹ ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ὑπήντησαν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Ὁ παῖς σου ζῇ. ⁵² ἐπύθετο οὖν τὴν ὥραν παρ' αὐτῶν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχεν. εἶπαν οὖν αὐτῷ ὅτι Ἐχθὲς ὥραν ἐβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. ⁵³ ἔγνω οὖν ὁ

πατὴρ ὅτι ἐκέλευε τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὁ υἱός σου ζῇ, καὶ ἐπίστευσαν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. ⁵⁴ Τοῦτο δὲ πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

38. Incipit ministerium publicum Christi in Galilaea.

Lc. ΙV, 14^b-15; Mc. Ι, 14^b-15; Mt. ΙV, 17.

Lc. ΙV. ¹⁴^b Καὶ φήμη ἐξηλθεν καθ' ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. ¹⁵ καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

Mc. Ι. ¹⁴^b κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ¹⁵ καὶ λέγων ὅτι Πᾶσι πληρωταὶ ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

Mt. ΙV. ¹⁷ Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν Μετανοεῖτε, ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

39. Iesus in patria sua tempus salutis nuntiat aduenisse.

Lc. ΙV, 16-22^a.

Lc. ΙV. ¹⁶ Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρά, οὗ ἦν τεθραμμένος, καὶ εἰσηλθεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. ¹⁷ καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαίου, καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον εὗρεν τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον

¹⁸ Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἐνεκεν ἔχρισέν με εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέν με κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν,

ἀποστείλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει,

¹⁹ κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν.

²⁰ καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν· καὶ πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. ²¹ ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Σήμερον πεπληρωταὶ ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. ²²^a καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ, καὶ θαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

39bis. Lc. ΙV, 22^b-30 = § 100.

* Lc. ΙV. ²²^b Καὶ ἔλεγον Οὐχὶ υἱὸς ἐστὶν Ἰωσήφ οὗτος; ²³ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτὸν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα εἰς τὴν Καφαρναοὺμ ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. ²⁴ εἶπεν δέ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. ²⁵ ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλοὶ χεῖροι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλίου ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὥς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν

γῆν, ²⁶ καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἡλίας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς γυκαῖκα χήραν. ²⁷ καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη, εἰ μὴ Ναϊμάν ὁ Σύρος. ²⁸ καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, ²⁹ καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἕξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ὀκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν. ³⁰ αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

Ιο. ΙV, 51. αὐτου p. δουλοι (H) uel om. (TSV). — σου (SV) pot. q. αὐτου (TH).

Lc. ΙV, 17. αναπτύξας (TSV) pot. q. ανοίξας (H). — 25. om. ὅτι a. πολλοι (HV) uel add. (TS). — επι a. ετη (TSV) pot. q. om. (H).

40. Iesus relinquit Nazareth et migrat Capharnaum.

Lc. IV, 31; Mc. I, 21; Mt. IV, 13-16.

Lc. IV. ³¹Καὶ κατήλθεν εἰς Καφαρναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας. Καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν·

Mc. I. ²¹Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναοὺμ. Καὶ εὐθὺς τοῖς σάββασιν εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν ἐδίδασκεν.

Mt. IV. ¹³Καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρέθ ἐλθὼν κατέκησεν εἰς Καφαρναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλείμ. ¹⁴ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ ¹⁵Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος
¹⁵Γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλείμ,
Ὅδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου,
Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν,
¹⁶Ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκοτεινῷ
Φῶς εἶδεν μέγα,
Καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χῶρᾳ
καὶ σκιᾷ θανάτου
Φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.

41. Iesus docet cum auctoritate.

Lc. IV, 32; Mc. I, 22; Mt. VII [28^a] 28^{b-29}.

Lc. IV. ³²Καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ.

Mc. I. ²²Καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.

Mt. VII. ²⁸[Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους,] ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. ²⁹ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν.

42. Iesus daemoniacum sanat.

Lc. IV, 33-37; Mc. I, 23-28.

Lc. IV. ³³Καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ ³⁴Ἐα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. ³⁵καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ μηδὲν

Mc. I. ²³Καὶ εὐθὺς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξεν ²⁴λέγων Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. ²⁵καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. ²⁶καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον καὶ φωνήσαν φωνῇ μεγάλῃ ἐξῆλθεν ἐξ

Mt. IV, 13. Ναζαρεθ pot. q. Ναζαρά (TH) uel Ναζαρετ (SV). — 16. σκοτεινῷ (TSV) pot. q. σκοτία (H).

βλάψαν αὐτόν. ³⁶ καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· Τίς ὁ λόγος οὗτος ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν, καὶ ἐξέρχονται; ³⁷ Καὶ ἐξ-επορεύετο ἡχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

αὐτοῦ. ³⁷ καὶ ἐθαμβήθησαν ἅπαντες, ὥστε συνζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντας· Τί ἐστὶν τοῦτο; διδαχὴ καινὴ κατ' ἐξουσίαν, καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ. ³⁸ Καὶ ἐξηλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς πανταχοῦ εἰς ὅλην τὴν περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.

43. Socrum Petri sanat in Capharnaum.

Lc. IV, 38-39; Mc. I, 29-31; Mt. VIII, 14-15.

Lc. IV. ³⁸ Ἀναστάς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος. πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχόμενη πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. ³⁹ καὶ ἐπιστάς ἐπάνω αὐτῆς ἐπέτιμήσεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παραχρήμα δὲ ἀναστὰσα διηκόνει αὐτοῖς.

Mc. I. ²⁹ Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξεληθόντες ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. ³⁰ ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρεσσοῦσα, καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. ³¹ καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτήν κρατήσας τῆς χειρός· καὶ ἀφῆκεν αὐτήν ὁ πυρετός, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

Mt. VIII. ¹⁴ Καὶ ἐλθὼν δ' Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρεσσοῦσαν. ¹⁵ καὶ ἤψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ ἠγέρθη, καὶ διηκόνει αὐτῷ.

44. Multae sanationes uespere.

Lc. IV, 40-41; Mc. I, 32-34. III, 11-12; Mt. VIII, 16-17.

Lc. IV. ⁴⁰ Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου ἅπαντες ὅσοι εἶχον ἄσθενοῦντας νόσοις ποικίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν·

ὁ δὲ ἐνὶ ἐκαστῷ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιτιθεὶς ἐθεράπευεν αὐτούς. ⁴¹ ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν,

κράζοντα καὶ λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ· καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἶα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

Mc. I. ³² Ὁψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυεν ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους. ³³ καὶ ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς τὴν θύραν. ³⁴ καὶ ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν, καὶ οὐκ ᾔφειεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν.

III. ¹¹ καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν θεώρουν, προσέπιπτον αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. ¹² καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανερόν ποιήσωσιν.

Mt. VIII. ¹⁶ Ὁψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν. ¹⁷ ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος· Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.

Lc. IV, 41. κραζοντα (HV) pot. q. κραυγαζοντα (TS).

Mc. I, 27. προς εαυτους (SV) pot. q. αυτους (TH). — 32. εδυεν (H) uel εδυ (TSV).

45. Abscessio Iesu ad euangelizandum.

Lc. IV, 42-44; Mc. I, 35-39; Mt. IV, 23 [IX, 35].

Lc. IV. ⁴² Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον. καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτησαν αὐτόν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτόν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. ⁴³ ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς ὅτι Καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελισασθαι με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπεστάλην. ⁴⁴ Καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς Ἰουδαίας.

Mc. I. ³⁵ Καὶ πρῶτῃ ξυνουχίᾳ λίαν ἀναστὰς ἐξηλθεν καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον κακεῖ προσηύχετο. ³⁶ καὶ κατεδίωξεν αὐτόν Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, ³⁷ καὶ εὗρον αὐτόν καὶ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι Πάντες ζητοῦσιν σε. ³⁸ καὶ λέγει αὐτοῖς Ὁ ἄγω μεν ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ κηρύξω, εἰς τοῦτο γὰρ ἐξεήλθον. ³⁹ καὶ ἦλθεν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

Mt. IV. ²³ Καὶ περιήγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πάσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

[Mt. IX. ³⁵ Καὶ περιήγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πάσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. cf. § 101.]

46. Vocatio Petri et Andreae, Iohannis et Iacobi.

Lc. V, 1-11; Mc. I, 16-20; Mt. IV, 18-22.

Lc. V. ¹ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ αὐτὸς ἦν ἐστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, ² καὶ εἶδεν πλοῖα δύο ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην, οἱ δὲ ἄλιεῖς ἀπ' αὐτῶν ἀποβάντες ἐπλυνον τὰ δίκτυα. ³ ἔμβας δὲ εἰς ἐν τῶν πλοίων, ὃ ἦν Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτόν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον, καθίσας δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἐδίδασκεν τοὺς ὄχλους. ⁴ ὥς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάρος καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγρην. ⁵ καὶ ἀποκριθεὶς Σίμων

Lc. IV, 44. Ἰουδαίας (HS) pot. q. Γαλιλαίας (TV). — V, 2. αλιεῖς (SV) uel αλειεῖς (TH). — 5. om. o a. Σιμων (TH) pot. q. add. (SV).

Mt. IV, 23. om. o Ἰησοῦς p. περιήγεν (TH) uel add. (SV). nonnulli addunt p. Γαλιλ. — ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ (TH) pot. q. ὅλην τὴν Γαλιλαίαν (SV).

εἶπεν Ἐπιστάτα, δι' ὅλης νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν, ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὰ δίκτυα. ⁶ καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλήθος ἰχθύων πολὺ, διεμήσετο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν. ⁷ καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντος συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον, καὶ ἐπλησαν ἀμφοτέρω τὰ πλοῖα ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. ⁸ ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσεν τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ λέγων Ὑπερέβη ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς εἰμι, κύριε. ⁹ θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ἢ συνέλαβον, ¹⁰ ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινῶν τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σίμονα ὁ Ἰησοῦς Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. ¹¹ καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν ἀφέντες πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Mc. I. ¹⁶ Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν Σίμονα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν Σίμωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. ¹⁷ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἀλιεῖς ἀνθρώπων. ¹⁸ καὶ εὐθὺς ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. ¹⁹ Καὶ προβάς ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον, τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα, ²⁰ καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς. καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπηλθον ὀπίσω αὐτοῦ.

Mt. IV. ¹⁸ Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν δύο ἀδελφούς, Σίμονα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφιβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν, ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. ¹⁹ καὶ λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων. ²⁰ Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. ²¹ Καὶ προβάς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. ²² Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.

47. Leprosus mundatur.

Lc. V, 12-16; Mc. I, 40-45; Mt. VIII, 1-4.

Lc. V. ¹² Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας· καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαι με καθαρίσαι. ¹³ καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπήλθεν ἀπ' αὐτοῦ. ¹⁴ καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μη-

Mc. I. ⁴⁰ Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτὸν καὶ γονυπετῶν λέγων αὐτῷ ὅτι Ὑπερέβη δύνασαι με καθαρίσαι. ⁴¹ καὶ στυλαγχνισθεὶς ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἥψατο καὶ λέγει αὐτῷ Θέλω, καθαρίσθητι. ⁴² καὶ εὐθὺς ἀπήλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθερίσθη. ⁴³ καὶ ἐμβριμῆσάμενος αὐτῷ εὐθὺς ἐξέβαλεν αὐτόν,

Mt. VIII. ¹ Καταβάντος δὲ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. ² Καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαι με καθαρίσαι. ³ καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἐκαθερίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. ⁴ καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὅρα μηδενὶ εἰπῆς,

Lc. V, 5. om. αὐτω p. εἶπεν (TH) uel add. (SV). — om. της α. νυκτος (TH) pot. q. add. (SV). — 6. διεμῆσετο (TH) uel διερρηγνυτο (SV). — 12. καὶ ἰδὼν (SV) pot. q. ἰδὼν δε (TH).

Mc. I, 16 et 17. ἀλιεῖς (S) uel ἀλειεῖς (THV).

Mt. IV, 18. 19. ἀλιεῖς (TSV) pot. q. ἀλειεῖς (H).

δενὶ εἰπεῖν, ἀλλὰ Ὁ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ¹⁵ διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν. ¹⁶ αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.

⁴⁴ καὶ λέγει αὐτῷ Ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς, ἀλλὰ ὑπάγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ὃ προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ⁴⁵ ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερώς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν, ἀλλὰ ἔξω ἐπ' ἐρήμοις τόποις ἦν· καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάντοθεν.

ἀλλὰ ὑπάγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

48. Sanatio paralytici; (primus conflictus cum Phariseis).

Lc. V, 17-26; Mc. II, 1-12; Mt. IX [1] 2-8.

Lc. V. ¹⁷ Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων, καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ· καὶ δύναμις Κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτόν. ¹⁸ καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ. ¹⁹ καὶ μὴ εὐρόντες ποίας εἰσενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. ²⁰ καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν Ἀνθρώπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.

²¹ καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες Τίς ἐστὶν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἁμαρτίας ἀφιέναι εἰ μὴ ὁ μόνος ὁ θεός; ²² ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ²³ τί ἐστὶν εὐκοπώ-

Mc. II. ¹ Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Καφαρναοὺμ δι' ἡμερῶν ἠκούσθη ὅτι ἐν οἴκῳ ἐστίν· ² καὶ συνήχθησαν πολλοὶ ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον.

³ καὶ ἔρχονται φέροντες πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. ⁴ καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράβαττον ὅπου ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο.

⁵ καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ Τέκνον, ἀφιένται σοι αἱ ἁμαρτίαι.

⁶ ἦσαν δὲ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν Τί οὗτος οὕτω λαλεῖ; βλασφημεῖ· τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἰς ὁ θεός; ⁸ καὶ εὐθὺς ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι οὕτως διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς λέγει αὐτοῖς Τί ταῦτα διαλογί-

Mt. IX. [¹ Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. cf. § 99.]

² Καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον.

καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν τῷ παραλυτικῷ Θάρσει, τέκνον· ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι.

³ Καὶ ἰδοὺ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν ἐν ἑαυτοῖς Οὗτος βλασφημεῖ. ⁴ καὶ εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν Ἰνα τί ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ⁵ τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν Ἐγείρε καὶ περιπάτει; ⁶ ἵνα δὲ εἰδῇτε ὅτι ἐξ-

Lc. V, 21. ἀφιέναι (S) pot. q. ἀφείναι (THV).

Mc. II, 4. προσεγγεῖν (S) pot. q. προσεγγίσειν (S).

Mt. IX, 2. ἀφεωνταί (SV) pot. q. ἀφιένται (TH). — 4. εἰδὼς (H) uel ἰδὼν (TSV). — om. ὑμεῖς p. τι (TH) pot. q. add. (SV). — 5. sicut in u. 2.

τερον, εἰπεῖν Ἀφένονται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ εἰπεῖν Ἐγειρε καὶ περιπάτει; ²⁴ ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας — εἶπεν τῷ παραλελυμένῳ Σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ ἄρας τὸ κλινιδίόν σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου.

²⁵ καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ὃ κατέκειτο, ἀπήλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν. ²⁶ Καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου λέγοντες ὅτι Εἶδομεν παράδοξα σημεῖον.

ζέσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ⁹ τί ἐστὶν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ Ἀφένονται σοι αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν Ἐγειρε καὶ ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει; ¹⁰ ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς γῆς, — λέγει τῷ παραλυτικῷ ¹¹ Σοὶ λέγω, ἔγειρε ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. ¹² καὶ ἠγέρθη καὶ εὐθὺς ἄρας τὸν κράβαττον ἐξῆλθεν ἔμπροσθεν πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν λέγοντας ὅτι Οὕτως οὐδέποτε εἶδομεν.

ουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας — τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ — Ἐγερθεὶς ἄρόν σου τὴν κλίνην καὶ ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

⁷ καὶ ἐγερθεὶς ἀπήλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. ⁸ Ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

49. Vocatio Leui (Matthaei); prandium in domo eius; (secundus conflictus).

Lc. V, 27-32 [XV, 1-2]; Mc. II, 13-17; Mt. IX, 9-13 [XII, 7].

Lc. V. ²⁷ Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λεὺν καθήμενον ἐπὶ τῷ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀκολουθεῖ μοι. ²⁸ καὶ καταλιπὼν πάντα ἀναστὰς ἠκολούθει αὐτῷ. ²⁹ Καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λεὺς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος πολὺς τελωνῶν καὶ ἄλλων οἱ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι. [XV. ¹ Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. ² καὶ διεγόγγυζον οἱ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. cf. § 194.] V. ³⁰ καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; ³¹ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ υἱαῖνοντες ἱατροῦ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες·

Mc. II. ¹³ Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. ¹⁴ Καὶ παράγων εἶδεν Λεὺν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τῷ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ Ἀκολουθεῖ μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. ¹⁵ Καὶ γίνεται κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἦσαν γὰρ πολλοὶ καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ.

¹⁶ καὶ οἱ γραμματεῖς τῶν Φαρισαίων ἰδόντες ὅτι ἐσθίει μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει; ¹⁷ καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς ὅτι Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἱατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς

Mt. IX. ⁹ Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τῷ τελώνιον, Μαθθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ Ἀκολουθεῖ μοι· καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. ¹⁰ Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

¹¹ καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; ¹² ὁ δὲ ἀκούσας εἶπεν Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἱατροῦ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες. ¹³ πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστὶν Ἐλεος θέλω καὶ οὐ

Lc. V, 28. ἠκολούθει (TH) uel ἠκολούθησεν (SV).

Mc. II, 9. ἐγειρε (TSV) rot. q. ἐγειρου (H).

Mt. IX, 6. ἐγερθεὶς (TSV) rot. q. ἐγειρε (H). — 9. ἠκολούθησεν (HV) uel ἠκολούθει (TS).

³² οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.	ἔχοντες· οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς.	θυσίαν· οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς. [XII. ⁷ εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ἐστὶν ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. cf. § 51.]
---	--	---

50. Quaestio de ieiunio; (tertius conflictus).

Lc. V, 33-39; Mc. II, 18-22; Mt. IX, 14-17.

Lc. V. ³³ Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν· Οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσιν καὶ πίνουσιν. ³⁴ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς· Μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶν ποιῆσαι νηστεύειν; ³⁵ ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος τότε νηστεύουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.	Mc. II. ¹⁸ Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύοντες, καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν; ¹⁹ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ δύναται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶν νηστεύειν; ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ' αὐτῶν οὐ δύναται νηστεύειν. ²⁰ ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.	Mt. IX. ¹⁴ Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες· Διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν, οἱ δὲ μαθηταὶ σου οὐ νηστεύουσιν; ¹⁵ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ δύναται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύουσιν.
³⁶ Ἐλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτούς ὅτι· Οὐδεὶς ἐπιβλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ σχίσας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν σχίσει καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἐπιβλημα τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ.	²¹ οὐδεὶς ἐπιβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μή, αἶρει τὸ πλήρωμα ἀπ' αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται.	¹⁶ οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπιβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἶρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται.
³⁷ καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκοὺς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται. ³⁸ ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον. ³⁹ Καὶ οὐδεὶς πιδὼν παλαιὸν θέλει νέον· λέγει γάρ· Ὁ παλαιὸς χρηστὸς ἐστίν.	²² καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήξει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκοὺς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί. ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς.	¹⁷ οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλλυνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς, καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται.

51. In die sabbati discipuli spicas euellunt; (quartus conflictus).

Lc. VI, 1-5; Mc. II, 23-28; Mt. XII, 1-8.

Lc. VI. ¹ Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ τῷ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ σπο-	Mc. II. ²³ Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασις παραπορεύεσθαι	Mt. XII. ¹ Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασις
--	---	--

Lc. V, 34. νηστεύειν (SV) pot. q. νηστεύσαι (TH). — 39. χρηστὸς (TH) pot. q. χρηστοτερος (SV). — VI, 1. om δευτεροπρωτῶ p. σαββατῶ (H) pot. q. add. (TSV) uel δευτέρῳ πρωτῷ.
Mc. II, 23. παραπορεύεσθαι (TSV) uel διαπορεύεσθαι (H).
Mt. IX, 14. om. πολλὰ p. νηστεύομεν (TH) pot. q. add. (SV).

ρίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἡσθιον τοὺς στάχους ψάχοντες ταῖς χερσίν.

² τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπαν Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν; ³ καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν Δαυὶδ ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; ⁴ ὥς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως λαβὼν ἔφαγεν καὶ ἔδωκεν τοῖς μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς;

⁵ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Κύριός ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

διὰ τῶν σπορίμων, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντας τοὺς στάχους.

²⁴ καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ Ἴδε τί ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν; ²⁵ καὶ λέγει αὐτοῖς Οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυὶδ ὅτε χρεῖαν ἔσχεν καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; ²⁶ πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσιν; ²⁷ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον.

²⁸ ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχους καὶ ἔσθιειν.

² οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπαν αὐτῷ Ἰδοὺ οἱ μαθηταὶ σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν σαββάτῳ. ³ ὃ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυὶδ ὅτε ἐπείνασεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; ⁴ πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγον, ὃ οὐκ ἔξδον ἦν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις; ⁵ ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν καὶ ἀναίτιοι εἰσιν; ⁶ λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ ἱεροῦ μεῖζόν ἐστιν ὧδε. ⁷ εἰ δὲ ἐγνώκατε τί ἐστιν Ἐλεος θέλω καὶ οὐ θυσιάν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναίτιους. cf. IX. 13. § 49.

⁸ κύριος γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

52. In die sabbati sanatio manus aridae; (quintus conflictus).

Lc. VI, 6-10 [XIV, 3^b]; Mc. III, 1-5; Mt. XII, 9-13.

Lc. VI. ⁶ Ἐγένετο δὲ ἐν ἐτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν· καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἦ δεξιὰ ἦν ξηρά. ⁷ παρατηροῦντο δὲ αὐτὸν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύει, ἵνα εὕρωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. ⁸ αὐτὸς δὲ ᾗδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, εἶπεν δὲ τῷ ἀνδρὶ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα Ἐγείρε καὶ στήθι εἰς τὸ μέσον· καὶ ἀναστὰς ἔστη. ⁹ εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς Ἐπερωτῶ ὑμᾶς, εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι

Mc. III. ¹ Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμένην ἔχων τὴν χεῖρα. ² καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς σάββασιν θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ, ³ καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηράν Ἐγείρε εἰς τὸ μέσον. ⁴ καὶ λέγει αὐτοῖς Ἐξεστιν τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. ⁵ καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συνιυλπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ

Mt. XII. ⁹ Καὶ μεταβάς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. ¹⁰ καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες Εἰ ἔξεστι τοῖς σάββασιν θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. ¹¹ ὃ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἔξει πρόβατον ἓν, καὶ ἂν ἐμπίσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσῃ αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; ¹² πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου. ὥστε ἔξεστι τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. ¹³ Τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ Ἐκτείνόν σου τὴν χεῖρα. καὶ ἔξ-

Lc. VI, 3. απ, π, α, ε, ο Ἰησοῦς (HV) pot. q. απ, ο Ἰησοῦς π, α, ε, (TS). — οτε (H) pot. q. οποτε (TSV). — 4. λαβὼν (HV) pot. q. ελαβεν και (TS). — 5. om. οτι α. κυριος (H) uel add. (TSV). — τ, σ, ο, υ, τ, α, (H) uel ο υιος τ, α, και του σαββατου (TSV). — 7. αυτον (H) pot. q. om. (TSV).

Mc. III, 1. την α. συναγωγην (S) uel om. (THV).

Mt. XII, 4. εφαγον (TH) uel εφαγεν (SV). — ο (TH) pot. q. ους (SV).

ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπο-
λέσαι; [XIV, 3^b Ἐξεστὶν τῷ σαβ-
βάτῳ θεραπεύσαι ἢ οὐ; cf. § 188.]
VI. ¹⁰ καὶ περιβλεψάμενος πάντας
αὐτοὺς εἶπεν αὐτῷ Ἐκτεῖνον τὴν
χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησεν, καὶ ἀπε-
κατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ.

Ἐκτεῖνον τὴν χεῖρά σου· καὶ
ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ
χεὶρ αὐτοῦ.

ἐτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ὕγιης
ὥς ἡ ἄλλη.

53. Primum consilium perdendi Iesum. cf. 172, 233, 239.

Lc. VI, 11; Mc. III, 6; Mt. XII, 14.

Lc. VI. ¹¹ Αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν
ἀνόας, καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλή-
λους τί ἂν ποιήσαιεν τῷ Ἰησοῦ.

Mc. III. ⁶ Καὶ ἐξελθόντες οἱ
Φαρισαῖοι εὐθὺς μετὰ τῶν Ἑρμ-
διανῶν συμβούλιον ἐδίδουν κατ' αὐ-
τοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

Mt. XII. ¹⁴ Ἐξελθόντες δὲ οἱ
Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ'
αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

54. Iesus duodecim discipulos eligit.

Lc. VI, 12-16; Mc. III, 13-19; Mt. X, 1-4.

Lc. VI. ¹² Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς
ἡμέραις ταύταις ἐξελθεῖν αὐτὸν
εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν
διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ
θεοῦ.

¹³ καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσ-
εφώνησεν τοὺς μαθητάς αὐτοῦ,
καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώ-
δεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμα-
σεν, ¹⁴ Σίμωνα ὃν καὶ ὠνόμασεν
Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην
καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον
¹⁵ καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ
Ἰάκωβον Ἀλφαίου καὶ Σίμωνα τὸν
καλούμενον Ζηλωτὴν ¹⁶ καὶ Ἰούδαν
Ἰακώβου καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ δς
ἐγένετο προδότης.

Mc. III. ¹³ Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ
ὄρος καὶ προσκαλεῖται οὓς ᾗθελεν
αὐτός, καὶ ἀπήλθον πρὸς αὐτόν.
¹⁴ καὶ ἐποίησεν δώδεκα, ἵνα ᾧσιν
μετ' αὐτοῦ καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐ-
τοὺς κηρύσσειν ¹⁵ καὶ ἔχειν ἐξ υ-
σίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια· ¹⁶ καὶ
ἐποίησεν τοὺς δώδεκα καὶ ἐπέθη-
κεν ὄνομα τῷ Σίμωνι Πέτρον,
¹⁷ καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου
καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰα-
κώβου καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνό-
ματα Βοανηργές, ὅ ἐστιν Υἱοὶ
Βροντῆς, ¹⁸ καὶ Ἀνδρέαν καὶ Φί-
λιππον καὶ Βαρθολομαῖον καὶ Μαθ-
θαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον τὸν
τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σί-
μωνα τὸν Καναναῖον ¹⁹ καὶ Ἰούδαν
Ἰσκαριώθ, δς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

Mt. X. ¹ Καὶ προσκαλεσάμενος
τοὺς δώδεκα μαθητάς αὐτοῦ ἔδω-
κεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων
ἀκαθάρτων ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ
καὶ θεραπεύειν πάσαν νόσον καὶ
πᾶσαν μαλακίαν. ² Τῶν δὲ δώδεκα
ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦ-
τα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος
Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου
καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ,
³ Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος, Θω-
μᾶς καὶ Μαθθαῖος ὁ τελώνης, Ἰά-
κωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδ-
δαῖος, ⁴ Σίμων ὁ Καναναῖος καὶ
Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παρα-
δοὺς αὐτόν.

Mc. III. 5. σου (H) uel om. (TSV). — 17. ονοματα (TSV) pot. q. ονομα (H).

Mt. X, 2. om. και α. Ιακωβος (S) pot. q. add. (THV). — 3. Θαδδαιος (HV) uel Λεββαιος (T).

55. Concursus turbæ.

Lc. VI, 17-19; Mc. III, 7-10; Mt. XII, 15. IV, 25. 24. XII, 16-21.

Lc. VI. ¹⁷ Καὶ καταβάς μετ' αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος πολὺς μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πληθεὺς πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, ¹⁸ οἳ ἦλθαν ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν· καὶ οἱ ἐνοχλούμενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο. ¹⁹ καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτουν ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο καὶ ἰάτο πάντας.

Mc. III. ⁷ Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησεν, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ⁸ καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολὺ, ἀκούοντες ὅσα ποιεῖ ἦλθον πρὸς αὐτόν. ⁹ καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν. ¹⁰ πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται ὅσοι εἶχον μάστιγας.

Mt. XII. ¹⁵ Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. Καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας.

IV. ²⁵ Καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

²⁴ Καὶ ἀπήλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους, καὶ δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.

XII. ¹⁶ καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν· ¹⁷ ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος

¹⁸ Ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ἠρέτισα, ὁ ἀγαπητός μου ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχὴ μου·
θήσω τὸ πνευμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ.

¹⁹ Οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

²⁰ κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατέαξει
καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλλῃ εἰς νίκος τὴν κρίσιν.

²¹ καὶ τῷ δυνάματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπίουσιν.

Mc. III, 8. ποιεῖ (H) uel ἐποιεῖ (TSV).

Mt. XII, 18. om. εἰς α. οὐ 2°. (H) uel add. (TSV).

56. Magister docens.

Lc. VI, 20^a; Mt. V, 1. 2.

Lc. VI. 20^a Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγεν

Mt. V. 1 Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· 2 καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἔδιδασκεν αὐτοὺς λέγων

57. Beatitudines et imprecationes.

Lc. VI, 20^b-26; Mt. V, 3-12.

Lc. VI. 20^b Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

21 μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε.

22 μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ θνεϊδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· 23 χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε, ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποιοῦν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

24 Πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν.

25 οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι νῦν, ὅτι πεινᾶσете. οὐαὶ, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε.

26 οὐαὶ ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσιν πάντες οἱ ἄνθρωποι, κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποιοῦν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

Mt. V. 3 Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

4 μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

5 μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

6 μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

7 μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

8 μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.

9 μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται.

10 μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

11 μακάριοί ἐστε ὅταν θνεϊδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν καὶ εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἔμοι· 12 χαίrete καὶ ἀγαλλισθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἔδωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

Lc. VI, 26. ὑμᾶς εἴπωσιν (HV) uel εἴπωσιν ὑμᾶς (TS).

58. Christus non soluit sed adimplet Legem.

Mt. V, 17: 20.

Mt. V. ¹⁷Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι·

²⁰λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

59. Perficitur praeceptum de non occidendo.

Mt. V, 21-24.

Mt. V. ²¹Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις Οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. ²²Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ Μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς

τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ²³ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ ἐκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ²⁴ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπάγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἔλθων πρόσφερε τὸ δῶρόν σου.

60. De non moechando. cf. 133.

Mt. V, 27-30 [XVIII, 8. 9]; [Mc. IX, 43. 45. 47].

Mt. V. ²⁷Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη Οὐ μοιχεύσεις. ²⁸Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· ²⁹εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν· ³⁰καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτήν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ.

[Mt. XVIII. ⁸Εἰ δὲ ἡ χεὶρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χωλόν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. ⁹καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτόν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ. καλὸν σοί ἐστιν μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. cf. § 133.]

[Mc. IX. ⁴³Καὶ ἐὰν σκανδαλίσῃ σε ἡ χεὶρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλὸν ἐστὶν σε κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον· ⁴⁵καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλὸν ἐστὶν σε εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν. ⁴⁷καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλὸν σέ ἐστιν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν. cf. § 133.]

61. De repudiatione. cf. 214.

Mt. V, 31-32; † Lc. XVI, 18; [Mc. X, 11-12]; [Mt. XIX, 9].

Mt. V. ³¹Ἐρρέθη δὲ Ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. ³²Ἐγὼ δὲ

62. 63. 64. Lc. VI, 29-31; XVI, 18. — Mc. X, 11-12. — Mt. V, 32-42; VII, 12; XIX, 9.

λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ἀπο-
λύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
παρεκτὸς λόγου πορνείας
ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι,
καὶ ὁς ἐὰν ἀπολελυμένην
γαμήσῃ μοιχᾶται.

† Lc. XVI. ¹⁸ Πᾶς ὁ
ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐ-
τοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοι-
χεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην
ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοι-
χεύει.

[Mc. X. ¹¹ ὁς ἂν ἀπο-
λύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶ-
ται ἐπ' αὐτήν, ¹² καὶ ἐὰν
γυνὴ ἀπολύσῃ τὸν ἄνδρα
αὐτῆς καὶ γαμήσῃ ἄλλον
μοιχᾶται. cf. § 214.]

[Mt. XIX. ⁹ λέγω δὲ
ὑμῖν ὅτι ὁς ἂν ἀπολύσῃ
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ
πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλ-
λην μοιχᾶται. cf. § 214.]

62. De iureiurando

Mt. V, 33-37.

Mt. V. ³³ Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἁρ-
χαίοις· Οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ
τούς ὅρκους σου. ³⁴ Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ δμο-
σαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν
τοῦ θεοῦ. ³⁵ μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν

ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις
ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως. ³⁶ μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ
σου δμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ποιῆ-
σαι ἢ μέλαιναν. ³⁷ Ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναὶ,
οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.

63. De talione et condonatione.

† Lc. VI, 29-30; Mt. V, 38-42.

† Lc. VI. ²⁹ Τῷ τύποντί σε ἐπὶ τὴν σιαγὸνα
πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου
τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσης.

³⁰ παντὶ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντος τὰ
σὰ μὴ ἀπαίτει.

Mt. V. ³⁸ Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη Ὁφθαλμὸν ἀντὶ
ὀφθαλμοῦ καὶ δόντα ἀντὶ δόντος. ³⁹ Ἐγὼ δὲ λέγω
ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε βί-
βει εἰς τὴν δεξιάν σου σιαγὸνα σου, στρέψον αὐτῷ καὶ
τὴν ἄλλην· ⁴⁰ καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν
χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· ⁴¹ καὶ
ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἓν, ὑπάγε μετ' αὐτοῦ δύο.
⁴² τῷ αἰτοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δα-
νίσασθαι μὴ ἀποστραφῆς.

64. Regula aurea.

† Lc. VI, 31; Mt. VII, 12.

† Lc. VI. ³¹ Καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν
οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως.

Mt. VII. ¹² Πάντα οὖν ὅσα ἐὰν θέλητε ἵνα ποιῶ-
σιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐ-
τοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.

Mt. V, 39. ραπίζει (THV) pot. q. ραπισει (S).—σιαγὸνα σου (H) uel σου σιαγ. (SV).—VII, 12. εαν (TH) uel αν (SV).

65. De amore inimicorum.

Lc. VI, 27-28. 32-36; Mt. V, 43-48.

Lc. VI. ²⁷ Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, ²⁸ εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, προσεύχεσθε περὶ τῶν ἐπηρεάζόντων ὑμᾶς. 29-30 = § 63; 31 = § 64.

³² καὶ εἰ ἀγαπάτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν. ³³ καὶ ἐὰν ἀγαθοποιήτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. ³⁴ καὶ ἐὰν δανίσθητε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανίζουσιν ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα. ³⁵ πλὴν ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανίζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ Ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστίν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς. ³⁶ Γίνεσθε οἰκτίρμονες καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν.

Mt. V. ⁴³ Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. ⁴⁴ Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς. ⁴⁵ ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. ⁴⁶ ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; ⁴⁷ καὶ ἐὰν ἀσπάσῃσθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν;

⁴⁸ Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι ὥς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν.

66. Omnia propter Deum.

Mt. VI, 1.

Mt. VI. ¹ Προσέχετε δὲ τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆ-

ναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

67. De eleemosyna.

Mt. VI, 2-4.

Mt. VI. ² Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς βύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέ-

χουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. ³ σοὶ δὲ ποιούντος ἐλεημοσύνην μὴ γνῶτω ἡ ἄριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου, ⁴ ὅπως ἡ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι.

68. De oratione

Mt. VI, 5-6.

Mt. VI. ⁵ Καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὥς οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ

ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν,

Lc. VI, 36. om. και p. καθως (TH) pot. q. add. (SV).

ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. ⁶ σὺ δὲ ὅταν προσ-
εύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν
θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπ-

τῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώ-
σει σοι.

69. De ieiunio.

Mt. VI, 16-18.

Mt. VI. ¹⁶ Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ
ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ πρόσωπα
αὐτῶν ὥπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες·
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. ¹⁷ σὺ

δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρό-
σωπόν σου νίψαι, ¹⁸ ὥπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις
νηστεύων ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ· καὶ
ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυφαίῳ ἀποδώσει σοι.

70. De non iudicando proximum.

Lc. VI, 37-42; Mt. VII, 1-5.

Lc. VI. ³⁷ Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθήτε·
καὶ μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθήτε.
ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε. ³⁸ δίδετε, καὶ δοθή-
σεται ὑμῖν, μέτρον καλὸν πεπιεσμένον σεσαλευμέ-
νον ὑπερεκχυννόμενον δώσουσιν· εἰς τὸν κόλπον
ὑμῶν· ὃ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται
ὑμῖν. * ³⁹ Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς Μήτι
δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὀδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφοτέροι εἰς
βόθυνον ἐμπεσοῦνται; cf. § 114. * ⁴⁰ οὐκ ἔστιν μα-
θητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, κατηρτισμένος δὲ πᾶς
ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. cf. § 173. ⁴¹ Τί
δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελ-
φοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ
κατανοεῖς; ⁴² ἢ πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου
᾿Αδελφέ, ἄφες ἐκβάλλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ
σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέ-
πων; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ
ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις τὸ κάρφος τὸ
ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκβαλεῖν.

Mt. VII. ¹ Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθήτε· ² ἐν ᾧ
γὰρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε,

καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. cf.
§ 87.

³ Τί δὲ βλέπεις τὸ
κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ
ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; ⁴ ἢ πῶς
ἔρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου ᾿Αφες ἐκβάλλω τὸ κάρφος ἐκ
τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ
σου; ⁵ ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ
σου τὴν δοκὸν, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ
κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

71. De sacris non profanandis.

Mt. VII, 6.

Mt. VII. ⁶ Μὴ δώτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν, μὴ δὲ
βάλῃτε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἐμπροσθεν τῶν χοί-

ρων, μή ποτε καταπατήσουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσίν
αὐτῶν καὶ στραφέντες βῇ ξύσιν ὑμᾶς.

Mt. VII, 4. εκ (TH) pot. q. απο (SV). — 6. καταπατησουσιν (TH) pot. p. καταπατησωσιν (SV).

72. De angusta porta et arcta uia.

Mt. VII, 13-14; [Lc. XIII, 24-25].

Mt. VII. ¹³ Εἰσεέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. ¹⁴ Τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν.

[Lc. XIII. ²⁴ Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν, ²⁵ ἅφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξῃσθε ἔξω ἐστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἔρει ὑμῖν Οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. cf. § 184.]

73. Cauendum ab hypocritis.

Lc. VI, 43-45; Mt. VII, 15-20. XII, 33-37.

Lc. VI. ⁴³ Οὗ γὰρ ἔστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. ⁴⁴ Ἐκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὗ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σίκα, οὐδὲ ἐκ βάρου σταφυλὴν τρυγῶσιν.

Mt. VII. ¹⁵ Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων ἔσωθεν δὲ εἰσὶν λύκοι ἄρπαγες. ¹⁶ ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μή τι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς ἢ ἀπὸ τριβύλων σίκα; ¹⁷ οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. ¹⁸ οὗ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ἐνεγκεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. [¹⁹ πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. cf. § 16.] ²⁰ ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.

Mt. XII. ³³ Ἡ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρὸν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. ³⁴ γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες;

⁴⁵ ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν. ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. ³⁵ ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθὰ, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά. ³⁶ Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥήμα ἄργον δὲ λαλήσουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· ³⁷ ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιώσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

Lc. VI, 45. αὐτοῦ (SV) pot. q. om. (TH).

Mt. VII, 13. om. ἡ πύλη p. πλατεῖα (H) pot. q. add. (TSV). — 14. τι (SV) pot. q. οτι (TH). — 15. om. δε p. προσέχετε (TH) pot. q. add. (SV). — 18. ποιεῖν (HV) pot. q. ἐνεγκεῖν 2°. (TS). — XII, 35. om. τα α. ἀγαθὰ (HV) uel add. (TS). — 36. om. εαν p. ο (TH) pot. q. add. (SV).

74. A discipulis requiruntur opera bona.

Lc. VI, 46; Mt. VII, 21.

Lc. VI. ⁴⁶Τί δέ με καλεῖτε Κύριε κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ὃ λέγω;

Mt. VII. ²¹Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε κύριε εἰσέλυσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

75. Conclusio sermonis.

Lc. VI, 47-49; Mt. VII, 24-27.

Lc. VI. ⁴⁷Πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἔστιν ὅμοιος· ⁴⁸ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομῶντι οἰκίαν ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρας δὲ γενομένης προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλεῦσαι αὐτὴν διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομηθῆναι αὐτήν. ⁴⁹ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ἣ προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς, καὶ εὐθὺς συνέπεσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα,

Mt. VII. ²⁴Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν πέτραν. ²⁵καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν, τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.

²⁶Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον. ²⁷καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἦν ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη.

76. Capharnaum sanatur seruus centurionis.

Lc. VII, 1-10; Mt. VII, 28^a. VIII, 5-10. 13.

Lc. VII. ¹Ἐπειδὴ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καφαρναούμ.

²Ἐκατοντάρχου δὲ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἡμελλεν τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἐντιμος. ³ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἑρωτᾶν αὐτὸν ὅπως ἔλθων διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. ⁴οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως λέγοντες ὅτι Ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τοῦτο, ⁵ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν. ⁶ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς.

Mt. VII. ²⁸Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους. ²⁸^b-29 § 41.

VIII. ⁵Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθεν αὐτῷ ἐκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν ⁶καὶ λέγων Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος.

⁷καὶ λέγει αὐτῷ Ἐγὼ ἔλθων θεραπεύσω αὐτόν.

Mt. VIII, 7. καὶ α. λεγει (SV) pot. q. om. (TH).

ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας
ἔπεμψεν φίλους ὁ ἑκατοντάρχος λέγων αὐτῷ Κύ-
ριε, μὴ σκύλλου, οὐ γὰρ ἱκανὸς εἰμι ἵνα ὑπὸ τὴν
στέγην μου εἰσέλθῃς, ⁷ διὸ οὐδὲ ἑμαυτὸν ἤξιωσα
πρὸς σὲ ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήτω ὁ
παῖς μου· ⁸ καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξου-
σίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἑμαυτὸν στρατιώτας, καὶ
λέγω τούτῳ Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ
Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου Ποίησον
τοῦτο, καὶ ποιεῖ· ⁹ ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς
ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ ἄκ λουθοῦντι
αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ
τοσαύτην πίστιν εὑρον. ¹⁰ καὶ ὑποστρέψαντες εἰς
τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες εὑρον τὸν δοῦλον ὑγιαί-
νοντα.

⁸ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατοντάρχος ἔφη Κύριε, οὐκ
εἰμι ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ
μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. ⁹ καὶ
γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ'
ἑμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ Πορεύθητι,
καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ
τῷ δούλῳ μου Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ¹⁰ ἀκούσας
δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν τοῖς ἀκολουθοῦσιν
Ἄμην λέγω ὑμῖν, παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν
τῷ Ἰσραὴλ εὑρον.

¹³ καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῃ Ὑπαγε, ὥς
ἐπίστευσας γεννηθῆτω σοι· καὶ ἰάθη ὁ παῖς ἐν τῇ
ᾠρᾳ ἐκεῖνῃ.

77. Nain filius uiduae ad uitam reuocatur.

Lc. VII, 11-17.

Lc. VII. ¹¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐξῆς ἐπορεύθη
εἰς πόλιν καλουμένην Ναὶν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ὄχλος πολὺς. ¹² ὥς δὲ ἤγγισεν
τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς
μονογενὴς υἱὸς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ ἦν χήρα,
καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ. ¹³ καὶ
ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν
αὐτῇ Μὴ κλαῖε. ¹⁴ καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς σο-

ροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν, καὶ εἶπεν Νεα-
νσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. ¹⁵ καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς
καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ.
¹⁶ Ἐλαβεν δὲ φόβος πάντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν
λέγοντες ὅτι Προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ
ὅτι Ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. ¹⁷ καὶ
ἐξηλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ
καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

78. Iohannis captiui legatio ad Iesum.

Lc. VII, 18-23; Mt. XI, 2-6.

Lc. VII. ¹⁸ Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννῃ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων. καὶ προσκαλεσάμενος
δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης ¹⁹ ἔπεμψεν
πρὸς τὸν κύριον λέγων Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἄλλον
προσδοκῶμεν; ²⁰ παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ
ἄνδρες εἶπαν Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέστειλεν
ἡμᾶς πρὸς σὲ λέγων Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἄλλον
προσδοκῶμεν; ²¹ ἐν ἐκείνῃ τῇ ᾠρᾳ ἐθεράπευσεν πολ-
λοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονη-

Mt. XI. ² Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμο-
τηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ πέμψας διὰ τῶν μαθη-
τῶν αὐτοῦ ³ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἕτερον
προσδοκῶμεν;

Lc. VII, 6. ἱκανὸς εἰμι (TH) uel ε. ι. (SV). — 11. τῷ (HSV) pot. q. τῇ (T). — 12. μονογενὴς υἱὸς (THV) pot. q. υ. μ. (S). — 16. πάντας (HV) pot. q. ἀπαντας (TS). — 19. ἄλλον (TSV) pot. q. ἕτερον (H). — 20. ἀπέστειλεν (H) uel ἀπεσταλκεν (TSV).

Mt. VIII, 8. καὶ α. ἀποκριθεὶς (SV) pot. q. δε p. (TH).

ρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέπειν. ²² καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἀπαγγέilate Ἰωάννῃ ὅτι εἶδετε καὶ ἤκούσατε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται. ²³ καὶ μακάριός ἐστιν ὁς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

⁴ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἀπαγγέilate Ἰωάννῃ ὅτι ἀκούετε καὶ βλέπετε· ⁵ τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν καὶ χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, καὶ νεκροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται. ⁶ καὶ μακάριός ἐστιν ὁς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

79. Iohannes praecursor et ipse Christus a generatione prava uindicantur.

Lc. VII, 24-35. † XVI, 16; Mt. XI, 7-19.

Lc. VII. ²⁴ Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου Τί ἐξήλατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ²⁵ ἀλλὰ τί ἐξήλατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν, ²⁶ ἀλλὰ τί ἐξήλατε ἰδεῖν; προφήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. ²⁷ οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται cf. Mc. I, 2. § 15.

Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου,

ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου,

²⁸ λέγω ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν προφήτης Ἰωάννου οὐδεὶς ἔστιν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστίν.

† XVI. ¹⁶ Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται.

VII. ²⁹ Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. ³⁰ οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλήν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ. cf. § 237. ³¹ Τίνι οὖν ὁμοίωσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ τίνι εἰσίν ὅμοιοι; ³² ὅμοιοι εἰσιν παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις, ὃ λέγει

Ἡὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὥρχήσασθε·

ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκλαύσατε·

³³ ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μὴ ἐσθίων ἄρτον μήτε πίνων οἶνον, καὶ λέγετε Δαιμόνιον ἔχει·

³⁴ ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων,

Mt. XI. ⁷ Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου Τί ἐξήλατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ⁸ ἀλλὰ τί ἐξήλατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων. ⁹ ἀλλὰ τί ἐξήλατε; προφήτην ἰδεῖν; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. ¹⁰ οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται

Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου,

ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου.

¹¹ Ἄμην λέγω ὑμῖν οὐκ ἐγγεγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστίν.

¹³ πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν.

¹² ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται καὶ βιάσται ἀρπάζουσιν αὐτήν.

¹⁴ καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστίν Ἡλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. ¹⁵ Ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.

¹⁶ Τίνι δὲ ὁμοίωσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶν παιδίοις καθημένοις ἐν ταῖς ἀγοραῖς ὃ προσφωνοῦντα τοῖς ἐτέροις ¹⁷ λέγουσιν

Ἡὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὥρχήσασθε·

ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκόψασθε.

¹⁸ ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσιν Δαιμόνιον ἔχει· ¹⁹ ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν Ἰδοὺ ἄνθρωπος

Lc VII, 22. om. οτι a. τυφλοι (H) pot. p. add. (TSV). — και a. κωφοι (H) pot. q. om. (TSV). — 24. 25. 26. εξηλθατε (H) pot. q. εξελυθατε (TSV). — 28. om. γαρ p. λεγω (TH) pot. q. add (SV) — προφητης (TS) uel om. (HV).
Mt XI, 6. εαν (TSV) pot. q. αν (H). — 8. om. εισιν p. βασιλεων (TH) uel add. (SV). — 10. om. γαρ p. ουτος (TH) pot. q. add. (SV).

καὶ λέγετε Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν. ³⁵ καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων αὐτῆς.

πος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῆς.

80. Quoniam dilexit multum, mulier peccatrix dimittitur in pace.

Lc. VII, 36-50.

Lc. VII. ³⁶ Ἡρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου κατεκλίθη. ³⁷ Καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλός, καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι κατὰκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου ³⁸ καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίουσα, τοῖς δάκρυσιν ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ταῖς θριξίν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασ-
σεν, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἤλειπεν τῷ μύρῳ. ³⁹ Ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων Οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστιν. ⁴⁰ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δὲ Διδάσκαλε, εἰπέ, φησὶν. ⁴¹ Δύο χρεοφειλέται ἦσαν δανιστῇ τινί. ὁ εἰς ὧφειλεν δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα. ⁴² μὴ ἔχόντων αὐ-
τῶν ἀποδοῦναι ἀμφοτέροις ἔχαρίσατο. τίς οὖν

αὐτῶν πλεῖον ἀγαπήσει αὐτόν; ⁴³ ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν Ὑπολαμβάνω ὅτι ὁ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ὅρθῶς ἔκρινας. ⁴⁴ καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσηλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ μοι ἐπὶ πόδας οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέν μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξίν αὐτῆς ἐξέμαξεν. ⁴⁵ φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσηλθὼν οὐ διέλειπεν καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. ⁴⁶ ἔλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειπεν τοὺς πόδας μου. ⁴⁷ οὐ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολὺ. ὁ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. ⁴⁸ εἶπεν δὲ αὐτῇ Ἀφέωνται σου αἱ ἁμαρτίαι. ⁴⁹ καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Τίς οὐτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν; ⁵⁰ εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα Ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

81. Iesus praedicat, aliquot ministrantibus feminis.

Lc. VIII, 1-3

Lc. VIII. ¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς καὶ αὐτὸς διώδευεν κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, ² καὶ γυναῖκές τινες αἱ ἦσαν τεθεραπευ-
μέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἁσθενειῶν, Μαρία

ἡ καλουμένη Μαгдаληνὴ, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἐπτά ἐξεληλύθει, ³ καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρώδου καὶ Σουσάννα καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διη-
κόνουν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

82. Sollicitudo parentum Iesu.

Mc. III, 20-21.

Mc. III. ²⁰ Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον· καὶ συνέρ-
χεται πάλιν ὁ ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ

ἄρτον φαγεῖν. ²¹ καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξήλθον κρατῆσαι αὐτόν, ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη.

Lc. VII, 33. πινων οινον (TH) pot. q. o. π. (SV). — 42. om. δε p. εχοντων (TH) pot. q. add. (SV). — om. ειπε a πλειον (TH) pot q add. (SV) — 43. om. δε p αποκριθεις (TH) pot q. add. (SV) — 44. om. τους a. ποδας (H) uel add. (TSV). — 45. διελειπεν (TSV) pot. q. διελιπεν (H). — 46. τους ποδας μου (H) uel μου τ. π. (TSV).

Mc. III, 20. o a. οχλος (HSV) uel om. (T).

83. Veri parentes Iesu.

† Lc. VIII, 19-21 [XI, 28]; Mc. III, 31-35; Mt. XII, 46-50.

† Lc. VIII. ¹⁹ Παρεγένετο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοί αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. ²⁰ ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἐστήκασιν ἔξω ἰδεῖν σε θέλοντες. ²¹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες. [XI. ²⁸ αὐτὸς δὲ εἶπεν Μενοὺν μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσσοντες. cf. § 168.]

Mc. III. ³¹ Καὶ ἔρχονται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοί αὐτοῦ καὶ ἔξω στήκοντες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν καλοῦντες αὐτόν. ³² καὶ ἐκάθητο περὶ αὐτὸν ὄχλος, καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ζητοῦσίν σε. ³³ καὶ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου; ³⁴ καὶ περιβλεψάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλῳ καθημένους λέγει Ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ³⁵ ὁς ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφή καὶ μήτηρ ἐστίν.

Mt. XII. ⁴⁶ Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοί αὐτοῦ εἰστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. (⁴⁷ εἶπεν δὲ τις αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἐστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι.) ⁴⁸ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ λέγοντι αὐτῷ Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνας εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; ⁴⁹ καὶ ἔκτεινας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητάς αὐτοῦ εἶπεν Ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ⁵⁰ ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφός καὶ ἀδελφή καὶ μήτηρ ἐστίν.

84. Parabola de seminante.

Lc. VIII, 4-8; Mc. IV, 1-9; Mt. XIII, 1-9.

Lc. VIII. ⁴ Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτὸν εἶπεν διὰ παραβολῆς

⁵ Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν τὸν σπόρον αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὁ μὲν ἔπесεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. ⁶ καὶ ἕτερον κατέπесεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν

Mc. IV. ¹ Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πλεῖστος, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦσαν. ² καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ³ Ἀκούετε. ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων σπείρειν. ⁴ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὁ μὲν ἔπесεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό. ⁵ καὶ ἄλλο ἔπесεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθὺς ἐξανέτειλεν

Mt. XIII. ¹ Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν Ἰησοῦς τῆς οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν. ² καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἰστήκει. ³ καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλά ἐν παραβολαῖς λέγων Ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. ⁴ καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὁ μὲν ἔπесεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτά. ⁵ ἄλλα δὲ ἔπесεν ἐπὶ τὰ πετρῶδη ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλεν διὰ

Lc. VIII, 19. παρεγένετο (THV) pot. q. παρεγενοντο (S). — 20. om. οτι p. αυτω (HV) uel add. (TS).
Mc. III, 33. μου p. αδελφοι (TSV) pot. q. om. (H). — IV, 5. om. και a. σπου (TSV) pot. q. add (H).
Mt. XII, 46. om. δε p. ετι (TH) pot. q. add (SV). — 47. om. (HS) pot. q. add. (TV). — XIII, 4. ηλθεν τα πετεινα και (T) pot. q. ηλθοντα τα πετεινα (HSV).

ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἱκμάδα.
⁷ καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν
 ἀκανθῶν, καὶ συνφυεῖσαι αἱ ἄκαν-
 θαι ἀπέπνιξαν αὐτό. ⁸ καὶ ἕτερον
 ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ
 φυὸν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατοντα-
 πλάσιον. Ταῦτα λέγων ἐφώνει
 ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκούετω.

διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· ⁶ καὶ
 ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος ἐκαυμα-
 τίσθη καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν
 ἐξηράνθη. ⁷ καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς
 τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ
 ἄκανθαι καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ
 καρπὸν οὐκ ἔδωκεν. ⁸ καὶ ἄλλα
 ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλὴν, καὶ
 ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ
 αὐξανόμενα, καὶ ἔφερεν ἐν τριά-
 κοντα καὶ ἐν ἐξήκοντα καὶ ἐν ἑκα-
 τόν. ⁹ Καὶ ἔλεγεν ὁ ὢς ἔχει ὧτα
 ἀκούειν ἀκούετω.

τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, ⁶ ἡλίου δὲ
 ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη καὶ διὰ
 τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. ⁷ ἄλλα
 δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ
 ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ ἀπέπνι-
 ξαν αὐτά. ⁸ ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ
 τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρ-
 πόν, ὃ μὲν ἑκατὸν ὃ δὲ ἐξήκον-
 τα ὃ δὲ τριάκοντα. ⁹ ὁ ἔχων ὧτα
 ἀκούετω.

85. Quare Iesus loquitur in parabolis.

Lc. VIII, 9-10; Mc. IV, 10-12; Mt. XIII, 10-15.

Lc. VIII. ⁹ Ἐπρωτῶν δὲ αὐτὸν
 οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τίς αὕτη εἴη ἡ
 παραβολή. ¹⁰ ὃ δὲ εἶπεν Ὑμῖν
 δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς
 βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς
 ἐν παραβολαῖς, ἵνα

Mc. IV. ¹⁰ Καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ
 μόνας, ἡρώτων αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν
 σὺν τοῖς δώδεκα τὰς παραβολάς,
¹¹ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὑμῖν τὸ μυσ-
 τήριον δέδοται τῆς βασιλείας τοῦ
 θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν
 παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται, ¹² ἵνα

Mt. XIII. ¹⁰ Καὶ προσελθόντες
 οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ Διὰ τί ἐν
 παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; ¹¹ ὃ δὲ
 ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὅτι ὑμῖν δέδοται
 γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας
 τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέ-
 δοται. [¹² ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσε-
 ται αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται·
 ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθή-
 σεται ἀπ' αὐτοῦ. cf. § 87.] ¹³ διὰ
 τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ,
 ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν καὶ
 ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συν-
 ιοῦσιν. ¹⁴ καὶ ἀναπληροῦται αὐ-
 τοῖς ἡ προφητεία Ἰσαίου ἡ λέγουσα
 Ὁ ἀκοφὴ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνήτε,
 καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ
 μὴ ἴδητε.

βλέποντες μὴ
 βλέπωσιν καὶ ἀκούοντες μὴ συν-
 ιῶσιν.

Βλέποντες βλέπωσι καὶ μὴ ἴδωσιν,
 καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι καὶ μὴ συν-
 ιῶσιν,

μὴ ποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῇ
 αὐτοῖς.

¹⁵ ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδιά τοῦ
 λαοῦ τούτου,
 καὶ τοῖς ὦσιν βαρέως ἤκουσαν,
 καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν
 ἐκάμυσαν·
 μὴ ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλ-
 μοῖς
 καὶ τοῖς ὦσιν ἀκούσωσιν
 καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπι-
 στρέψωσιν,
 καὶ ἰάσομαι αὐτούς.

Mc. IV, 8. ἐν (ter) pot. q. εἰς (ter) (TS) uel εἰς, ἐν, ἐν (HV).
 Mt. XIII, 7. ἀπεπνίξαν (HV) uel επνιξαν (TS).

86. Explicatio parabolae de seminante.

Lc. VIII, 11-15; Mc. IV, 13-20; Mt. XIII, 18-23.

Lc. VIII. ¹¹Ἔστιν δὲ αὕτη ἡ παραβολή. Ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. ¹²οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, εἴτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἵρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν.

¹³οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας οἱ ὅταν ἀκούσωσιν μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσιν καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται.

¹⁴τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοι εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συνπνίγονται καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν.

¹⁵τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοι εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσιν καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.

Mc. IV. ¹³Καὶ λέγει αὐτοῖς Οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γινώσσετε; ¹⁴Ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει. ¹⁵οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν εὐθὺς ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ αἵρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν αὐτοῖς. ¹⁶καὶ οὗτοι εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἱ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν, ¹⁷καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν, εἴτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται. ¹⁸καὶ ἄλλοι εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοι εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες, ¹⁹καὶ αἱ μερίμναι τοῦ αἵδωτος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συνπνίγουσιν τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. ²⁰καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχονται καὶ καρποφοροῦσιν ἐν τριάκοντα καὶ ἐν ἑξήκοντα καὶ ἐν ἑκατόν.

¹⁶καὶ οὗτοι εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἱ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν, ¹⁷καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν, εἴτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται. ¹⁸καὶ ἄλλοι εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοι εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες, ¹⁹καὶ αἱ μερίμναι τοῦ αἵδωτος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συνπνίγουσιν τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. ²⁰καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχονται καὶ καρποφοροῦσιν ἐν τριάκοντα καὶ ἐν ἑξήκοντα καὶ ἐν ἑκατόν.

Mt. XIII. ¹⁸Ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείραντος. ¹⁹Παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἄρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρεῖς.

²⁰ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν. ²¹οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν, γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται.

²²ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ ἡ μερίμνα τοῦ αἵδωτος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συνπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται.

²³ὁ δὲ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιείς, ὃς δὴ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὁ μὲν ἑκατόν ὁ δὲ ἑξήκοντα ὁ δὲ τριάκοντα.

87. Mysterium reuelabitur.

Lc. VIII, 16-18 [VI, 38^b. XI, 33. XII, 2. XIX, 26]; Mc. IV, 21-25; Mt. XIII, 12 [V, 15. VII, 2^b. X, 26. XXV, 29].

Lc. VIII. ¹⁶Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας καλύπτει αὐτὸν σκευεῖ ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθεισιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας τίθεισιν, ἵνα οἱ

[Lc. XI. ³³Οὐδεὶς λύχνον ἄψας εἰς κρύπτῃν τίθεισιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ

Mc. IV. ²¹Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι Μήτι ἔρχεται ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεβῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα

[Mt. V. ¹⁵Οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πασιν τοῖς

Mt. XIII, 22. om. τουτου p. αιωνος (TH) pot. q. add. (SV). — 23. συνιεις (TH) uel συνιων (SV).

εἰσπορευόμενοι βλέ- πωσιν τὸ φῶς.	φῶς βλέπωσιν. cf. § 170.]	ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῆ; [Lc. XII. ² Οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν δὲ οὐκ ἀποκα- λυφθήσεται, καὶ κρυ- πτὸν δὲ οὐ γνωσθή- σεται. cf. § 173.]	²² οὐ γὰρ ἔστιν κρυ- πτὸν ἐὰν μὴ ἵνα φα- νερωθῇ, οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον ἀλλ' ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. ²³ Ἐγὼ τις ἔχει ὧτα ἀκούειν ἀκουέτω. ²⁴ Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Βλέπετε τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν καὶ προστεθήσεται ὑμῖν.	ἐν τῇ οἰκίᾳ. cf. § 170.] [Mt. X. ²⁶ μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτοῦς· οὐδὲν γὰρ ἔστιν κεκα- λυμμένον δὲ οὐκ ἀπο- καλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν δὲ οὐ γνωσθή- σεται. cf. § 173.]
¹⁷ οὐ γὰρ ἔστιν κρυπτὸν δὲ οὐ φανε- ρὸν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον δὲ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανε- ρὸν ἔλθῃ.				
¹⁸ Βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε·				
	[Lc. VI. ^{38b} ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντι- μετρηθήσεται ὑμῖν. cf. § 70.]			[Mt. VII. ^{2b} καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν cf. § 70.]
ὅς ἂν γὰρ ἔχῃ, δοθή- σεται αὐτῷ, καὶ ὅς ἂν μὴ ἔχῃ, καὶ ὁ δο- κεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.	[Lc. XIX. ²⁶ λέγω ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχον- τος καὶ ὁ ἔχει ἀρθή- σεται. cf. § 227.]	²⁵ ὅς γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὅς οὐκ ἔχει, καὶ ὁ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.	Mt. XIII. ¹² ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευ- θήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὁ ἔχει ἀρ- θήσεται ἀπ' αὐτοῦ. cf. § 85.	[Mt. XXV. ²⁹ τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δο- θήσεται καὶ περισ- σευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος καὶ ὁ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. cf. § 227.]

87bis. Lc. VIII, 19-21 = § 83.

* Lc. VIII. ¹⁹ Παρεγένετο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ
καὶ οἱ ἀδελφοί αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συνιπεῖν
αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. ²⁰ ἀπηγγέλλη δὲ αὐτῷ ἡ μήτηρ
σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔσθήκασιν ἔξω, ἵδεναι σε θέ-
λοντες. ²¹ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτοῦς Μή-
τηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον
τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες.

88. Parabola de messe sensim crescente.

Mc. IV, 26-29.

Mc. IV. ²⁶ Καὶ ἔλεγεν Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία
τοῦ θεοῦ ὡς ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόνρον ἐπὶ τῆς
γῆς ²⁷ καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν,
καὶ ὁ σπόνρος βλαστᾷ καὶ μηκύνεται ὡς οὐκ οἶδεν
αὐτός. ²⁸ αὐτομάτῃ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρ-
τον, εἶπεν στάχυν, εἶπεν πλήρη σίτον ἐν τῷ στάχυϊ.
²⁹ ὅταν δὲ παραδοῖ ὁ καρπός, εὐθὺς ἀποστέλλει τὸ
δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.

89. Parabola de lolio et tritico.

Mt. XIII, 24-30.

Mt. XIII. ²⁴ Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐ-
τοῖς λέγων Ὁμοιωθῇ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἄν-
θρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ.
²⁵ ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ
ὁ ἐχθρός καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σί-
του καὶ ἀπῆλθεν. ²⁶ ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος

Lc. VIII, 19. παρεγένετο (THV) pot. q. παρεγενοντο (S). — 20. om. οτι p. αυτω (HV) uel add. (TS). — XI, 33. φως
(H) pot. q. φεγγος (TSV).

καὶ καρπὸν ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια.
²⁷ προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον
 αὐτῷ Κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ
 ἄργῳ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; ²⁸ δὲ ἔφη αὐτοῖς
 Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ αὐτῷ λέ-
 γουσιν Θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά;
²⁹ δὲ φησιν Οὐ, μή ποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια

ἐκριζώσῃτε ἅμα αὐτοῖς τὸν σίτον. ³⁰ ἄφετε συναυ-
 ξάνεσθαι ἀμφοτέρω μέχρι τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν
 καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἔρῳ τοῖς θερισταῖς Συλλέξατε
 πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας
 πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά, τὸν δὲ σίτον συναγάγετε
 εἰς τὴν ἀποθήκην μου.

90. Parabola de grano sinapis.

† Lc. XIII, 18-19; Mc. IV, 30-32; Mt. XIII, 31-32.

† Lc. XIII. ¹⁸ Ἐλεγεν οὖν Τίνι
 ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ,
 καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; ¹⁹ ὁμοία
 ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν
 ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κήπον ἑαυ-
 τοῦ, καὶ ἡὔξησεν καὶ ἐγένετο εἰς
 δένδρον, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρα-
 νοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις
 αὐτοῦ.

Mc. IV. ³⁰ Καὶ ἔλεγεν Πῶς
 ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ
 θεοῦ, ἣ ἐν τίνι αὐτὴν παραβολῇ
 θῶμεν; ³¹ ὥς κόκκῳ σινάπεως, ὃς
 ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότε-
 ρον ὢν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν
 ἐπὶ τῆς γῆς, ³² καὶ ὅταν σπαρῇ,
 ἀναβαίνει καὶ γίνεται μεῖζον πάν-
 των τῶν λαχάνων καὶ ποιεῖ κλά-
 δους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ
 τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ
 οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.

Mt. XIII. ³¹ Ἄλλην παραβολὴν
 παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων Ὅμοια
 ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκ-
 κῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος
 ἔσπειρεν ἐν τῷ ἄργῳ αὐτοῦ. ³² δὲ
 μικρότερον μὲν ἐστὶν πάντων τῶν
 σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ μεί-
 ζον τῶν λαχάνων ἐστὶν καὶ γίνεται
 δένδρον, ὥστε ἔλθειν τὰ πετεινὰ
 τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν
 τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

91. Parabola de fermento.

† Lc. XIII, 20-21; Mt. XIII, 33.

† Lc. XIII. ²⁰ Καὶ πάλιν εἶπεν Τίνι ὁμοιώσω
 τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ; ²¹ ὁμοία ἐστὶν ζύμῃ, ἣν λα-
 βοῦσα γυνὴ ἔκρυπεν εἰς ἄλεῦρου σάτα τρία ἕως οὗ
 ἐζυμώθη ὅλον.

Mt. XIII. ³³ Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς·
 Ὅμοια ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λα-
 βοῦσα γυνὴ ἐνέκρυπεν εἰς ἄλεῦρου σάτα τρία ἕως
 οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

92. Vsus parabolarum.

Mc. IV, 33-34; Mt. XIII, 34-35.

Mc. IV. ³³ Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς
 ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν·
³⁴ χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, κατ' ἰδίαν
 δὲ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυνεν πάντα.

Mt. XIII. ³⁴ Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν
 παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν
 ἐλάλει αὐτοῖς· ³⁵ ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ
 προφήτου λέγοντος
 Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου,
 ἐρεῦξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς.

Lc. XIII, 21. ἐκρυπεν (TH) uel ενεκρυπεν (SV).
 Mt. XIII, 28. om. δούλοι p. δε (H) uel add. (TSV).—30. μέχρι (STV) pot. q. εως (H).—om. τω a. καιρω (THV)
 pot. q. add. (S).—35. om. κόσμου p. καταβολης (TH) pot. q. add. (SV).

93. Explicatio parabolae de lolio et tritico.

Mt. XIII, 36-43.

Mt. XIII. ³⁶ Τότε ἀφείς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. Καὶ προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες Διασάφησον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. ³⁷ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ³⁸ ὁ δὲ ἀγρός ἐστὶν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζανία εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, ³⁹ ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτὰ ἐστὶν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰδωνός ἐστιν, οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοι εἰσιν. ⁴⁰ ὥσπερ

οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ⁴¹ ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, ⁴² καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων· ⁴³ Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὥς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.

94. Parabolae de thesauro et de margarita.

Mt. XIII, 44-46.

Mt. XIII. ⁴⁴ Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὗρων ἄνθρωπος· ἔκρυψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖ-

νον. ⁴⁵ Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· ⁴⁶ εὗρων δὲ ἓνα πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακεν πάντα ὅσα εἶχεν καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.

95. Parabola de sagena.

Mt. XIII, 47-50.

Mt. XIII. ⁴⁷ Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· ⁴⁸ ἣν ὅτε ἐπληρώθῃ ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγῃ, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω

ἔβαλον· ⁴⁹ οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦσιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων· ⁵⁰ καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

96. Conclusio parabolarum.

Mt. XIII, 51-52.

Mt. XIII. ⁵¹ Συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ Ναί. ⁵² ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Διὰ τοῦτο πας γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρα-

νῶν ὁμοίως ἐστὶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.

Mt. XIII, 44. πάντα (TSV) pot. q. om. (H). — 45. ἀνθρωπῳ (TSV) pot. q. om. (H).

97. Tempestas sedatur.

Lc. VIII, 22-25; Mc. IV, 35-41; Mt. XIII, 53. VIII, 18. 23-27.

Lc. VIII. ²²Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης, καὶ ἀνήχθησαν. ²³πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσεν. καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο καὶ ἐκινδύνευον. ²⁴προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες Ἐπιστάτα ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα· ὁ δὲ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος, καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη. ²⁵εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ποῦ ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

Mc. IV. ³⁵Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. ³⁶καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἄλλα πλοῖα ἦν μετ' αὐτοῦ. ³⁷καὶ γίνεται λαῖλαψ μεγάλη ἀνέμου, καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον. ³⁸καὶ αὐτὸς ἦν ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων. καὶ ἐγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; ³⁹καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶπεν τῇ θαλάσῃ Σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. ⁴⁰καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί δειλοὶ ἐστε; οὐπω ἔχετε πίστιν; ⁴¹καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούει αὐτῷ;

Mt. XIII. ⁵³Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετήρην ἐκεῖθεν· cf. § 100.

VIII. ¹⁸Ἰδὼν δὲ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτόν, ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν.

²³Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς πλοῖον ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ²⁴καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. ²⁵καὶ προσελθόντες ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες Κύριε, σῶσον, ἀπολλύμεθα. ²⁶καὶ λέγει αὐτοῖς Τί δειλοὶ ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. ²⁷Οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες Ποταπός ἐστιν οὗτος ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν;

98. Iesus sanat daemoniacum in regione Gerasenorum

Lc. VIII, 26-39; Mc. V, 1-20; Mt. VIII, 28-34.

Lc. VIII. ²⁶Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν, ἥτις ἐστὶν ἀντίπερα τῆς Γαλιλαίας. ²⁷Ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπήντησεν ἀνὴρ τις ἐκ τῆς πόλεως ἔχων δαιμόνια· καὶ χρόνῳ ἱκανῷ οὐκ ἐνεδύσατο ἱμάτιον, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. ²⁸Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν Τί ἐμοὶ καὶ

Mc. V. ¹Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν. ²καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ὑπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, ³ὃς τὴν κατοικίαν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἀλύσει οὐδέτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δεῖναι, ⁴διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἀλύσει δεδέσθαι καὶ διεσπᾶσθαι ὑπ'

Mt. VIII. ²⁸Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἑξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης.

Mt. VIII, 18. πολλοὺς ὄχλους (TV) pot. q. ὄχλον (H) uel ὄχλους (S). — 25. om. οἱ μαθηταὶ p. προσελθόντες (TH) pot. q. add. (SV).

σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μή με βασανίσῃς· ²⁹ παρήγγελλεν γάρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου. πολλοῖς γάρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεύετο ἀλύσειν καὶ πέδαϊς φυλασσόμενος, καὶ διαρήσων τὰ δεσμὰ ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαιμονίου εἰς τὰς ἐρήμους. ³⁰ ἐπηρώτησεν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς Τί σοι ὄνομα ἐστίν; ὁ δὲ εἶπεν Λεγιών, ὅτι εἰσῆλθεν δαιμόνια πολλὰ εἰς αὐτόν. ³¹ καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν.

³² Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἰκάνων βοσκομένη ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. ³³ ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπνίγη.

³⁴ Ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγονὸς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. ³⁵ ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὖρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξῆλθεν ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν. ³⁶ ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθεὶς, ³⁷ καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν Γερασσηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβος μεγάλος συνέχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ὑπέστρεψεν. ³⁸ ἔδειξεν δὲ αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ· ἀπέλυ-

αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετρίφθαι, καὶ οὐδεὶς ἔσχευεν αὐτὸν δαμάσαι· ⁵ καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασι καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. ⁶ καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτόν, ⁷ καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ λέγει Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὀρκίζω σε τὸν θεόν, μή με βασανίσῃς. ⁸ ἔλεγεν γάρ αὐτῷ Ἐξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. ⁹ καὶ ἐπηρώτα αὐτόν Τί ὄνομά σοι; καὶ λέγει αὐτῷ Λεγιών ὄνομά μοι, ὅτι πολλοὶ ἐσμεν· ¹⁰ καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας.

¹¹ Ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλῃ βοσκομένη. ¹² καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν λέγοντες Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. ¹³ καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ὥς δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ.

¹⁴ Καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστὶν τὸ γεγονός. ¹⁵ καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν. ¹⁶ καὶ διηγῶντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων. ¹⁷ καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν δρίων αὐτῶν. ¹⁸ Καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ' αὐτοῦ ᾖ. ¹⁹ καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ Ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν

²⁹ καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες Τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς;

³⁰ Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. ³¹ οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἀπόστειλον ἡμᾶς εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. ³² καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ἰδοὺ ὥρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασι.

³³ Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. ³⁴ καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς ὑπάντησιν τῷ Ἰησοῦ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὥπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν δρίων αὐτῶν.

Lc. VIII, 32. βοσκομενη (HV) pot. q. βοσκομενων (TS).
Mt. VIII, 34. υπαντησιν (TH) uel συναντησιν (SV).

σεν δὲ αὐτὸν λέγων ³⁹ Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα σοι ἐποίησεν ὁ θεός. καὶ ἀπήλθεν καθ' ἑλπὴν τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἡλέησέν σε. ²⁰ καὶ ἀπήλθεν καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

99. Iesus sanat mulierem sanguine fluentem et suscitatur filiam Iairi.

Lc. VIII, 40-56; Mc. V, 21-43; Mt. IX, 1. 18-26.

Lc. VIII. ⁴⁰ Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος, ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. ⁴¹ Καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ ὃν ὄνομα Ἰάειρος, καὶ οὗτος ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχεν, καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ⁴² ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὥς ἑτῶν δώδεκα καὶ αὐτὴ ἀπέθνησκειν.

Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν. ⁴³ καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἑτῶν δώδεκα, ἣτις ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον οὐκ ἔσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι, ⁴⁴ προσελθοῦσα ὀπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα ἔσθη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. ⁴⁵ καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Τίς ὁ ἀψάμενός μου; ἄρνούμενων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Ὑποστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσιν σε καὶ ἀποθλίβουσιν. ⁴⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ὑψατό μού τις, ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξεληλυθυῖαν ἀπ' ἐμοῦ. ⁴⁷ ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθεν τρέμουσα ἦλθεν καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν ἤψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ ὥς ἰάθη παραχρῆμα. ⁴⁸ ὁ δὲ εἶπεν

Mc. V. ²¹ Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοῖῳ εἰς τὸ πέραν πάλιν συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. ²² Καὶ ἔρχεται εἰς τῶν ἀρχισυναγωγῶν, ὀνόματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ²³ καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν πολλὰ λέγων ὅτι Τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἔλθῶν ἐπιθῇ τὰς χεῖρας αὐτῇ ἵνα σωθῇ καὶ ζήσῃ. ²⁴ καὶ ἀπήλθεν μετ' αὐτοῦ.

Καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν. ²⁵ καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος δώδεκα ἔτη ²⁶ καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' αὐτῆς πάντα καὶ μηδὲν ὠφελθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, ²⁷ ἀκούσασα τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὀπισθεν ἤψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. ²⁸ ἔλεγεν γὰρ ὅτι Ἐὰν ἄψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ σωθήσομαι. ²⁹ καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἔσθαι ἀπὸ τῆς μαστίγος. ³⁰ καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγινούς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξεληθοῦσαν ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν Τίς μου ἤψατο τῶν ἱματίων; ³¹ καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Βλέπετε τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις Τίς μου ἤψατο; ³² καὶ

Mt. IX. ¹ Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. 2-17 §§ 48, 49, 50.

¹⁸ Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς ἰδοὺ ἄρχων εἰς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ, λέγων ὅτι Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἔλθῶν ἐπίβες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ ζήσεται.

¹⁹ καὶ ἐγερεῖς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθει αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ²⁰ Καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἰμορροοῦσα δώδεκα ἔτη προσελθοῦσα ὀπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. ²¹ ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ Ἐὰν μόνον ἄψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ σωθήσομαι. ²² ὁ δὲ Ἰησοῦς στραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτήν εἶπεν Θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκεῖνης.

Lc. VIII, 43. ἰατροῖς—βιον (TSV) pot. q. om. (H).—45, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ (TSV) pot. q. om. (H).
Mc. V, 23. παρακαλεῖ (THSV) pot. q. παρεκάλει.—26. αὐτῆς (HV) uel εαυτῆς (TS).
Mt. IX, 19. ἠκολούθει (TH) pot. q. ἠκολούθησεν (SV).

αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέ-
σωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

⁴⁹ Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεται
τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων
ὅτι Τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μη-
κέτι σκύλλε τὸν διδάσκαλον. ⁵⁰ ὁ
δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ
Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευσον, καὶ
σωθήσεται.

⁵¹ ἔλθων δὲ εἰς τὴν
οἰκίαν οὐκ ἀφήκεν εἰσελθεῖν τινα
σὺν αὐτῷ εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάν-
νην καὶ Ἰάκωβον καὶ τὸν πατέ-
ρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα.
⁵² ἔκλειον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο
αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν Μὴ κλαίετε,
οὐ γὰρ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει.
⁵³ καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι
ἀπέθανεν.

⁵⁴ αὐτὸς δὲ κρατήσας
τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησεν λέγων
Ἡ παῖς, ἔγειρε. ⁵⁵ καὶ ἐπέστρε-
ψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη
παραχρήμα, καὶ διέταξεν αὐτῇ
δοθῆναι φαγεῖν. ⁵⁶ καὶ ἐξέστησαν
οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν
αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιή-
σαν. ³³ ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ
τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν αὐτῇ,
ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ
εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.
³⁴ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ
πίστις σου σέσωκέν σε· ὑπαγε
εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι υγιὴς ἀπὸ
τῆς μάστιγός σου.

³⁵ Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχον-
ται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέ-
γοντες ὅτι Ἡ θυγάτηρ σου ἀπέ-
θανεν· τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσ-
καλον; ³⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς παρακούσας
τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ ἀρ-
χισυναγώγῳ Μὴ φοβοῦ, μόνον πί-
στευε. ³⁷ καὶ οὐκ ἀφήκεν οὐδένα
μετ' αὐτοῦ συνακολουθεῖν εἰ μὴ
τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάν-
νην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου. ³⁸ καὶ
ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχι-
συναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον καὶ
κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλὰ,
³⁹ καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς Τί
θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον
οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. ⁴⁰ καὶ
κατεγέλων αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἐκ-
βαλὼν πάντας παραλαμβάνει τὸν
πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα
καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπο-
ρεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον. ⁴¹ καὶ
κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου
λέγει αὐτῇ Ταλιθὰ κούμ, ὃ ἔστιν
μεθερμηνευόμενον Τὸ κοράσιον,
σοὶ λέγω, ἔγειρε. ⁴² καὶ εὐθὺς ἀνέ-
στη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει, ἦν
γὰρ ἑτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν
εὐθὺς ἐκστάσει μεγάλῃ. ⁴³ καὶ διε-
στέλλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς
γνοῖ τοῦτο, καὶ εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ
φαγεῖν.

²³ Καὶ ἔλθων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν
οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἰδὼν τοὺς
αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβού-
μενον ²⁴ ἔλεγεν Ἀναχωρεῖτε, οὐ
γὰρ ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ
καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ.
²⁵ ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελ-
θὼν

ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐτῆς,
καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον.

²⁶ Καὶ
ἐξηλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὄλην
τὴν γῆν ἐκείνην.

Lc. VIII, 49. om. αὐτω p. λεγων (TH) pot. q. add. (SV). — 50. πιστευσον (THV) uel πιστευε (S).
Mt. IX, 26. αυτη (THV) uel αυτης (S) non autem αυτου.

100. Iesus a Nazaraeis reiectus.

† Lc. IV, 22^b-30; Mc. VI, 1-6^a; Mt. XIII, [53] 54-58; [Io. VI, 42. IV, 44].

Mc. VI. ¹Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ²Καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ· καὶ οἱ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέγοντες Πόθεν τούτῳ ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ, καὶ αἱ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινόμεναι; ³οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσήφ καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ.

† Lc. IV. ^{22b}Καὶ ἔλεγον Οὐχὶ υἱὸς ἐστὶν Ἰωσήφ οὗτος; ²³καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην Ἰατρί, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα εἰς τὴν Καφαρναούμ ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου.

²⁴εἶπεν δέ Ὁ Ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. ²⁵ἐπὶ ἀληθείας δέ λέγω ὑμῖν, πολλοὶ χήραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλίου ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὥς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πάσαν τὴν γῆν, ²⁶καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἡλίας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς γυναῖκα χήραν.

⁴καὶ ἔλεγον αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. ⁵Καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν δυνάμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν. ^{6a}καὶ ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

Mt. XIII. [⁵³Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετήρην ἐκεῖθεν· cf. § 97.] ⁵⁴καὶ ἔλθων εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις; ⁵⁵οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαρία καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσήφ καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας; ⁵⁶καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πάσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσὶν; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; ⁵⁷καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. ⁵⁸Καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

[Io. VI. ⁴²Καὶ ἔλεγον Οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἶδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς νῦν λέγει ὅτι Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα; cf. § 109.]

[IV. ⁴⁴αὐτὸς γὰρ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι Προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. cf. § 37.]

Lc. IV, 25. om. ὅτι a. πολλοὶ (HV) uel add. (TS). — ἐπὶ a. ἐτη (TSV) pot. q. om. (H).
Mc. VI, 6^a. εθαυμαζεν (TV) uel εθαυμασεν (HS).
Mt. XIII, 57. om. ἰδία a. πατρίδι (H) pot. q. add. (TSV), non autem πατρίδι αὐτοῦ.
Io. VI, 42. ουχ (TSV) pot. q. ουχι (H).

²⁷ καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἑλισαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη, εἰ μὴ Ναϊμὰν ὁ Σύρος.
²⁸ καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, ²⁹ καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὄφρυος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ὀκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν· ³⁰ αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

101. Missio duodecim Apostolorum. cf. 152.

Lc. IX, 1-5 [X, 2-7. 10-12]; Mc. VI, 6^b-11; Mt. IX, 35-38. X, 5-16.

Lc. IX. ¹ Συνκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα

[Lc. X. ² Ἐλεγεν δὲ πρὸς αὐτοὺς Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἔργαται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐργάτας ἐκβάλῃ εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.]

Mc. VI. ^{6b} Καὶ περιήγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων. cf. I, 39, § 45.

[^{34a} Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοὺς ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. cf. § 106.]

⁷ Καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξου-

Mt. IX. ³⁵ Καὶ περιήγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. cf. IV, 23, § 45.
³⁶ Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν ὅτι ἦσαν ἐσकुλμένοι καὶ ἐριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα.

³⁷ τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἔργαται ὀλίγοι· ³⁸ δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

X. ⁵ Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς λέγων

τὰ δαιμόνια καὶ νόσους
θεραπεύειν, ² καὶ ἀπέ-
στειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν
τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ
καὶ ἰᾶσθαι,

³ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς
Μηδὲν αἶρετε εἰς τὴν
ὁδόν, μήτε βάβδον μήτε
πήραν μήτε ἄρτον μήτε
ἀργύριον, μήτε δύο χι-
τῶνας ἔχειν.

⁴ καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν
εἰσέλθῃτε, ἐκεῖ μένετε
καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε.

⁵ καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέ-
χωνται ὑμᾶς, ἐξερχό-
μενοι ἀπὸ τῆς πόλεως
ἐκείνης τὸν κονιορτὸν
ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν
ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύ-
ριον ἐπ' αὐτούς.

[Lc. X. ⁴ μὴ βαστά-
ζετε βαλλάντιον, μὴ πῆ-
ραν, μὴ ὑποδήματα, καὶ
μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν
ἀσπάσθητε.]

[Lc. X. ^{5a} εἰς ἣν δ' ἂν
εἰσέλθῃτε οἰκίαν
⁷ . . . μένετε, ἐσθλόντες
καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐ-
τῶν, ἄξιός γάρ ὁ ἐργάτης
τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. μὴ
μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας
εἰς οἰκίαν.]

[Lc. X. ^{5b} πρῶτον λέ-
γετε Εἰρήνη τῷ οἴκῳ
τούτῳ. ⁶ καὶ ἐὰν ἐκεῖ ᾖ
υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαή-
σεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη
ὑμῶν· εἰ δὲ μὴγε, ἐφ' ὑμᾶς
ἀνακάμψει.]

[Lc. X. ¹⁰ εἰς ἣν δ' ἂν
πόλιν εἰσέλθῃτε καὶ μὴ
δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόν-
τες εἰς τὰς πλατείας αὐ-
τῆς εἴπατε ¹¹ Καὶ τὸν κο-
νιορτὸν τὸν κολληθέντα
ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν
εἰς τοὺς πόδας ἀπομασ-

σάν τῶν πνευμάτων τῶν
ἀκαθάρτων,

⁸ καὶ παρήγγειλεν αὐ-
τοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν
εἰς ὁδὸν εἰ μὴ βάβδον
μόνον, μὴ ἄρτον, μὴ πῆ-
ραν, μὴ εἰς τὴν ζώνην
χαλκόν, ⁹ ἀλλὰ ὑποδεδε-
μένους σανδάλια, καὶ μὴ
ἐνδύσθητε δύο χιτῶνας.

¹⁰ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς
Ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃτε εἰς
οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως
ἂν ἐξέλθῃτε ἐκεῖθεν.

¹¹ καὶ ὅς ἂν τόπος μὴ
δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκού-
σωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμε-
νοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε
τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω
τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρ-
τύριον αὐτοῖς.

Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ
ἀπέλθῃτε, καὶ εἰς πόλιν
Σάμαρειτῶν μὴ εἰσέλθῃ-
τε· ⁶ πορεύεσθε δὲ μάλ-
λον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ
ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ.
⁷ Πορευόμενοι δὲ κηρύσ-
σετε λέγοντες ὅτι Ἡγ-
γικεν ἡ βασιλεία τῶν
οὐρανῶν. ⁸ Ἀσθενοῦντας
θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγεί-
ρετε, λεπροὺς καθαρίζε-
τε, δαιμόνια ἐκβάλλετε·
δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν
δότε.

⁹ Μὴ κτήσῃσθε χρυσὸν
μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλ-
κὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν,
¹⁰ μὴ πῆραν εἰς ὁδὸν μηδὲ
δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδή-
ματα μηδὲ βάβδον· ἄξιός
γάρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς
αὐτοῦ.

¹¹ εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ
κώμην εἰσέλθῃτε, ἐξετά-
σατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός
ἐστίν· καὶ ἐκεῖ μέναιτε ἕως
ἂν ἐξέλθῃτε.

¹² εἰσερχόμενοι δὲ εἰς
τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε
αὐτήν. ¹³ καὶ ἐὰν μὲν ᾖ
ἡ οἰκία ἄξια, ἐλθάτω ἡ
εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν·
ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἄξια, ἡ εἰρήνη
ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστρα-
φήτω.

¹⁴ καὶ ὅς ἂν μὴ δέξηται
ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς
λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι
ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς
πόλεως ἐκείνης ἐκτινά-
ξατε τὸν κονιορτὸν τῶν
ποδῶν ὑμῶν.

Lc. X, 6. ἐκεῖ ἡ (H) uel ἡ ἐκεῖ (TSV). — ἐπαναπαήσεται (TH) uel ἐπαναπαύσεται (SV).

Mt. X, 12. om. λεγόντες εἰρήνην τῷ οἴκῳ τούτῳ (THSV). — 13. πρὸς α. ὑμᾶς (TSV) pot. q. εφ (H). — 14. om. εκ
α. των (H) uel add. (TSV)

σόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο
γινώσκετε ὅτι ἤγγικεν ἡ
βασιλεία τοῦ θεοῦ.]

[Lc. X. ¹² λέγω ὑμῖν
ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται
ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.]

[Lc. X. ³ ὑπάγετε·
ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς
ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων.]

¹⁵ ἄμην λέγω ὑμῖν, ἀνεκ-
τότερον ἔσται γὰρ Σοδό-
μων καὶ Γομόρρων ἐν
ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει
ἐκείνῃ. cf. XI, 24, § 152.

¹⁶ Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω
ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν
μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν
φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ
ἀκέραιοι ὡς αἱ περὶ-
στεραί.

102. Praedicatio discipulorum et magistrī.

Lc. IX, 6; Mc. VI, 12-13; Mt. XI, 1.

Lc. IX. ⁶ Ἐξερχόμενοι δὲ διήρ-
χοντο κατὰ τὰς κώμας εὐαγγελι-
ζόμενοι καὶ θεραπεύοντες παν-
ταχοῦ.

Mc. VI. ¹² Καὶ ἐξελθόντες ἐκῆ-
ρυσαν ἵνα μετανοώσιν, ¹³ καὶ δαι-
μόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἡλει-
φον ἑλαίῳ πολλοὺς ἄρρώστους καὶ
ἐθεράπευον.

Mt. XI. ¹ Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐπέ-
λεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς
δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη
ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσ-
σειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

103. Iohannes Baptista ab Herode necatur. cf. 34.

Mc. VI, 21-29; Mt. XIV, 6-12.

Mc. VI. ²¹ Καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου ὅτε
Ἡρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίησεν
τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς
πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, ²² καὶ εἰσελθούσης τῆς θυ-
γατρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρφιδιάδος καὶ ὀρχησαμένης, ἤρε-
σεν τῷ Ἡρώδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις. ὁ δὲ βα-
σιλεὺς εἶπεν τῷ κορασίῳ· Αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς,
καὶ δώσω σοι. ²³ καὶ ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι· Ὁ ἐὰν με
αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως ἡμίσεος τῆς βασιλείας μου.
²⁴ καὶ ἐξελθοῦσα εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτῆς· Τί αἰτή-
σωμαι; ἡ δὲ εἶπεν· Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ
βαπτίζοντος. ²⁵ καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς μετὰ σπου-
δῆς πρὸς τὸν βασιλέα ᾗτήσατο λέγουσα· Θέλω ἵνα
ἐξαυτῆς δῶς μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου
τοῦ βαπτιστοῦ.

²⁶ καὶ περιλύπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς
ὄρκους καὶ τοὺς ἀνακειμένους οὐκ ᾗθέλησεν ἀθετή-
σαι αὐτήν· ²⁷ καὶ εὐθὺς ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς

Mt. XIV. ⁶ Γενεσίοις δὲ γενομένοις τοῦ Ἡρώδου
ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρφιδιάδος ἐν τῷ μέσῳ
καὶ ἤρρεσεν τῷ Ἡρώδῃ,

⁷ ὅθεν μετὰ ὄρκου ὡμολόγη-
σεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσῃται. ⁸ ἡ δὲ προβιβα-
σθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς

Δός μοι, φησίν, ᾧδε
ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ.

⁹ καὶ λυπηθεὶς ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὄρκους καὶ
τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι, ¹⁰ καὶ
πέμψας ἀπεκεφάλισεν τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ·

Mt. XIV, 6. γενεσίοις δε γενομένοις (THV) uel om. γενομένοις, sed non γενεσιων δε γενομενων (S). — 9. λυπηθεὶς (TH) pot. q. ελυπηθη (SV). — om. δε p. δια (TH) pot. q. add. (SV). — 10. τον a. Ιωαννην (SV) uel om. (TH).

104. 105. 106. Lc. IX, 7-11.—Mc. VI, 14-16; 27-31.—Mt. XIV, 1-2; 11-14.—Io. VI, 1-2.

σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνέγκαι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ ²⁸ καὶ ἤνεγκεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πλῖνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. ²⁹ καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθαν καὶ ἦσαν τὸ πτώμα αὐτοῦ ἐθηκάν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.

¹¹ καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πλῖνακι καὶ ἔδωκεν τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆς. ¹² Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦσαν τὸ πτώμα καὶ ἔθαψαν αὐτόν, καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ.

104. Opinio Herodis Antipae de Iesu.

Lc. IX, 7-9; Mc. VI, 14-16; Mt. XIV, 1-2.

Lc. IX. ⁷ Ἦκουσεν δὲ Ἡρώδης ὁ τετραάρχης τὰ γινόμενα πάντα, καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπὸ τινων ὅτι Ἰωάννης ἡγέρθη ἐκ νεκρῶν, ⁸ ὑπὸ τινων δὲ ὅτι Ἡλίας ἐφάνη, ἄλλων δὲ ὅτι Προφῆτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. ⁹ εἶπεν δὲ ὁ Ἡρώδης Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν οὗτος περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

Mc. VI. ¹⁴ Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης, φανερόν γάρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἡλίας ἐστίν. ¹⁵ ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Προφῆτης ὡς εἰς τῶν προφητῶν. ¹⁶ ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρώδης ἔλεγεν Ὅν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἡγέρθη.

Mt. XIV. ¹ Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετραάρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ, ² καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ Οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ.

105. Reditus Apostolorum.

Lc. IX, 10^a; Mc. VI, 30.

Lc. IX. ^{10^a} Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγῆσαν αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν.

Mc. VI. ³⁰ Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν.

106. Prima panum multiplicatio.

Lc. IX, 10^b-17; Mc. VI, 31-44; Mt. XIV, 13-21; † Io. VI, 1-15.

Lc. IX. ^{10^b} Καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησεν κατ' ἰδίαν εἰς πύλιν καλουμένην Βηθσαϊδά. ¹¹ οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες ἤκολούθησαν αὐτῷ. καὶ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασι-

Mc. VI. ³¹ Καὶ λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν. ³² καὶ ἀπήλ-

Mt. XIV. ¹³ Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἤκολούθησαν αὐτῷ πεζῇ ἀπὸ τῶν πόλεων. ¹⁴ Καὶ ἐξεληθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον,

† Io. VI. ¹ Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος. ² ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος πολὺς, ὅτι ἐθεώρουν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων.

Mc. VI, 14. ελεγον (H) uel ελεγεν (TSV).

λείας τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς
χρεῖαν ἔχοντας θερα-
πείας ἴατο.

¹² Ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξα-
το κλίνειν· προσελθόντες
δὲ οἱ δώδεκα εἶπαν αὐτῷ
Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα
πορευθέντες εἰς τὰς κύ-
κλῳ κόμας καὶ ἀγροὺς
καταλύσωσιν καὶ εὐρωσιν
ἐπισιτισμόν, ὅτι ᾤδε ἐν
ἐρήμῳ τόπῳ ἔσμεν. ¹³ εἶ-
πεν δὲ πρὸς αὐτοὺς Δότε
αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ
δὲ εἶπαν Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν
πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ
ἰχθύες δύο, εἰ μή τι πο-
ρευθέντες ἡμεῖς ἀγορά-
σωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν
τοῦτον βρώματα. ¹⁴ ἦσαν
γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντα-
κισχilioi. εἶπεν δὲ πρὸς
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Κα-
τακλίνετε αὐτοὺς κλισίας
ὡσεὶ ἀνὰ πεντήκοντα.
¹⁵ καὶ ἐποίησαν οὕτως καὶ
κατέκλιναν ἅπαντας.

¹⁶ λαβὼν δὲ τοὺς πέντε
ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχ-
θύας ἀναβλέψας εἰς τὸν
οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐ-

θον ἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρη-
μον τόπον κατ' ἰδίαν.
³³ καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπά-
γοντας καὶ ἐπέγνωσαν
πολλοί, καὶ πεζή ἀπὸ πα-
σῶν τῶν πόλεων συνέδρα-
μον ἐκεῖ καὶ προσήλθον
αὐτοῦς. ³⁴ Καὶ ἐξελθὼν
εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ
ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοὺς
ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ
ἔχοντα ποιμένα, καὶ ἤρ-
ξατο διδάσκειν αὐτοὺς
πολλά.

³⁵ Καὶ ἤδη ὥρας πολ-
λῆς γενομένης προσελ-
θόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ ἔλεγον ὅτι Ἐρη-
μός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ
ἤδη ὥρα πολλή· ³⁶ ἀπό-
λυσον αὐτοὺς, ἵνα ἀπελ-
θόντες εἰς τοὺς κύκλῳ
ἀγροὺς καὶ κόμας ἀγο-
ράσωσιν ἑαυτοῖς τί φά-
γωσιν. ³⁷ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν αὐτοῖς Δότε αὐ-
τοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ
λέγουσιν αὐτῷ Ἀπελθόν-
τες ἀγοράσωμεν δηναρίων
διακοσίων ἄρτους καὶ δώ-
σωμεν αὐτοῖς φαγεῖν; ³⁸ δὲ
λέγει αὐτοῖς Πόσους
ἔχετε ἄρτους; ὑπάγετε
ἴδετε. καὶ γνόντες λέ-
γουσιν Πέντε, καὶ δύο
ἰχθύας. ³⁹ καὶ ἐπέταξεν
αὐτοῖς ἀνακλίνειν πάν-
τας συμπόσια συμπόσια
ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ.
⁴⁰ καὶ ἀνέπεσαν πρᾶσιαὶ
πρᾶσιαὶ κατὰ ἑκατὸν καὶ
κατὰ πεντήκοντα.

⁴¹ καὶ λαβὼν τοὺς πέν-
τε ἄρτους καὶ τοὺς δύο
ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν
οὐρανὸν εὐλόγησεν καὶ

καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐ-
τοῖς καὶ ἐθεράπευσεν τοὺς
ἄρρώστους αὐτῶν.

[IX. ³⁶ Ἰδὼν δὲ τοὺς
ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη πε-
ρὶ αὐτῶν ὅτι ἦσαν ἐσκυλ-
μένοι καὶ ἐριμμένοι ὡσεὶ
πρόβατα μὴ ἔχοντα ποι-
μένα. cf. § 101.]

¹⁵ Ὁψίας δὲ γενομένης
προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθη-
ταὶ λέγοντες Ἐρημός
ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα
ἤδη παρήλθεν. ἀπόλυσον
τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελ-
θόντες εἰς τὰς κόμας
ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώ-
ματα. ¹⁶ δὲ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτοῖς Οὐ χρεῖαν
ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε
αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. ¹⁷ οἱ
δὲ λέγουσιν αὐτῷ Οὐκ
ἔχομεν ὡδε εἰ μὴ πέντε
ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας.
¹⁸ δὲ εἶπεν Φέρετέ μοι
ὡδε αὐτούς. ¹⁹ καὶ κε-
λεύσας τοὺς ὄχλους ἀνα-
κλιθῆναι ἐπὶ τοῦ χόρτου,

λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους
καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀνα-
βλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν
εὐλόγησεν καὶ κλάσας

³ ἀνήλθεν δὲ εἰς τὸ ὄρος
Ἰησοῦς, καὶ ἐκάθητο μετὰ
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ⁴ ἦν
δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ
ἐορτὴ τῶν Ἰουδαίων.
⁵ ἐπάρας οὖν τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς δὲ Ἰησοῦς καὶ θεα-
σάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος
ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λέγει
πρὸς Φίλιππον Πόθεν
ἀγοράσωμεν ἄρτους ἵνα
φάγωσιν οὗτοι; ⁶ τοῦτο δὲ
ἔλεγεν πειράζων αὐτόν,
αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἔμελλεν
ποιεῖν. ⁷ ἀπεκρίθη αὐτῷ
Φίλιππος Διακοσίων δη-
ναρίων ἄρτοι οὐκ ἄρκοι-
σιν αὐτοῖς ἵνα ἕκαστος
βραχὺ λάβῃ. ⁸ λέγει αὐτῷ
εἰς ἕκ τῶν μαθητῶν αὐ-
τοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς
Σίμωνος Πέτρου ⁹ Ἔστιν
παιδάριον ὡδε δς ἔχει
πέντε ἄρτους κριθίνους
καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταυ-
τα τί ἐστιν εἰς τοσού-
τους; ¹⁰ εἶπεν δὲ Ἰησοῦς
Ποιήσατε τοὺς ἀνθρώ-
πους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ
χόρτος πολὺς ἐν τῷ τό-
πῳ. ἀνέπεσαν οὖν οἱ
ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡς
πεντακισχilioi.

¹¹ ἔλαβεν οὖν τοὺς ἄρ-
τους δὲ Ἰησοῦς καὶ εὐχα-
ριστήσας διέδωκεν τοῖς
ἀνακειμένοις, ὁμοίως καὶ

Lc. IX, 13. ὑμεῖς φαγεῖν (SV) pot. q. φ. υ. (TH). — πέντε ἄρτοι (SV) uel ἄρτοι πέντε (TH).

Mc. VI, 33. ἐπεγνώσαν (TSV) pot. q. ἐγνώσαν (H). — 37. δώσωμεν (TS) pot. q. δώσομεν (HV). — 39. ἀνακλίνειν (TSV) uel ἀνακλιθῆναι (H).

Mt. XIV, 15. om. οὖν p. ἀπολυσον (H) pot. q. add. (TSV).

Io. VI, 7. om. τι α. λαβῇ (H) uel add. (TSV). — 10. om. δε p. εἶπεν (TH) pot. q. add. (SV).

τοὺς καὶ κατέκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παραθεῖναι τῷ ὄχλῳ. ¹⁷ καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἦρθη τὸ περισσεύσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.

κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς ἵνα παρατιθῶσιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσιν. ⁴² καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν. ⁴³ καὶ ἦσαν κλάσματα δώδεκα κοφίνων πληρώματα καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. ⁴⁴ καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. ²⁰ καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦσαν τὸ περισσεύον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις. ²¹ οἱ δὲ ἐσθλόντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἥβηλον. ¹² ὥς δὲ ἐνεπλήσθησαν λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπόληται. ¹³ συναγάγον οὖν καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων αἱ ἐπερίσσευσαν τοῖς βεβρωκόσιν. ¹⁴ Οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες δὲ ἐποίησεν σημεῖον ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. ¹⁵ Ἰησοὺς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἀρπάζειν αὐτὸν ἵνα ποιήσωσιν βασιλεῖα ἀνεχώρησεν πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.

107. Iesus incedit super lacum.

Mc. VI, 45-52; Mt. XIV, 22-33; † Io. VI, 16-21.

Mc. VI. ⁴⁵ Καὶ εὐθὺς ἠνάγκασεν τοὺς μαθητάς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαιδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύει τὸν ὄχλον. ⁴⁶ καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. ⁴⁷ καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. ⁴⁸ καὶ ἰδὼν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς, περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης· καὶ ἥθελεν παρελθεῖν αὐτούς. ⁴⁹ οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἔδοξαν ὅτι φάντασμά ἐστιν καὶ ἀνέκραξαν, ⁵⁰ πάντες γὰρ αὐτὸν

Mt. XIV. ²² Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν τοὺς μαθητάς ἐμβῆναι εἰς πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. ²³ καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. ²⁴ Τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος.

²⁵ Τετάρτη δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ²⁶ καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι Φάντασμά ἐστιν, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. ²⁷ εὐθὺς δὲ ἐλάλησεν

† Io. VI. ¹⁶ Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ¹⁷ καὶ ἐμβάντες εἰς πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καφαρναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει καὶ οὐπω ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, ¹⁸ ἢ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διεγείρετο. ¹⁹ ἐληλακότες οὖν ὡς σταδίους εἴκοσι πέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσιν τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν.

Mt. XIV, 22. om. το α. πλοιον (HS) pot. q. add. (TV). — 24. μεσον της θαλασσης ην (TSV) pot. q. σταδιους πολλους απο της γης απειχε (H). — 26. και ιδοντες αυτον pot. q. add. οι μαθηται (SV) uel ιδοντες δε αυτον (T) uel οι δε μαθηται ιδοντες αυτον (H).

Io. VI, 13. επερισσευσαν (TH) pot. q. επερισσευσεν (SV). — 14. ο... σημειον (TSV) uel α... σημεια (H).

εἶδον καὶ ἐταράχθησαν. ὁ δὲ εὐ-
θὺς ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει
αὐτοῖς Ὁαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι, μὴ
φοβεῖσθε. ⁵¹ καὶ ἀνέβη πρὸς αὐ-
τοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν
ὁ ἄνεμος. καὶ λίαν ἐκ περισσοῦ ἐν
ἑαυτοῖς ἐξίσταντο, ⁵² οὐ γὰρ συνή-
καν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ἀλλ' ἦν αὐτῶν
ἡ καρδία πεπωρωμένη.

αὐτοῖς λέγων Ὁαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι·
μὴ φοβεῖσθε. ²⁸ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
Πέτρος εἶπεν Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέ-
λευσόν με ἐλθεῖν πρὸς σέ ἐπὶ τὰ
ὑδατα. ²⁹ ὁ δὲ εἶπεν Ἐλθέ. καὶ
καταβάς ἀπὸ τοῦ πλοίου Πέτρος
περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὑδατα καὶ
ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ³⁰ βλέπων
δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν ἐφοβήθη,
καὶ ἄρξάμενος καταποντίζεσθαι
ἔκραξεν λέγων Κύριε, σῶσόν με.
³¹ εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας
τὴν χεῖρα ἀπελάβετο αὐτοῦ καὶ
λέγει αὐτῷ Ὁλιγόπιστε, εἰς τί
ἐδίστασας; ³² καὶ ἀναβάντων αὐ-
τῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνε-
μος. ³³ οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ προσε-
κύνησαν αὐτῷ λέγοντες Ἀληθῶς
θεοῦ υἱὸς εἶ.

²⁰ ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς Ἐγὼ εἰμι, μὴ
φοβεῖσθε. ²¹ ἤθελον οὖν λαβεῖν
αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως
ἐγένετο τὸ πλοῖον ἐπὶ τῆς γῆς εἰς
ἣν ὑπήγον.

108. Sanationes in terra Gennesareth.

Mc. VI, 53-56; Mt. XIV, 34-36.

Mc. VI. ⁵³ Καὶ διαπεράσαντες ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον
εἰς Γεννησαρέτ καὶ προσωρμίσθησαν. ⁵⁴ καὶ ἐξ-
ελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ἐπιγινόντες
αὐτὸν ⁵⁵ περιέδραμον ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην καὶ
ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχον-
τας περιφέρειν ὅπου ἤκουον ὅτι ἐστίν. ⁵⁶ καὶ ὅπου
ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς
ἀγροὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθесαν τοὺς ἀσθενοῦντας,
καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ
ἱματίου αὐτοῦ ἄψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἤψαντο αὐτοῦ
ἐσώζοντο.

Mt. XIV. ³⁴ Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν
γῆν εἰς Γεννησαρέτ. ³⁵ καὶ ἐπιγινόντες αὐτὸν οἱ
ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν
περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας
τοὺς κακῶς ἔχοντας, ³⁶ καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα
μόνον ἄψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ·
καὶ ὅσοι ἤψαντο διεσώθησαν.

109. Instructio de pane uitae et de sumptione corporis et sanguinis Christi.

† Io. VI, 22-59.

† Io. VI. ²² Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἐστηκὼς
πέτρῃν τῆς θαλάσσης εἶδον ὅτι πλοιάρχιον ἄλλο οὐκ
ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἓν, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθεν τοῖς μαθη-
ταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον ἀλλὰ μόνοι οἱ

μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπηλθον· ²³ ἀλλὰ ἦλθεν πλοῖα ἐκ
Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον
εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου. ²⁴ ὅτε οὖν εἶδεν ὁ
ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ

Mc. VI, 51. εκ περισσου p. λιαν (TSV) pot. q. om. (H).

Mt. XIV, 28. om. αὐτῶ (T) pot. q. add. p. δε (SV) uel p. ειπεν (H).—29. om. ο a. Πιτρος (TH) pot. q. add. (SV).
—30. ισχυρον (SV) pot q. om. (TH).

Io. VI, 23. ηλθεν (HV) pot. q. ηλθον (TS). — πλοια (H) pot. q. πλοιαρια (TSV).

αὐτοῦ, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοιάρια καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναοὺμ ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. ²⁵ καὶ εὐρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης εἶπον αὐτῷ ῥαββί, πότε ὤδε γέγονας; ²⁶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἶδετε σημεῖα ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε. ²⁷ ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρώσιν τὴν ἀπολλυμένην ἀλλὰ τὴν βρώσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δίδωσιν ὑμῖν, τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν ὁ θεός. ²⁸ εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν Τί ποιῶμεν ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; ²⁹ ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. ³⁰ εἶπον οὖν αὐτῷ Τί οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεῦσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ; ³¹ οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ἐστὶν γεγραμμένον Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. ³² εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωσῆς ἔδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατὴρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν. ³³ ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ θεοῦ ἐστὶν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδούς τῷ κόσμῳ. ³⁴ εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν Κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. ³⁵ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς ἐμέ οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ διψήσῃ πώποτε. ³⁶ ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἐωράκατέ με καὶ οὐ πιστεύετε. ³⁷ Πᾶν ὃ δίδωσιν μοι ὁ πατὴρ πρὸς ἐμέ ἔχει, καὶ τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, ³⁸ ὅτι καταβέβηκα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. ³⁹ τοῦτο δέ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἔξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁴⁰ τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου ἵνα πᾶς ὃ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. — ⁴¹ Ἐγγύζουσιν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι

περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶπεν Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβάς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ⁴² καὶ ἔλεγον Οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἶδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς νῦν λέγει ὅτι Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα; ⁴³ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. ⁴⁴ οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἔλκυσῃ αὐτόν, καὶ γὰρ ἀναστήσω αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁴⁵ ἐστὶν γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις Καὶ ἔσονται πάντες διδακτοὶ θεοῦ. πᾶς ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρχεται πρὸς ἐμέ. ⁴⁶ οὐχ ὅτι τὸν πατέρα ἐώρακέν τις εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ θεοῦ, οὗτος ἐώρακεν τὸν πατέρα. ⁴⁷ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον. ⁴⁸ ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. ⁴⁹ οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα καὶ ἀπέθανον. ⁵⁰ οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ. — ⁵¹ Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς. ἐὰν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου ζήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σὰρξ μου ἐστὶν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. ⁵² Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες Πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα αὐτοῦ φαγεῖν; ⁵³ εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίνετε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ⁵⁴ ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ γὰρ ἀναστήσω αὐτόν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁵⁵ ἡ γὰρ σὰρξ μου ἀληθὴς ἐστὶ βρώσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθὴς ἐστὶ πόσις. ⁵⁶ ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ. ⁵⁷ καθὼς ἀπέστειλέν με ὁ ζῶν πατὴρ καὶ γὰρ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με καὶ κεῖνος ζήσῃ δι' ἐμέ. ⁵⁸ οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς, οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. ⁵⁹ Ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καφαρναοὺμ.

110. Discessus quorumdam discipulorum.

† Ιο. VI, 60-71.

† Ιο. VI. ⁶⁰ Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπαν Σκληρός ἐστὶν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκοῦειν; ⁶¹ ἐδῶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ

εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτο ὑμεῖς σκανδαλίζεσθε; ⁶² ἐὰν οὖν θεωρῇτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαλόντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον; ⁶³ τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν· τὰ ῥήματα δὲ ἐγὼ λελάληκα

Ιο. VI, 27. διδωσιν υμιν (T) pot. q. υμιν δώσει (HSV). — 32. εδωκεν (H) uel δεδωκεν (TSV). — 35. om. ουν p. ειπεν (H) uel add. (TSV) — εμε ι.ο (THV) uel με (S). — 42. ουχ (TSV) pot. q. ουχι (H). — 52. αυτου p. σαρκα (H) uel om. (TSV). — 58. εξ (THV) uel εκ του (S).

ὕμιν πνευμά ἐστιν καὶ ζωὴ ἐστιν. ⁶⁴ ἀλλὰ εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινὲς οἳ οὐ πιστεύουσιν. ἦδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἳ μὴ πιστεύοντες καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν. ⁶⁵ καὶ ἔλεγεν Διὰ τοῦτο εἶρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται ἔλθειν πρὸς με ἐὰν μὴ ᾗ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός. ⁶⁶ Ἐκ τούτου πολλοὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. ⁶⁷ Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;

⁶⁸ ἀπεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις, ⁶⁹ καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. ⁷⁰ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός ἐστιν. ⁷¹ ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτου· οὗτος γὰρ ἔμελλεν παραδιδόναι αὐτόν, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα.

Ιο. VI, 66. εκ p. πολλοι (H) uel om. (TSV). — 71. om. ων p. εις (H) pot. q. add (TSV).

PARS QVARTA.

INSTANTIOR PRAEDICATIO PRAESERTIM EXTRA GALILAEAM.

111. Sanat Iesus infirmum apud piscinam Bezatha die sabbati.

Io. V, 1-18.

Io V. ¹ Μετά ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. ² Ἔστιν δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρᾳ ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Βηζαθά, πέντε στοὰς ἔχουσα· ³ ἐν ταύταις κατέκειτο πληθος τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. (⁴ ἄγγελος γὰρ Κυρίου κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὴς ἐγίνετο ὃς δὴποτε κατείχετο νοσήματι.) ⁵ ἦν δὲ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ· ⁶ τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ Ὁέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; ⁷ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενὼν Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ βάλλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγὼ ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. ⁸ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐγείρε ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. ⁹ καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περιεπά-

τει. Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ¹⁰ ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ Σάββατόν ἐστιν, καὶ οὐκ ἔξεστίν σοι ἄραι τὸν κράβαττον. ¹¹ ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ὁ ποιήσας με ὑγιὴς ἐκείνός μοι εἶπεν Ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. ¹² ἠρώτησαν αὐτόν Τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν σοι Ἄρον καὶ περιπάτει; ¹³ ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν, ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. ¹⁴ Μετὰ ταῦτα εὗρσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἴδε ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν σοί τι γένηται. ¹⁵ ἀπήλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτόν ὑγιή. ¹⁶ καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ. ¹⁷ ὁ δὲ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς Ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ ἐγὼ ἐργάζομαι. ¹⁸ διὰ τοῦτο οὖν μάλλον ἐζήτουν αὐτόν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάββατον ἀλλὰ καὶ πατέρα ἰδίου ἔλεγε τὸν θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιοῦν τῷ θεῷ.

112. Filius Dei, a Patre missus, iure paterno operatur.

Io. V, 19-30.

Io. V. ¹⁹ Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἄφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν ἂν μὴ τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα· ὁ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς

ὁμοίως ποιεῖ. ²⁰ ὁ γὰρ πατήρ φιλεῖ τὸν υἱὸν καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ὃ αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μεῖζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. ²¹ ὥσπερ γὰρ ὁ πατήρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωο-

Io. V, 1. om. η α. εορτη (H) pot. q. add. (TSV) — 3. εκδεχομενων... κινήσιν (V) pot. q. om. (THS). — 4. om. (THS) pot. q. add (V). — 11. om. ος δε α. απεκριθη (TV) pot. q. add. (H) uel ο δε (S). — 12. om. ουν α. αυτον (TH) pot. q. add. (SV). — 15. ειπεν (TH) pot. q. αναγγελιεν (SV). — 17. om. Ιησους ρ. ο δε (TH) uel add. (SV).

ποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὗς θέλει ζωοποιεῖ. ²² οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ υἱῷ, ²³ ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. ²⁴ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. ²⁵ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστὶν ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσουσιν.

²⁶ ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως καὶ τῷ υἱῷ ἔδωκεν ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ. ²⁷ καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν. ²⁸ μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ²⁹ καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. ³⁰ Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἅπ' ἑμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δίκαια ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με.

113. Filius testimonium accipit a Patre. — Reditus in Galilaeam.

Io. V, 31-47. VII, 1.

Io. V. ³¹ Ἐάν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής· ³² ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστὶν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ³³ ὅμως ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ· ³⁴ ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. ³⁵ ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠβελήσατε ἀγαλλιασθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. ³⁶ ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μεῖζων τοῦ Ἰωάννου, τὰ γὰρ ἔργα αὐτοῦ δέδωκέ μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ ποιεῖ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατὴρ με ἀπέσταλκεν, ³⁷ καὶ ὁ πέμψας με πατὴρ ἐκεῖνος μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ. οὕτε φωνὴν αὐτοῦ πώποτε ἀκηκόατε οὕτε εἶδος αὐτοῦ ἑώρακατε, ³⁸ καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ³⁹ ἔραυνάτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς

ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ. ⁴⁰ καὶ οὐ θέλετε ἔλθειν πρὸς με ἵνα ζωὴν ἔχητε. ⁴¹ Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω, ⁴² ἀλλὰ ἔγνωκα ὑμᾶς ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. ⁴³ ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου καὶ οὐ λαμβάνετε με· ἐάν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε. ⁴⁴ πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρ' ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου οὐ ζητεῖτε; ⁴⁵ μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωυσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. ⁴⁶ εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωυσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. ⁴⁷ εἰ δὲ τοῖς ἐκεῖνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασιν πιστεύσετε; VII. ¹ Καὶ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, οὐ γὰρ ἦθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνειν.

114. Traditiones Phariseorum et uerum seruitium Dei.

† Lc. VI, 39; Mc. VII, 1-23; Mt. XV, 1-20.

Mc. VII. ¹ Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ τινες τῶν γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων ² καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὅτι κοινὰς χερσίν, τοῦτ' ἐστὶν ἀνίπτους, ἐσθίουσιν τοὺς ἄρτους, — ³ οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ

Mt. XV. ¹ Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖς λέγοντες ² Διὰ τί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουσιν τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. ³ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶ-

Io. V, 25. ἀκούσουσιν (TH) pot. q. ἀκουσῶσι (S) uel ἀκουσονται (V). — 28 cf. 25. — 29. om. δε α. φαῦλα (TH) uel add (SV). — 36. μεῖζων (S) pot. q. μεῖζω (THV). — 37. ἐκεῖνος (TH) uel αὐτός (SV). — 44. om. θεοῦ p. μονου, pot q add. (THSV).

Mt. XV, 1. Φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖς (THV) pot. q. γ. κ. φ. (S). — 2. αὐτῶν p. χειρας (SV) pot. q. om. (TH).

Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς χεῖρας οὐκ ἐσθίουσιν, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ⁴καὶ ἀπ' ἀγορᾶς ἐὰν μὴ βαντίσωνται οὐκ ἐσθίουσιν, καὶ ἄλλα πολλὰ ἐστὶν ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμούς ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων. — ⁵καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς Διὰ τί οὐ περιπατοῦσιν οἱ μαθηταὶ σου κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ κοιναῖς χερσὶν ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον; ⁶ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Καλῶς ἐπροφήτευσεν Ἡσαίας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται ὅτι

Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾷ,

ἢ δὲ καρδίᾳ αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ.

⁷Μάτην δὲ σέβονταί με,

διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων.

⁸Ἀφέντες τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων. ⁹καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν στήσητε. ¹⁰Μωσῆς γὰρ εἶπεν Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καὶ ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. ¹¹Ὑμεῖς δὲ λέγετε Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ Κορβαῖν, ὃ ἐστὶν Δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφελῇθῃς, ¹²οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, ¹³ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ἢ παρεδώκατε· καὶ παρόμοια τοιαυτὰ πολλὰ ποιεῖτε.

¹⁴Καὶ προσκαλεσάμενος πάλιν τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀκούσατέ μου πάντες καὶ σύνετε. ¹⁵οὐδὲν ἐστὶν ἕξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν ὃ δύναται κοινῶσαι αὐτόν· ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον. (¹⁶εἴ τις ἔχει ὧτα ἀκούειν, ἀκουέτω.)

πεν αὐτοῖς Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; ⁴ὁ γὰρ θεὸς εἶπεν Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. ⁵Ὑμεῖς δὲ λέγετε Ὅς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφελῇθῃς, ⁶οὐ μὴ τιμῇσιν τὸν πατέρα αὐτοῦ· καὶ ἠκυρώσατε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. ⁷ὑποκριταί, καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαίας, λέγων

⁸Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾷ,

ἢ δὲ καρδίᾳ αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ.

⁹Μάτην δὲ σέβονταί με,

διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων.

¹⁰Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς Ἀκούετε καὶ συνείτε. ¹¹οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

† Lc. VI. ³⁹Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς Μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν δδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπίεσονται;

Mt. XV. ¹²Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ Οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; ¹³ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Πᾶσα φυτεία ἣν οὐκ ἐφύτεύσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ἐκριζωθήσεται. ¹⁴ἄφετε αὐτούς· τυφλοὶ εἰσὶν ὁδηγοί· τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται.

Mc. VII. ¹⁷Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὴν παραβολήν. ¹⁸καὶ λέγει αὐτοῖς Οὕτως καὶ ὑμεῖς

Mt. XV. ¹⁵Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν ταύτην. ¹⁶ὁ δὲ εἶπεν Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; ¹⁷οὐ νοεῖτε

Mc. VII, 4. ραντίσωνται (HV) pot. q. βαπτισσονται (TS). — 9. στήσητε pot. q. τηρησητε (THSV). — 16. uersus integer (SV) pot. q. om. (TH).

Mt. XV, 4. εἶπεν (H) pot. q. ενετειλατο λεγων (TSV). — 6. om. η την μητερα αυτου p. αυτου (H) pot. q. add. (TSV). — 14. om. τυφλων p. οδηγοι (H) pot. q. add. (SV) uel οδηγοι εισιν τυφλοι τυφλων (T). — 15. ταυτην (SV) pot. q. om. (TH).

ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπο-
ρευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοι-
νώσαι, ¹⁹ ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν
ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρώνα ἐκπο-
ρεύεται; — καθαρίζων πάντα τὰ βρώματα. ²⁰ ἔλεγεν
δὲ ὅτι Τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον ἐκείνο
κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. ²¹ ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας
τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται,
πορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι, ²² μοιχεῖαι, πλεονεξίαι, πο-
νηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρός, βλασ-
φημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη. ²³ πάντα ταῦτα τὰ
πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ τὸν ἄν-
θρωπον.

ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν
κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρώνα ἐκβάλλεται; ¹⁸ τὰ
δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας
ἐξέρχεται, κακεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. ¹⁹ ἐκ γὰρ
τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι,
μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασ-
φημίαι. ²⁰ ταῦτά ἐστὶν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρω-
πον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν
ἄνθρωπον.

115. Exaudit Iesus mulierem alienigenam multa deprecantem.

Mc. VII, 24-30; Mt. XV, 21-28.

Mc. VII. ²⁴ Ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ
ὄρια Τύρου. Καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἦθε-
λεν γινῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνάσθη λαβεῖν. ²⁵ ἀλλ' εὐθὺς
ἀκούσασα γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἣς εἶχεν τὸ θυγάτριον
αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἔλθοῦσα προσέπεσεν πρὸς
τοὺς πόδας αὐτοῦ. ²⁶ ἡ δὲ γυνὴ ἦν Ἑλληνίς, Συ-
ροφονίκισσα τῷ γένει· καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ
δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. ²⁷ καὶ
ἔλεγεν αὐτῇ Ἀφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα,
οὐ γὰρ ἐστὶν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ
τοῖς κυναρίοις βαλεῖν. ²⁸ ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει
αὐτῷ Ναί, κύριε καὶ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τρα-
πέζης ἐσθίουσιν ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν παιδίων.
²⁹ καὶ εἶπεν αὐτῇ Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὑπαγε,
ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς θυγατρὸς σου τὸ δαιμόνιον.
³⁰ καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρεν τὸ
παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον
ἐξεληλυθός.

Mt. XV. ²¹ Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνε-
χώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. ²² Καὶ
ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων ἐξελ-
θοῦσα ἔκραξεν λέγουσα Ἐλέησόν με, κύριε υἱὸς
Δαυὶδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. ²³ ὁ
δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτουν αὐτὸν λέγοντες Ἀπόλυσον
αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπισθεν ἡμῶν. ²⁴ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν Οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπο-
λωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. ²⁵ ἡ δὲ ἔλθοῦσα προσεκύνη
αὐτῷ λέγουσα Κύριε, βοήθει μοι. ²⁶ ὁ δὲ ἀποκρι-
θεὶς εἶπεν Οὐκ ἔστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν
τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ²⁷ ἡ δὲ εἶπεν
Ναί, κύριε, καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψι-
χίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων
αὐτῶν. ²⁸ τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ
Ὡ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὥς
θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας
ἐκείνης.

116. Iesus sanat surdo-mutum et alios; summo plausu excipitur.

Mc. VII, 31-37; Mt. XV, 29-31.

Mc. VII. ³¹ Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὀρίων
Τύρου ἦλθεν διὰ Σιδῶνος εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γα-
λιλαίας ἀνὰ μέσον τῶν ὀρίων Δεκαπόλεως. ³² Καὶ
φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν καὶ μογιῶλον, καὶ παρακα-

Mt. XV. ²⁹ Καὶ μεταβάς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν
παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβάς εἰς τὸ
ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. ³⁰ καὶ προσήλθον αὐτῷ ὄχλοι πολ-
λοὶ ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς, κυλλούς, τυφλούς,

Mc. VII, 24. om. και σιδωνος p τυρου (T) uel add. (HSV). — ηδυνασθη (TH) uel ηδυνηθη (SV).
Mt. XV, 22. εκραζεν (H) pot. q. εκραξεν (T) uel εκραυγασεν (SV). — υιος (H) pot. q. υιε (TSV). — 23. ηρωτουν
(TH) pot. q. ηρωτων (SV). — 30. χωλους κυλλους τυφλους κωφους (HV) uel. χ. τ. κωφ. κυλ. (TS).

λοουσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιβῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. ³³ καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν ἔβαλεν τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ῥαβδία αὐτοῦ καὶ πτύσας ἤψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ, ³⁴ καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἑστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ Ἐφθαθά, ὃ ἐστὶν Διανοίχθητι. ³⁵ καὶ ἠνοίγησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἔλυθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἔλάλει ὀρθῶς. ³⁶ καὶ διεστειλάτο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν· ὅσον δὲ αὐτοῖς διεστέλλετο, αὐτοὶ μᾶλλον περισσώτερον ἐκήρυσσον. ³⁷ καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήρουντο λέγοντες Καλῶς πάντα πεποίηκεν, καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ ἀλάλους λαλεῖν.

κωφοὺς, καὶ ἑτέρους πολλοὺς, καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς, ³¹ ὥστε τὸν ὄχλον θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑγιεῖς καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς βλέποντας. καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν Ἰσραήλ.

117. Secunda panum multiplicatio. cf. 106.

Mc. VIII, 1-10; Mt. XV, 32-39.

Mc. VIII. ¹ Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις πάλιν πολλοὶ ὄχλου ὄντος καὶ μὴ ἔχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς λέγει αὐτοῖς ² Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσιν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν. ³ καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστες εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ τινες αὐτῶν ἀπὸ μακρόθεν ἦκασιν. ⁴ καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι Πόθεν τούτους δυνήσεται τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας; ⁵ καὶ ἡρώτα αὐτοὺς Πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπαν Ἑπτὰ. ⁶ καὶ παραγγέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παρατιθῶσιν καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ. ⁷ καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλόγησας αὐτὰ εἶπεν καὶ ταῦτα παρατιθέναι. ⁸ καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦσαν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σφυρίδας. ⁹ ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς. ¹⁰ Καὶ εὐθὺς ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

Mt. XV. ³² Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσιν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπολύσαι αὐτοὺς νήστες οὐ θέλω, μή ποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. ³³ καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; ³⁴ καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπαν Ἑπτὰ, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. ³⁵ καὶ παραγγέλλας τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν ³⁶ ἔλαβεν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύδας καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. ³⁷ καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ τὸ περισσεῖον τῶν κλασμάτων ἦσαν ἑπτὰ σφυρίδας πλήρεις. ³⁸ οἱ δὲ ἐσθλόντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. ³⁹ Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια Μαγαδάν.

118. Pharisei et Sadducei signum coeleste petunt. cf. 169.

Mc. VIII, 11-13; Mt. XVI, 1-4.

Mc. VIII. ¹¹ Καὶ ἐξηλθον οἱ Φαρισαῖοι καὶ ἤρξαντο συνζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. ¹² καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει Τί ἡ γενεὰ

Mt. XVI. ¹ Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδείξαι αὐτοῖς. ² ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς [Ὁψίας γενομένης λέγετε

Mc. VII, 35. om. ευθεως a. ηνοιγησαν (TH) pot. q. add. (SV). — VIII, 3. ηκασι (TS) pot. q. εισι (H), non autem ηκουσι (V).

Mt. XV, 31. κυλλους υγιεις (TSV) pot. q. om. (H). — 38. om. ως p ησαν (THV) uel add. (S). — XVI, 2^b-3. (V cf. TS) non autem om. (H).

αὕτη ζητεῖ σημεῖον; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται
τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον.

¹⁸ καὶ ἀφείς αὐτοὺς πάλιν
ἐμβὰς ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.

Εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· ³ καὶ πρῶτ' Σήμερον
χειμῶν, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ
μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ
δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε. cf. § 181.] ⁴ Γε-
νεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ ση-
μεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ.
καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθεν.

119. Cauendum a fermento praesertim Pharisaeorum.

† Lc. XII, 1^b; Mc. VIII, 14-21; Mt. XVI, 5-12.

Lc. XII. ¹ [Ἐν οἷς ἐπισυνα-
χθεισὼν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου,
ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο
λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
πρῶτον cf. § 172bis] † Προσέχετε
ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης, ἥτις ἐστὶν
ὑπόκρισις, τῶν Φαρισαίων.

Mc. VIII. ¹⁴ Καὶ ἐπελάθοντο
λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἓνα ἄρτον
οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ.
¹⁵ καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων
Ὅρατε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης
τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης
Ἑρῳδοῦ. ¹⁶ καὶ διελογίζοντο πρὸς
ἀλλήλους ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχου-
σιν. ¹⁷ καὶ γνούς λέγει αὐτοῖς
Τί διαλογίζεσθε ὅτι ἄρτους οὐκ
ἔχετε; οὐπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε;
πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν
ὑμῶν; ¹⁸ ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ
βλέπετε καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ
ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε, ¹⁹ ὅτε
τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς
πεντακισχιλίους, καὶ πόσους κοφί-
νους κλασμάτων πλήρεις ἦρατε;
λέγουσιν αὐτῷ Δώδεκα. ²⁰ ὅτε
τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχι-
λίους, πόσων σφυρίδων πληρώματα
κλασμάτων ἦρατε; καὶ λέγουσιν
αὐτῷ Ἑπτὰ. ²¹ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς
Οὐπω συνίετε;

Mt. XVI. ⁵ Καὶ ἐλθόντες οἱ
μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο
ἄρτους λαβεῖν. ⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶ-
πεν αὐτοῖς Ὅρατε καὶ προσέχετε
ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ
Σαδδουκαίων. ⁷ οἱ δὲ διελογίζοντο
ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι Ἄρτους
οὐκ ἔλάβομεν. ⁸ γνούς δὲ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν Τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς,
ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε;
⁹ οὐπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε
τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισ-
χιλίων καὶ πόσους κοφίνους ἔλα-
βετε; ¹⁰ οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους
τῶν τετρακισχιλίων καὶ πόσας
σφυρίδας ἔλάβετε; ¹¹ πῶς οὐ νοεῖ-
τε ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν;
προσέχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης
τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.
¹² τότε συνήκαν ὅτι οὐκ εἶπεν
προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν ἄρ-
των ἀλλὰ ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν
Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.

120. Iesus sanat caecum Bethsaida.

Mc. VIII, 22-26.

Mc. VIII. ²² Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαιδάν. Καὶ
φέρουσιν αὐτῷ τυφλὸν καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα
αὐτοῦ ἄψηται. ²³ καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ
τυφλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης, καὶ πτύσας
εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ,
ἐπηρώτα αὐτόν Εἴ τι βλέπεις; ²⁴ καὶ ἀναβλέψας

ἔλεγεν Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ
περιπατοῦντας. ²⁵ εἰτα πάλιν ἐπέθηκεν τὰς χεῖρας
ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεψεν, καὶ ἀπε-
κατέστη, καὶ ἐνέβλεπεν τηλαυγῶς ἅπαντα. ²⁶ καὶ
ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον αὐτοῦ λέγων Μηδὲ εἰς
τὴν κώμην εἰσελθῆς.

Mc. VIII, 17. om. ο Ἰησοῦς p. γνούς pot. q. add. (SV). — 19. καὶ α. ποσους (TS) pot. q. om. (HV). — 25. τηλαυ-
γως (THSV) uel δηλαυγως.

121. Confessio Petri et promissio Christi.

Lc. IX, 18-21; Mc. VIII, 27-30; Mt. XVI, 13-20,

Lc. IX. ¹⁸ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ μόνας συνήσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων Τίνα με οἱ ὄχλοι λέγουσιν εἶναι; ¹⁹ οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. ²⁰ εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Πέτρος δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ.

²¹ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ λέγειν τοῦτο,

Mc. VIII. ²⁷ Καὶ ἐξηλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κόμας Καισαρίας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μαθητάς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; ²⁸ οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, καὶ ἄλλοι Ἡλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι εἷς τῶν προφητῶν. ²⁹ καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτοὺς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ χριστός.

³⁰ καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ αὐτοῦ.

Mt. XVI. ¹³ Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρίας τῆς Φιλίππου ἠρώτα τοὺς μαθητάς αὐτοῦ λέγων Τίνα λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; ¹⁴ οἱ δὲ εἶπαν Οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἕτεροι δὲ Ἰερεμίαν ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. ¹⁵ λέγει αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ¹⁶ ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπεν Σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. ¹⁷ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ¹⁸ καὶ γὰρ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾗδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. ¹⁹ δώσω σοι τὰς κλεῖδας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς cf. XVIII, 18. § 135.

²⁰ Τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ χριστός.

122. Prima praedictio Passionis et Resurrectionis. cf. 128 et 223.

Lc. IX, 22; Mc. VIII, 31-33; Mt. XVI, 21-23.

Lc. IX. ²² εἰπὼν ὅτι Δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμ-

Mc. VIII. ³¹ Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ὑπὸ τῶν πρεσβυτέ-

Mt. XVI. ²¹ Ἀπὸ τότε ἤρξατο Ἰησοῦς Χριστὸς δεῖκνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ

Mt. XVI, 19 om. καὶ α. δώσω (TH) pot. q. add. (SV). — 20. διεστείλατο (TSV) uel ἐπετίμησεν (H). — 21. Ἰησοῦς Χριστός (H) uel ὁ Ἰησοῦς (TSV).

παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ
ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ
ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ
ἐξηριθμῆναι. ²² καὶ προσλαβόμενος
αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν
αὐτῷ λέγων Ἰλεώς σοι, κύριε· οὐ
μὴ ἔσται σοι τοῦτο. ²³ ὁ δὲ στρα-
φείς εἶπεν τῷ Πέτρῳ Ὑπαγε
ὀπίσω μου, Σατανᾶ· σκάνδαλον
εἶ ἐμοί, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ
θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

Lc. IX, 23-26 [XIV, 27. XVII, 33. XII, 9]; Mc. VIII, 34-38; Mt. XVI, 24-27 [X, 38. 39]; [Io. XII, 25].

[Mt. X. ³⁸ Καὶ ὁς οὐ
λαμβάνει τὸν σταυ-
ρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκο-
λουθεῖ ὀπίσω μου,
οὐκ ἔστιν μου ἄξιος.
cf. § 192.]

[³⁹ δ εὐρών τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἑμοῦ εὐρήσει αὐτήν. cf. § 209.]

Mc. VIII, 35. ψυχην αὐτου 1.º loco (TSV) pot. q. εαυτου ψυχην (H).

124. 125. Lc. IX, 26-32. — Mc. VIII, 38-IX, 4. — Mt. XVI, 27-XVII, 3. — Io. XII, 25.

θρώπου ἐπαισχυνθή- σεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων.	πῖον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. cf. § 173.]	χαλίδι καὶ ἁμαρτωλῶ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν- θρώπου ἐπαισχυνθή- σεται αὐτὸν ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.	²⁷ μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχε- σθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἐκάστω κατὰ τὴν πράξιν αὐτοῦ.
---	---	---	--

[Io. XII. ²⁵ Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτὴν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ

τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. cf. §§ 209 et 230.]

124. Promissio de proximo regno Dei.

Lc. IX, 27; Mc. IX, 1; Mt. XVI, 28.

Lc. IX. ²⁷ Λέγω δὲ ὑμῖν ἀλη- θῶς, εἰσὶν τινες τῶν αὐτοῦ ἐστη- κότων οἱ οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.	Mc. IX. ¹ Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶν τινες ᾧδε τῶν ἐστηκότων οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.	Mt. XVI. ²⁸ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶν τινες τῶν ᾧδε ἐστῶτων οἵτι- νες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.
--	--	--

125. Transfiguratio Iesu in monte.

Lc. IX, 28-36; Mc. IX, 2-8; Mt. XVII, 1-8.

Lc. IX. ²⁸ Ἐγένετο δὲ μετὰ τούς λόγους τούτους ὥσει ἡμέραι δύο παραλαβὼν Πέτρον καὶ Ἰωάν- νην καὶ Ἰάκωβον ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. ²⁹ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἕξαστράπ- των. ³⁰ καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο συν- ελάουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μω- σῆς καὶ Ἡλίας, ³¹ οἱ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἑξοδὸν αὐτοῦ ἣν ἤμελλεν πληροῦν ἐν Ἱερουσαλὴμ. ³² ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ· διαγρη- γορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ.	Mc. IX. ² Καὶ μετὰ ἡμέρας ἑξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέ- τρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους. καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐ- τῶν, ³ καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα λευκὰ ὥς ὅτι οὐ γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως λευ- κᾶναι. ⁴ καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἡλίας σὺν Μωυσεῖ, καὶ ἦσαν συνλαλοῦν- τες τῷ Ἰησοῦ.	Mt. XVII. ¹ Καὶ μεθ' ἡμέρας ἑξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέ- τρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐ- τοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. ² καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐ- τῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὥς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὥς τὸ φῶς. ³ καὶ ἰδοὺ ὤφθη αὐτοῖς Μωυσῆς καὶ Ἡλίας συνλαλοῦντες μετ' αὐτοῦ.
--	---	--

Lc. IX, 28. om. καὶ α. παραλαβὼν (H) uel add. (TSV).

Mc. IX, 2. τὸν α. Ἰωάννην (TSV) pot. q. om. (H).

Mt. XVII, 3. συνλαλοῦντες μετ' αὐτοῦ (TH) pot. q. μ, α, σ. (SV).

³³ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζε-
σθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ εἶπεν ὁ
Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν Ἐπισ-
τάτα, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὡδε εἶναι,
καὶ ποιήσωμεν σκηναὶς τρεῖς, μίαν
σοὶ καὶ μίαν Μωυσεῖ καὶ μίαν
Ἡλίᾳ, μὴ εἰδῶς ὃ λέγει.

³⁴ ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγέν-
ετο νεφέλη καὶ ἐπεσκίαζεν αὐ-
τούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελ-
θεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν νεφέλην. ³⁵ καὶ
φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέ-
γουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου
ὁ ἐκλελεγμένος, αὐτοῦ ἀκούετε.
³⁶ καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν
εὐρέθη Ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ
ἐσίγησαν καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν
ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν
ἑώρακαν.

⁵ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει
τῷ Ἰησοῦ Ῥαββί, καλὸν ἐστὶν
ἡμᾶς ὡδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν
τρεῖς σκηναί, σοὶ μίαν καὶ Μωυσεῖ
μίαν καὶ Ἡλίᾳ μίαν. ⁶ οὐ γὰρ ᾔδει
τί ἀποκριθεὶς, ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο.

⁷ καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιά-
ζουσα αὐτοῖς, καὶ ἦλθεν φωνὴ ἐκ
τῆς νεφέλης Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός
μου ὁ ἀγαπητός, ἀκούετε αὐτοῦ.
⁸ καὶ ἐξάπιννα περιβλεψάμενοι οὐκ-
έτι οὐδένα εἶδον μεθ' ἑαυτῶν εἰ
μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.

⁴ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν
τῷ Ἰησοῦ Κύριε, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς
ὡδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὡδε
τρεῖς σκηναί, σοὶ μίαν καὶ Μωυσεῖ
μίαν καὶ Ἡλίᾳ μίαν.

⁵ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ νε-
φέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς,
καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέ-
γουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ
ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· ἀκούε-
τε αὐτοῦ. ⁶ καὶ ἀκούσαντες οἱ μα-
θηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν
καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. ⁷ καὶ
προσηλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀψάμενος
αὐτῶν εἶπεν Ἐγέρθητε καὶ μὴ
φοβεῖσθε. ⁸ ἐπάραντες δὲ τοὺς
ὀφθαλμούς αὐτῶν οὐδένα εἶδον εἰ
μὴ αὐτὸν Ἰησοῦν μόνον.

126. De aduentu Eliae in persona Iohannis Baptistae.

Mc. IX, 9-13; Mt. XVII, 9-13.

Mc. IX. ⁹ Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ
ῥους διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ ᾧ εἶδον διη-
γήσωνται, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν
ἀναστῇ. ¹⁰ καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς
συνζητοῦντες τί ἐστὶν Ὅταν ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.
¹¹ καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες Ὅτι λέγουσιν οἱ
γραμματεῖς ὅτι Ἡλίαν δεῖ ἔλθειν πρῶτον; ¹² ὁ δὲ
ἔφη αὐτοῖς Ἡλίας μὲν ἔλθων πρῶτον ἀποκαθισ-
τάνει πάντα· καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουδενηθῇ; ¹³ ἀλλὰ
λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἡλίας ἐλήλυθεν, καὶ ἐποίησαν
αὐτῷ ὅσα ἠθελον, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν.

Mt. XVII. ⁹ Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ
ῥους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων Μηδενὶ
εἴπητε τὸ ὄραμα ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ
νεκρῶν ἐγερθῇ. ¹⁰ Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθη-
ταὶ λέγοντες Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι
Ἡλίαν δεῖ ἔλθειν πρῶτον; ¹¹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν
Ἡλίας μὲν ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει πάντα·
¹² λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἡλίας ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέ-
γνωσαν αὐτὸν ἀλλὰ ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν·
οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν
ὑπ' αὐτῶν. ¹³ τότε συνήκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ
Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

127. Iesus sanat adolescentem morbo sontoico laborantem et daemoniacum.

Lc. IX, 37-43^a. † XVII, 5-6; Mc. IX, 14-29 [XI, 22^b-23]; Mt. XVII, 14-21 [XXI, 21].

Lc. IX. ³⁷ Ἐγένετο δὲ τῇ ἑξῆς
ἡμέρᾳ κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ
τοῦ ῥους συνήνητησεν αὐτῷ ὄχλος

Mc. IX. ¹⁴ Καὶ ἐλθόντες πρὸς
τούς μαθητάς εἶδον ὄχλον πολὺν
περὶ αὐτοῦ καὶ γραμματεῖς συν-

Mt. XVII. ¹⁴ Καὶ ἐλθόντων αὐ-
τῶν πρὸς τὸν ὄχλον προσήλθεν
αὐτῷ ἄνθρωπος γονυπετῶν αὐτόν

Lc. IX, 34. ἐπεσκίαζεν (TH) uel ἐπεσκίασεν (SV).

Mc. IX 7. ἦλθεν (S) uel ἐγενετο (THV). — 8. μεθ' ἑαυτῶν εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον (H) uel εἰ μὴ τ. Ι. μ. μεθ' ἑαυ-
τῶν uel ἀλλὰ τ. Ι. μ. μεθ' ἑαυτῶν (TSV). — 9. ἀπο (TSV) rot. q. ἐκ (H). — 10. ὅταν ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ rot. q. το ἐκ
νεκρῶν ἀναστῇ (THSV).

Mt. XVII, 5. ἀκούετε αὐτοῦ (TH) rot. q. αὐτοῦ ακ. (SV). — 9. ἐγερθῇ (TH) uel ἀναστῇ (SV). — 14. αὐτῶν (SV)
rot. q. om. (TH).

πολύς. ³⁸ καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἐβόησεν λέγων Διδάσκαλε, δέομαί σου ἐπιβλέψαι ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενὴς μοί ἐστιν, ³⁹ καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἐξαίφνης κράζει, καὶ σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἄφρου καὶ μόλις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ συντρίβον αὐτόν. ⁴⁰ καὶ ἐδεήθην τῶν μαθητῶν σου ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν.

⁴¹ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὁ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε ὠδε τὸν υἱόν σου. ⁴² ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον καὶ συνεσπάραξεν.

ἐπετίμησεν δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἴσατο τὸν παῖδα καὶ ἀπέδωκεν αὐτόν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. ⁴³ ἔξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ θεοῦ.

ζητοῦντας πρὸς αὐτούς. ¹⁵ καὶ εὐθὺς πᾶς ὁ ὄχλος ἰδόντες αὐτὸν ἐξεθαμβήθησαν, καὶ προστρέχοντες ἠσπάζοντο αὐτόν. ¹⁶ καὶ ἐπηρώτησεν αὐτούς Τί συνζητεῖτε πρὸς αὐτούς; ¹⁷ καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ εἰς ἐκ τοῦ ὄχλου Διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σέ, ἔχοντα πνεῦμα ἄλλαν. ¹⁸ καὶ ὅπου ἐὰν αὐτὸν καταλάβῃ ῥήσσει αὐτόν, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς ὁδόντας καὶ ξηραίνεται καὶ εἶπα τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ ἴσχυσαν. ¹⁹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει Ὁ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρὸς με. ²⁰ καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ ἰδὼν αὐτὸν τὸ πνεῦμα εὐθὺς συνεσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. ²¹ καὶ ἐπηρώτησεν τὸν πατέρα αὐτοῦ Πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν Ἐκ παιδιότητος. ²² καὶ πολλάκις καὶ εἰς πύρ αὐτὸν ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν. ἀλλ' εἴ τι δύνη, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. ²³ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Τὸ εἰ δύνη, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. ²⁴ εὐθὺς κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου ἔλεγεν Πιστεύω, βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. ²⁵ ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος ἐπετίμησεν τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ Τὸ ἄλλαν καὶ κωφὸν πνεῦμα, ἐγὼ ἐπιτάσσω σοι, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. ²⁶ καὶ κράξας καὶ πολλὰ σπαράξας ἔξηλθεν καὶ ἐγένετο ὥσεί νεκρὸς ὥστε τοὺς πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. ²⁷ ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἤγειρεν αὐτόν, καὶ ἀνέστη. ²⁸ καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατ' ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν Ὅτι ἡμεῖς οὐκ

¹⁵ καὶ λέγων Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς ἔχει, πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πύρ καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. ¹⁶ καὶ προσήνεγκα αὐτόν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεύσαι.

¹⁷ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὁ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε μεθ' ὑμῶν ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτόν ὠδε.

¹⁸ καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔξηλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

¹⁹ Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπαν Διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν

Lc. IX, 39. μοις (H) pot. q. μοις (TSV).
Mt. XVII, 15. εχει (H) uel πασχει (TSV).

† XVII. ⁵Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ Πρόσθες ἡμῖν πίστιν. ⁶εἶπεν δὲ ὁ κύριος Εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ Ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν.

ἡδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; ²⁹καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ.

[XI. ^{22^b}ἔχετε πίστιν θεοῦ· ²³ἂμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ Ὑψηθήτω καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι ὃ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ. cf. § 235.]

αὐτό; ²⁰ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς Διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· ἂμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ Μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν (²¹τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.)

[XXI. ²¹ἂμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῇτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε Ὑψηθήτω καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται. cf. § 235.]

128. Secunda praedictio Passionis et Resurrectionis. cf. 122 et 223.

Lc. IX, 43^b-45; Mc. IX, 30-32; Mt. XVII, 22-23.

Lc. IX. ^{43^b}Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ ⁴⁴Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ῥῆμα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους, ὃ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. ⁴⁵οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν ἵνα μὴ αἰσθῶνται αὐτό, καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

Mc. IX. ³⁰Κἀκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γινώσκῃ· ³¹ἔδιδασκεν γὰρ τοὺς μαθητάς αὐτοῦ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεὶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται. ³²οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Mt. XVII. ²²Συστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, ²³καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

129. Tributum ex pisce pro se et pro Petro solui iubet Iesus.

Mt. XVII, 24-27.

Mt. XVII. ²⁴Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφarnaοὺμ προσήλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν Ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; ²⁵λέγει Ναί. καὶ ἐλθόντα εἰς τὴν οἰκίαν προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων Τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἄλ-

λοτρίων; ²⁶εἰπόντος δὲ Ἀπὸ τῶν ἄλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὑπομένει ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανοῦ οὕτως, ὡς οὐκ ἐστὶν ἄλλος ὅστις ἐπὶ τῆς γῆς κῆσιν, ἀλλὰ ὅστις ἐστὶν υἱὸς ἀνθρώπου. ὁ υἱὸς ἀνθρώπου οὐ θέλει ἐπὶ τῆς γῆς κῆσιν, ἀλλὰ ἵνα ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς κῆσιν. ὁ υἱὸς ἀνθρώπου οὐ θέλει ἐπὶ τῆς γῆς κῆσιν, ἀλλὰ ἵνα ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς κῆσιν.

Lc. XVII, 6. ταυτη (THV) pot. q. om. (S).

Mc. IX, 29. om. καὶ νηστεία p. προσευχη (TH) pot. q. add. (SV).—30. παρεπορευοντο (TSV) pot. q. επορευοντο (H).

Mt. XVII, 24. om. uers. (THS) pot. q. add. (V).—22. συστρεφομενων (THV) pot. q. αναστρεφ. (S).

130. Discipulorum ambitionem redarguit infantis exemplo. cf. 257.

Lc. IX, 46-48; Mc. IX, 33-37 [X, 43-44]; Mt. XVIII, 1-4 [XX, 26-27. XXIII, 11].

Lc. IX. ⁴⁶ Εἰσηλθεν δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. cf. XXII, 24 § 257. ⁴⁷ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἰδὼς τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν ἐπιλαβόμενος παιδίου ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτοῦ, ⁴⁸ καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὁς ἂν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁς ἂν ἐμὲ δέξηται δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με· ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πασιν ὑμῖν ὑπάρχων, οὗτός ἐστιν μέγας.	Mc. IX. ³³ Καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναούμ. Καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος ἐπηρώτα αὐτοὺς Τί ἐν τῇ ὁδῷ διελογίζεσθε; ³⁴ οἱ δὲ ἐσιώπων, πρὸς ἀλλήλους γὰρ διέλεχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τίς μείζων. ³⁵ καὶ καθίσας ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα καὶ λέγει αὐτοῖς Εἰ τις θέλει πρῶτος εἶναι ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος. ³⁶ καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς ³⁷ Ὁς ἂν ἐν τῶν τοιούτων παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὁς ἂν ἐμὲ δέχεται, οὐκ ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με.	[Mc. X. ⁴³ οὐχ οὕτως δὲ ἔστιν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὁς ἂν θέλη μέγας γενέσθαι ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος, ⁴⁴ καὶ ὁς ἂν θέλη ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος. cf. § 257.]	Mt. XVIII. ¹ Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσήλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; ² καὶ προσκαλεσάμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν ³ καὶ εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἂν μὴ στραφητε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ⁴ ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.	[Mt. XX. ²⁶ οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὁς ἂν θέλη ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι ἔσται ὑμῶν διάκονος, ²⁷ καὶ ὁς ἂν θέλη ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος ἔσται ὑμῶν δοῦλος. cf. § 257.] [Mt. XXIII. ¹¹ ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. cf. §§ 243 et 257.]
--	--	---	---	--

131. Tolerantia erga eos qui usurpant nomen Iesu.

Lc. IX, 49-50; Mc. IX, 38-40.

Lc. IX. ⁴⁹ Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωάννης εἶπεν Ἐπιστάτα, εἶδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. ⁵⁰ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν Ἰησοῦς Μὴ κωλύετε, ὁς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ὑμῶν ὑπὲρ ὑμῶν ἔστιν.	Mc. IX. ³⁸ Ἐφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης Διδάσκαλε, εἵδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια ὁς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν. ³⁹ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Μὴ κωλύετε αὐτόν, οὐδεὶς γὰρ ἔστιν ὁς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογησαί με. ⁴⁰ ὁς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἔστιν.
--	--

Lc. IX, 47. εἰδως (TH) pot. q. ιδων (SV).

Mc. IX, 38. ος ουκ ακ. ημιν (TS) pot. q. om. (HV). — om. οτι ουκ ακολουθει ημιν (S) uel add. (THV).

Mt. XX, 26. εσται 1° (TSV) pot. q. εστιν (H). — αν (H) uel εαν (TSV).

132. Officia erga fratres credentes.

† Lc. XVII, 1-3^a [IX, 48]; Mc. IX, 41-42; Mt. X, 41-42. XVIII, 5-7. 10-14.

[Lc. IX. 48° ὅς ἂν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἔμε δέχεται cf. § 130.]

† Lc. XVII. 1° Ἐἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ Ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἔλθειν, πλὴν οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται. 2° λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περικείται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν μικρῶν τούτων ἕνα. 3^a Προσέχετε ἑαυτοῖς. 3^b - 4 § 135.

Mc. IX. 41° Ὅς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι ὅτι Χριστοῦ ἐστέ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

42° Καὶ ὁς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων, καλὸν ἐστὶν αὐτῷ μᾶλλον εἰ περικείται μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν.

Mt. X. 41° Ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήψεται. 42° καὶ ὁς ἂν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

XVIII. 5° Καὶ ὁς ἂν δέξηται ἐν παιδίον τοιοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἔμε δέχεται.

6° ὁς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. 7° Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γὰρ ἔλθειν τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. 8-9 § 133.

10° Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. (11° ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός.) 12° τί ὑμῖν δοκεῖ; ἂν γένηται τι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφήσει τὰ ἑνεήκοντα ἑννέα ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; 13° καὶ ἂν γένηται εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἑνεήκοντα ἑννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. 14° οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μικρῶν τούτων.

Lc. XVII, 1. πλὴν οὐαὶ (H) pot. q. οὐαὶ δε (TSV).

Mt. X, 42. εἰς (TSV) pot. q. ἂν (H). — XVIII, 6. περὶ (THV) pot. q. εἰς (S). — II. om. uers. (THSV). — 14. ὑμῶν (TSV) pot. q. μου (H).

133. Obligatio uitandi scandalum passium.

Mc. IX, 43-49; Mt XVIII, 8-9 [V, 29-30].

Mc. IX. ⁴³ Καὶ ἐὰν σκανδαλίσῃ σε ἡ χεὶρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλὸν ἔστιν σε κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον, (⁴⁴ ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.) ⁴⁵ καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλὸν ἔστιν σε εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, (⁴⁶ ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.) ⁴⁷ καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλὸν σέ ἐστιν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, ⁴⁸ ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. ⁴⁹ πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλισθῆσεται.

Mt. XVIII. ⁸ Εἰ δὲ ἡ χεὶρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοὶ ἔστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χωλόν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.

[Mt. V. ²⁹ Εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζῃ σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν· ³⁰ καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκανδαλίζῃ σε, ἔκκοψον αὐτήν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ cf. § 60.]

⁹ καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοὶ ἔστιν μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 10-14 § 132.

134. Ministri Christi sunt sal terrae.

† Lc. XIV, 34-35; Mc. IX, 50; Mt. V, 13.

† Lc. XIV. ³⁴ Καλὸν οὖν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁρτυθήσεται; ³⁵ οὐτε εἰς γῆν οὐτε εἰς κοπρίαν εὐθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

Mc. IX. ⁵⁰ Καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἁρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλα, καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

Mt. V. ¹³ Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

135. Offensa remittenda.

† Lc. XVII, 3^b-4; Mt. XVIII, 15-22.

Mt. XVIII. ¹⁵ Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ ὁ ἀδελφός σου, ὑπάγε ἔλεγξον αὐτὸν μετὰ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. ἐὰν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου. ¹⁶ ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἔτι ἓνα ἢ δύο, ἵνα

Mc. IX, 43. σκανδαλίσῃ (TH) pot. q. σκανδαλίζῃ (SV). — 44 et 46 om. (THSV)
Mt. XVIII, 16. σου (HV) uel σεαυτοῦ (TS).

† Lc. XVII. ^{3b} Ἐάν ἀμάρτη ὁ ἀδελφός σου ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ ἔάν μετανοήσῃ ἄφες αὐτῷ. ⁴ καὶ ἔάν ἐπιτάκις τῆς ἡμέρας ἀμαρτήσῃ εἰς σέ καὶ ἐπιτάκις ἐπιστρέψῃ πρὸς σέ λέγων Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. ¹⁷ ἔάν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὼν τῇ ἐκκλησίᾳ· ἔάν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὡσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. ¹⁸ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἔάν δῆσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ καὶ ὅσα ἔάν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ. cf. XVI. 19 § 121. ¹⁹ Πάλιν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἔάν δύο συμφωνήσωσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἔάν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ²⁰ οὗ γάρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἕμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

²¹ Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Κύριε, ποσάκις ἀμαρτήσῃ εἰς ἐμέ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἐπιτάκις; ²² λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Οὐ λέγω σοι ἕως ἐπιτάκις ἀλλὰ ἕως ἑβδομηκοντάκις ἐπτά.

136. Parabola serui misericordiam consecuti eamque alii recusantis.

Mt. XVIII, 23-35.

Mt. XVIII. ²³ Διὰ τοῦτο ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ ὃς ἠθέλησεν συναρᾶι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. ²⁴ ἄρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν προσηνέχθη εἰς αὐτῷ ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. ²⁵ μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος πραθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἔχει, καὶ ἀποδοθῆναι. ²⁶ πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. ²⁷ σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφήκεν αὐτῷ. ²⁸ ἔξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ ὃς ὀφείλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν λέγων Ἀπόδος εἴ τι ὀφείλεις. ²⁹ πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ παρεκάλει αὐτόν

λέγων Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀποδώσω σοι. ³⁰ ὁ δὲ οὐκ ᾔθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἕως ἀποδοῦναι τὸ ὀφειλόμενον. ³¹ ἰδόντες οὖν οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα. ³² τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ Δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκέλευν ἀφήκᾳ σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· ³³ οὐκ ἔδει καὶ σέ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὥς καὶ γὰρ σέ ἠλέησα; ³⁴ καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτόν τοῖς βασανισταῖς ἕως οὗ ἀποδοῦναι πᾶν τὸ ὀφειλόμενον. ³⁵ Οὕτως καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ποιήσει ὑμῖν ἔάν μὴ ἀφήτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν.

Mt. XVIII, 18. om. τω α. ουρανω (bis) (THV) pot. q. add. (S). — 19. αμην (HV) uel om. (TS). — 21. εις εμε ο αδελφος μου (TH) pot. q. ο αδ. μ. εις εμε (SV). — 24. προσηνεχθη (TSV) pot. q. προσηχθη (H). — 25. εχει (H) uel ειχεν (TSV). — 26. om. κυριε ρ. λεγων (TH) pot. q. add. (SV). — αποδωσω σοι (TH) uel σ. α. (SV). — 30. om. ου εως (TH) pot. q. add. (SV). — 34. om. αυτω ρ. οφειλομενον (H) pot. q. add. (TSV).

137. Iesus non uult ire Hierosolymam patenter.

Io. VII, 1-13.

Io. VII. [¹Καὶ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, οὐ γὰρ ᾔθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι. cf. § 113.] ²Ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία. ³εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Μετάβηθι ἐντεθθεν καὶ ὑπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταὶ σου θεωρήσουσιν τὰ ἔργα αὐτοῦ. ⁴οὐδεὶς γὰρ τι ἐν κρυπτῷ ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι· εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανερώσω σε αὐτὸν τῷ κόσμῳ. ⁵οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. ⁶λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ὁ καιρὸς ὃ ἐμὸς οὕτω πάρεστιν, ὃ δὲ καιρὸς ὃ ἐμῆτος πάντοτε ἐστὶν ἔτοιμος. ⁷οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ

μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἐστίν. ⁸ὅμοιως ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτήν· ἐγὼ οὐκ ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτήν ταύτην, ὅτι ὁ ἐμὸς καιρὸς οὕτω πεπλήρωται. ⁹ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτὸς ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. ¹⁰Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἑορτήν, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη, οὐ φανερώς ἀλλ' ἐν κρυπτῷ. ¹¹οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον Ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; ¹²καὶ γογγυσμὸς περὶ αὐτοῦ ἦν πολὺς ἐν τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι Ἁγαθὸς ἐστίν, ἄλλοι δὲ ἔλεγον Οὐ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. ¹³οὐδεὶς μὲντοι παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

138. It tamen paruo comitatu et a Samaritanis reicitur.

Lc. IX, 51-56.

Lc. IX. ⁵¹Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον ἐστήρισεν τοῦ πορευέσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, ⁵²καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ. Καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμαρειτῶν, ὡς ἑτοιμάσαι αὐτῷ. ⁵³καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτὸν ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσα-

λήμ. ⁵⁴ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπαν Κύριε, θέλεις εἰπῶμεν πῶς καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶσαι αὐτούς; ⁵⁵στραφεῖς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς (καὶ εἶπεν Οὐκ οἴδατε οἷου πνεύματος ἐστε ὑμεῖς; ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔλθει ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σώσαι.) ⁵⁶καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

Io. VII, 8 οὐκ (TS) pot q ουπω (HV). — 9. αὐτος (TS) pot. q. αυτοις (HV). — 10. om. ως α. εν κρυπτω (T) pot. q. add (HSV). — 12. περι αυτου ην (HV) uel ην π. α. (TS).

Lc. IX, 52. ως (H) uel ωστε (TSV). — 55^b. om. (THSV).

139. Iesus docet se sabbatum non uiolasse.

Io. VII, 14-24.

Io. VII. ¹⁴Ἡ δὲ τῆς ἑορτῆς μεσοῦσης ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκεν. ¹⁵ἐθαύμαζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες Πῶς οὗτος γράμματα οἶδεν μὴ μεμαθηκώς; ¹⁶ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· Ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με· ¹⁷ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γινώσκειται περὶ τῆς διδαχῆς πότερον ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶν ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ. ¹⁸ὁ ἀφ' ἐαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτὸν οὗτος ἀληθὴς ἐστὶν καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. ¹⁹οὐ Μωυσὴς ἔδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον; καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον.

τί με ζητεῖτε ἀποκτείνειν; ²⁰ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτείνειν; ²¹ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐν ἔργον ἐποίησα καὶ πάντες θαυμάζετε ²²διὰ τοῦτο. Μωυσὴς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομήν, — οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωυσέως ἐστὶν ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων, — καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. ²³εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωυσέως, ἐμοὶ χολᾷτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγίη ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; ²⁴μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε.

140. Disputatio de origine Christi.

Io. VII, 25-30.

Io. VII. ²⁵Ἐλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν Οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτείνειν; ²⁶καὶ ἴδε παρρησίᾳ λαλεῖ καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν. μὴ ποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός; ²⁷ἀλλὰ τοῦτον οἶδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ χριστὸς ὅταν ἔρχηται οὐδεὶς γινώσκει πόθεν ἐστίν. ²⁸Ἐκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰη-

σοῦς καὶ λέγων· Κάμἐ οἴδατε καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐστὶν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ²⁹ἐγὼ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμί καὶ κεῖνός με ἀπέστειλεν. ³⁰Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτόν τὴν χεῖρα, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

141. Iesus nuntiat se breui discessurum.

Io. VII, 31-36.

Io. VII. ³¹Ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, καὶ ἔλεγον· Ὁ χριστὸς ὅταν ἔλθῃ μὴ πλεονα σημεῖα ποιήσει ὢν οὗτος ἐποίησεν; ³²Ἡκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ὑπηρέτας ἵνα πιάσωσιν αὐτόν. ³³εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· Ἔτι χρόνον μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμί καὶ υπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. ³⁴Ζητήσετέ με

καὶ οὐχ εὐρήσετέ με, καὶ ὅπου εἰμί ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἔλθειν. ³⁵εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς· Ποῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὐρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασποράν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι καὶ διδάσκειν τοὺς Ἕλληνας; ³⁶τίς ἐστὶν ὁ λόγος οὗτος ὃν εἶπε· Ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὐρήσετέ με καὶ ὅπου εἰμί ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἔλθειν;

Io. VII, 19. ἐδωκεν (H) uel δέδωκεν (TSV). — 23. om. ο α. ἄνθρωπος (TSV) pot. q. add. (H). — 24. κρίνετε (H) uel κρίνατε (TSV). — 34. με p. εὐρησετέ (H) pot. q. om. (TSV). — 36. cf. 34.

142. Iesus fons uitae spiritalis.

Io. VII, 37-39.

Io. VII. ³⁷Ἐν δὲ τῇ ἑσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἰστήκει ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔκραξεν λέγων Ἐάν τις διψῇ ἔρχεσθω πρὸς με, καὶ πινέτω ³⁸ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ. καθὼς εἶπεν ἡ γραφή· ποταμοὶ

ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ βεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. ³⁹Τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ πνεύματος οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύσαντες εἰς αὐτόν· οὕτω γὰρ ἦν πνεῦμα, ὅτι Ἰησοῦς οὕτω ἐδοξάσθη.

143. Circa Iesum et Christum diuersi diuersa opinantur.

Io. VII, 40-52.

Io. VII. ⁴⁰Ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν ἀκούσαντες τῶν λόγων τούτων ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης· ⁴¹ἄλλοι ἔλεγον Οὗτός ἐστιν ὁ χριστός· οἱ δὲ ἔλεγον Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ χριστὸς ἔρχεται; ⁴²οὐχὶ ἡ γραφή εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυὶδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης ὅπου ἦν Δαυὶδ, ἔρχεται ὁ χριστός; ⁴³σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ ὄχλῳ δι' αὐτόν. ⁴⁴Τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιᾶσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἔπ' αὐτόν τὰς χεῖρας. ⁴⁵Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι Διὰ τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ⁴⁶ἀπεκρίθησαν

οἱ ὑπηρέται Οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος. ⁴⁷ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; ⁴⁸μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; ⁴⁹ἀλλὰ ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον ἐπάρατοί εἰσιν. ⁵⁰λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἑλθὼν πρὸς αὐτόν πρότερον, εἰς ὃν ἐξ αὐτῶν ⁵¹Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον ἐάν μὴ ἀκούσῃ πρῶτον παρ' αὐτοῦ καὶ γνῶ τί ποιεῖ; ⁵²ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἔραύνησον καὶ ἴδε ὅτι ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφήτης οὐκ ἐγείρεται.

144. Mulier in adulterio deprehensa coram Iesu sistitur.

Io. VII, 53 - VIII, 11.

Io. VII. ⁵³Καὶ ἐπορεύθησαν ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, VIII ¹Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. ²Ὁρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. ³Ἀγούσιν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ κατειλημμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ ⁴λέγουσιν αὐτῷ Δικασκάλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατελιπταὶ ἔπ' αὐτοφώρῳ μοιχευομένη· ⁵ἐν δὲ τῷ νόμῳ ἡμῶν Μωσῆς ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθάζειν· σὺ οὖν τί λέγεις; ⁶τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας

τῷ δακτύλῳ κατέγραφεν εἰς τὴν γῆν. ⁷ὥς δὲ ἐπέμενον ἑρωτῶντες αὐτόν, ἀνέκυψεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος ἔπ' αὐτὴν βαλέτω λίθον· ⁸καὶ πάλιν κατακύψας ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. ⁹οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐξήρχοντο εἰς καθ' εἰς ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ κατελείφθη μόνος, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ οἷσα. ¹⁰ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ Γύναι, ποῦ εἰσίν; οὐδεὶς σε κατέκρινεν; ¹¹ἡ δὲ εἶπεν Οὐδεὶς, κύριε. εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς Οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω· πορεύου, ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι ἁμάρτανε.

Io. VII, 39. ἐμελλον (HV) uel ημελλον (TS). — om. αγιον p. πνευμα (TH) pot. q. add. (SV). — 40. οτι p. ελεγον (H) uel om (TSV). — 44. επεβαλεν (SV) pot. q. εβαλεν (TH). — 46. ως ουτος ο ανθρωπος (TSV) pot. q. om. (H). T add. λαλει p. ουτος. — 50. om το α. προτερον (HV) pot. q. add. (S). — VIII, 8. κατακυψας (HV) pot. q. κατω κυψας (S).

145. De se ipsa lux testimonium reddit, a Patre confirmatum.

Io. VIII, 12-20.

Io. VIII. ¹² Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς λέγων Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. ¹³ εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. ¹⁴ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι ἢ ποῦ ὑπάγω. ¹⁵ ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. ¹⁶ καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινή ἐστιν, ὅτι

μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ. ¹⁷ καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. ¹⁸ ἐγὼ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ. ¹⁹ ἔλεγον οὖν αὐτῷ Ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὐτε ἐμὲ οἶδατε οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ᾔδειτε. ²⁰ Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ. καὶ οὐδεις ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

146. Terret Iudaeos Iesus ne legatum Dei contemnant.

Io. VIII, 21-30.

Io. VIII. ²¹ εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς Ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθάνεισθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἔλθειν. ²² ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτὸν ὅτι λέγει Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἔλθειν; ²³ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τούτου τοῦ κόσμου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. ²⁴ εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθάνεισθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀποθάνεισθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ²⁵ ἔλεγον οὖν αὐτῷ Σὺ τίς εἶ; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Τὴν ἀρχὴν ὅτι

καὶ λαλῶ ὑμῖν; ²⁶ πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστιν, καὶ ἐγὼ ἀκούσας παρ' αὐτοῦ ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον. ²⁷ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. ²⁸ εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι, καὶ ἀπ' ἑμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ πατήρ ταῦτα λαλῶ. ²⁹ καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστίν· οὐκ ἀφήκέν με μόνον, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε. ³⁰ Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

147. Iudaei, qui filium Dei nolunt agnoscere, non sunt ueri filii Abrahae.

Io. VIII, 31-59.

Io. VIII. ³¹ ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταὶ μου ἐστέ, ³² καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. ³³ ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτόν Σπέρμα Ἀβραάμ ἔσμεν καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι Ἐλεύθεροι γενήσεσθε; ³⁴ ἀπεκρίθη αὐ-

τοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστιν (τῆς ἁμαρτίας). ³⁵ ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ³⁶ ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ ὅντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. ³⁷ οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστέ· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ³⁸ ἀ ἐγὼ

Io. VIII, 12. ἐμοι (TSV) pot. q. μοι (H).—23. ἐκ τούτου τοῦ κόσμου 1.º (H) uel ἐκ τοῦ κ. τούτου (TSV).—34. om της αμαρτίας pot. q. add. (THSV).

ἐώρακα παρὰ τῷ πατρὶ λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν αἰ
ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς ποιεῖτε. ³⁹ ἀπεκρίθησαν
καὶ εἶπαν αὐτῷ Ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστίν.
λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ ἐστέ,
τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ ποιεῖτε. ⁴⁰ νῦν δὲ ζητεῖτέ με
ἀποκτείνειν, ἀνθρώπων δὲ τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελά-
ληκα ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ θεοῦ· τοῦτο Ἀβραάμ οὐκ
ἐποίησεν. ⁴¹ ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς
ὑμῶν. εἶπαν αὐτῷ Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐκ ἐγεν-
νήθημεν· ἕνα πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν. ⁴² εἶπεν
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰ ὁ θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν ἡγα-
πάτε ἂν ἐμέ, ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐξηλθὼν καὶ ἤκω·
οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέσ-
τειλεν. ⁴³ διὰ τί τὴν λαλίαν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσ-
κετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν.
⁴⁴ ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς
ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος
ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ
ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλή-
σῃ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστίν
καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ⁴⁵ ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν
λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι. ⁴⁶ τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με
περὶ ἁμαρτίας; εἰ ἀλήθειαν λέγω, διὰ τί ὑμεῖς οὐ
πιστεύετέ μοι; ⁴⁷ ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ
θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε ὅτι ἐκ
τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστέ. ⁴⁸ ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι

καὶ εἶπαν αὐτῷ Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σα-
μαρείτης εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον ἔχεις; ⁴⁹ ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν
πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με. ⁵⁰ ἐγὼ δὲ οὐ
ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων.
⁵¹ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν ἐμὸν λόγον
τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.
⁵² εἶπαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαι-
μόνιον ἔχεις. Ἀβραάμ ἀπέθανεν καὶ οἱ προφῆται,
καὶ σὺ λέγεις Ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ
μὴ γεύσῃται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα· ⁵³ μὴ σὺ μεί-
ζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανεν;
καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν ποιεῖς;
⁵⁴ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἐάν ἐγὼ δοξάσω ἐμαυτόν, ἡ
δόξα μου οὐδὲν ἔστιν· ἔστιν ὁ πατὴρ μου ὁ δοξά-
ζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι θεὸς ἡμῶν ἐστίν, ⁵⁵ καὶ
οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν· κἂν εἴπω
ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῖν ψεύστης·
ἀλλὰ οἶδα αὐτόν καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ.
⁵⁶ Ἀβραάμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν
ἡμέραν τὴν ἐμὴν, καὶ εἶδεν καὶ ἐχάρη. ⁵⁷ εἶπαν
οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν Πεντήκοντα ἔτη οὐπω
ἔχεις καὶ Ἀβραάμ ἐώρακας; ⁵⁸ εἶπεν αὐτοῖς Ἰησοῦς
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραάμ γενέσθαι ἐγὼ
εἰμι. ⁵⁹ ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν·
Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξηλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.

148. Hierosolymis Iesus sanat caecigenum.

Io. IX, 1-41.

Io. IX. ¹ Καὶ παράγων εἶδεν ἀνθρώπον τυφλὸν
ἐκ γενετῆς. ² καὶ ἠρώτησαν αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐ-
τοῦ λέγοντες Ῥαββί, τίς ἡμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γο-
νεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; ³ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
Οὗτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα
φανερῶθῃ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ. ⁴ ἡμᾶς δεῖ
ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρας
ἐστίν. ἔρχεται νῦν ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι.
⁵ ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. ⁶ ταῦτα
εἰπὼν ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ
πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ
τοὺς ὀφθαλμούς, ⁷ καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὑπαγε νίψαι
εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ — ὃ ἐρμηνεύεται
Ἀπεσταλμένος —. ἀπήλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ

ἦλθεν βλέπων. ⁸ Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες
αὐτόν τὸ πρότερον ὅτι προσαίτης ἦν ἔλεγον Οὐχ
οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαϊτῶν; ⁹ ἄλλοι
ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον Οὐχί, ἀλλὰ
ὅμοιος αὐτῷ ἐστίν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι Ἐγὼ εἰμι.
¹⁰ ἔλεγον οὖν αὐτῷ Πῶς οὖν ἠνεόχθησάν σου οἱ
ὀφθαλμοί; ¹¹ ἀπεκρίθη ἐκεῖνος Ὁ ἄνθρωπος ὁ λε-
γόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου
τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἶπέν μοι ὅτι Ὑπαγε εἰς τὸν
Σιλωάμ καὶ νίψαι· ἀπελθὼν οὖν καὶ νιψάμενος
ἀνέβλεψα. ¹² καὶ εἶπαν αὐτῷ Ποῦ ἐστίν ἐκεῖνος;
λέγει Οὐκ οἶδα. ¹³ Ἀγούσιν αὐτόν πρὸς τοὺς Φα-
ρισαίους τὸν ποτε τυφλόν. ¹⁴ ἦν δὲ σάββατον ἐν ἡ
ἡμέρᾳ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέφξεν

Io. VIII, 38. om. υμων p. πατρος (TH) pot. q. add. (SV). — 39. ποιεῖτε (H) pot. q. εποιεῖτε (T) uel εποιεῖτε αν (SV). — 41. εγεννηθημεν (H) uel γεγεννημεθα (TV) Soden γεγεννηθημεν (?). — 54. ημων (TV) uel υμων (HS). — 55. καν (TH) uel και εαν (SV) — υμιν (H) uel υμων (TSV). — IX, 6. επεχρισεν (TSV) pot. q. επεθηκεν (H). — 9. om. δε p. αλλοι 2.° (TH) pot. q. add. (SV). — 14. εν η ημερα (THV) pot. q. οτε (S).

αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. ¹⁵ πάλιν οὖν ἡρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν· ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Πηλὸν ἐπέθηκέν μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνψάμην, καὶ βλέπω. ¹⁶ ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· Οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι δὲ ἔλεγον Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. ¹⁷ λέγουσιν οὖν τῷ τυφλῷ πάλιν· Τί σὺ λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἠνέφξεν σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Προφήτης ἐστίν. ¹⁸ Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦν τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος ¹⁹ καὶ ἡρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· Οὐτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι; ²⁰ ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπαν Οὔδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη. ²¹ πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οὔδαμεν, ἢ τίς ἡνοίξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς ἡμεῖς οὐκ οὔδαμεν· αὐτὸν ἐρωτήσατε, ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει. ²² ταῦτα εἶπαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοντο τοὺς Ἰουδαίους, ἥδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται. ²³ διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπαν ὅτι· Ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐπερωτήσατε. ²⁴ Ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου ὃς ἦν τυφλὸς καὶ εἶπαν αὐτῷ· Δὸς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς οὔδαμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς ἐστίν. ²⁵ ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος· Εἰ ἁμαρτωλὸς ἐστίν οὐκ οἶδα· ἔν οἶδα ὅτι τυφλὸς ὦν ἄρτι βλέπω. ²⁶ εἶπαν οὖν αὐτῷ· Τί ἐποίησέν σοι; πῶς ἡνοίξεν σου τοὺς

ὀφθαλμούς; ²⁷ ἀπεκρίθη αὐτοῖς· Εἶπον ὑμῖν ἤδη καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκοῦειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; ²⁸ καὶ ἐλοιδόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν· Σὺ μαθητὴς εἰ ἐκείνου, ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωυσέως ἐσμέν μαθηταί. ²⁹ ἡμεῖς οὔδαμεν ὅτι Μωυσεὶ λελάληκεν ὁ θεός, τοῦτον δὲ οὐκ οὔδαμεν πόθεν ἐστίν. ³⁰ ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐν τούτῳ γὰρ τὸ θαυμαστόν ἐστίν ὅτι ὑμεῖς οὐκ οὔδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἡνοίξεν μου τοὺς ὀφθαλμούς. ³¹ οὔδαμεν ὅτι ὁ θεὸς ἁμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῇς ἢ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ τούτου ἀκούει. ³² ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἠνέφξεν τις ὀφθαλμούς τυφλοῦ γεγεννημένου. ³³ εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. ³⁴ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· Ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω. ³⁵ Ἦκουσεν Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὐρὼν αὐτὸν εἶπεν· Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; ³⁶ ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· Καὶ τίς ἐστιν, κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; ³⁷ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Καὶ ἐώρακας αὐτόν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. ³⁸ ὁ δὲ ἔφη· Πιστεύω, κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. ³⁹ καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· Εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γίνωνται. ⁴⁰ Ἦκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες, καὶ εἶπαν αὐτῷ· Μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν; ⁴¹ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι Βλέπομεν· ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

149. Iesus bonus pastor dat uitam suam pro ouibus.

Ιο. X, 1-18.

Ιο. X. ¹ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων ἀλλὰ ἀναβαλὼν ἀλλαχόθεν ἐκεῖνος κλέπτῃς ἐστίν καὶ ληστής. ² ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας ποιμὴν ἐστίν τῶν προβάτων. ³ τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ' ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. ⁴ ὅταν τὰ ἴδια πάντα ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐ-

τῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οὔδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ. ⁵ ἄλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσουσιν ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οὔδασιν τῶν ἄλλοτρίων τὴν φωνήν. ⁶ Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἀ ἐλάλει αὐτοῖς. ⁷ Εἶπεν οὖν πάλιν ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων. ⁸ πάντες ὅσοι ἦλθον κλέπται εἰσὶν

Ιο. IX, 17. ηνεωξεν (H) uel ηνοιξεν (TV) pot. q. ανεωξεν (S). — 20. ουν (TH) pot. q. δε (S) uel om. (V). — 27. αυτου μαθηται (THV) uel μ. α. (S). — 28. και ι.ο (H) uel. om. (TV) non autem οι δε (S). — 31. ο θεος αμαρτωλων (H) uel αμ, ο θ. (TSV). — 32. ηνεωξεν (H) uel ηνοιξεν (TSV). — 35. om. αυτω p. ειπεν (TH) pot. q. add. (SV). — του ανθρωπου (TH) pot. q. του θεου (SV). — X, 5. ακολουθησουσιν (THV) pot. q. -σωσιν (S). — 7. om. αυτοις p. παλιν (TH) uel add. (SV). T om. etiam παλιν.

καὶ λησταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα.
⁹ ἔγώ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἔμοῦ ἕάν τις εἰσέλθῃ σωθή-
 σεται καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν
 εὐρήσει. ¹⁰ ὁ κλέπτῃς οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ
 καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσιν
 καὶ περισσὸν ἔχωσιν. ¹¹ Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ κα-
 λός. ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν
 ὑπὲρ τῶν προβάτων· ¹² ὁ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν
 ποιμὴν, οὗ οὐκ ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν
 λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα καὶ φεύ-
 γει, — καὶ ὁ λύκος ἀρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει, —
¹³ ὅτι μισθωτὸς ἔστιν καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν
 προβάτων. ¹⁴ ἔγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γι-

νώσκω τὰ ἐμά καὶ γινώσκουσίν με τὰ ἐμά, ¹⁵ καθὼς
 γινώσκει με ὁ πατὴρ καὶ γὰρ γινώσκω τὸν πατέρα· καὶ
 τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. ¹⁶ καὶ
 ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύ-
 τῃς· κακεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου
 ἀκούσουσιν, καὶ γενήσονται μία ποίμνη, εἰς ποιμὴν.
¹⁷ διὰ τοῦτο με ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν
 ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. ¹⁸ οὐδεὶς ἦρεν
 αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτήν ἀπ' ἐμαυτοῦ.
 ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν
 λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ
 τοῦ πατρὸς μου.

150. Iudaei incerti manent.

Io. X, 19-21.

Io. X. ¹⁹ Σχίσμα πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰου-
 δαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. ²⁰ ἔλεγον δὲ πολ-
 λοι ἐξ αὐτῶν Δαιμόνιον ἔχει καὶ μάνεται· τί

αὐτοῦ ἀκούετε; ²¹ ἄλλοι ἔλεγον Ταῦτα τὰ ῥήματα
 οὐκ ἔστιν δαιμονιζομένου· μὴ δαιμόνιον δύναται
 τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι;

151. Discipulatus conditiones.

Lc. IX, 57-62; Mt. VIII, 19-22.

Lc. IX. ⁵⁷ Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ
 εἶπέν τις πρὸς αὐτόν Ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἕαν
 ἀπέρχῃ. ⁵⁸ καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Αἱ ἀλώπεκες
 φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κα-
 τασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ
 τὴν κεφαλὴν κλίνει.

⁵⁹ Εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον Ἀκολουθεῖ μοι. ὁ δὲ
 εἶπεν Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθόντι θά-
 ψαι τὸν πατέρα μου. ⁶⁰ εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀφες τοὺς
 νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δὲ ἀπελθὼν
 διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ⁶¹ εἶπεν δὲ καὶ
 ἕτερος Ἀκολουθήσω σοι, κύριε· πρῶτον δὲ ἐπί-
 τρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου.
⁶² εἶπεν δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν
 τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ
 ὀπίσω εὐθετὸς ἔστιν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

Mt. VIII. ¹⁹ Καὶ προσελθὼν εἰς γραμματεὺς εἶπεν
 αὐτῷ Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἕαν ἀπέρχῃ.
²⁰ καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς
 ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις,
 ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν
 κλίνει.

²¹ Ἄλλος δὲ τῶν μαθητῶν εἶπεν αὐτῷ Κύριε,
 ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πα-
 τέρα μου. ²² ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ Ἀκολουθεῖ
 μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νε-
 κρούς.

Io. X, 16. ακουσουσιν (THV) pot. q. -σωσιν (S). — 18. ηρεν (H) pot. q. αιρει (TSV).

Lc. IX, 59. κυριε (SV) pot. q. om. (TH).

Mt. VIII, 22. Ιησους p. δε (HV) pot. q. om. (TS).

152. Legatio septuaginta duorum discipulorum. cf. 101.

Lc. X, 1-16 [IX, 3. 4. 5]; Mt. XI, 20-24. X, 40 [IX, 37-38. X, 7-8. 12-16].

Lc. X. ¹ Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέ-
δειξεν ὁ κύριος καὶ ἑτέρους ἑβδο-
μήκοντα δύο καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς
ἀνὰ δύο δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ
εἰς πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελ-
λεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. ² ἔλεγεν δὲ
πρὸς αὐτούς Ὁ μὲν θερισμὸς
πολύς, οἱ δὲ ἔργαται ὀλίγοι· δεή-
θητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ
ὅπως ἔργατας ἐκβάλλῃ εἰς τὸν θε-
ρισμὸν αὐτοῦ.

³ ὑπάγετε· ἰδοὺ
ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ
λύκων.

⁴ μὴ βαστάζετε βαλλάντιον, μὴ
πῆραν, μὴ ὑποδήματα, καὶ μηδὲνα
κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. ⁵ εἰς
ἣν δ' ἂν εἰσέλθῃτε οἰκίαν πρῶτον
λέγετε Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ.
⁶ καὶ ἐὰν ἐκεῖ ἡ υἱὸς εἰρήνης, ἐπα-
ναπαήσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη
ὑμῶν· εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνα-
κάμψει.

⁷ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε,
ἐσθιόντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐ-
τῶν, ἄξιός γάρ ὁ ἔργατης τοῦ μισ-
θοῦ αὐτοῦ. μὴ μεταβαίνετε ἐξ
οἰκίας εἰς οἰκίαν. ⁸ καὶ εἰς ἣν
ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχωνται
ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα
ὑμῖν, ⁹ καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν
αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς
Ἡγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ
θεοῦ.

¹⁰ εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέλθῃτε
καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελεθόντες
εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἶπατε
¹¹ Καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολλη-
θέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν
εἰς τοὺς πόδας ἀπομασώμεθα
ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώσκετε ὅτι
ἡγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

[Lc. IX. ³... Μηδὲν αἴρετε εἰς
τὴν ὁδόν, μήτε ράβδον μήτε πῆραν
μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον, μήτε
δύο χιτῶνας ἔχειν.]

[⁴ καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθῃ-
τε, ἐκεῖ μένετε καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρ-
χεσθε.]

[⁵ καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέχωνται ὑμᾶς,
ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκεῖ-
νης τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν
ὑμῶν ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον
ἐπ' αὐτούς.]

[Mt. IX. ^{37b} Ὁ μὲν θερισμὸς
πολύς, οἱ δὲ ἔργαται ὀλίγοι· ³⁸ δεή-
θητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ
ὅπως ἐκβάλλῃ ἔργατας εἰς τὸν θε-
ρισμὸν αὐτοῦ. cf. § 101.]

[Mt. X. ^{16a} Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω
ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων.
cf. § 101.]

[Mt. X. ¹² Εἰσερχόμενοι δὲ εἰς
τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν· ¹³ καὶ
ἐὰν μὲν ἡ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθάτω ἡ
εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ
ἡ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς
ἐπιστραφήτω. cf. § 101.]

[Mt. X. ^{8a} ἀσθενοῦντες θερα-
πεύετε — ^{7b} Ἡγγικεν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν. cf. § 101.]

[Mt. X. ¹⁴ καὶ ὅς ἂν μὴ δέξηται
ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους
ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας
ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε
τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. cf.
§ 101.]

Lc. X, 1. duo p. εβδομηκοντα (H) uel om. (TSV). — duo p. duo (H) uel om. (TSV). — 2. εργ, εκ. (TH) uel εκ, εργ. (SV). — 6. εκει η (H) uel η εκει (TSV). — επαναπαησεται (TH) uel επαναπαυσεται (SV). — 7. εσθιοντες (SV) pot. q. εσθοντες (TH).

Mt. X, 12. om. λεγοντες ειρηνη τω οικω τουτου (THSV). — 13. προς α. υμας (TSV) pot. q. εφ (H). — 14. om. εκ α. των (H) uel add. (TSV).

¹²λέγω ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

¹³Οὐαί σοι, Χοραζεῖν· οὐαί σοι, Βηθσαιδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμενοι μετενόησαν. ¹⁴πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. ¹⁵Καὶ σύ, Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθῇς; ἕως τοῦ ἔδου καταβιβασθῇς.

¹⁶Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἔμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἔμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἔμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.

[¹⁵ἄμην λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. cf. XI, 24.]

Mt. XI. ²⁰Τότε ἤρξατο θνεῖ· δίδειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν. ²¹Οὐαί σοι, Χοραζεῖν· οὐαί σοι, Βηθσαιδάν· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. ²²πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. ²³Καὶ σύ, Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθῇς; ἕως ἔδου καταβιβασθῇς. ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοί, ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. ²⁴πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί. cf. X, 15.

Mt. X. ⁴⁰Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἔμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἔμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με.

153. Reditus discipulorum.

Lc. X, 17-20.

Lc. X. ¹⁷Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἐβδομήκοντα δύο μετὰ χαρᾶς λέγοντες Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. ¹⁸εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ὁ Θεὸς τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. ¹⁹ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν

τοῦ πατεῖν ἐπάνω θφῶν καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ παῶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσῃ. ²⁰πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται, χαίρετε δὲ ὅτι τὰ δυνάμεις ὑμῶν ἐν γέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

154. Reuelatio Filii et Patris.

Lc. X, 21-22; Mt. XI, 25-27.

Lc. X. ²¹Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἡγαλλιάσατο ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ εἶπεν Ὁ Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας

Mt. XI. ²⁵Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὁ Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἔκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπιόις. ²⁶ναί,

Lc. X, 15. καταβιβασθῇς (TSV) non autem καταβῇς (H). — 17. δύο p. ἐβδομήκοντα (H) uel om. (TSV). — 19. ἀδικήσῃ (TH) uel ἀδικήσῃ (SV). — 21. ἐν α. τῷ πν. (TS) uel om. (HV).
Mt. XI, 23. καταβιβασθῇς (TSV) uel καταβῇς (H).

155. 156. 157. Lc. X, 21-28.—Mc. XII, 28-31.—Mt. XI, 26-30; XIII, 16-17; XXII, 34-39.

αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου. ²² Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστίν ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστίν ὁ πατήρ εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.

ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου. ²⁷ Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.

155. Inuitatio ad suscipiendum iugum suaue.

Mt. XI, 28-30.

Mt. XI. ²⁸ Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ²⁹ Ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι

πραγὺς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, ³⁰ καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.

156. Reuelatio discipulis concessa.

Lc. X, 23-24; Mt. XIII, 16-17.

Lc. X. ²³ Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. ²⁴ λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.

Mt. XIII. ¹⁶ Ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ᾧτα ὑμῶν ὅτι ἀκούουσιν. ¹⁷ ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.

157. Quaestio legisperiti de uita aeterna.

Lc. X, 25-29; Mc. XII, 28-34; Mt. XXII, 34-40.

Lc. X. ²⁵ Καὶ ἰδοὺ νομικὸς τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτὸν λέγων Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ²⁶ ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν· Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; ²⁷ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ²⁸ εἶπεν δὲ αὐτῷ Ὁρθῶς ἀπεκρίθης. τοῦτο ποιεῖ

Mc. XII. ²⁸ Καὶ προσελθὼν εἰς τῶν γραμματέων ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ἐπηρώτησεν αὐτόν Ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάντων; ²⁹ ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρώτη ἐστὶν Ἀκούε, Ἰσραήλ, Κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς ἐστίν, ³⁰ καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. ³¹ δευτέρα αὕτη

Mt. XXII. ³⁴ Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς Σαδδουκαίους συνήχθησαν ἐπ' αὐτόν. ³⁵ καὶ ἐπηρώτησεν εἰς ἐξ αὐτῶν νομικὸς πειράζων αὐτόν ³⁶ Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; ³⁷ ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. ³⁸ αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολὴ. ³⁹ δευτέρα ὁμοία αὐτῇ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου

Lc. X, 21. ευδ. εγ. (HV) uel εγ. ευδ. (TS). — 22. εαν (TSV) pot. q. αν (H). — 27. της α. καρδιας (TSV) pot. q. om. (H).

Mc. XII, 30. της α. καρδιας (TSV) pot. q. om. (H).

Mt. XXII, 34. επ' αυτον pot q επι το αυτο (THSV) — 37. om. τη α. καρδια (H) pot. q. add. (TSV). — 39. om. δε p. δευτερα (TH) pot. q. add. (SV). — αὕτη (TSV) uel om. cum *Vatic.* pot. q. αὕτη (H).

καὶ ζήσῃ. ²⁹Ὁ δὲ θέλων δικαιώ-
σαι ἑαυτὸν εἶπεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν
Καὶ τίς ἐστίν μου πλησίον;

Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς
σεαυτόν. ³⁰μεῖζων τούτων ἄλλη
ἐντολὴ οὐκ ἔστιν. ³¹καὶ εἶπεν
αὐτῷ ὁ γραμματεὺς Καλῶς, διδάσ-
καλε, ἐπὶ ἀληθείας εἶπες ὅτι εἷς
ἐστίν καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλην
αὐτοῦ. ³²καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ
ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς
συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος
καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς
ἑαυτὸν περισσώτερόν ἐστιν πάντων
τῶν ὀλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν.
³³καὶ ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν ὅτι
νουνεχῶς ἀπεκρίθη εἶπεν αὐτῷ
Οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας
τοῦ θεοῦ. Καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλ-
μα αὐτὸν ἐπερωτήσαι.

ὡς σεαυτόν. ⁴⁰ἐν ταύταις ταῖς
δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέ-
μαται καὶ οἱ προφῆται.

158. Parabola de bono samaritano.

Lc. X, 30-37.

Lc. X. ³⁰Ὑπολαβὼν δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἀνθρωπός
τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὼ καὶ
λησταῖς περιέπεσεν, οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ
πληγὰς ἐπιθέντες ἀπήλθον ἀφέντες ἡμιθανή. ³¹κατὰ
συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκεῖνη,
καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρήλθεν. ³²ὁμοίως δὲ καὶ Λευί-
της κατὰ τὸν τόπον ἔλθων καὶ ἰδὼν ἀντιπαρήλθεν.
³³Σαμαρεῖτης δὲ τις ὁδεύων ἦλθεν κατ' αὐτὸν καὶ
ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη, ³⁴καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ
τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβί-

βάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν αὐτὸν
εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. ³⁵καὶ ἐπὶ
τὴν αὔριον ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκεν τῷ πανδοχεῖ
καὶ εἶπεν Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ τι ἂν προσ-
δαπανήσῃς ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀπο-
δώσω σοι. ³⁶τίς τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ
σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστές;
³⁷ὁ δὲ εἶπεν Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ.
εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πορεύου καὶ σὺ ποιεῖ
ὁμοίως.

159. Maria et Martha.

Lc. X, 38-42.

Lc. X. ³⁸Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς αὐτὸς
εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινά· γυνὴ δὲ τις ὀνόματι
Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν. ³⁹καὶ
τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία, ἥ καὶ παρακα-
θεσθεῖσα πρὸς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου ἤκουεν τὸν
λόγον αὐτοῦ. ⁴⁰ἡ δὲ Μάρθα περισπᾶτο περὶ πολ-
λὴν διακονίαν· ἐπιστάσα δὲ εἶπεν Κύριε, οὐ μέλει

σοι ὅτι ἡ ἀδελφὴ μου μόνην με κατέλειπεν διακο-
νεῖν; εἰπέ οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται. ⁴¹ἀπο-
κριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ κύριος Μάρθα Μάρθα,
μεριμνῶς καὶ θορυβάζῃ περὶ πολλά, ⁴²ὀλίγων
δέ ἐστίν χρεῖα ἡ ἐνός· Μαρία γάρ τὴν ἀγα-
θὴν μερίδα ἐξελέξατο ἣτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται
αὐτῆς.

Lc. X, 30. om δε p. υπολαβων (THV) pot. q. add. (S). — 38. την οικιαν (TH) uel τον οικον αυτης (SV). —
39. Μαρια (S) pot. q. Μαριαμ (THV). — 40. ειπε (SV) pot. q. ειπον (TH).
Mc. XII, 33. της α. καρδιας (TSV) pot. q. om. (H).

160. Oratio dominica.

Lc. XI, 1-4; Mc. XI, 25; Mt. VI, 7-15.

Lc. XI. ¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶπέν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν Κύριε, διδάξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς μαθητάς αὐτοῦ. ² εἶπεν δὲ αὐτοῖς

Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε
Πάτερ,
ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·
ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου·

³ τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον
δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν·
⁴ καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας
ἡμῶν,
καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίμεν παντὶ
ὀφείλοντι ἡμῖν·
καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

Mc. XI. ²⁵ Καὶ ὅταν στήκετε
προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε
κατὰ τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν
ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ
παραπτώματα ὑμῶν.

Mt. VI. ⁷ Προσευχόμενοι δὲ μὴ
βαττολογήσητε ὥσπερ οἱ ἔθνικοί,
δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ
αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. ⁸ μὴ οὖν
ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς, οἷδεν γὰρ ὁ πα-
τὴρ ὑμῶν ὃν χρεῖαν ἔχετε πρὸ
τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν.

⁹ Ὅπως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς
Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·
ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου,
¹⁰ ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου,
γενηθήτω τὸ θέλημά σου,
ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς·
¹¹ τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον
δός ἡμῖν σήμερον·
¹² καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα
ἡμῶν,
ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς
ὀφειλέταις ἡμῶν·
¹³ καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πει-
ρασμόν,
ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πο-
νηροῦ.

¹⁴ Ἐὰν γὰρ ἀφῇτε τοῖς ἀνθρώ-
ποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφή-
σει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐρά-
νιος· ¹⁵ ἐὰν δὲ μὴ ἀφῇτε τοῖς
ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐ-
τῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ
παραπτώματα ὑμῶν.

161. Parabola de amico importuno.

Lc. XI, 5-8

Lc. XI. ⁵ Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τίς ἐξ ὑμῶν
ἔξει φίλον καὶ πορεύσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου
καὶ εἴπη αὐτῷ Φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους,
⁶ ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρὸς
με καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ· ⁷ καὶ κεῖνος
ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἴπη Μὴ μοι κόπους πά-

ρεχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου
μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσὶν· οὐ δύναμαι ἀνα-
στάς δοῦναί σοι. ⁸ λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει
αὐτῷ ἀναστάς διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ, διὰ γε
τὴν ἀναιδέαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων
χρήζει.

Lc. XI, 2. ελθετω (SV) pot. q. ελθατω (TH).

Mt. VI, 7. βαττο... (S) uel βαττα... (THV). — 15. τα παραπτώματα αυτων (HV) pot. q. om. (TS).

162. Oratio semper exaudita.

Lc. XI, 9-13; Mt. VII, 7-11.

Lc. XI. ⁹Κἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. ¹⁰Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὐρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. ¹¹τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσῃ ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσῃ αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσῃ; ¹²ἢ καὶ αἰτήσῃ ῥόν, μὴ ἐπιδώσῃ αὐτῷ σκορπίον; ¹³εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες οὔδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατήρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

Mt. VII. ⁷Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. ⁸Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὐρίσκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. ⁹ἢ τίς ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος δὴν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον — μὴ λίθον ἐπιδώσῃ αὐτῷ; ¹⁰ἢ καὶ ἰχθύν αἰτήσῃ — μὴ ὄφιν ἐπιδώσῃ αὐτῷ; ¹¹εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οὔδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

163. Duos caecos sanat Iesus et deinde mutum. cf. 164.

Mt. IX, 27-34 (cf. XX, 29-34 § 225).

Mt. IX. ²⁷Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες· Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαυίδ. ²⁸ἔλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσήλθον αὐτῷ οἱ τυφλοὶ, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ· Ναί, κύριε. ²⁹τότε ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων· Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γεννηθήτω ὑμῖν. ³⁰καὶ ἠνεόχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. Καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς· ὁ Ἰησοῦς λέγων· Ὁρᾶ-

τε μηδεὶς γινωσκέτω. ³¹οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμεσαν αὐτόν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ. ³²Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμενον· ³³καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες· Οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραὴλ. ³⁴οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

164. Daemonio expulso, diuersi diuersa sentiunt.

Lc. XI, 14-16; Mc. III, 22; Mt. XII, 22-24 (cf. IX, 32-34 in § praecedenti).

Lc. XI. ¹⁴Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον κωφόν· ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός. Καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι· ¹⁵τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπαν· Ἐν Βεελζεβούλ τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. ¹⁶ἔτε-
ροι δὲ πειράζοντες ἡμεῖον ἐξ οὐρανοῦ ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ. cf. § 118.

Mc. III. ²²Καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβούλ ἔχει, καὶ ὅτι Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

Mt. XII. ²²Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν. ²³Καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον· Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυίδ; ²⁴οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον· Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβούλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων.

Lc. XI, 12, μὴ (TSV) pot. q. om. (H).

Mt. VII, 9, αἰτησῇ (TH) pot. q. εἰαν αἰτησῇ (SV). — 10, ἡ καὶ ἰχθυὺν αἰτησῇ (TH) pot. q. καὶ εἰαν ἰχθυὺν αἰτησῇ (SV). — IX, 27, αὐτῷ (TSV) pot. q. om. (H). — 32, ἀνθρώπον (TSV) pot. q. om. (H).

165. Iesus expellit daemonia iure proprio.

Lc. XI, 17-23; Mc. III, 23-27; Mt. XII, 25-30.

Lc. XI. ¹⁷ Αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐ-
τῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς
Πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμε-
ρισθεῖσα ἔρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ
οἶκον πίπτει. ¹⁸ εἰ δὲ καὶ ὁ Σα-
τανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς
σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι
λέγετε ἐν Βεελζεβοῦλ ἐκβάλλειν
με τὰ δαιμόνια. ¹⁹ εἰ δὲ ἐγὼ ἐν
Βεελζεβοῦλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια,
οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν;
διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν κριταὶ ἔσου-
νται. ²⁰ εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐγὼ
ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν
ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.
²¹ ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένους
φυλάσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν
εἰρήνῃ ἔστιν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ.
²² ἐπὶ δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελ-
θὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν
αὐτοῦ αἵρει ἐφ' ἣ ἔπεποίθει, καὶ
τὰ σκεύη αὐτοῦ διαδίδωσιν. ²³ ὁ
μὴ ὦν μετ' ἑμοῦ κατ' ἑμοῦ ἔστιν,
καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἑμοῦ σκορ-
πίζει.

Mc. III. ²³ Καὶ προσκαλεσάμενος
αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐ-
τοῖς Πῶς δύναται Σατανᾶς Σα-
τανᾶν ἐκβάλλειν; ²⁴ καὶ ἐὰν βα-
σιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ
δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκεῖ-
νη. ²⁵ καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν
μερισθῇ, οὐ δυνήσεται ἡ οἰκία
ἐκείνη στήναι. ²⁶ καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς
ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ἐμερίσθη,
οὐ δύναται στήναι ἀλλὰ τέλος ἔχει.

²⁷ ἄλλ' οὐ δύναται οὐδεὶς εἰς τὴν
οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ
σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι ἐὰν μὴ
πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δῇσῃ, καὶ τότε
τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει.

Mt. XII. ²⁵ Εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυ-
μήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς Πᾶσα
βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς
ἔρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία
μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθή-
σεται. ²⁶ καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς τὸν
Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμε-
ρίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βα-
σιλεία αὐτοῦ; ²⁷ καὶ εἰ ἐγὼ ἐν
Βεελζεβοῦλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια,
οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν;
διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται
ὑμῶν. ²⁸ εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ
ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα
ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ
θεοῦ. ²⁹ ἢ πῶς δύναται τις εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ
καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἄρπάσαι, ἐὰν
μὴ πρῶτον δῇσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ
τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει.
³⁰ ὁ μὴ ὦν μετ' ἑμοῦ κατ' ἑμοῦ
ἔστιν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἑμοῦ
σκορπίζει.

166. Blasphemia in Spiritum Sanctum.

† Lc. XII, 10; Mc. III, 28-30; Mt. XII, 31-32.

† Lc. XII. ¹⁰ Καὶ πᾶς ὃς ἔρει
λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου,
ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ
ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ
ἀφεθήσεται.

Mc. III. ²⁸ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
πάντα ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν
ἀνθρώπων, τὰ ἁμαρτήματα καὶ
αἱ βλασφημίαι ὅσα ἐὰν βλασφη-
μήσωσιν. ²⁹ ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ
εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει
ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνοχος
ἔστιν αἰωνίου ἁμαρτήματος. ³⁰ ὅτι
ἔλεγον Πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

Mt. XII. ³¹ Διὰ τοῦτο λέγω
ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία
ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ
τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ
ἀφεθήσεται. ³² καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ
λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου,
ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ
κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου,
οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν
τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλ-
λοντι.

Lc. XI, 17. ἐφ' ἑαυτ., διαμ., (HV) uel δ., ε., ε., (TS). — 19. ὑμῶν κριταὶ (HV) prot. q. κριταὶ ὑμῶν (S) uel κριταὶ ἔσου-
νται ὑμῶν (T). — 20. ἐγὼ α. ἐκβάλλω (HV) uel om. (TS).

167. Status sanati fit peior.

Lc. XI, 24-26; Mt. XII, 43-45.

Lc. XI. ²⁴“Όταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι’ ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ μὴ εὕρισκον τότε λέγει ‘Υποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον.’ ²⁵ καὶ ἔλθὼν εὕρισκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. ²⁶ τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ ἐπτά, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων.

Mt. XII. ⁴³“Όταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι’ ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὕρισκει. ⁴⁴ τότε λέγει Εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἔλθὼν εὕρισκει σχολάζοντα καὶ σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. ⁴⁵ τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ’ ἑαυτοῦ ἐπτά ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων. Οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

168. Mater Iesu beata.

Lc. XI, 27-28 [VIII, 21].

Lc. XI. ²⁷“Εγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τις γυνὴ φωνήν ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας. ²⁸ αὐτὸς δὲ εἶπεν Μενοὺν μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσσοντες.

[Lc. VIII. ²¹ Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιῶντες. cf. § 83.]

169. Signum Ionaē. cf. 118.

Lc. XI, 29-32; Mt. XII, 38-42.

Lc. XI. ²⁹ Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροισμένων ἤρξατο λέγειν Ἡ γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρὰ ἔστιν· σημεῖον ζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. ³⁰ καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς τοῖς Νινευίταις σημεῖον, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ. ³¹ βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε. ³² ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε.

Mt. XII. ³⁸ Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινὲς τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων λέγοντες Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. ³⁹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. ⁴⁰ ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. ⁴¹ ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. ⁴² βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε. 43-45 § 167.

Lc. XI, 25. om. σχολάζοντα (TSV) pot. q. add. (H). — 27. γυνή φωνήν (SV) uel φ. γ. (TH). Mt. XII, 44. καὶ α. σεσαρωμένον (TH) pot. q. om. (SV).

170. De lumine spiritali in mundo et in homine.

Lc. XI, 33 [VIII, 16] XI, 34-36; Mt. V, 14-16. VI, 22-23.

Lc. XI. ³³ Οὐδεὶς λύχνον ἄψας εἰς κρύπτῃν τίθησιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φῶς βλέπωσιν.

[Lc. VIII. ¹⁶ Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. cf. § 87.]

³⁴ Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός σου. ὅταν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῖς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἐστίν· ἐπὶ δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ σῶμά σου σκοτεινόν. ³⁵ σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. ³⁶ εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον μέρος τι σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζη σε.

Mt. V. ¹⁴ Ὑμεῖς ἐστέ τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπὶ ἀνῶ ὅρους κειμένη· ¹⁵ οὐδὲ καλοῦσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πασιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. cf. § 87.

¹⁶ οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

VI. ²² Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν οὖν ᾖ ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῖς, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται. ²³ ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν, τὸ σκότος πόσον.

171. In aedibus Phariseae, Phariseos et Legisperitos increpat. cf. 243.

Lc. XI, 37-52 [XX, 46]; [Mt. XXIII passim].

Lc. XI. ³⁷ Ἐν δὲ τῇ λαλήσει ἔρωτᾷ αὐτὸν Φαρισαῖος ὅπως ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ. εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. ³⁸ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου.

³⁹ εἶπεν δὲ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν· Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας. ⁴⁰ ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησεν; ⁴¹ πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστίν.

⁴² ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαῖοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πῆγανον καὶ πᾶν λάχα-

[Mt. XXIII. ²⁵ Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀκрасίας. ²⁶ Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρόν.]

[²⁸ Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον

Lc. XI, 33. φως (H) pot. q. φεγγος (TSV). — 36. ως ponendum ante ἐσται. Mt. XXIII, 26. καὶ τῆς παροψίδος (HV) pot. q. om. (TS).

νον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ· ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κακεῖνα μὴ παρῆναι.

⁴³ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. [XX. ⁴⁶ Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς καὶ φιλοῦντων ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις. cf. § 243.]

⁴⁴ οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἔστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἴδασιν.

⁴⁵ Ἀποκριθεὶς δὲ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις.

⁴⁶ ὁ δὲ εἶπεν Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαὶ, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἄνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἐνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψάυετε τοῖς φορτίοις.

⁴⁷ οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. ⁴⁸ ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε.

⁴⁹ διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ θεοῦ εἶπεν Ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ ἐκδιώξουσιν, ⁵⁰ ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκκεχυμένον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, ⁵¹ ἀπὸ αἱματος Ἀβελ ἕως αἱματος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου· ναί, λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.

⁵² οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθατε καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.

καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι κακεῖνα μὴ ἀφιέναι.]

[⁶ φιλοῦσι δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς ^{7a} καὶ τοὺς ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς.]

[²⁷ Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. ²⁸ οὕτως καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ ἐστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας.]

[⁴ δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινήσαι αὐτά.]

[²⁹ Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, ³⁰ καὶ λέγετε Εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα αὐτῶν κοινωνοὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. ³¹ ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοὶ ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφῆτας. ³² καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν.]

[³⁴ διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε, καὶ σταυρώσατε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσατε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν. ³⁵ ὅπως ἔλθῃ ἔφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἱματος Ἀβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἱματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. ³⁶ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἡξεῖ ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεάν ταύτην.]

[¹³ Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσερχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν.]

Lc. IX, 49. εκδιώξουσιν (TSV) pot. q. διώξουσιν (H).
Mt. XXIII, 23. om. δε p. ταῦτα (TS) pot. q. add. (HV). — αφιεναι (TSV) pot. q. αφειναι (H). — 36. ταυτα παντα (TH) uel παντα ταυτα (SV).

172. Secundum consilium perdendi Iesum. cf. 53, 233, 239.

Lc. XI, 53-54.

Lc. XI. ⁵³Κάκειθεν ἐξελθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχουν καὶ ἀποστοματίζουσιν αὐτὸν περὶ πλειόνων, ⁵⁴ἐνεδρεύνουσιν αὐτὸν θηρεύσαι τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

172bis. Lc. XII, 1 = § 119.

Lc. XII. ¹Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον * Προσέχετε ἑαυτοῖς, ἀπὸ τῆς ζύμης, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις, τῶν Φαρισαίων.

173. Solus Deus timendus in persecutione.

Lc. XII, 2-9. † VI, 40 [VIII, 17. IX, 26]; Mt. X, 24-33.

† Lc. VI. ⁴⁰Οὐκ ἔστιν μαθητῆς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, κατηγορησμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.

XII. ²Οὐδὲν δὲ συγκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. ³Ἄνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἶπατε ἐν τῷ φωτὶ ἀκούσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλάλησατε ἐν τοῖς ταμείοις κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωματίων.

[VIII. ¹⁷οὐ γὰρ ἔστιν κρυπτὸν ὃ οὐ φανερόν γένησεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανερόν ἔλθῃ. cf. § 87.]

XII. ⁴Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἔχόντων περισσώτερόν τι ποιῆσαι. ⁵Ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· ναί, λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε.

⁶οὐχὶ πέντε στρουθία πωλοῦνται ἀσσαρίων δύο; καὶ ἐν ἑξῇ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ⁷ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν

Mt. X. ²⁴Οὐκ ἔστιν μαθητῆς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. ²⁵Ἄρκετόν τῳ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ.

²⁶μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γὰρ ἔστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. ²⁷ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἶπατε ἐν τῷ φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωματίων.

²⁸καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβεῖσθε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γέεννῃ.

²⁹οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἐν ἑξῇ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὁμῶν. ³⁰ὁμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι

Lc. XII, 4. ἀποκτεννόντων (TSV) pot. q. ἀποκτείνοντων (H).

Mt. X, 28. φοβηθῆτε i.° (H) pot. p. φοβεῖσθε (TSV). — ἀποκτεννόντων (TV) pot. q. ἀποκτείνοντων (H) uel ἀποκτενόντων (S). — φοβεῖσθε (THV) pot. q. φοβηθῆτε (S).

174. 175. Lc. IX, 26; XII, 7-15; XXI, 14-15.—Mc. XIII, 11.—Mt. X, 19-20. 31-33.—Io. XV, 26.

πᾶσαι ἡριθμηγυνοται. μὴ φοβεῖσθε· πολλῶν στρου-
θίων διαφέρετε.

⁸ Λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς δς ἂν ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ
ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἐμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ
θεοῦ. ⁹ ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώ-
πων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ.
[IX. ²⁶ δς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς
λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσε-
ται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς
καὶ τῶν ἀγίων ἀγγέλων. cf. § 123.]

ἡριθμημένα ἐῖσιν. ³¹ μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν
στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς.

³² Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἐμπροσθεν
τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ ἐν αὐτῷ ἐμπροσθεν
τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· ³³ ὅστις δ' ἂν ἄρ-
νήσεται με ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι
καὶ ἐν αὐτῷ ἐμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν
οὐρανοῖς.

173bis. Lc. XII, 10 = § 166.

* Lc. XII. ¹⁰ Καὶ πᾶς δς ἔρει λόγον εἰς τὸν εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθή-
ναι τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ σεται.

174. Auxilium Spiritus Sancti promissum aduersus insidiantes.

Lc. XII, 11-12 [XXI, 14-15]; Mc. XIII, 11; Mt. X, 19-20; [Io. XV, 26].

Lc. XII. ¹¹ Ὅταν δὲ
εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς
συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς
καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ με-
ριμνήσητε πῶς ἢ τί ἀπο-
λογήσησθε ἢ τί εἴπητε·
¹² τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα
διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ
τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν.
[XXI. ¹⁴ θέτε οὖν ἐν ταῖς
καρδίαις ὑμῶν μὴ προ-
μελετᾶν ἀπολογηθῆναι,
¹⁵ ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στό-
μα καὶ σοφίαν ἥ οὐ δύνη-
σονται ἀντιστῆναι ἢ ἀν-
τειπεῖν πάντες οἱ ἀντι-
κείμενοι ὑμῖν. cf. § 246.]

Mc. XIII. ¹¹ Καὶ ὅταν
ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόν-
τες, μὴ προμεριμνᾶτε τί
λαλήσητε, ἀλλ' ὃ ἂν δοθῇ
ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ
τοῦτο λαλεῖτε, οὐ γὰρ
ἔστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες
ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Mt. X. ¹⁹ Ὅταν δὲ πα-
ραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μερι-
μνήσητε πῶς ἢ τί λαλήση-
τε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν
ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λα-
λήσητε· ²⁰ οὐ γὰρ ὑμεῖς
ἔστε οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ
τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς
ὑμῶν τὸ λαλῶν ἐν ὑμῖν.

[Io. XV. ²⁶ Ὅταν ἔλθῃ
ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ
πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ
πατρὸς, τὸ πνεῦμα τῆς
ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πα-
τρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖ-
νος μαρτυρήσει περὶ
ἐμοῦ. cf. § 265.]

175. Occasione litis, docet auaritiam esse stultam.

Lc. XII, 13-21.

Lc. XII. ¹³ Εἶπεν δὲ τις ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ
Διδάσκαλε, εἰπέ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ'
ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. ¹⁴ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἀν-

θρώπε, τίς με κατέστησεν κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ'
ὑμᾶς; ¹⁵ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Ὁρᾶτε καὶ φυλάσ-
σεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισ-

Lc. XII, 8. ὁμολογήσει (H) pot. q. ὁμολογήση (TSV).
Mt. X, 32. om. τοῖς α. οὐρανοῖς (TSV) pot. q. add. (H). — 33. δ' ἂν (TSV) pot. q. δε (H). — καὶ αὐτον (THV)
pot. q. αὐτον καὶ (S). — om. τοῖς α. οὐρανοῖς (TSV) pot. q. add. (H).

σεύειν τινί ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ.

¹⁶ Εἶπεν δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα. ¹⁷ καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; ¹⁸ καὶ εἶπεν Τοῦτο ποιήσω· καθελὼ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μελίζοντας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὸν σί-

τον καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, ¹⁹ καὶ ἔρῳ τῇ ψυχῇ μου. Ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. ²⁰ εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ θεός Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἀ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; ²¹ Οὕτως ὁ θησαυρίζων αὐτῷ καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.

176. Sollicitudo tollenda.

Lc. XII, 22-31; Mt. VI, 25-34.

Lc. XII. ²² Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσῃσθε. ²³ ἡ γὰρ ψυχὴ πλεῖον ἔστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. ²⁴ κατανοήσατε τοὺς κόρακας ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν. ²⁵ τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πηχυν; ²⁶ εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; ²⁷ κατανοήσατε τὰ κρίνα πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. ²⁸ εἰ δὲ ἐν ἄγρῳ τὸν χόρτον ὄντα σήμερον καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιάζει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι. ²⁹ καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε, ³⁰ ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν, ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρήζετε τούτων. ³¹ πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν.

Mt. VI. ²⁵ Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσῃσθε. οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἔστι τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ²⁶ ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; ²⁷ τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πηχυν ἕνα; ²⁸ καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν· οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ νήθουσιν. ²⁹ λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. ³⁰ εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; ³¹ μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες Τί φάγωμεν; ἢ Τί πίωμεν; ἢ Τί περιβαλώμεθα; ³² πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσιν· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρήζετε τούτων ἀπάντων. ³³ ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. ³⁴ μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον, ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

177. Thesaurus in caelo.

Lc. XII, 32-34; Mt. VI, 19-21.

Lc. XII. ³² Μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι ἐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. ³³ Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἑλεμῶσύνην·

Lc. XII, 18. τον σιτον (H) uel τα γεννηματα (TSV). — 20. απαιτουσι (TSV) pot. q. αιτουσι (H). — 21. αυτω (T) αυτω (H) αυτω (H) potius quam εαυτω (SV). — 28. αμφιαζει (H) uel αμφιεζει (TSV) non autem αμφιεννυσι. Mt. VI, 25. om. η (και SV) τι πιητε (T) pot. q. add. (HSV). — 34. εαυτης (TSV) pot. q. αυτης (H).

178. 179. Lc. XII, 33-44. — Mc. XIII, 33-37. — Mt. VI, 19-21; XXIV, 42-47; XXV, 13.

ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ παλαιούμενά, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτῃς οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει·

³⁴ ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.

Mt. VI. ¹⁹ Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρώσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν καὶ κλέπτουσιν· ²⁰ θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρώσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν. ²¹ ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς σου ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία σου.

178. Vigilantia exercenda. cf. 250.

Lc. XII, 35-40; Mc. XIII, 33-37; Mt. XXIV [42] 43-44 [XXV, 13]. cf. XXV, 1-13 § 251.

Lc. XII. ³⁵ Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ δοφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καίόμενοι, ³⁶ καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἔλθόντος καὶ κρούσαντος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. ³⁷ μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οἳ ἐλθὼν ὁ κύριος εὐρήσῃ γρηγοροῦντας· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ παρελθὼν διακονήσῃ αὐτοῖς. ³⁸ κἂν ἐν τῇ δευτέρᾳ κἂν ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὗρῃ οὕτως, μακάριοι εἰσιν ἐκεῖνοι. ³⁹ τοῦτο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ἤδει ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα ὥρα ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἀφῆκεν διορυχθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. ⁴⁰ καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ἢ ὥρα οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

Mc. XIII. ³³ Βλέπετε ἀγρυπνεῖτε, οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρὸς ἐστιν· ³⁴ ὥς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφελὺς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ τοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἐκάστη τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορή. ³⁵ γρηγορεῖτε οὖν, οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἢ ὅψε ἢ μεσονύκτιον ἢ ἀλεκτοροφωνίας ἢ πρωί, ³⁶ μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης εὗρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας· ³⁷ ὁ δὲ ὑμῖν λέγω πᾶσιν λέγω, γρηγορεῖτε.

Mt. XXIV. [⁴² Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποῖα ἡμέρα ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται.] ⁴³ ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ἤδει ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα φυλακῇ ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἶασεν διορυχθῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. ⁴⁴ διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ἢ οὐ δοκεῖτε ὥρα ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

[XXV. ¹³ γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν. cf. § 251.]

179. Parabola de dispensatore fideli et de seruo infideli.

Lc. XII, 41-48; Mt. XXIV, 45-51.

Lc. XII. ⁴¹ Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας; ⁴² καὶ εἶπεν ὁ κύριος

Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος, ὁ φρόνιμος, ὃν καταστήσῃ ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον; ⁴³ μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσῃ ποιῶντα οὕτως· ⁴⁴ ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πα-

Mt. XXIV. ⁴⁵ Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκετείας αὐτοῦ τοῦ δοῦναι αὐτοῖς τὴν τροφήν ἐν καιρῷ; ⁴⁶ μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσῃ οὕτως ποιῶντα· ⁴⁷ ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι

σιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.

⁴⁵ ἔάν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ Χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξῃται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθλὴν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι, ⁴⁶ ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκεῖνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. ⁴⁷ ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ ἐτοιμάσας ἢ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ δαρήσεται πολλάς· ⁴⁸ ὁ δὲ μὴ γνοὺς ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ, καὶ ᾧ παρέθεντο πολὺ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.

ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.

⁴⁸ ἔάν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ Χρονίζει μου ὁ κύριος, ⁴⁹ καὶ ἄρξῃται τύπτειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθλὴν δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθυόντων, ⁵⁰ ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκεῖνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, ⁵¹ καὶ διχοτομήσει αὐτόν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Seq. § 251.

180. Iesus in signum cui contradicetur.

Lc. XII, 49-53; Mt. X, 34-36.

Lc. XII. ⁴⁹ Πῶρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθῃ; ⁵⁰ βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως ὅτου τελεσθῇ. ⁵¹ δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἢ διαμερισμόν. ⁵² ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἑνὶ οἴκῳ διαμεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ τρισίν· ⁵³ διαμερισθήσονται πατήρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί, μήτηρ ἐπὶ θυγατέρα καὶ θυγάτηρ ἐπὶ τὴν μητέρα, πενθερά ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθεράν.

Mt. X. ³⁴ Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν. ³⁵ ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, ³⁶ καὶ ἔχθροί τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιοκοί αὐτοῦ. 37-38 § 192.

181. Tempora suadent reconciliationem.

Lc. XII, 54-59; Mt. XVI, 2-3. V, 25-26.

Lc. XII. ⁵⁴ Ἐλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις Ὅταν ἴδῃτε νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἐπὶ δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ὅτι Ὁμβρὸς ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως· ⁵⁵ καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι Καύσων ἔσται, καὶ γίνεται. ⁵⁶ ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε;

⁵⁷ Τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; ⁵⁸ ὥς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρ-

Mt. XVI. ² Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Ὅψιας γενομένης λέγετε Εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· ³ καὶ πρῶτ' Σήμερον χειμῶν, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε. cf. § 118.

V. ²⁵ ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἴ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ δόδῳ, μή ποτέ σε παραδῇ ὁ

Lc. XII, 56. ου δοκιμάζετε (TSV) pot. q. ουκ οἰδατε δοκιμάζειν (H).

Mt. XVI, 2-3. οψίας... δυνασθε (V cf. TS) non autem om. (H).

χοντα, ἐν τῇ δδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ, μὴ ποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτὴς σε παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακὴν. ⁵⁹λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.

ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ. ²⁶ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην. 27-30 § 60.

182. Parabola de ficu sterili.

Lc. XIII, 1-9.

Lc. XIII. ¹Παρήσαν δὲ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων ὡν τὸ αἷμα Πιλάτος ἔμιξεν μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. ²καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὕτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα πεπόνθασιν; ³οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήτε πάντες ὁμοίως ἀπολείσθε. ⁴ἢ ἐκεῖνοι οἱ δέκα ὀκτὼ ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωάμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε ὅτι αὐτοὶ ὀφείλονται ἐγένοντο παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ; ⁵οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήσητε πάντες ὁσαύτως

ἀπολείσθε. ⁶Ἐλεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολὴν. Συκὴν εἶχεν τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὔρεν. ⁷εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν Ἴδου τρία ἔτη ἀφ' οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ καὶ οὐχ εὗρισκω· ἔκκοψον αὐτήν· ἵνα τί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ; ⁸ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ Κύριε, ἄφες αὐτήν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν καὶ βάλω κόπρια· ⁹κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ μέλλον — εἰ δὲ μήγε, ἐκκόψεις αὐτήν.

183. Sabbato sanat mulierem.

Lc. XIII, 10-17.

Lc. XIII. ¹⁰Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασιν. ¹¹καὶ ἰδοὺ γυνὴ πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα ὀκτὼ, καὶ ἦν συνκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές. ¹²ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ εἶπεν αὐτῇ Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου, ¹³καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἄνωρθώθη, καὶ ἐδόξαζεν τὸν θεόν. ¹⁴ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἄγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ θεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ ὅτι Ὁ Εἰς ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν αὐταῖς οὖν ἐρχό-

μενοι θεραπεύεσθε καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. ¹⁵ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος καὶ εἶπεν Ὑποκριταί, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βόυν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; ¹⁶ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραάμ οὔσαν, ἣν ἔδησεν ὁ Σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; ¹⁷Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ἐπ' αὐτοῦ.

183bis. Lc. XIII, 18-19 = § 90.

* Lc. XIII. ¹⁸Ἐλεγεν οὖν Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; ¹⁹ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν

εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, καὶ ἡὔξησεν καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

Lc. XIII, 5. μετανοήσητε (TH) pot. q. μετανοήτε (SV). — 15. ἀπαγαγὼν (TSV) pot. q. ἀπαγὼν (H).

183ter. Lc. XIII, 20-21 = § 91.

* Lc. XIII. ²⁰ Καὶ πάλιν εἶπεν Τίνι ὁμοιώσω βοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ; ²¹ ὁμοία ἐστὶν ζύμη, ἣν λα- ἐζυμώθη ὄλον.

184. Iter per angustam portam. Intrans Gentiles, aliquibus Iudaeis exclusis.

Lc. XIII, 22-30; Mt. VII [13-14] 22-23. VIII, 11-12.

Lc. XIII. ²² Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων καὶ πορεύων ποιούμενος εἰς Ἱεροσόλυμα. ²³ Εἶπεν δέ τις αὐτῷ Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοῦς ²⁴ Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἴσχύουσιν, ²⁵ ἅφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξῃσθε ἕξω ἐστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἔρει ὑμῖν Οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ.

²⁶ τότε ἄρξεσθε λέγειν Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας. ²⁷ καὶ ἔρει Λέγω ὑμῖν Οὐκ οἶδα πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ, πάντες ἐργάται ἀδικίας. ²⁸ Ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὀψῇσθε Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς προφῆτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ὑμεῖς δὲ ἐκβαλλομένους ἕξω. ²⁹ καὶ ἡξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. ³⁰ καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἱ ἔσσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἱ ἔσσονται ἔσχατοι. cf. Mc. X, 31 § 218; Mt. XIX, 30 § 218; XX, 16 § 219.

Mt. VII. [¹³ Εἰσελθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεία καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. ¹⁴ τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν. cf. § 72.]

²² Πολλοὶ ἔροσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ Κύριε κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; ²³ καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι Οὐδέποτε ἔγνω ὑμεῖς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.

VIII. ¹¹ λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἡξουσιν καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ¹² οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 13 § 76.

185. Vanæ Herodis insidiae, cum Iesus debeat mori Hierosolymis.

Lc. XIII, 31-33.

Lc. XIII. ³¹ Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ προσήλθόν τινες Φαρισαῖοι λέγοντες αὐτῷ Ἐξελθε καὶ πορεύου ἐντεθὲν, ὅτι Ἡρώδης θέλει σε ἀποκτεῖναι. ³² καὶ εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες εἴπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ Ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἀποτελεῶ σῇ-

μερον καὶ αἴριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. ³³ πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχόμενῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἕξω Ἱερουσαλήμ.

Mt. VII, 13. om. η πύλη p. πλατεία (H) pot. q. add. (TSV). — 14. τι (SV) pot. q. οτι (TH).
Lc. XIII, 21. ἐκρυψεν (TH) uel ἐνεκρυψεν (SV).

185bis. Lc. XIII, 34-35 = § 243 (in fine).

* Lc. XIII. ⁸⁴ Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεισ-
ταλμένους πρὸς αὐτήν, — ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυν-
άξαι τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς

νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθέλησατε.
⁸⁵ ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω δὲ ὑμῖν,
οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως ἥξει ὅτε εἴπητε
Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

186. Docet Iesus se unum esse cum Patre.

Io. X, 22-39.

Io. X. ²² Ἐγένετο τότε τὰ Ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἰε-
ροσολύμοις· χειμὼν ἦν, ²³ καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς
ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοῇ τοῦ Σολομῶνος. ²⁴ ἐκύκλω-
σαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ Ὅπως
πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός,
εἰπέ ἡμῖν παρρησίᾳ. ²⁵ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
Εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα δὲ ἐγὼ ποιῶ
ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ
ἐμοῦ. ²⁶ ἀλλὰ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, ὅτι οὐκ ἔστέ ἐκ
τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν. ²⁷ τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς
φωνῆς μου ἀκούουσιν, καὶ γὰρ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκο-
λουθοῦσίν μοι, ²⁸ καὶ γὰρ δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον,
καὶ οὐ μὴ ἀπόλυνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἀρπά-
σει τις αὐτά ἐκ τῆς χειρὸς μου. ²⁹ ὁ πατήρ μου δὲ
δέδωκεν μοι πάντων μετὰ τὸν ἐσθιν, καὶ οὐδεὶς δύνα-
ται ἀρπάξαι ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρὸς. ³⁰ ἐγὼ
καὶ ὁ πατήρ ἐν ἑσμέν. ³¹ Ἐβάστασαν πάλιν λίθους

οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. ³² ἀπεκρίθη αὐ-
τοῖς ὁ Ἰησοῦς Πολλὰ ἔργα καλὰ ἔδειξα ὑμῖν ἐκ
τοῦ πατρὸς· διὰ τοῖν αὐτῶν ἔργων ἐμεῖς λιθάζετε;
³³ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Περὶ καλοῦ ἔργου
οὐ λιθάζομεν σε ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ
ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. ³⁴ ἀπεκρίθη αὐ-
τοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐκ ἔστιν γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ
ὑμῶν ὅτι Ἐγὼ εἶπα Θεοὶ ἔστε; ³⁵ εἰ ἐκείνους
εἶπεν θεοὺς πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐγένετο, καὶ
οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή, ³⁶ ὃν δὲ πατήρ ἡγάσεν
καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον ὑμεῖς λέγετε ὅτι
Βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον Υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμί; ³⁷ εἰ
οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς μου, μὴ πιστεύετε μοι·
³⁸ εἰ δὲ ποιῶ, καὶ ἐμοὶ μὴ πιστεύετε τοῖς ἔργοις
πιστεύετε, ἵνα γνῶτε καὶ γινώσκητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ
πατήρ καὶ ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ. ³⁹ Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν
πάλιν πιάσαι· καὶ ἐξήλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

187. Abit trans Iordanem.

Mc. X, 1; Mt. XIX, 1-2; Io. X, 40-42.

Mc. X. ¹ Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς
ἔρχεται εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰουδαίας
καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συν-
πορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐ-
τόν, καὶ ὡς εἰώθει πάλιν ἐδίδασκεν
αὐτούς. 2-12 § 214.

Mt. XIX. ¹ Καὶ ἐγένετο ὅτε
ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους
τούτους, μετήρην ἀπὸ τῆς Γαλι-
λαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια τῆς
Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου.
² καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολ-
λοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.
3-12 § 214.

Io. X. ⁴⁰ Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν
πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον
ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπ-
τιζών, καὶ ἔμενεν ἐκεῖ. ⁴¹ καὶ
πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτόν καὶ ἔλε-
γον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον
ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἴ-
πεν Ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθὴς
ἦν. ⁴² καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς
αὐτόν ἐκεῖ. Seq. § 220.

Lc. XIII, 35. ἡξει οτε (TSV) pot. q. om. (H).

Io. X, 24. εἶπε (SV) pot. q. εἶπον (TH). — 28. δίδωμι αυτοῖς ζωὴν αἰώνιον (THV) pot. q. ζ, α, δ, αυτοῖς (S). —
29. ο δεδωκεν μοι παντων μειζων (TH), non autem ο δ, μ., παντων μειζων (S), pot. q. ος δ, μ. μειζων παντων (V). —
om. μου p. πατρος (TH) pot. q. add. (SV). — 38. γινωσκητε (THSV) pot. q. πιστευσητε.

188. Sabbato sanat hydropicum.

Lc. XIV, 1-6 [VI, 9].

Lc. XIV. ¹Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔλθειν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον καὶ αὐτοὶ ᾔσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. ²καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς ἐμπροσθεν αὐτοῦ. ³καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων Ὑπερβαίνει τὸ σαββάτῳ θεραπεύσαι ἢ οὐ; ⁴οἱ δὲ ἡσύχασαν. καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ ἀπέλυσεν. ⁵καὶ

πρὸς αὐτοὺς εἶπεν Τίνος ὑμῶν υἱὸς ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται, καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; ⁶καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι πρὸς ταῦτα.

[VI. ⁹... Ὑπερβαίνει τὸ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι; cf. § 52.]

189. Parabola de non ambiendo primum locum in conuiuiis.

Lc. XIV, 7-11 [XVIII, 14^b]; Mt. XXIII, 12 [XVIII, 4].

Lc. XIV. ⁷Ἐλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς ⁸Ὅταν κληθῇς ὑπὸ τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μὴ ποτε ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, ⁹καὶ ἔλθῶν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἔρεῖ σοι Δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετὰ αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. ¹⁰ἀλλ' ὅταν κληθῇς πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκὼς σε ἔρεῖ σοι Φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων τῶν συνανακειμένων σοι. ¹¹ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. [XVIII. ^{14b} ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. cf. § 213.]

Mt. XXIII. ¹²Ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

[XVIII. ⁴ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὕτως ἔστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. cf. § 130.]

190. De pauperibus inuitandis gratuita liberalitate.

Lc. XIV, 12-14.

Lc. XIV. ¹²Ἐλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκώτι αὐτὸν Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονάς σου, μὴ ποτε καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσῳσιν σε καὶ γένηται ἀνταπόδομά

σοι. ¹³ἀλλ' ὅταν δοχὴν ποιῇς, καλεῖ πτωχοὺς, ἀναπήρους, χωλοὺς, τυφλοὺς· ¹⁴καὶ μακάριος ἔσθι, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοθῆναι σοι· ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.

Lc. XIV, 5. υἱος (THV) pot. q. ονος (S).

191. Parabola de inuitatis contemptoribus, et de homine uestem nuptialem non habente.

Lc. XIV, 15-24; Mt. XXII, 1-14.

Lc. XIV. ¹⁵ Ἀκούσας δὲ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ Μακάριος ὅστις φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. ¹⁶ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἀνθρώπος τις ἐποίει δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν πολλούς, ¹⁷ καὶ ἀπέστειλεν τὸν δούλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις Ἐρχεσθε ὅτι ἡδὴ ἔτοιμά ἐστιν. ¹⁸ καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς πάντες παραιτεῖσθαι. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ Ἀγρὸν ἠγόρασα καὶ ἔχω ἀνάγκη ἐξελθὼν ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. ¹⁹ καὶ ἕτερος εἶπεν Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. ²⁰ καὶ ἕτερος εἶπεν Γυναῖκα ἔγημα καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. ²¹ καὶ παραγενόμενος ὁ δούλος ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἐξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. ²² καὶ εἶπεν ὁ δούλος Κύριε, γέγονεν ὃ ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστίν. ²³ καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δούλον Ἐξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος· ²⁴ λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεται μου τοῦ δείπνου.

Mt. XXII. ¹ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λέγων ² Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεὶ ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ³ καὶ ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. ⁴ πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων Ἐῴπατε τοῖς κεκλημένοις Ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμακα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. ⁵ οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπήλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρὸν, ὃς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ. ⁶ οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. ⁷ ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησεν. ⁸ τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ Ὁ μὲν γάμος ἔτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι· ⁹ πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἂν εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. ¹⁰ καὶ ἐξελθόντες οἱ δούλοι ἐκείνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας οὓς εὗρον, πονηροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς· καὶ ἐπλήσθη ὁ νυμφῶν ἀνακειμένων. ¹¹ εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἀνθρώπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἕνδυμα γάμου. ¹² καὶ λέγει αὐτῷ Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἕνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφίμωθη. ¹³ τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν τοῖς διακόνις Δῆσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χειράς ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν δδόντων. ¹⁴ πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοὶ ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. Seq. § 240.

192. Crux proponitur iis qui uolunt esse Christi discipuli. cf. 123.

Lc. XIV, 25-27 [IX, 23]; [Mc. VIII, 34^b]; Mt. X, 37-38 [XVI, 24^b].

Lc. XIV. ²⁵ Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεὶς εἶπεν πρὸς

Mt. X. ³⁷ Ὁ φι-
λῶν πατέρα ἢ μη-
τέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ
ἔστιν μου ἄξιος· καὶ

Lc. XIV, 17. ἐρχεσθε (THV) pot. q. ἐρχεσθαι (S). — ἐστίν (HV) uel εἰσιν (TS).
Mt. XXII, 10. οὐς (H) pot. q. οσοὺς (TSV).

αὐτοῦς ²⁶ Εἴ τις
ἔρχεται πρὸς με καὶ
οὐ μισεῖ τὸν πατέρα
ἐαυτοῦ καὶ τὴν μη-
τέρα καὶ τὴν γυ-
ναῖκα καὶ τὰ τέκνα
καὶ τοὺς ἀδελφούς
καὶ τὰς ἀδελφάς,
ἔτι τε καὶ τὴν ψυ-
χὴν ἐαυτοῦ, οὐ δύ-
ναιται εἶναι μου μα-
θητής.

²⁷ ὅστις οὐ βαστά-
ζει τὸν σταυρὸν ἐαυ-
τοῦ καὶ ἔρχεται ὀπί-
σω μου, οὐ δύναται
εἶναι μου μαθητής.

[Lc. IX. ²⁸ Εἴ τις
θέλει ὀπίσω μου ἔρ-
χεσθαι, ἀρνησάσθω
ἐαυτὸν καὶ ἀράτω
τὸν σταυρὸν αὐτοῦ
καθ' ἡμέραν, καὶ
ἀκολουθεῖτω μοι. cf.
§ 123.]

[Mc. VIII. ^{34b} Εἴ
τις θέλει ὀπίσω μου
ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω
ἐαυτὸν καὶ ἀράτω
τὸν σταυρὸν αὐ-
τοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω
μοι. cf. § 123.]

ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγα-
τέρα ὑπὲρ ἐμέ οὐκ
ἔστιν μου ἄξιος·

³⁸ καὶ ὁ οὐ λαμ-
βάνει τὸν σταυρὸν
αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ
ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν
μου ἄξιος. 39 § 209.

[Mt. XVI. ^{24b} Εἴ
τις θέλει ὀπίσω μου
ἔλθειν ἀπαρνησάσθω
ἐαυτὸν καὶ ἀράτω
τὸν σταυρὸν αὐτοῦ
καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.
cf. § 123.]

193. Parabolae de turri et de bello.

Lc. XIV, 28-33.

Lc. XIV. ²⁸ Τίς γάρ ἐξ ὑμῶν θέλων πύργον οἰκο-
δομήσαι οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίσει τὴν δαπάνην,
εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; ²⁹ ἵνα μή ποτε θέντος αὐτοῦ
θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι πάντες οἱ θεω-
ροῦντες ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαίξειν ³⁰ λέγοντες ὅτι
Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἔσχυ-
σεν ἐκτελέσαι. ³¹ ἢ τίς βασιλεὺς πορευόμενος ἐτέρῳ

βασιλεῖ συνβαλεῖν εἰς πόλεμον οὐχὶ καθίσας πρῶτον
βουλευσεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ὑπαν-
τῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν;
³² εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος πρεσβεῖαν ἀπο-
στείλας ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. ³³ οὕτως οὖν πᾶς
ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς ἐαυτοῦ
υπαρχουσιν οὐ δύναται εἶναι μου μαθητής.

193bis. Lc. XIV, 34-35 = § 134.

* Lc. XIV. ³⁴ Καλὸν οὖν τὸ ἄλλας· ἐὰν δὲ καὶ τὸ
ἄλλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; ³⁵ οὔτε εἰς γῆν

οὔτε εἰς κοπρίαν εὐθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν
αὐτό. Ὁ ἔχων ὄψα ἀκούειν ἀκουέτω.

194. Cachinnus Pharisaeorum contra Iesum peccatores adloquentem.

Lc. XV, 1-2 [V, 29-30].

Lc. XV. ¹ Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ
τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. ² καὶ
διεγόγγυζον οἱ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς

[Lc. V. ²⁹ Καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λευὶς
αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος πολλὸς τε-
λωνῶν καὶ ἄλλων οἱ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι·

Lc. XIV, 26. ψυχὴν ἐαυτοῦ (H) uel ε. ψ. (TSV). — εἶναι μου μαθητῆς (TH) uel μου μ. ε. (V) pot. q. μου ε. μ. (S).

λέγοντες ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς.

⁸⁰ καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; cf. § 49.]

195. Parabola de oue perdita.

Lc. XV, 3-7; Mt. XVIII, 12-14.

Lc. XV. ³ Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων ⁴ Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἐξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὕρῃ αὐτό; ⁵ καὶ εὕρων ἐπιτίθῃσιν ἐπὶ τοὺς ὄμους αὐτοῦ χαίρων, ⁶ καὶ ἔλθων εἰς τὸν οἶκον συνακαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς Συγχάρετέ μοι ὅτι εὑρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. ⁷ λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρεῖαν ἔχουσιν μετανοίας.

Mt. XVIII. ¹² Τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηται τινὶ ἄνθρωπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφήσει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; ¹³ καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. ¹⁴ οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μικρῶν τούτων. cf. § 132. — 15-22 § 135.

196. Parabola de drachma amissa.

Lc. XV, 8-10.

Lc. XV. ⁸ Ἡ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως οὗ εὕρῃ; ⁹ καὶ εὕροισα συνακαλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας

λέγουσα Συγχάρετέ μοι ὅτι εὑρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. ¹⁰ οὕτως, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

197. Parabola de filio prodigo.

Lc. XV, 11-32.

Lc. XV. ¹¹ Εἶπεν δὲ ὁ ἄνθρωπος τις εἶχεν δύο υἱούς. ¹² καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας· καὶ διείλεν αὐτοῖς τὸν βίον. ¹³ καὶ μετ' οὗ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἄσώτως. ¹⁴ δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἥρξατο ὑστερεῖσθαι. ¹⁵ καὶ πο-

ρευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους. ¹⁶ καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἐκ τῶν κερατίων τῶν ἡσθίων οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. ¹⁷ εἰς ἑαυτὸν δὲ ἔλθων ἔφη Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρὸς μου περισεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ᾧδε ἀπόλλυμαι. ¹⁸ ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἔρῳ αὐτῷ. Πάτερ, ἦμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, ¹⁹ οὐκέτι εἰμὶ

Lc. XV, 4. om. ου α. ευρη (TH) uel add. (SV). — 12. και α. διειλεν (T) pot. q. ο δε (HSV). — 13. απαντα (TSV) pot. q. παντα (H). — 16. γεμισαι τ, κ, α. (TSV) non autem χορτασθηναι (H).

Mt. XVIII, 14. υμων (TSV) pot. q. μου (H).

ἄξιός κληθῆναι υἱός σου· ποιήσόν με ὥς ἓνα τῶν μισθίων σου. ²⁰ Καὶ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ²¹ εἶπεν δὲ ὁ υἱὸς αὐτῷ· Πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιός κληθῆναι υἱός σου. ²² εἶπεν δὲ ὁ πατήρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· Ταχὺ ἐξενέγκατε στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, ²³ καὶ φέρετε τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, ²⁴ ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἦν ἀπολωλὼς καὶ εὗρέθη. Καὶ ἡρξάντο εὐφραίνεσθαι. ²⁵ ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὥς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ

οἰκίᾳ, ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν, ²⁶ καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί ἂν εἴη ταῦτα· ²⁷ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι· Ὁ ἀδελφός σου ἦκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. ²⁸ ἀργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. ὁ δὲ πατήρ αὐτοῦ ἐξελεθὼν παρεκάλει αὐτόν. ²⁹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ· Ἴδού τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρήλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ³⁰ ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγὼν σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν σιτευτὸν μόσχον. ³¹ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἔστιν· ³² εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν, καὶ ἀπολωλὼς καὶ εὗρέθη.

198. Parabola de uillico iniquitatis.

Lc. XVI, 1-12.

Lc. XVI. ¹ Ἐλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς· Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος δς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὥς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. ² καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου, οὐ γὰρ δύνη ἔτι οἰκονομεῖν. ³ εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος· Τί ποιήσω ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι· ⁴ ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ ἐκ τῆς οἰκονομίας δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτῶν. ⁵ καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα ἑκαστον τῶν χρεοφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ· Πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου; ⁶ ὁ δὲ εἶπεν· Ἐκατὸν βάτους ἐλαίου· ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ καθίσας ταχέως

γράψον πεντήκοντα. ⁷ ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπεν· Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν· Ἐκατὸν κόρους σίτου· λέγει αὐτῷ· Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. ⁸ καὶ ἐπήνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρονίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἵματος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτός εἰς τὴν γενεάν τὴν ἑαυτῶν εἰσίν. ⁹ Καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω, ἑαυτοῖς ποιήσατε φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπῃ δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. ¹⁰ ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστιν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. ¹¹ εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; ¹² καὶ εἰ ἐν τῷ ἄλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς δώσει ὑμῖν;

199. Nemo duobus dominis inseruit.

Lc. XVI, 13; Mt. VI, 24.

Lc. XVI. ¹³ Οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυοῖς κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονησει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

Mt. VI. ²⁴ Οὐδεὶς δύναται δυοῖς κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονησει· οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

Lc. XV, 20. εαυτου p. πατερα (HV) pot. q. αυτου (TSV). — 21. om. ποιησον με ως ενα των μισθίων σου (TSV) non autem add. (H). — 29. αυτου p. πατρι (H) pot. q. om. (TSV). — XVI, 7. om. και α. λεγει (TH) pot. q. add. (SV). — 12. υμετερον (TSV) non autem ημετερον (H).

200. Contra animum elatum Pharisaeorum.

Lc. XVI, 14-15.

Lc. XVI. ¹⁴Ἦκουον δὲ ταῦτα πάντα οἱ Φαρι-
σαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον
αὐτόν. ¹⁵καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐστε οἱ δι-

καιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς
γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις
ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

200bis. Lc. XVI, 16 = § 79.

* Lc. XVI. ¹⁶Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται
μέχρι Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ

θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιά-
ζεται.

201. Apex de lege non cadet.

Lc. XVI, 17; Mt. V, 18-19.

Lc. XVI. ¹⁷Εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρανὸν
καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν
πεσεῖν.

Mt. V. ¹⁸Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἄν παρέλθῃ
ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰδὼτα ἐν ἡ μία κεραία οὐ μὴ πα-
ρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου ἕως ἄν πάντα γένηται. ¹⁹ὃς
ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλα-
χίστων καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλα-
χιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.
ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται
ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. 20 § 58.

201bis. Lc. XVI, 18 = § 61.

* Lc. XVI. ¹⁸Πᾶς δ' ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐ-
τοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ δ' ἀπολελυμένην

ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.

202. Parabola de Lazaro et diuite.

Lc. XVI, 19-31.

Lc. XVI. ¹⁹Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ
ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος
καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. ²⁰πτωχὸς δέ τις ὀνόματι
Λάζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ εἰλκω-

μένος ²¹καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόν-
των ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ
κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. ²²ἐγέ-
νετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι

αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. ²³ καὶ ἐν τῷ ἔθῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὄρῃ Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. ²⁴ καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι δδυνάμην ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. ²⁵ εἶπεν δὲ Ἀβραάμ Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὠδε παρακαλεῖται σὺ δὲ δδυνάσαι. ²⁶ καὶ ἐν παῖσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως

οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται· μηδὲ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. ²⁷ εἶπεν δὲ Ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου, ²⁸ ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. ²⁹ λέγει δὲ Ἀβραάμ Ἔχουσι Μωυσέα καὶ τοὺς προφῆτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. ³⁰ ὁ δὲ εἶπεν Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς μετανοήσουσιν. ³¹ εἶπεν δὲ αὐτῷ Εἰ Μωυσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθῇσονται.

202bis. Lc. XVII, 1-3^a = § 132.

* Lc. XVII. ¹ Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἐλθεῖν, πλὴν οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται. ² λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ

λίθος μυλικὸς περὶκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ἵνα σκανδαλισθῇ τῶν μικρῶν τούτων ἕνα. ^{3^a} προσέχετε ἑαυτοῖς.

202ter. Lc. XVII, 3^b-4 = § 135.

* Lc. XVII. ^{3^b} Ἐὰν ἀμάρτη ὁ ἀδελφός σου ἐπιτίμῃσον αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοήσῃ ἄφες αὐτῷ. ⁴ καὶ ἐὰν

ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἀμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ ἐπτάκις ἐπιστρέψῃ πρὸς σὲ λέγων Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

202^{quater}. Lc. XVII, 5-6 = § 127.

* Lc. XVII. ⁵ Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ Πρόσθες ἡμῖν πίστιν. ⁶ εἶπεν δὲ ὁ κύριος Εἰ ἔχετε πίστιν ὥς κόκκον σινάπεως, ἐλέ-

γετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ Ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν.

203. Monitum de humilitate.

Lc. XVII, 7-10.

Lc. XVII. ⁷ Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἄροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἔρεῖ αὐτῷ Εὐθέως παρελθὼν ἀνάπεσε, ⁸ ἀλλ' οὐχὶ ἔρεῖ αὐτῷ Ἐτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακονεῖ μοι ἕως φάγῳ καὶ πίνῳ, καὶ μετὰ

ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σὺ; ⁹ μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; ¹⁰ οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι Δούλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὃ ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

Lc. XVI, 26. om. οἱ α. ἐκεῖθεν (H) pot. q. add. (TSV). — 27. οὖν σε (TSV) pot. q. σε οὖν (H). — 29. om. αὐτῶ α. Αβραάμ (H) uel add. (TSV). — XVII, 1. πλὴν οὐαὶ (H) pot. q. οὐαὶ δε (TSV). — 6. ταύτῃ (THV) pot. q. om. (S).

204. Iter ad Hierosolymam per Samariam et Galilaeam.

Lc. XVII, 11.

Lc. XVII. ¹¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι μέσον Σαμαρίας καὶ Γαλιλαίας. αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ

205. Decem leprosos mundat.

Lc. XVII, 12-19.

Lc. XVII. ¹² Καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἰς τινα κώμην ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔστησαν πόρρωθεν, ¹³ καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν λέγοντες Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. ¹⁴ καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱεροῦσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. ¹⁵ εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν

θεόν, ¹⁶ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρεΐτης. ¹⁷ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; ¹⁸ οὐχ εὗρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἄλλογενὴς οὗτος; ¹⁹ καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.

206. De regno Dei et aduentu filii hominis.

Lc. XVII, 20-21; [Mc. XIII, 21-23].

Lc. XVII. ²⁰ Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, ²¹ οὐδὲ ἔρουσιν Ἰδοὺ ὧδε ἢ Ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν.

[Mc. XIII. ²¹ Καὶ τότε ἔαν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἴδε ὧδε ὁ χριστός· Ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε. ²² ἔγερθησονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται καὶ δώσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν εἰ δυνατόν τοὺς ἐκλεκτούς· ²³ ὑμεῖς δὲ βλέπετε, προεῖρηκα ὑμῖν πάντα. cf. § 246.]

207. Ad discipulos: a) de inopinato aduentu Christi.

Lc. XVII, 22-25; Mt. XXIV, 26-27.

Lc. XVII. ²² Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς· Ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν καὶ οὐκ ὄψεσθε, ²³ καὶ ἔρουσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐκεῖ ἢ Ἰδοὺ ὧδε· μὴ ἀπέλθῃτε μηδὲ διώξητε. ²⁴ ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. ²⁵ πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.

Mt. XXIV. ²⁶ Ἐάν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξέλθῃτε· Ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε· ²⁷ ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 28 § 211.

Lc. XVII, 11. αὐτον (S) pot. q. om. (TH). — 12. ἀπήντησαν (HV) pot. q. υπήντησαν (TS). — αὐτω (TV) non autem om. (HS). — ἔστησαν (TSV) pot. q. ἀνέστησαν (H). — 24. ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ (TSV) pot. q. om. (H).

208.—b) de falsa securitate ante hunc aduentum.

Lc. XVII, 26-30; Mt. XXIV, 37-39.

Lc. XVII. ²⁶ καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ²⁷ ἥσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐγαμίζοντο, ἄχρι ἥς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσεν πάντας. ²⁸ ὁμοίως καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ· ἥσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ᾠκοδόμουν· ²⁹ ἡ δὲ ἡμέρα ἐξῆλθεν Λώτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξεν πύρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ καὶ ἀπώλεσεν πάντας· ³⁰ κατὰ τὰ αὐτὰ ἔσται ἡ ἡμέρα ὃ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται.

Mt. XXIV. ³⁷ ὥσπερ γὰρ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ³⁸ ὥς γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ γαμίζοντες, ἄχρι ἥς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, ³⁹ καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 40-41 § 210.

209.—c) ab exterioribus diuellendum.

Lc. XVII, *31. 32-33 [IX, 24]; [Mc. XIII, 15-16. VIII, 35]; Mt. X, 39 [XXIV, 17-18. XVI, 25]; [Io. XII, 25].

Lc. XVII. *³¹ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὅς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἄραι αὐτά, καὶ ὃ ἐν ἄγρῳ ὁμοίως μὴ ἐπιστρέψατω εἰς τὰ ὀπίσω. cf. XXI, 21. § 246.

³² μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ.

³³ ὅς ἐάν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὅς ἐάν ἀπολέσει ζωογονήσει αὐτήν.

[Lc. IX. ²⁴ ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὅς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἔμοι, οὕτως σώσει αὐτήν. cf. § 123.]

[Mc. XIII. ¹⁵ ὃ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω μηδὲ εἰσελθάτω τι ἄραι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ¹⁶ καὶ ὃ εἰς τὸν ἄγρον μὴ ἐπιστρέψατω εἰς τὰ ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. cf. § 246.]

[VIII. ³⁵ ὅς γὰρ ἐάν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν. ὅς δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἔμοι καὶ τοῦ εὐαγγελίου σώσει αὐτήν. cf. § 123.]

Mt. X. ³⁹ ὃ εὐρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὃ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἔμοι εὐρήσει αὐτήν. 40 § 152.

[Mt. XXIV. ¹⁷ ὃ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω ἄραι τὰ ἐκ ¹⁸ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὃ ἐν τῷ ἄγρῳ μὴ ἐπιστρέψατω ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. cf. § 246.]

[XVI. ²⁵ ὅς γὰρ ἐάν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν· ὅς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἔμοι εὐρήσει αὐτήν. cf. § 123.]

[Io. XII. ²⁵ ὃ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολείπει αὐτήν, καὶ ὃ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. cf. §§ 123 et 230.]

Lc. XVII, 33. καὶ ὅς ἐαν (TSV) pot. q. ὅς δ' ἂν (H).
Mc. VIII, 35. ψυχὴν αὐτοῦ 1^ο. loco (TSV) pot. q. εαυτοῦ ψυχὴν (H). — XIII, 15. δε (TSV) pot. q. om. (H).
Mt. XXIV, 38. om. ἐκείναις p. ἡμεραῖς (TSV) pot. q. add. (H). — γαμίζοντες (TH) uel ἐγαμίζοντες (SV). — 39. om. καὶ α. ἡ παρουσία (H) pot. q. add. (TSV).

210.—d) de ultimo iudicio.

Lc. XVII, 34-35; Mt. XXIV, 40-41.

Lc. XVII. ³⁴λέγω ὑμῖν, ταύτη τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς, ὃ εἷς παραληφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται· ³⁵ἔσονται δύο ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἡ μία παραληφθήσεται ἡ δὲ ἑτέρα ἀφεθήσεται.

Mt. XXIV. ⁴⁰τότε ἔσονται δύο ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷς παραλαμβάνεται καὶ εἷς ἀφίεται· ⁴¹δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται. 42 § 250; 43-44 § 178.

211.—e) ubi corpus ibi aquilae.

Lc. XVII, 37; Mt. XXIV, 28.

Lc. XVII. ³⁷Καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ Ποι, κύριε; ὃ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ὅπου τὸ σῶμα, ἔκεῖ καὶ οἱ ἄετοί ἐπισυναχθήσονται.

Mt. XXIV. ²⁸ᾧπου ἔάν ᾖ τὸ πτώμα, ἔκεῖ συναχθήσονται οἱ ἄετοί. 29-31 § 247.

212. Parabola de iudice iniquo.

Lc. XVIII, 1-8.

Lc. XVIII. ¹Ἐλεγεν δὲ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ἐγκακεῖν, ²λέγων Κριτὴς τις ἦν ἐν τινὶ πόλει τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρέπόμενος. ³Χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκέλευν καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. ⁴καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον, μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ Εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβοῦμαι οὐδὲ ἄνθρωπον ἐντρέπομαι, ⁵διὰ γε τὸ παρέχειν μοι κό-

πον τὴν χήραν ταύτην ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με. ⁶Εἶπεν δὲ ὁ κύριος Ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει· ⁷ὃ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμεῖ ἐπ' αὐτοῖς; ⁸λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔλθων ἄρα εὕρησει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

213. Parabola de pharisaeo et publicano.

Lc. XVIII, 9-14 [XIV, 11].

Lc. XVIII. ⁹Εἶπεν δὲ καὶ πρὸς τινὰς τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶν δίκαιοι καὶ ἔξουθενούντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν ταύτην. ¹⁰Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. ¹¹ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν προσήχητο Ὁ θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμι ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· ¹²νηστεύω δις τοῦ σαββάτου,

ἀποδεκατεύω πάντα ὅσα κτῶμαι. ¹³ὃ δὲ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπάραι εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπτε τὸ στήθος αὐτοῦ λέγων Ὁ θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. ¹⁴λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεικναιμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ παρ' ἐκείνου· ὅτι πᾶς ὁ ὑψὼν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὃ δὲ ταπεινὸν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. [XIV. ¹¹ὅτι πᾶς ὁ ὑψὼν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινὸν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. cf. § 189.]

Lc. XVIII, 4. μετὰ δε ταυτα (TSV) pot. q. μετὰ ταυτα δε (H).—10. om. ο α. εις (H) pot. q. add. (TSV).—13. αυτου (TSV) pot. q. εαυτου (H).

Mt. XXIV, 40. εσονται δυο (TH) pot. q. δυο εσονται (SV).

214. De repudio et matrimonio indissolubili. cf. 61.

[Lc. XVI, 18]; Mc. X, 2-12; Mt. XIX, 3-12 [V, 32].

Mc. X. ² Καὶ προσελθόντες Φαρισαῖοι ἐπηρώτων αὐτὸν εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῶσαι, πειράζοντες αὐτόν. ³ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωσῆς; ⁴ οἱ δὲ εἶπαν Ἐπέτρεψεν Μωσῆς βιβλίον ἀποστασίου γράψαι καὶ ἀπολῶσαι. ⁵ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην. ⁶ ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θήλυ ἐποίησεν αὐτούς. ⁷ ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, ⁸ καὶ ἕσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ μία σὰρξ. ⁹ ὁ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. ¹⁰ Καὶ εἰς τὴν οἰκίαν πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ τούτου ἐπηρώτων αὐτόν.

¹¹ καὶ λέγει αὐτοῖς Ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν, ¹² καὶ ἂν γυνὴ ἀπολύσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ γαμήσῃ ἄλλον μοιχᾶται.

Mt. XIX. ³ Καὶ προσήλθον αὐτῷ Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτόν καὶ λέγοντες Εἰ ἔξεστιν ἀπολῶσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; ⁴ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θήλυ ἐποίησεν αὐτούς; ⁵ καὶ εἶπεν Ἔνεκα τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἕσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ σὰρξ μία. ⁶ ὁ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. ⁷ λέγουσιν αὐτῷ Τί οὖν Μωσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολῶσαι; ⁸ λέγει αὐτοῖς ὅτι Μωσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῶσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν, ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως. ⁹ λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται. ¹⁰ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμήσαι. ¹¹ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται. ¹² εἰσὶν γὰρ ἐθ-

[Mt V. ³² Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρκετὸς λόγου πορνείας ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὅς ἂν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται. cf. § 61.]

Mc. X, 12. γυνὴ ἀπολύσῃ... καὶ οὐ! αὐτὴ ἀπολύσασα sine καὶ (THSV).

Mt. XIX, 4. ποιήσας (TV) non autem κτίσας (HS).—7. om. αὐτὴν p. ἀπολῶσαι (TH) pot. q. add. (SV).—9. om. καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμῶν μοιχᾶται in fine (TH) pot. q. add. (SV).—11. τούτου p. λόγον (TSV) pot. q. om. (H).

νοῦχοι οἷτινες ἐκ κοιλάας
μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕ-
τως, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι
οἷτινες εὐνουχίσθησαν
ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ
εἰσὶν εὐνοῦχοι οἷτινες
εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ
τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
νῶν. ὁ δυνάμενος χω-
ρεῖν χωρεῖτω.

215. Iesus admittit ad se paruulos.

Lc. XVIII, 15-17; Mc. X, 13-16; Mt. XIX, 13-15 [XVIII, 3].

Lc. XVIII. ¹⁵ Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἅπτηται· ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς. ¹⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς προσεκαλέσατο αὐτὰ λέγων Ὑφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρὸς με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ¹⁷ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὥς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

Mc. X. ¹³ Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία ἵνα αὐτῶν ἅψεται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ¹⁴ ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὑφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρὸς με, μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ¹⁵ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὥς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. ¹⁶ καὶ ἑναγκαλισάμενος αὐτὰ κατευλόγει τιβεῖς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά.

Mt. XIX. ¹³ Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ¹⁴ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ὑφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἔλθεῖν πρὸς με, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ¹⁵ καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπορεύθη ἔκειθεν.

[XVIII. ³ καὶ εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἔάν μὴ στραφῇτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. cf. § 130.]

216. Diues quamuis a Iesu dilectus abit tristis.

Lc. XVIII, 18-23; Mc. X, 17-22; Mt. XIX, 16-22.

Lc. XVIII. ¹⁸ Καὶ ἐπηρώτησέν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ¹⁹ εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς ὁ θεός.

²⁰ τὰς ἐντολάς οἶδας Μὴ μοιχεύσης, Μὴ φονεύσης, Μὴ κλέψης, Μὴ ψευδομαρτυρήσης, Τί-

Mc. X. ¹⁷ Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμὼν εἰς καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ¹⁸ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς ὁ θεός. ¹⁹ τὰς ἐντολάς οἶδας Μὴ φονεύσης, Μὴ μοιχεύσης, Μὴ κλέψης, Μὴ ψευδομαρτυρήσης, Μὴ ἀποστερήσης,

Mt. XIX. ¹⁶ Καὶ ἰδοὺ εἰς προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν Διδάσκαλε, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον; ¹⁷ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Τί με ἔρωτάς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἰς ἐστὶν ὁ ἀγαθός· εἰ δὲ θέλεις εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, τήρησον τὰς ἐντολάς. ¹⁸ λέγει αὐτῷ Ποίᾳ; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Τό Οὐ φονεύσεις, Οὐ μοιχεύσεις, Οὐ κλέψεις, Οὐ ψευδομαρτυρήσεις, ¹⁹ Τίμα τὸν

Mt. XIX, 17. τηρησον (TSV) pot. q. τηρει (H). — 18. ειπεν (TSV) pot. q. εφη (H).

μα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα.
²¹ ὁ δὲ εἶπεν Ταῦτα πάντα ἐφύ-
 λαξα ἔκ νεότητος. ²² ἀκούσας δὲ
 ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἔτι ἔν σοι
 λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλη-
 σον καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις
 θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο
 ἀκολουθεῖ μοι. ²³ ὁ δὲ ἀκούσας
 ταῦτα περιλύπος ἐγενήθη, ἦν γάρ
 πλούσιος σφόδρα.

Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μη-
 τέρα. ²⁰ ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ Διδάσ-
 καλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ
 νεότητός μου. ²¹ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμ-
 βλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ
 εἶπεν αὐτῷ Ἐν σε ὑστερεῖ· ὑπα-
 γε ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς τοῖς
 πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν
 οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι.
²² ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ
 ἀπῆλθεν λυπούμενος, ἦν γάρ ἔχων
 κτήματα πολλά.

πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ Ἀγα-
 πήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυ-
 τόν. ²⁰ λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος
 Πάντα ταῦτα ἐφύλαξα· τί ἔτι
 ὑστερῶ; ²¹ ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Εἰ
 θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε πώλη-
 σόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς τοῖς
 πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν
 οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι.
²² ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λό-
 γον τοῦτον ἀπῆλθεν λυπούμενος,
 ἦν γάρ ἔχων κτήματα πολλά.

217. De periculo diuitiarum.

Lc. XVIII, 24-27; Mc. X, 23-27; Mt. XIX, 23-26.

Lc. XVIII. ²⁴ Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ
 Ἰησοῦς εἶπεν Πῶς δυσκόλως οἱ
 τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βα-
 σιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσπορεύονται·

²⁵ εὐκοπώτερον γάρ ἐστιν κάμηλον
 διὰ τρήματος βελόνης εἰσελθεῖν ἢ
 πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
 θεοῦ εἰσελθεῖν. ²⁶ εἶπαν δὲ οἱ
 ἀκούσαντες Καὶ τίς δύναται σω-
 θῆναι; ²⁷ ὁ δὲ εἶπεν Τὰ ἀδύνατα
 παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ
 θεῷ ἐστίν.

Mc. X. ²³ Καὶ περιβλεψάμενος
 ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐ-
 τοῦ Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα
 ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ
 εἰσελεύσονται. ²⁴ οἱ δὲ μαθηταί
 ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ.
 ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέ-
 γει αὐτοῖς Τέκνα, πῶς δύσκολόν
 ἐστὶν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ
 εἰσελθεῖν. ²⁵ εὐκοπώτερόν ἐστιν
 κάμηλον διὰ τρυμαλῖας ῥαφίδος
 διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασι-
 λείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. ²⁶ οἱ δὲ
 περισῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες
 πρὸς ἑαυτούς Καὶ τίς δύναται
 σωθῆναι; ²⁷ ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ Ἰη-
 σοῦς λέγει Παρὰ ἀνθρώποις ἀδύ-
 νατον ἄλλ' οὐ παρὰ θεῷ, πάντα γὰρ
 δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ.

Mt. XIX. ²³ Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
 τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ἀμὴν λέγω
 ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰς-
 ελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν
 οὐρανῶν.

²⁴ πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτε-
 ρόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυπήμα-
 τος ῥαφίδος εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον
 εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.
²⁵ ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταί ἐξε-
 πλήσσοντο σφόδρα λέγοντες Τίς
 ἄρα δύναται σωθῆναι; ²⁶ ἐμβλέψας
 δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Παρὰ
 ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν,
 παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατὰ.

218. Praemium iis qui Iesum sequuntur promittitur.

Lc. XVIII, 28-30; Mc. X, 28-31; Mt. XIX, 27-30.

Lc. XVIII. ²⁸ Εἶπεν δὲ ὁ Πέ-
 τρος Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια
 ἠκολουθήσαμέν σοι. ²⁹ ὁ δὲ εἶπεν

Mc. X. ²⁸ Ἦρξατο λέγειν ὁ
 Πέτρος αὐτῷ Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφή-
 καμεν πάντα καὶ ἠκολουθήκαμέν

Mt. XIX. ²⁷ Τότε ἀποκριθεὶς ὁ
 Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Ἰδοὺ ἡμεῖς
 ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσα-

Lc. XVIII, 21. om. μου p. νεότητος (TH) uel add. (SV). — 22. om. τοῖς a. ουρανοῖς (TSV) pot. q. add. (H).

Mc. X, 26. εαυτοῦς (TSV) pot. q. αὐτον (H).

Mt. XIX, 20. παντα ταυτα (TSV) pot. q. ταυτα παντα (H). — 21. τοις (H) uel om. (TSV). — 22. τουτον (H) uel om. (SV), uel om. τον λογον τουτον (T). — 24. τρυπηματος (TSV) pot. q. τρηματος (H). — των ουρανων (T) uel του θεου (HSV).

αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ-
δεις ἔστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ γυ-
ναῖκα ἢ ἀδελφούς ἢ γονεῖς ἢ τέκνα
εἵνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ,
³⁰ ὃς οὐχὶ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλα-
σίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ

καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ
ζωὴν αἰώνιον.

σοι. ²⁹ ἔφη δὲ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέ-
γω ὑμῖν, οὐδείς ἔστιν ὃς ἀφῆκεν
οἰκίαν ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφάς ἢ μη-
τέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς
ἐνεκεν ἐμοῦ καὶ ἐνεκεν τοῦ εὐαγ-
γελίου, ³⁰ ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατοντα-
πλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ
οἰκίας καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφάς
καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς
μετὰ διωγμῶν,

καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ
ζωὴν αἰώνιον. ³¹ πολλοὶ
δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ
ἔσχατοι πρῶτοι.

μέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; ²⁸ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθή-
σαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ,
ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθή-
σεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρό-
νους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλάς
τοῦ Ἰσραὴλ. ²⁹ καὶ πᾶς ὅστις ἀφῆ-
κεν οἰκίας ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφάς
ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τέκνα ἢ
ἀγροὺς ἐνεκεν τοῦ ἐμοῦ ὀνόμα-
τος, ἑκατονταπλασίονα λήψεται
καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.
³⁰ Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχα-
τοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι. cf. XX,
16 § sequenti.

219. Parabola de operariis in uineam missis.

Mt. XX, 1-16.

Mt. XX. ¹ Ὅμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρα-
νῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρω-
μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.
² συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν
ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.
³ καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἑστῶ-
τας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς, ⁴ καὶ ἐκείνοις εἶπεν Ὑπά-
γετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὁ ἐὰν ᾖ δι-
καιον δώσω ὑμῖν. ⁵ οἱ δὲ ἀπηλθον. πάλιν δὲ
ἐξελθὼν περὶ ἑκτὴν καὶ ἑνάτην ὥραν ἐποίησεν
ὡσαύτως. ⁶ περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εἶδεν
ἄλλους ἑστῶτας, καὶ λέγει αὐτοῖς Τί ᾤδε ἐστήκατε
ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; ⁷ λέγουσιν αὐτῷ Ὅτι οὐ-
δεις ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε
καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. ⁸ ὁ ψίας δὲ γενομένης
λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ

Κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μι-
σθὸν ἄρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχατῶν ἕως τῶν πρώτων.
⁹ καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον
ἀνὰ δηνάριον. ¹⁰ καὶ ἐλθόντες οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν
ὅτι πλεῖον λήψονται· καὶ ἔλαβον τὸ ἀνὰ δηνάριον
καὶ αὐτοί. ¹¹ λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκο-
δεσπότου ¹² λέγοντες Οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν
ἐποίησαν, καὶ ἴσους αὐτοὺς ἡμῖν ἐποίησας τοῖς βασ-
τάσαι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. ¹³ δὲ
ἀποκριθεὶς ἐνὶ αὐτῶν εἶπεν Ἐταῖρε, οὐκ ἀδικῶ
σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; ¹⁴ ἄρῃν τὸ σὸν
καὶ ὑπάγε. θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῖναι ὡς
καὶ σοί. ¹⁵ οὐκ ἔξεστίν μοι ὁ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς
ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν ὅτι ἐγὼ
ἀγαθός εἰμι; ¹⁶ Οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι
καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι. cf. XIX, 30 § praecedenti.

220. Resurrectio Lazari Bethaniae.

Io. XI, 1-44.

Io. XI. ¹ Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ
Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς

ἀδελφῆς αὐτῆς. ² ἦν δὲ Μαριάμ ἡ ἀλείψασα τὸν
κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς

Lc. XVIII, 30. απολαβῇ (TSV) pot. q. λαβῇ (H).

Mt. XIX, 28. καθίσεσθε (HV) pot. q. καθίσσεσθε (TS). — υμεῖς (H) pot. q. αυτοί (TSV). — 29. οικίας η α. αδελ-
φους (HV) pot. q. η οικίας p. αγρους (TS). — om. η γυναικα p. μητερα (TH) pot. q. add. (SV). — εμου ονοματος
(TH) uel ονοματος μου (SV). — εκατονταπλασιονα (SV) pot. q. πολλαπλασιονα (TH). — XX, 4. om. μου p. αμπελωνα
(THV) pot. q. add. (S). — 8. αυτοις (SV) pot. q. om. (TH). — 9. και ελθοντες (TV) pot. q. ελθοντες δε (H) uel
ελθοντες ουν (S). — 12. αυτους ημιν (TH) uel ημιν αυτους (SV). — 15. om. η α. ουκ (H) pot. q. add. (TSV).

θριξιν αὐτῆς, ἥς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει.
³ ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι
 Κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. ⁴ ἀκούσας δὲ ὁ Ἰη-
 σοὺς εἶπεν Αὕτη ἡ ἀσθενεία οὐκ ἔστιν πρὸς θά-
 νατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ ἵνα δοξασθῇ ὁ
 υἱὸς τοῦ θεοῦ δι' αὐτῆς. ⁵ ἡγάπα δὲ ὁ Ἰησοὺς τὴν
 Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον.
⁶ ὥς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν φῶ-
 ῒ τὸν τόπον δύο ἡμέρας. ⁷ ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει
 τοῖς μαθηταῖς Ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν.
⁸ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ῥαββὶ νῦν ἐξήτουν σε
 λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; ⁹ ἀπε-
 κρίθη Ἰησοὺς Οὐχὶ δώδεκα ὥραι εἰσιν τῆς ἡμέρας;
 ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι
 τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει. ¹⁰ ἐὰν δὲ τις
 περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ
 ἔστιν ἐν αὐτῷ. ¹¹ ταῦτα εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο
 λέγει αὐτοῖς Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται
 ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. ¹² εἶπαν οὖν
 οἱ μαθηταὶ αὐτῷ Κύριε, εἰ κεκοίμηται σωθήσεται.
¹³ εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοὺς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.
 ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ
 ὑπνου λέγει. ¹⁴ τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοὺς
 παρρησίᾳ Λάζαρος ἀπέθανεν. ¹⁵ καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς,
 ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ. ἀλλὰ ἄγωμεν
 πρὸς αὐτόν. ¹⁶ εἶπεν οὖν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δί-
 δυμος τοῖς συνμαθηταῖς Ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα
 ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ. ¹⁷ Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοὺς
 εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ
 μνημείῳ. ¹⁸ ἦν δὲ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων
 ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε. ¹⁹ πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν
 Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς τὴν Μάρθαν καὶ Μα-
 ριάμ ἵνα παραμυθῶνται αὐτάς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ.
²⁰ ἦ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοὺς ἔρχεται
 ὑπήντησεν αὐτῷ. Μαριάμ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθή-
 ζετο. ²¹ εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς Ἰησοὺς Κύριε,
 εἰ ἥς ᾧδε οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου. ²² καὶ
 νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν θεὸν δώσει σοι ὁ
 θεός. ²³ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοὺς Ἀναστήσεται ὁ
 ἀδελφός σου. ²⁴ λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα Οἶδα ὅτι
 ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
²⁵ εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοὺς Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ

ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ καὶ ἀποθάνῃ ζήσεται,
²⁶ καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀπο-
 θάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα· πιστεύεις τοῦτο; ²⁷ λέγει
 αὐτῷ Ναί, κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ
 χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος.
²⁸ καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἀπῆλθεν καὶ ἐφώνησεν Μαριάμ
 τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρᾳ εἰποῦσα Ὁ διδάσκαλος
 πάρεστιν καὶ φωνεῖ σε. ²⁹ ἐκείνη δὲ ὡς ἤκουσεν
 ἡγέρθη ταχύ καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτόν. ³⁰ οὐπω δὲ
 ἐληλύθει ὁ Ἰησοὺς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν ἔτι ἐν τῷ
 τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. ³¹ οἱ οὖν
 Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παρα-
 μυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν Μαριάμ ὅτι ταχέως
 ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ δόξαντες
 ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. ³² ἡ
 οὖν Μαριάμ ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν Ἰησοὺς ἰδοῦσα αὐτόν
 ἔπεσεν αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας, λέγουσα αὐτῷ Κύ-
 ριε, εἰ ἥς ᾧδε οὐκ ἂν μου ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός.
³³ Ἰησοὺς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς
 συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας ἐνεβριμή-
 σατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν, ³⁴ καὶ εἶπεν
 Ποῦ τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἔρχου
 καὶ ἴδε. ³⁵ ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοὺς. ³⁶ ἔλεγον οὖν οἱ
 Ἰουδαῖοι Ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. ³⁷ τινὲς δὲ ἐξ
 αὐτῶν εἶπαν Οὐκ ἐδύνατο οὗτος ὁ ἀνοίξας τοὺς
 ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ
 ἀποθάνῃ; ³⁸ Ἰησοὺς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυ-
 τῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ
 λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. ³⁹ λέγει ὁ Ἰησοὺς Ἀρα-
 τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτηκό-
 τος Μάρθα Κύριε, ἥδη ὄζει, τεταρταῖος γὰρ ἔστιν.
⁴⁰ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοὺς Οὐκ εἰπὼν σοι ὅτι ἐὰν
 πιστεύσῃς ὅψῃ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ; ⁴¹ ἦραν οὖν τὸν
 λίθον. ὁ δὲ Ἰησοὺς ἦρεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ
 εἶπεν Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου,
⁴² ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ
 τὸν ὄχλον τὸν περιστώτα εἶπον ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι
 σὺ με ἀπέστειλας. ⁴³ καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ
 ἐκραύγασεν Λάζαρε, δευρο ἔξω. ⁴⁴ ἐξῆλθεν ὁ τεθνη-
 κὼς δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις,
 καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς
 ὁ Ἰησοὺς Λύσατε αὐτόν καὶ ἄφετε αὐτόν ὑπάγειν.

221. Concilium suadet Caiaphas ut Iesum perdant.

Io. XI, 45-53.

Io. XI. ⁴⁵ Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλ-
 θόντες πρὸς τὴν Μαριάμ καὶ θεασάμενοι τὸ ἐποίη-

σεν, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. ⁴⁶ τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν
 ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπαν αὐτοῖς ὅ

Io. XI, 18. om. η α. βηθανια (TH) uel add. (SV). — 19. την (H) pot. q. τας περι (TSV). — om. αυτων p. αδελφου (TH) pot. q. add. (SV). — 28. ειπουσα 2.° (TSV) pot. q. ειπασα (H). — 44. om. και α. εξηλθεν (TH) uel add. (SV). — αυτοις ο Ιησους (TSV) uel ο. ι. α. (H).

ἐποίησεν Ἰησοῦς. ⁴⁷Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον Τί ποιοῦμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ σημεῖα; ⁴⁸ἔάν ἀφώμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πιστεύουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. ⁴⁹εἷς δέ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, ⁵⁰οὐδὲ λογίζεσθε ὅτι συμφέρει ὑμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀπο-

θάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόλῃται. ⁵¹Τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν. ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐπροφῆτευσεν ὅτι ἔμελλεν Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, ⁵²καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἓν. ⁵³Ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας ἐβουλευσάντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

222. Iesus, in urbem Ephraim secedens, a Iudaeis exquiritur.

Io. XI, 54-57.

Io. XI. ⁵⁴Ὁ οὖν Ἰησοῦς οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπήλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν, κακεῖ διέτριβεν μετὰ τῶν μαθητῶν. ⁵⁵Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ

Πάσχα ἵνα ἀγνίσωσιν ἑαυτούς. ⁵⁶ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες Τί δοκεῖ ὑμῖν; ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; ⁵⁷δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὰς ἵνα ἐάν τις γνῶ ποῦ ἐστὶν μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

Io. XI, 53. εβουλευσαντο (TH) pot. q. συνεβουλευσαντο (SV). — 54. διέτριβεν (TSV) uel εμενεν (H).

PARS QUINTA.

VLTIMA PRAEDICATIO.

223. Tertia praedictio Passionis et Resurrectionis. cf. 122, 128.

Lc. XVIII, 31-34; Mc. X, 32-34; Mt. XX, 17-19.

Lc. XVIII. ³¹ Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου. ³² παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐμπαίχθησεται καὶ ὑβρισθήσεται καὶ ἐμπτυσθήσεται, ³³ καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. ³⁴ Καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνήκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

Mc. X. ³² Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔθαμβοῦντο, οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν ³³ ὅτι Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν ³⁴ καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἀποκτενοῦσιν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.

Mt. XX. ¹⁷ Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλαβεν τοὺς δώδεκα μαθητάς κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς ¹⁸ Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, ¹⁹ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

224. Filiis Zebedaei primos locos ambientibus Iesus calicem promittit.

Mc. X, 35-41; Mt. XX, 20-24.

Mc. X. ³⁵ Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες αὐτῷ Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν σε ποιήσης ἡμῖν. ³⁶ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; ³⁷ οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ἀδὸς ἡμῖν ἵνα εἰς σου ἐκ δεξιῶν

Mt. XX. ²⁰ Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνούσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ. ²¹ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ Εἰπέ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοὶ μου εἰς ἐκ δεξιῶν καὶ εἰς ἐξ εὐωνύμων σου

Mt. XX, 17. καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς (TSV) non autem μελλων δε ἀναβαινειν Ἰησοῦς (H). — 20. παρ. (TSV) pot. q. απ. (H).

καὶ εἰς ἕξ ἀριστερῶν καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου.
³⁸ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖ-
 σθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ
 βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; ³⁹ οἱ δὲ
 εἶπαν αὐτῷ Δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
 Τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πείσθε καὶ τὸ βάπτισμα ὃ
 ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε, ⁴⁰ τὸ δὲ καθίσθαι ἐκ
 δεξιῶν μου ἢ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι,
 ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται. ⁴¹ καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρ-
 ξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. Seq.
 § 257.

ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ²² ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
 Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον
 ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν αὐτῷ Δυνάμεθα.
²³ λέγει αὐτοῖς Τὸ μὲν ποτήριόν μου πείσθε, τὸ δὲ
 καθίσθαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν
 ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός
 μου. ²⁴ καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ
 τῶν δύο ἀδελφῶν. Seq. § 257.

225. Prope Iericho caecum illuminat.

Lc. XVIII, 35-43; Mc. X, 46-52; Mt. XX, 29-34 (cf. IX, 27-31 § 163).

Lc. XVIII. ³⁵ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ
 ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἰεριχὼ τυφλός
 τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν ἔπαι-
 τῶν. ³⁶ ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπο-
 ρευομένου ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο·
³⁷ ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰη-
 σοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται.
³⁸ καὶ ἐβόησεν λέγων Ἰησοῦ υἱὲ
 Δαυίδ, ἐλέησόν με. ³⁹ καὶ οἱ προά-
 γοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιγήσῃ·
 αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν
 Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με. ⁴⁰ σταθεὶς
 δὲ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆ-
 ναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ
 αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν

⁴¹ τί
 σοι θέλεις ποιῆσω; ὁ δὲ εἶπεν Κύ-
 ριε, ἵνα ἀναβλέψω. ⁴² καὶ ὁ Ἰη-
 σοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἀνάβλεψον· ἡ
 πίστις σου σέσωκέν σε. ⁴³ καὶ πα-
 ραρηξία ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει
 αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν. Καὶ πᾶς
 ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.

Mc. X. ⁴⁶ Καὶ ἔρχονται εἰς Ἰε-
 ριχὼ. Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ
 ἀπὸ Ἰεριχὼ καὶ τῶν μαθητῶν αὐ-
 τοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοὶ ὁ υἱὸς Τι-
 μαίου Βαρτίμαιος τυφλὸς προσ-
 αίτης ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν.
⁴⁷ καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Να-
 ζαρηνὸς ἔστιν ἤρξατο κρᾶζειν καὶ
 λέγειν Υἱὲ Δαυίδ Ἰησοῦ, ἐλέη-
 σόν με. ⁴⁸ καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολ-
 λοὶ ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ μᾶλ-
 λον ἔκραζεν Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν
 με. ⁴⁹ καὶ στάς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
 Φωνήσατε αὐτόν. καὶ φωνοῦσι τὸν
 τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ Θάρσει,
 ἔγειρε, φωνεῖ σε. ⁵⁰ ὁ δὲ ἀποβα-
 λὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναπηδήσας
 ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ⁵¹ καὶ
 ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
 τί σοι θέλεις ποιῆσω; ὁ δὲ τυφλὸς
 εἶπεν αὐτῷ Ῥαββουνί, ἵνα ἀνα-
 βλέψω. ⁵² καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
 αὐτῷ Ὑπαγε, ἡ πίστις σου σέ-
 σωκέν σε. καὶ εὐθὺς ἀνέβλεψεν,
 καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.

Mt. XX. ²⁹ Καὶ ἐκπορευομένων
 αὐτῶν ἀπὸ Ἰεριχὼ ἠκολούθησεν
 αὐτῷ ὄχλος πολὺς. ³⁰ καὶ ἰδοὺ δύο
 τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδόν,
 ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει,
 ἔκραξαν λέγοντες Κύριε, ἐλέησον
 ἡμᾶς, υἱὸς Δαυίδ. ³¹ ὁ δὲ ὄχλος
 ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα σιωπήσω-
 σιν· οἱ δὲ μείζον ἔκραξαν λέ-
 γοντες Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς
 Δαυίδ.

³² καὶ στάς ὁ Ἰησοῦς ἐφώ-
 νησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν τί θέλε-
 τε ποιῆσω ὑμῖν; ³³ λέγουσιν αὐτῷ
 Κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ
 ἡμῶν. ³⁴ σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰη-
 σοῦς ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν,
 καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν καὶ ἠκολού-
 θησαν αὐτῷ.

226. Iesus a Zacchaeo exceptus.

Lc. XIX, 1-10.

Lc. XIX. ¹ Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἰεριχὼ. αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης καὶ αὐτὸς πλούσιος. ³ καὶ
² καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ ἐζήτηε ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἔστιν, καὶ οὐκ ἠδύνατο

Lc. XVIII, 40. om. o a. Iesus (H) uel add. (TSV).
 Mt. XX, 23. καὶ α. ἐξ (THV) pot. q. η (S). — om. τουτο p. εμον (H) pot. q. add. (TSV). — 24. καὶ ακουσαντες (HV) pot. q. ακουσαντες δε (TS). — 30 et 31. υιος (HV) pot. q. υιε (TS).

ἀπὸ τοῦ ὄχλου ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. ⁴ καὶ προδραμῶν εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι ἐκείνης ἡμέλλεν διέρχεσθαι. ⁵ καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν Ζακχαῖε, σπεύσας κατὰβηθι, σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μείναι. ⁶ καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. ⁷ καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον λέγοντες ὅτι Παρὰ ἁμαρτωλῶ

ἀνδρὶ εἰσῆλθεν καταλῦσαι. ⁸ σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν κύριον Ἴδου τὰ ἡμίσιά μου τῶν ὑπαρχόντων, κύριε, τοῖς πτωχοῖς δίδωμι, καὶ εἴ τι νός τι ἐσυκοφάντησα ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. ⁹ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς ὅτι Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν. ¹⁰ ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

227. Parabola de mnarum (talentorum) usu.

Lc. XIX, 11-28; Mt. XXV, 14-30; [Lc. VIII, 18^b; Mc. IV, 25; Mt. XIII, 12].

Lc. XIX. ¹¹ Ἀκούοντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσβίς εἶπεν παραβολὴν διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι Ἰερουσαλὴμ αὐτὸν καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρήμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφανέσθαι. ¹² εἶπεν οὖν Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑποστρέψαι. ¹³ καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Πραγματεύσασθε ἐν ᾧ ἔρχομαι. ¹⁴ Οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες Οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς. ¹⁵ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτόν λαβόντα τὴν βασιλείαν καὶ εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους οἷς δεδώκει τὸ ἀργύριον, ἵνα γνοῖ τί διεπραγματεύσαντο. ¹⁶ παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων Κύριε, ἡ μνᾶ σου δέκα προσηργάσατο μνᾶς. ¹⁷ καὶ εἶπεν αὐτῷ Εὐγε, ἀγαθὲ δοῦλε, ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. ¹⁸ καὶ ἦλθεν ὁ δεῦτερος λέγων Ἡ μνᾶ σου, κύριε, ἐποίησεν πέντε μνᾶς. ¹⁹ εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ Καὶ σὺ ἐπάνω γίνου πέντε πόλεων. ²⁰ καὶ ὁ ἕτερος ἦλθεν λέγων Κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου ἦν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ. ²¹ ἐφοβούμην γὰρ σε ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἶ, αἵρεις δὲ οὐκ ἔθικας καὶ θερίζεις δὲ οὐκ ἔσπειρας. ²² λέγει αὐτῷ Ἐκ τοῦ στόματός σου κρίνω σε, πονηρὲ δοῦλε· ἥδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἰμι, αἵρων δὲ οὐκ ἔθικα καὶ θερίζων δὲ οὐκ ἔσπειρα; ²³ καὶ διὰ τί οὐκ ἔδωκάς μου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τράπεζαν; καὶ γὰρ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα. ²⁴ καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι. ²⁵ καὶ εἶπαν αὐτῷ Κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς. ²⁶ λέγω ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθθήσεται. ²⁷ Πλὴν τοὺς

Mt. XXV. ¹⁴ Ὡςπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, ¹⁵ καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν πέντε τάλαντα ᾧ δὲ δύο ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν. εὐθὺς ¹⁶ πορευθεὶς ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν ἠργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐκέρδησεν ἄλλα πέντε. ¹⁷ ὡσαύτως ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο. ¹⁸ ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ὠρυξεν γῆν καὶ ἔκρυψεν τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. ¹⁹ μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν. ²⁰ καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα. ²¹ ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. ²² προσελθὼν καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα εἶπεν Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα. ²³ ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. ²⁴ προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφώς εἶπεν Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· ²⁵ καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. ²⁶ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ Πονηρὲ δοῦλε καὶ δκνηρέ, ἥδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα; ²⁷ ἔδει σε οὖν βαλεῖν τὰ ἀργύριά μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. ²⁸ ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα· ²⁹ τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ πε-

Lc. XIX, 8. ημισια (H) uel ημισια (T) uel ημιση (SV). — 16. προσηργάσατο (TH) uel προσειργάσατο (SV). — Mt. XXV, 16. ἐκερδήσεν (HV) rot. q. εποίησεν (TS). — 17. om. και αυτοος a. αλλα (TH) rot. q. add. (SV). — 22. om. δε μ. προσελθων (TH) uel add. (SV).

228. Lc. VIII, 18^b; XIX, 27-28.—Mc. IV, 25; XIV, 3-9.—Mt. XIII, 12; XXV, 29-30; XXVI, 6-13.—Io. XII, 1-11.

ἐχθρούς μου τούτους τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασι-
λεῦσαι ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε
αὐτοὺς ἔμπροσθέν μου. ²⁸ Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἔπο-
ρεύετο ἔμπροσθεν ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα.

[Lc. VIII. ^{18b} δς ἂν γὰρ ἔχη, δο-
θήσεται αὐτῷ, καὶ δς ἂν μὴ ἔχη,
καὶ ὁ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐ-
τοῦ. cf. § 87.]

ρισσευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος καὶ ὁ ἔχει ἀρθή-
σεται ἀπ' αὐτοῦ. ³⁰ καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε
εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν δδόντων.

[Mc. IV. ²⁵ δς γὰρ ἔχει, δοθή-
σεται αὐτῷ· καὶ δς οὐκ ἔχει, καὶ
ὁ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. cf. §
87.]

[Mt. XIII. ¹² ὅστις γὰρ ἔχει,
δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθήσε-
ται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὁ ἔχει
ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. cf. § 87.]

228. Iesus ungitur a Maria Bethaniae.

Mc. XIV, 3-9; Mt. XXVI, 6-13; Io. XII, 1-11.

Mc. XIV. ³ Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν
Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ
λεπροῦ κατακειμένου αὐτοῦ ἦλθεν
γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου
νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· συν-
τρίψασα τὴν ἀλάβαστρον κατέχεεν
αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς.

⁴ ἦσαν δὲ τι-
νες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτοὺς
Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου
γέγονεν; ⁵ ἠδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ
μύρον παραβῆναι ἐπάνω δηναρίων
τριακοσίων καὶ δοθῆναι τοῖς πτω-
χοῖς· καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ.

⁶ δ
δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ὑμεῖς αὐτῇ·
τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν
ἔργον ἡργάσατο ἐν ἑμοί· ⁷ πάντοτε
γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυ-
τῶν, καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐ-
τοῖς εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε
ἔχετε· ⁸ ὁ ἔσχεν ἐποίησεν, προ-
έλαβεν μυρίσαι τὸ σῶμά μου εἰς
τὸν ἐνταφιασμόν. ⁹ ἀμὴν δὲ λέγω
ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγ-
γέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὁ
ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς
μνημόσυνον αὐτῆς.

Mt. XXVI. ⁶ Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γε-
νομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σί-
μωνος τοῦ λεπροῦ, ⁷ προσῆλθεν
αὐτῷ γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύ-
ρου βαρυτίμου καὶ κατέχεεν ἐπὶ
τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου.

⁸ ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτη-
σαν λέγοντες

Εἰς τί ἡ ἀπώλεια
αὕτη; ἔδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆ-
ναι πολλοὶ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς.

¹⁰ γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί;
ἔργον γὰρ καλὸν ἡργάσατο εἰς ἐμέ.
¹¹ πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε
μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε
ἔχετε· ¹² βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ
μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου
πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν.

¹³ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κη-
ρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ
τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίη-
σεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

Io. XII. ¹ Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ
ἑξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα ἦλθεν εἰς
Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος, ὃν
ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦς. ² ἐποίη-
σαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ
Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Λάζαρος εἰς
ἦν ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ.
³ ἡ οὖν Μαριάμ λαβοῦσα λίτρον
μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου
ἠλείψεν τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ
ἐξέμαξεν ταῖς θριξίν αὐτῆς τοὺς
πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπλη-
ρώθη ἐκ τῆς ὁσμῆς τοῦ μύρου.
⁴ λέγει δὲ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης
εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων
αὐτὸν παραδιδόναι· ⁵ Διὰ τί τοῦτο
τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων
δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; ⁶ εἶ-
πεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν
πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ ἀλλ' ὅτι κλέ-
πτῃς ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον ἔχων
τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. ⁷ εἶπεν
οὖν ὁ Ἰησοῦς Ὑμεῖς αὐτὴν, ἵνα
εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ
μου τηρήσῃ αὐτό· ⁸ τοὺς πτωχοὺς
γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν,
ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. ⁹ Ἐγὼ
οὖν ὁ ὄχλος πολλὸς ἐκ τῶν Ἰου-
δαίων ὅτι ἐκεῖ ἔστιν, καὶ ἦλθον οὐ
διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον ἀλλ' ἵνα καὶ
τὸν Λάζαρον ἴδωσιν ὃν ἤγειρεν ἐκ
νεκρῶν. ¹⁰ ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἄρ-
χιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀπο-
κτείνωσιν, ¹¹ ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν
ὑπήγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπι-
στεύουν εἰς τὸν Ἰησοῦν.

Mc. XIV, 3. την (HV) uel τον (TS).

Mt. XXVI, 10. ηργασατο (TH) pot. q. ειργασατο (SV).

Io. XII, 4. δε (TH) pot. q. ουν (SV). — Ιουδας... αυτού (THV) pot. q. εις εκ των μ. α. Ιουδας Ισκαριωτης (S).

229. Ingressus sollemnis in Hierusalem.

Lc. XIX, 29-44; Mc. XI, 1-11^a; Mt. XXI, 1-11. 14-16; Io. XII, 12-19.

Lc. XIX. ²⁹ Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν, ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθητῶν ³⁰ λέγων Ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην, ἐν ᾗ εἰσπορευόμενοι εὕρησете πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισεν, καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. ³¹ καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ Διὰ τί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει. ³² ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς. ³³ λύνοντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον εἶπαν οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς Τί λύετε τὸν πῶλον; ³⁴ οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει. ³⁵ καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιρίψαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. ³⁶ πορευομένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώνουν τὰ ἱμάτια ἑαυτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. ³⁷ ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων, ³⁸ λέγοντες

Mc. XI. ¹ Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ² καὶ λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν εὕρησете πῶλον δεδεμένον ἐφ' ὃν οὐδεὶς οὐπω ἀνθρώπων ἐκάθισεν· λύσατε αὐτὸν καὶ φέρετε. ³ καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἰπατε ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει· καὶ εὐθὺς αὐτὸν ἀποστέλλει πάλιν ὁδε. ⁴ καὶ ἀπῆλθον καὶ εὗρον πῶλον δεδεμένον πρὸς θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφοδίου, καὶ λύουσιν αὐτόν. ⁵ καὶ τινες τῶν ἐκεῖ ἐστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς Τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον; ⁶ οἱ δὲ εἶπαν αὐτοῖς καθὼς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. καὶ ἀφῆκαν αὐτούς. ⁷ καὶ φέρουσιν τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτόν. ⁸ καὶ πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ στιβάδας κόψαντες ἐκ τῶν ἁγρῶν. ⁹ καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον

Mt. XXI. ¹ Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τότε Ἰησοῦς ἀπέστειλεν δύο μαθητάς ² λέγων αὐτοῖς Πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εὕρησете ὄνον δεδεμένον καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. ³ καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι Ὁ κύριος αὐτῶν χρεῖαν ἔχει· εὐθὺς δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. ⁴ Τοῦτο δὲ γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος ⁵ Εἰπατε τῇ θυγατρὶ Σιών Ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι πρᾶς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου. ⁶ Πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ⁷ ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτὸν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν. ⁸ ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἔστρώνουν ἐν τῇ ὁδῷ.

Io. XII. ¹² Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται Ἰη-

Lc. XIX, 29. βηθανιαν (TSV) pot. q. βηθανια (H). — 30. λεγων (H) pot. q. ειπων (TSV). — 36. εαυτων (HV) uel αυτων (TS).

Mc. XI, 3. οτι (S) pot. q. om. (THV).

Mt. XXI, 1. εις 2^ο (TH) pot. q. προς (SV). — om. ο α. Ιησους (TH) uel add. (SV). — 5. om. επι 2^ο α. πωλον (cf. Hoskier, Codex B and its Allies, part I, p. 63) pot. q. add. (THSV). — 6. συνεταξεν (H) pot. q. προσεταξεν (TSV). — 7. αυτον pot. q. αυτων (THSV). — om. αυτων p. ιματια (TH) pot. q. add. (SV).

Io. XII, 12. ο α. οχλος (H) pot. q. om. (TSV).

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος, ὁ βασιλεὺς, ἐν ὀνόματι Κυρίου· ἐν οὐρανῷ εἰρήνη καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις. ³⁹ Καὶ τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπαν πρὸς αὐτόν· Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου. ⁴⁰ καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Λέγω ὑμῖν, ἐὰν οὗτοι σιωπήσουσιν, οἱ λίθοι κράξουσιν. ⁴¹ Καὶ ὥς ἡγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτήν, ⁴² λέγων· ὅτι· Εἰ ἔγνων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ σὺ τὰ πρὸς εἰρήνην, νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. ⁴³ ὅτι ἡξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σὲ καὶ παρεμβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι καὶ περικυκλώσουσιν σε καὶ συνέξουσιν σε πάντοθεν, ⁴⁴ καὶ ἐδαφιοῦσιν σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ λίθον ἐν σοί, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνων τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.	ᾠσαννά· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· ¹⁰ Εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαυὶδ· ᾠσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις. ^{11a} Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς τὸ ἱερόν· II^b § 231.	⁹ οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες· ᾠσαννά τῷ υἱῷ Δαυὶδ· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· ᾠσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις. ¹⁰ καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσεῖσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα· Τίς ἐστὶν οὗτος; ¹¹ οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ὁ προφῆτης Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρεθ τῆς Γαλιλαίας. 12-13 § 28. ¹⁴ Καὶ προσήλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. ¹⁵ Ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς λέγοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας· ᾠσαννά τῷ υἱῷ Δαυὶδ, ἠγανάκτησαν αὐτῷ. ¹⁶ καὶ εἶπαν αὐτῷ· Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· Ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι· Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον;	σοὺς εἰς Ἱεροσόλυμα, ¹³ ἔλαβον τὰ βαία τῶν φοινίκων καὶ ἐξηήθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἔκραύγαζον· ᾠσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. ¹⁴ ἐδρών δὲ ὁ Ἰησοῦς θνῶριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθὼς ἐστὶν γεγραμμένον· ¹⁵ Μὴ φοβοῦ, θυγάτηρ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται, καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. ¹⁶ Ταῦτα οὐκ ἔγνωσαν αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη Ἰησοῦς τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. ¹⁷ Ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ¹⁸ διὰ τοῦτο καὶ ὑπῆντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος ὅτι ἠκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. ¹⁹ οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπαν πρὸς αὐτούς· Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.
--	--	---	---

230. Accedentibus Graecis, de morte sua proxima turbam monet.

Io. XII, 20-36.

Io. XII. ²⁰ Ὅσαν δὲ Ἑλληνέες τινες ἐκ τῶν ἀναβαίνοντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· ²¹ οὗτοι οὖν προσήλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαιδᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἡρώτων αὐτὸν λέγοντες· Κύριε, θέλο-

Lc. XIX, 38. ο α. βασιλεὺς (TH) uel om. (SV). — 43. παρεμβαλοῦσιν (THSV) pot. q. περιβαλοῦσιν, Io. XII, 16. αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ (TH) pot. q. ο. μ. α. (SV). — 17. οτε (HSV) uel οτι (T).

μεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. ²² ἔρχεται Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· ἔρχεται Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος καὶ λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. ²³ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκρίνεται αὐτοῖς λέγων· Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ²⁴ ἅμην ἅμην λέγω ὑμῖν, ἐάν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐάν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει. ²⁵ ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. cf. § 212. ²⁶ ἐάν ἐμοὶ τις διακονῇ ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω, καὶ ὅπου εἴμι ἐγὼ ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. ²⁷ νῦν ἡ ψυχὴ μου τετράρακται, καὶ τί εἶπω; πᾶτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης; ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην. cf. § 269. ²⁸ πᾶτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· Καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. ²⁹ ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας

ἔλεγεν βροντὴν γεγενῆσθαι· ἄλλοι ἔλεγον Ἀγγελος αὐτῷ λελάληκεν. ³⁰ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· Οὐ δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. ³¹ νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου τούτου, νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω· ³² καὶ ἄνθρωπος ὅς ἐστιν ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσας πρὸς ἑμαυτόν. ³³ τοῦτο δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλον ἀποθνήσκειν. ³⁴ ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος· Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις σὺ ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστὶν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; ³⁵ εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστίν. περιπατεῖτε ὥς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ, καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει. ³⁶ ὥς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε. Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν.

231. Iesus Bethaniae pernoctat.

Mc. XI, 11^b; Mt. XXI, 17.

Mc. XI. ^{11b} Καὶ περιβλεψάμενος πάντα ὁψὲ ἤδη οὔσης τῆς ὥρας ἐξηλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.

Mt. XXI. ¹⁷ Καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξηλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἠυλίσθη ἐκεῖ.

232. Imprecatio fici.

Mc. XI, 12-14; Mt. XXI, 18-19^a.

Mc. XI. ¹² Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξεληθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας ἐπεινάσεν. ¹³ καὶ ἰδὼν συκὴν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα ἦλθεν εἰ ἄρα τι εὑρήσει ἐν αὐτῇ, καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτήν οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα, ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν σύκων. ¹⁴ καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῇ· Μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Mt. XXI. ¹⁸ Πρωὶ δὲ ἐπαναγὼν εἰς τὴν πόλιν ἐπεινάσεν. ^{19a} καὶ ἰδὼν συκὴν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον,

καὶ λέγει αὐτῇ· Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα· 19^b § 235.

232bis. Lc. XIX, 45-46 = § 28.

* Lc. XIX. ⁴⁵ Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας, ⁴⁶ λέγων αὐτοῖς Γέγραπ-

ται· Καὶ ἔσται ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν.

Io. XII, 22. om. ο α. Φίλιππος (TSV) pot. q. add. (H). — om. πάλιν α. ἐρχεται 2^ο (TH) pot. q. add. (S). — 23. αποκρίνεται (THV) pot. q. απεκρινατο (S). — 26. τις διακονη (TH) pot. q. διακονη τις (SV). — 30. απεκριθη Ιησους και ειπεν (TSV) pot. q. α. κ. ε. ι. (H). — 32. εαν (TSV) pot. q. αν (H). — παντας (THSV) uel παντα. Mt. XXI, 18. πρωι (TH) uel πρωιας (SV). — επαναγων (SV) uel επαναγαγων (TH). — 19. om. ου α. μηκετι (SV) pot. q. add. (TH).

233. Tertium consilium perdendi Iesum. cf. 53, 172, 239.

Lc. XIX, 47-48; Mc. XI, 15^a. 18.

Lc. XIX. ⁴⁷ Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζή-
τουν αὐτὸν ἀπολέσαι καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ, ⁴⁸ καὶ
οὐχ εὗρισκον τὸ τί ποιήσωσιν, ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξ-
εκρέμετο αὐτοῦ ἀκούων.

Mc. XI. ^{15a} Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα 15^b-17
§ 28 ¹⁸ καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς,
καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσωσιν· ἐφοβοῦντο
γὰρ αὐτόν, πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ δι-
δαχῇ αὐτοῦ.

234. Vespere Iesus egreditur de ciuitate

Mc. XI, 19.

Mc. XI. ¹⁹ Καὶ ὅταν ὁψὲ ἐγένετο, ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως.

235. Ficu uerbo arefacta, de fidei potestate disserit Iesus. cf. 127.

[Lc. XVII, 6]; Mc. XI, 20-25; Mt. XXI, 19^b-22 [VI, 14-15. XVII, 20^b].

[Lc. XVII. ⁶ Εἰ ἔχετε
πίστιν ὡς κόκκον σινά-
πεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συ-
καμίνῳ ταύτῃ Ὑψιζώ-
θητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ
θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν
ἂν ὑμῖν. cf. § 127.]

Mc. XI. ²⁰ Καὶ παρα-
πορευόμενοι πρῶτῳ εἶδον
τὴν συκὴν ἐξηραμμένην
ἐκ ῥιζῶν. ²¹ καὶ ἀναμνη-
σθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐ-
τῷ Ῥαββί, ἴδε ἡ συκὴ
ἣν κατηράσω ἐξηρανται.
²² καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰη-
σοῦς λέγει αὐτοῖς Ὑψι-
στε πίστιν θεοῦ· ²³ ἀμὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν εἴ-
πῃ τῷ ὄρει τούτῳ Ὑψι-
θητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν
θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ
ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ
πιστεύῃ ὅτι ὁ λαλεῖ γίνε-
ται, ἔσται αὐτῷ. ²⁴ διὰ
τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα
ὅσα προσεύχεσθε καὶ αἰ-
τεῖσθε, πιστεύετε ὅτι ἐλά-
βετε, καὶ ἔσται ὑμῖν.
²⁵ καὶ ὅταν στήκετε προσ-
ευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι
ἔχετε κατὰ τινος, ἵνα καὶ
ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς
οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ πα-
ραπτώματα ὑμῶν.

Mt. XXI. ^{19b} Καὶ ἐξη-
ράνθη παραχρῆμα ἡ συκὴ.
²⁰ καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ
ἐθαύμασαν λέγοντες Πῶς
παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ
συκὴ; ²¹ ἀποκριθεὶς δὲ
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
Ὑμῖν λέγω ὑμῖν, ἐὰν
ἔχητε πίστιν καὶ μὴ δια-
κριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς
συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ
τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε
Ὑψιθητι καὶ βλήθητι εἰς
τὴν θάλασσαν, γενήσεται,
²² καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτή-
σητε ἐν τῇ προσευχῇ πι-
στεύοντες λήψετε.

[Mt. XVII. ^{20b} Ὑμῖν
γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε
πίστιν ὡς κόκκον σινά-
πεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τού-
τῳ Μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ,
καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐ-
δὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. cf.
§ 127.]

[VI. ¹⁴ Ἐὰν γὰρ ἀφή-
τε τοῖς ἀνθρώποις τὰ πα-
ραπτώματα αὐτῶν, ἀφή-
σει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ
ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ¹⁵ ἐὰν
δὲ μὴ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώ-
ποις τὰ παραπτώματα
αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν
ἀφήσει τὰ παραπτώματα
ὑμῶν. cf. § 160.]

Mc. XI, 19. ἐξεπορεύετο (TSV) uel ἐξεπορευοντο (H).
Mt. VI, 15. τα παραπτώματα αυτων (HV) pot. q. om. (TS).

236. Interrogatur de sua potestate.

Lc. XX, 1-8; Mc. XI, 27-33; Mt. XXI, 23-27.

Lc. XX. ¹Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου ἐπέστησαν οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, ²καὶ εἶπαν λέγοντες πρὸς αὐτόν· Εἰπὸν ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην; ³ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον, καὶ εἰπατέ μοι· ⁴τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ⁵οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι· Ἐὰν εἴπωμεν· Ἐξ οὐρανοῦ, ἔρει· Διὰ τί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ⁶ἐὰν δὲ εἴπωμεν· Ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς, πεπεισμένος γὰρ ἐστὶν Ἰωάννην προφήτην εἶναι· ⁷καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. ⁸καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Mc. XI. ²⁷Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατούντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτόν οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ²⁸καὶ ἔλεγον αὐτῷ· Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἵνα ταῦτα ποιῇς; ²⁹ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἕνα λόγον, καὶ ἀποκριθῆτέ μοι, καὶ ἔρω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· ³⁰τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀποκριθῆτέ μοι. ³¹καὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες· Ἐὰν εἴπωμεν· Ἐξ οὐρανοῦ, ἔρει· Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ³²ἀλλὰ εἴπωμεν· Ἐξ ἀνθρώπων; — φοβοῦντο τὸν ὄχλον, ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι προφήτης ἦν. ³³καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν· Οὐκ οἶδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Mt. XXI. ²³Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερὸν προσήλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες· Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην; ²⁴ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι κἀγὼ ὑμῖν ἔρω ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· ²⁵τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο παρ' ἑαυτοῖς λέγοντες· Ἐὰν εἴπωμεν· Ἐξ οὐρανοῦ, ἔρει ἡμῖν· Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ²⁶ἐὰν δὲ εἴπωμεν· Ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον, πάντες γὰρ ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην· ²⁷καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπαν· Οὐκ οἶδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός· Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

237. Parabola de duobus filiis.

[Lc. VII, 29-30]; Mt. XXI, 28-32. (cf. § 79).

[Lc. VII. ²⁹Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τε-

Mt. XXI. ²⁸Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν τέκνα δύο· καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν· Τέκνον, ὑπάγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. ²⁹ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐ θέλω· ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπήλθεν. ³⁰προσελθὼν δὲ τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἐγώ, κύριε· καὶ οὐκ ἀπήλθεν. ³¹Τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς; λέγουσιν· Ὁ πρῶτος· λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ³²ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς

Mt. XXI, 25. παρ' (TSV) pot. q. εν (H). — 28. και α. προσελθων (SV) pot. q. om. (TH). — 29. δε p. υστερον (SV) pot. q. om. (TH). — 30. δευτερω (HSV) uel ετερω (T). — ordo respondentium cum T contra HSV.

λῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. ³⁰ οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ. cf. § 79.]

ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ. οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρνοι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐδὲ μετεμελήθητε ὑστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.

238. Parabola de uinitoribus filium domini necantibus.

Lc. XX, 9-18; Mc. XII, 1-11; Mt. XXI, 33-44.

Lc. XX. ⁹ Ἦρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην. Ἄνθρωπος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν χρόνους ἱκανούς. ¹⁰ καὶ καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς δούλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν δειράντες κενόν. ¹¹ καὶ προσέβητο ἕτερον πέμψαι δούλον· οἱ δὲ κακείνουν δειράντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κενόν. ¹² καὶ προσέβητο τρίτον πέμψαι· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. ¹³ εἶπεν δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος Τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἵσως τοῦτον ἐντραπήσονται. ¹⁴ ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία. ¹⁵ καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ¹⁶ ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις, ἀκούσαντες δὲ εἶπαν Μὴ γένοιτο. ¹⁷ ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν

Τί οὖν

ἐστὶν τὸ γεγραμμένον τοῦτο
Λίθον δὲν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,

Mc. XII. ¹ Καὶ ἦρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖν Ἄμπελῶνα ἄνθρωπος ἐφύτευσεν, καὶ περιέθηκεν φραγμὸν καὶ ὥρυξεν ὑπόληνιον καὶ ἔκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. ² καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δούλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελῶνος. ³ καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέστειλαν κενόν. ⁴ καὶ πάλιν ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δούλον· κακείνουν ἐκεφαλῶσαν καὶ ἠτίμασαν. ⁵ καὶ ἄλλον ἀπέστειλεν· κακείνουν ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὓς μὲν δέροντες οὓς δὲ ἀποκτείνοντες. ⁶ ἔτι ἓνα εἶχεν, υἱὸν ἀγαπητόν· ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔσχατον πρὸς αὐτοὺς λέγων ὅτι Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. ⁷ ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἶπαν ὅτι Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. ⁸ καὶ λαβόντες ἀπέκτειναν αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος. ⁹ τί ποιήσει οὖν ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.

¹⁰ Οὐ-

δὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε
Λίθον δὲν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,

Mt. XXI. ³³ Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. Ἄνθρωπος ἦν οἰκοδοσότης ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν καὶ ὥρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ἔκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. ³⁴ ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. ³⁵ καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. ³⁶ πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. ³⁷ ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. ³⁸ οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν καὶ σκώμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. ³⁹ καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. ⁴⁰ ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; ⁴¹ λέγουσιν αὐτῷ Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. ⁴² λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς Λίθον δὲν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες

Mc. XII, 9. οὖν (SV) pot. q. om. (TH).

Mt. XXI, 32. οὐδε (HSV) pot. q. ου (T). — 33. ἐξεδετο (TH) pot. q. ἐξεδото (SV).

οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας;	οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. ¹¹ παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;	οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; ⁴³ διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρθῇσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. ⁴⁴ (Καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ λικμήσει αὐτόν.)
¹⁸ πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκείνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.		

239. Quartum consilium perdendi Iesum. cf. 53, 172, 233.

Lc. XX, 19; Mc. XII, 12; Mt. XXI, 45-46.

Lc. XX. ¹⁹ Καὶ ἐζήτησαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἄρχιερεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν, ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς εἶπεν τὴν παραβολὴν ταύτην.	Mc. XII. ¹² Καὶ ἐζήτουν αὐτόν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον, ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπεν. καὶ ἀφέντες αὐτόν ἀπῆλθαν.	Mt. XXI. ⁴⁵ Καὶ ἀκούσαντες οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· ⁴⁶ καὶ ζητοῦντες αὐτόν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ εἰς προφῆτην αὐτόν εἶχον. XXII, 1-14 § 191.
---	--	---

240. Phariseorum quaestio de tributo soluendo.

Lc. XX, 20-26; Mc. XII, 13-17; Mt. XXII, 15-22.

Lc. XX. ²⁰ Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου, ὥστε παραδοῦναι αὐτόν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἑξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος. ²¹ καὶ ἐπηρώτησαν αὐτόν λέγοντες Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν δόδν τοῦ θεοῦ διδάσκεις. ²² ἔξεστιν ἡμᾶς Καίσαρι φόρον δοῦναι ἢ οὐ; ²³ κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπεν πρὸς αὐτούς ²⁴ Δεῖξατέ μοι δηνάριον. τίνας ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν;	Mc. XII. ¹³ Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐτόν τινὰς τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Ἑρωδιανῶν ἵνα αὐτόν ἀγρεύσωσιν λόγῳ. ¹⁴ καὶ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν δόδν τοῦ θεοῦ διδάσκεις· ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὐ; δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; ¹⁵ ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν αὐτοῖς Τί με πειράζετε; φέρετέ μοι δηνάριον ἵνα ἴδω. ¹⁶ οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ	Mt. XXII. ¹⁵ Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπως αὐτόν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. ¹⁶ καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἑρωδιανῶν λέγοντες Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν δόδν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων. ¹⁷ εἰπὸν οὖν ἡμῖν τί σοι δοκεῖ· ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὐ; ¹⁸ γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπεν Τί με πειράζετε, ὑποκριταί; ¹⁹ ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κῆνσου. οἱ δὲ προσ-
---	--	--

Mt. XXI, 44. om. u. 44 (T) pot. q. add. (HSV). — XXII, 16. λεγοντες (SV) pot. q. λεγοντας (TH).

οἱ δὲ εἶπαν Καίσαρος. ²⁵ ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Τοῖνον ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. ²⁶ καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι τοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ, καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

δὲ εἶπαν αὐτῷ Καίσαρος. ¹⁷ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ ἐξεθαύμαζον ἐπ' αὐτῷ.

ἤνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. ²⁰ καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; ²¹ λέγουσιν αὐτῷ Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. ²² καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθαν.

241. Contra Sadducaeorum cauillationes defendit Iesus resurrectionem.

Lc. XX, 27-40; Mc. XII, 18-27; Mt. XXII, 23-33.

Lc. XX. ²⁷ Προσελθόντες δὲ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ λέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν ²⁸ λέγοντες Διδάσκαλε, Μωυσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἕνα τίνος ἀδελφὸς ἀποθάνη ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ἦ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ²⁹ ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος· ³⁰ καὶ ὁ δεῦτερος ³¹ καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ οὐ κατέλιπον τέκνα καὶ ἀπέθανον· ³² ὕστερον καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. ³³ ἡ γυνὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει τίς ἂν αὐτῶν γίνεταί γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. ³⁴ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οἱ υἱοὶ τοῦ αἵματος τοῦτου γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται, ³⁵ οἱ δὲ καταξιοθέντες τοῦ αἵματος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται· ³⁶ οὐδὲ γὰρ ἀποθάνειν ἔτι δύναται, ἰσαγγελοὶ γὰρ εἰσιν, καὶ υἱοὶ εἰσιν θεοῦ τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. ³⁷ ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροὶ καὶ Μωυσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει Κύριον τὸν θεὸν Ἀβραάμ καὶ θεὸν Ἰσαάκ καὶ

Mc. XII. ¹⁸ Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες ¹⁹ Διδάσκαλε, Μωυσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι ἕνα τίνος ἀδελφὸς ἀποθάνη καὶ καταλίπῃ γυναῖκα καὶ μὴ ἄφῃ τέκνον, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ²⁰ ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἄφηκεν σπέρμα· ²¹ καὶ ὁ δεῦτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπέθανεν μὴ καταλιπὼν σπέρμα, καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως· ²² καὶ οἱ ἑπτὰ οὐκ ἄφηκαν σπέρμα· ἔσχατον πάντων καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. ²³ ἐν τῇ ἀναστάσει ὅταν ἀναστῶσιν τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτήν γυναῖκα. ²⁴ ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ; ²⁵ ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ²⁶ περὶ δὲ τῶν νεκρῶν ὅτι ἐγείρονται οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωυσέως ἐπὶ τοῦ βάτου πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς λέγων Ἐγὼ ὁ θεὸς Ἀβραάμ καὶ θεὸς Ἰσαάκ καὶ θεὸς Ἰακώβ; οὐκ

Mt. XXII. ²³ Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσήλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν ²⁴ λέγοντες Διδάσκαλε, Μωυσῆς εἶπεν Ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἀναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ²⁵ ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γήμας ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφήκεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· ²⁶ ὁμοίως καὶ ὁ δεῦτερος καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτὰ. ²⁷ Ὑστερον δὲ πάντων ἀπέθανεν ἡ γυνή. ²⁸ ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν.

²⁹ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ. ³⁰ ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσιν. ³¹ περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ βῆθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος ³² Ἐγὼ εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραάμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαάκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ; οὐκ

Lc. XX, 27. λεγοντες (H) uel αντιλεγοντες (TSV).

Mc. XII, 17. ο δε Ιησους (TH) pot. q. και αποκριθεις ο Ιησους (SV).—αυτοις (TSV) pot. q. om. (H). — 23. οταν αναστωσιν (TSV) pot. q. om. (H).

Mt. XXII, 21. αυτω (SV) pot. q. om. (TH). — 30. om. θεου p. αγγελοι (H) pot. q. add. (TS; V [του] θεου).

θεὸν Ἰακώβ· ³⁸θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων, πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν. ³⁹ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν Διδάσκαλε, καλῶς εἶπας. ⁴⁰οὐκ ἐτι γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

²⁷οὐκ ἔστιν θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων· πολὺ πλανᾶσθε. 28-34 § 157.

ἔστιν ὁ θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων ³³Καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. 34-40 § 157.

242. Quomodo Christus sit et filius et dominus David.

Lc. XX, 41-44; Mc. XII, 35-37^a; Mt. XXII, 41-46.

Lc. XX. ⁴¹Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς Πῶς λέγουσιν τὸν χριστὸν εἶναι Δαυὶδ υἱόν; ⁴²αὐτὸς γὰρ Δαυὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν

Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ⁴³ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου·

⁴⁴Δαυὶδ οὖν αὐτὸν κύριον καλεῖ, καὶ πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἔστιν;

Mc. XII. ³⁵Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν διδασκῶν ἐν τῷ ἱερῷ Πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ χριστὸς υἱὸς Δαυὶδ ἔστιν; ³⁶αὐτὸς Δαυὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ

Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου·

³⁷^aαὐτὸς Δαυὶδ λέγει αὐτὸν κύριον, καὶ πόθεν αὐτοῦ ἔστιν υἱός;

Mt. XXII. ⁴¹Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς ⁴²λέγων Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ χριστοῦ; τίνας υἱὸς ἔστιν; λέγουσιν αὐτῷ Τοῦ Δαυὶδ. ⁴³λέγει αὐτοῖς Πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν πνεύματι καλεῖ αὐτὸν κύριον λέγων

⁴⁴Εἶπεν Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου;

⁴⁵εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἔστιν; ⁴⁶καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

243. Sermo contra Phariseos et Scribas. cf. 171.

Lc. XX, 45-47 [XI. 43] † XIII, 34-35; Mc. XII, 37^b-40; Mt. XXIII integrum.

Mt. XXIII. ¹Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ²λέγων Ἐπὶ τῆς Μωυσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. ³πάντα οὖν ὅσα ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν ποιήσατε καὶ τηρεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε, λέγουσιν

Lc. XX, 42. αὐτος γὰρ (THV) uel και αὐτος (S). — ο α. κυριος (TSV) pot. q om. (H). — 44. υιος αὐτου (SV) pot. q. αὐτου υιος (TH).

Mc. XII, 36. ο α. κυριος (TSV) pot. q om. (H). — υποκατω (H) uel υποποδιον (TSV).

Mt. XXII, 44. om. ο α. Κυριος (TH) pot. q. add. (SV).

Lc. XX. ⁴⁵ Ἀκούοντος δὲ παν-
τὸς τοῦ λαοῦ εἶπεν τοῖς μαθη-
ταῖς αὐτοῦ ⁴⁶ Προσέχετε ἀπὸ τῶν
γραμματέων τῶν θελόντων περι-
πατεῖν ἐν στολαῖς καὶ φιλοῦντων
ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ
πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγω-
γαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς
δείπνοις, ⁴⁷ οἳ κατεσθίουσιν τὰς
οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει
μακρὰ προσεύχονται· οὗτοι λή-
φονται περισσότερον κρίμα.

[XI. ⁴⁸ Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαί-
οις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθε-
δρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς
ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. cf. §
171.]

Mt. seq. ⁸ Ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε Ῥαββί, εἰς γὰρ ἔστιν
ὁ μὲν δὲ διδάσκαλος, πάντες δὲ Ὑμεῖς ἀδελφοί ἔστε·
⁹ καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὁ μὲν ἐπὶ τῆς τῆς. εἰς γὰρ
ἔστιν ὁ μὲν ὁ πατήρ ὁ οὐράνιος. ¹⁰ μὴ δὲ κληθῆτε
καθηγηταί, ὅτι καθηγητὴς ὁ μὲν ἔστιν εἰς ὁ χριστός.
¹¹ ὁ δὲ μεῖζων ὁ μὲν ἔσται ὁ μὲν διάκονος cf. § 257.
[¹² Ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ
ὁστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. cf. § 189.]

¹³ Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑπο-
κριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμ-
προσθεν τῶν ἀνθρώπων· Ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε,
οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. (¹⁴ οὐαὶ
δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κα-
τεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ
προσεύχomenoi· διὰ τοῦτο λήψετε περισσότερον
κρίμα.) ¹⁵ Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι
ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν
ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται
ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὁ μὲν.
¹⁶ Οὐαὶ ὑμῖν, ὀδηγοὶ τυφλοὶ οἳ λέγοντες ὅς ἂν
ὁ μὲν ἐν τῷ ναφί, οὐδὲν ἔστιν, ὅς δ' ἂν ὁ μὲν ἐν
τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ ὀφείλει· ¹⁷ μωροὶ καὶ τυφλοὶ,
τίς γὰρ μεῖζων ἔστιν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάσας
τὸν χρυσόν; ¹⁸ καὶ ὅς ἂν ὁ μὲν ἐν τῷ θυσια-
στηρίῳ, οὐδὲν ἔστιν, ὅς δ' ἂν ὁ μὲν ἐν τῷ δώρῳ τῷ

Mc. XII. ^{37b} Καὶ ὁ πολὺς ὄχλος
ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως. ³⁸ Καὶ ἐν τῇ
διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγεν Βλέπετε ἀπὸ
τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν
στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμούς
ἐν ταῖς ἀγοραῖς ³⁹ καὶ πρωτοκα-
θεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ
πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις,
⁴⁰ οἳ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν
κηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσ-
εύχόμενοι· οὗτοι λήφονται περισ-
σότερον κρίμα.

γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. ⁴ δεσμεύουσιν
δὲ φορτία βαρέα καὶ ἐπιτιθέασιν
ἐπὶ τοὺς ὄμους τῶν ἀνθρώπων,
αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ
θέλουσιν κινῆσαι αὐτά. ⁵ πάντα
δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς
τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. πλα-
τύνουσι γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν
καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα,
⁶ φιλοῦσι δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν
τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθε-
δρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς ⁷ καὶ
τοὺς ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς
καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων
Ῥαββί.

ἐπάνω αὐτοῦ ὀφείλει. ¹⁹ τυφλοὶ, τί γὰρ μεῖζων, τὸ
δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον;
²⁰ ὁ οὖν ὁ μὲν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὀμνύει ἐν αὐτῷ
καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· ²¹ καὶ ὁ μὲν ἐν
τῷ ναφί ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτόν.
²² καὶ ὁ μὲν ἐν τῷ οὐρανῷ ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ
τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.
²³ Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί,
ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἀνηθον καὶ τὸ
κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν
κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ἔδει
ποιῆσαι κάκεῖνα μὴ ἀφίεναι. ²⁴ ὀδηγοὶ τυφλοὶ,
διυλίζοντες τὸν κώνωπα τὴν δὲ κάμηλον καταπί-
νοντες. ²⁵ Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι
ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου
καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἄρπαγῆς
καὶ ἀκρασίας. ²⁶ Φαρισαῖοι τυφλὲ, καθάρισον πρῶ-
τον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα
γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρὸν. ²⁷ Οὐαὶ ὑμῖν,
γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιά-
ζετε τάφοις κεκολλημένους, οἳ τινες ἔξωθεν μὲν
φαίνονται ὄρατοι ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν
καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. ²⁸ οὕτως καὶ Ὑμεῖς ἔξωθεν
μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ
ἔστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. ²⁹ Οὐαὶ ὑμῖν,

Lc. XX, 45. αὐτοῦ p. μαθηταῖς (SV) pot. q. om. (TH).

Mt. XXIII, 14. om. (THSV) — 21. κατοικούντι (TH) uel κατοικησαντι (SV). — 23. om. δε p. ταυτα (TS) pot. q. add (HV). — αφιεναι (TSV) pot. q. αφειναι (H). — 24. om. οι a. διυλίζοντες (H) uel add. (TSV). — 26. και της παροψιδος (HV) pot. q. om. (TS).

γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, ³⁰ καὶ λέγετε Εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα αὐτῶν κοινωνοὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. ³¹ ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοὶ ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφῆτας. ³² καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. ³³ ὅφεις γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; ³⁴ διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προ-

φήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· ³⁵ ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἀβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. ³⁶ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

† Lc. XIII. ³⁴ Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, — ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἐαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠβέλῃσατε; ³⁵ ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως ἣξει ὅτε εἴπητε

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

³⁷ Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, — ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠβέλῃσατε; ³⁸ ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. ³⁹ λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ με ἴδητε ἀπ' ἄρτι ἕως ἂν εἴπητε

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

244. Viduae pauperis munus laudatur.

Lc. XXI, 1-4; Mc. XII, 41-44.

Lc. XXI. ¹ Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα αὐτῶν πλουσίους· ² εἶδεν δὲ τινα χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ λεπτὰ δύο, ³ καὶ εἶπεν Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἢ πτωχὴ πλεῖον πάντων ἔβαλεν· ⁴ πάντες γὰρ οἱ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς πάντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.

Mc. XII. ⁴¹ Καὶ καθίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου θεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλὰ· ⁴² καὶ ἔλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλεν λεπτὰ δύο, ὃ ἐστὶν κοδράντης. ⁴³ καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἢ πτωχὴ πλεῖον πάντων ἔβαλεν τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· ⁴⁴ πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

245. Quid Iudaei senserint de praedicatione Christi, paucis exponitur.

Io. XII, 37-50.

Io. XII. ³⁷ Τόσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκό-
τος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν,
³⁸ ἵνα ὁ λόγος Ἡσαίου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν
εἶπεν

Κύριε τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;
καὶ ὁ βραχίων Κυρίου τίς ἀπεκαλύφθη;
³⁹ διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεῦειν ὅτι πάλιν εἶπεν
Ἡσαίας

Lc. XIII, 35. ἡξει οτε (TSV) pot. q. om. (H). — XXI, 2. λεπτα δυο (H) uel δυο λεπτα (TSV). — 3. αυτη η πτωχη (H) pot. q. η πτωχη αυτη (TSV). — 4. παντες (H) pot. q. απαντες (TSV).
Mt. XXIII, 36. ταυτα παντα (TH) uel παντα ταυτα (SV). — 38. ερημος (TSV) pot. q. om. (H).

⁴⁰ Τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπώρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ καὶ στραφῶσιν,

καὶ ἰάσονται αὐτοὺς. cf. § 85.

⁴¹ ταῦτα εἶπεν Ἡσαίας ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ. ⁴² Ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὁμολόγουν ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται, ⁴³ ἡγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ περὶ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. ⁴⁴ Ἰησοὺς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλὰ εἰς τὸν πέμψαντά με,

⁴⁵ καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. ⁴⁶ ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. ⁴⁷ καὶ ἐάν τις μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν, οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. ⁴⁸ ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα· ἐκεῖνος κρίνει αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁴⁹ ὅτι ἐγὼ ἐξ ἑμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμψας με πατήρ αὐτός μοι ἐντολὴν δέδωκεν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. ⁵⁰ καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐστίν. ὁ οὖν ἐγὼ λαλῶ, καθὼς εἴρηκέν μοι ὁ πατήρ, οὕτως λαλῶ.

246. Prophetia de ciuitatis et templi euersione. cf. 265.

Lc. XXI, 5-24 † XVII, 31 [XII, 11-12]; Mc. XIII, 1-10 [11] 12-23; Mt. XXIV, 1-25. X, 17-18 [19-20] 21-23.

Lc. XXI. ⁵ Καὶ τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασιν κεκόσμηται, εἶπεν ⁶ Ταῦτα ὁ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ ὃς οὐ καταλυθήσεται.

⁷ ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; ⁸ ὁ δὲ εἶπεν Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες Ὑγὼ εἰμι καὶ Ὁ καιρὸς ἤγγικεν· μὴ πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν, ⁹ ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον, ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος. ¹⁰ τότε ἔλεγεν αὐτοῖς Ὑγερθήσεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, ¹¹ σεισμοὶ τε μεγάλοι καὶ κατὰ τόπους λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται, φόβητρά τε καὶ ἀπ' οὐρανοῦ σημεῖα μεγάλα ἔσται.

Mc. XIII. ¹ Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγει αὐτῷ εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. ² καὶ ὁ Ἰησοὺς εἶπεν αὐτῷ Βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ.

³ Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ ἐπηρώτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας ⁴ Εἰπὸν ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα. ⁵ ὁ δὲ Ἰησοὺς ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ. ⁶ πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι Ὑγὼ εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ⁷ ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γενέσθαι, ἀλλ' οὕτω τὸ τέλος. ⁸ ἔγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους, ἔσονται λιμοί· ἀρχὴ ὧδίνων ταῦτα.

Mt. XXIV. ¹ Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοὺς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο, καὶ προσήλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομάς τοῦ ἱεροῦ. ² ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ καταλυθήσεται.

³ Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες Εἰπὸν ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ συντελείας τοῦ αἰῶνος. ⁴ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοὺς εἶπεν αὐτοῖς Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ. ⁵ πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες Ὑγὼ εἰμι ὁ χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ⁶ μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· ὁρᾶτε, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι, ἀλλ' οὕτω ἔστιν τὸ τέλος. ⁷ ἔγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους· ⁸ πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὧδίνων.

Lc. XXI, 6. om. ὡς a. os (TSV) pot. q. add. (H). — 8. om. οτι p. λεγοντες (THV) uel add. (S). — 11. λιμοι και λοιμοι (TSV) pot. q. λοιμοι και λιμοι (H). — απ' ουρανου σημεια μεγαλα (HV) uel σ. μ. απ' ουρανου (S) uel σ. απ' ουρανου μ. (T). Mt. XXIV, 6. om. παντα p. γαρ (THV) pot. q. add. (S).

Lc. XXI seq. ¹²πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου. ¹³ἀποβήσεται ὑμῖν εἰς μαρτύριον.

¹⁴θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι. ¹⁵ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν ἥ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν,

¹⁶παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γυνέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν,

¹⁷καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. ¹⁸καὶ θρῖξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται.

¹⁹ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

[Lc. XII. ¹¹Οὐ-
ταν δὲ εἰσφέρω-
σιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς
συναγωγὰς καὶ
τὰς ἀρχὰς καὶ
τὰς ἐξουσίας,
μὴ μεριμνήσητε
πῶς ἢ τί ἀπολο-
γήσησθε ἢ τί εἴ-
πητε. ¹²τὸ γὰρ
ἅγιον πνεῦμα
διδάξει ὑμᾶς ἐν
αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ
δεῖ εἰπεῖν. cf. §
174.]

Mc. XIII seq. ⁹βλέ-
πετε δὲ ὑμεῖς ἑαυ-
τούς· παραδώσουσιν
ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ
εἰς συναγωγὰς δαρή-
σεσθε καὶ ἐπὶ ἡγε-
μόνων καὶ βασιλέων
σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐ-
μοῦ εἰς μαρτύριον αὐ-
τοῖς. ¹⁰καὶ εἰς πάντα
τὰ ἔθνη πρῶτον δεῖ
κηρυχθῆναι τὸ εὐαγ-
γέλιον. [¹¹καὶ ὅταν ἄ-
γωνισιν ὑμᾶς παραδι-
δόντες, μὴ προμεριμ-
νᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ'
ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐ-
κείνῃ τῇ ὥρᾳ τοῦτο
λαλεῖτε, οὐ γάρ ἐστε
ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες ἀλ-
λὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.
cf. § 174.]

¹²καὶ παραδώσει ἀδελ-
φὸς ἀδελφὸν εἰς θάνα-
τον καὶ πατήρ τέκνον,
καὶ ἐπαναστήσονται
τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ
θανατώσουσιν αὐτούς.
¹³καὶ ἔσεσθε μισούμε-
νοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ
ὄνομά μου.

ὁ δὲ ὑπο-
μείνας εἰς τέλος οὐ-
τος σωθήσεται.

Mt. XXIV seq. ⁹τότε παραδώσουσιν
ὑμᾶς εἰς θλίψιν καὶ
ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς,

καὶ ἔσεσθε μισούμε-
νοι ὑπὸ πάντων τῶν
ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά
μου. ¹⁰καὶ τότε σκαν-
δαλισθήσονται πολ-
λοι καὶ ἀλλήλους πα-
ραδώσουσιν καὶ μι-
σήσουσιν ἀλλήλους·
¹¹καὶ πολλοὶ ψευδο-
προφήται ἐγερθήσου-
νται καὶ πλανήσουσιν
πολλούς· ¹²καὶ διὰ
τὸ πληθυνθῆναι τὴν
ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ
ἀγάπη τῶν πολλῶν.

¹³ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς
τέλος οὗτος σωθήσε-
ται. ¹⁴καὶ κηρυχθή-

Mt. X. ¹⁷Προσέ-
χετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀν-
θρώπων· παραδώ-
σουσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς
συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς
συναγωγαῖς αὐτῶν
μαστιγώσουσιν ὑμᾶς·
¹⁸καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας
δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχ-
θήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ
εἰς μαρτύριον αὐτοῖς
καὶ τοῖς ἔθνεσιν.
[¹⁹ὅταν δὲ παραδῶσιν
ὑμᾶς, μὴ μεριμνήση-
τε πῶς ἢ τί λαλή-
σητε· δοθήσεται γὰρ
ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ
ὥρᾳ τί λαλήσητε·
²⁰οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστέ
οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ
τὸ πνεῦμα τοῦ πα-
τρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν
ἐν ὑμῖν. cf. § 174.]
²¹παραδώσει δὲ ἀδελ-
φὸς ἀδελφὸν εἰς θά-
νατον καὶ πατήρ τέ-
κνον, καὶ ἐπαναστή-
σονται τέκνα ἐπὶ
γονεῖς καὶ θανατώ-
σουσιν αὐτούς. ²²καὶ
ἔσεσθε μισούμενοι ὑ-
πὸ πάντων διὰ τὸ
ὄνομά μου.

ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς
τέλος οὗτος σωθήσε-
ται. ²³ὅταν δὲ διώ-

Lc. XXI, 12. τας α. συναγωγας (TH) uel om. (SV). — 13. om. δε α. υμιν (TH) pot. q. add. (SV). — 15. παντες (SV) pot. q. απαντες (TH).

Lc. XXI. ²⁰Όταν δὲ ἴδῃτε κυκλομένην ὑπὸ στρατοπέδων Ἱερουσαλήμ, τότε γινώτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. ²¹τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρεῖτωσαν, καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσ-ερχέσθωσαν εἰς αὐτήν, † XVII. ³¹ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὅς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἄραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἄγρῳ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. — XXI. ²²ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὐταὶ εἰσιν τοῦ πλησθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα. ²³οὐαὶ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὄργη τῷ λαῷ τούτῳ, ²⁴καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρης καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς τὰ ἔθνη πάντα, καὶ Ἱερουσαλήμ ἔσται πα-τουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι οὗ πληρωθῶσιν καιροὶ ἐθνῶν.

Mc. XIII. ²¹Καὶ τότε ἔάν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἴδε ὦδε ὁ χριστός· Ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε. ²²ἐγερθή-σονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφήται καὶ δώσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν εἰ δυνατόν τοὺς ἐκλεκτούς· ²³ὁμοίως δὲ βλέπετε, προ-εἰρηκα ὑμῖν πάντα. cf. § 206.

σεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε ἔξει τὸ τέλος.

Mc. XIII. ¹⁴Όταν δὲ ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἐστη-κότα ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω, τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, ¹⁵ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω μηδὲ εἰσελθάτω τι ἄραι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ¹⁶καὶ ὁ εἰς τὸν ἄγρον μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. ¹⁷οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλα-ζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ¹⁸προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται χειμῶνος· ¹⁹ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέ-ραι ἐκείναι θλίψεις οἷα οὐ γέγονεν τοιαύτη ἅπ' ἀρχῆς κτίσεως ἥν ἔκτισεν ὁ θεὸς ἕως τοῦ νῦν καὶ οὐ μὴ γένηται. ²⁰καὶ εἰ μὴ ἐκολόβω-σεν Κύριος τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οὓς ἐξελέξατο ἐκολό-βωσεν τὰς ἡμέρας.

κωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν· καὶ ἐν τῇ ἑτέρᾳ διώκω-σιν ὑμᾶς, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ ἕως ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Mt. XXIV. ¹⁵Όταν οὖν ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ¹⁶ὁ ἀναγι-νώσκων νοείτω, τότε οἱ ἐν τῇ Ἰου-δαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, ¹⁷ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω ἄραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ¹⁸καὶ ὁ ἐν τῷ ἄγρῳ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. ¹⁹οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ²⁰προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χει-μῶνος μηδὲ σαββάτου. ²¹ἔσται γὰρ τότε θλίψεις μεγάλη οἷα οὐ γέγονεν ἅπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν οὐδ' οὐ μὴ γένηται, ²²καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖ-ναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ, διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβώθησονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι.

Mt. XXIV. ²³Τότε ἔάν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἴδοὺ ὦδε ὁ χριστός· ἢ ὦδε, μὴ πιστεύετε· ²⁴ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφήται, καὶ δώσου-σιν σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα ὥστε πλανᾶσθαι εἰ δυνατόν καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ²⁵Ἰδοὺ προεἰρηκα ὑμῖν. 26-27 § 207; 28 § 211.

247. De aduentu Filii hominis.

Lc. XXI, 25-28; Mc. XIII, 24-27; Mt. XXIV, 29-31.

Lc. XXI. ²⁵Καὶ ἔσονται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἀστροῖς, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἡχίους θαλάσσης καὶ σάλου, ²⁶ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φό-βου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχο-

Mc. XIII. ²⁴Ἀλλὰ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλίψιν ἐκεῖ-νην ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, ²⁵καὶ οἱ ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ δυνά-

Mt. XXIV. ²⁹Εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρα-νοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν

Lc. XXI, 24. om. καὶ εἰσονται α. καιροὶ (TV) pot. q. add. (H) : S. καιροὶ καὶ εἰς, κ.

Mc. XIII, 15. δε (TSV) pot q. om. (H).

Mt. X, 23. καν... την αλλην uel om. (THSV).—om. αν α. ελθη (TH) uel add. (SV).—XXIV, 16. εις (H) uel επι (TSV).

μένων τῇ οἰκουμένῃ, αἱ γὰρ δυνά-
μεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται.

μεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθή-
σονται.

σαλευθήσονται. ³⁰ καὶ τότε φανή-
σεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀν-
θρώπου ἐν οὐρανῷ, καὶ τότε κό-
ψονται πάσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς
καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ
οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης
πολλῆς. ³¹ καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἁγ-
γέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος με-
γάλης, καὶ ἐπισυνάξουσιν τοὺς
ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων
ἀνέμων ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως
τῶν ἄκρων αὐτῶν.

²⁷ καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφελῇ
μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.
²⁸ Ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι
ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφα-
λὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίξει ἡ ἀπολύ-
τρωσις ὑμῶν.

²⁶ καὶ τότε ὄψονται τὸν
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν
νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς
καὶ δόξης. ²⁷ καὶ τότε ἀποστελεῖ
τοὺς ἁγγέλους καὶ ἐπισυνάξει τοὺς
ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων
ἀνέμων ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου
οὐρανοῦ.

248. De tempore primi euentus.

Lc. XXI, 29-33; Mc. XIII, 28-31; Mt. XXIV, 32-35.

Lc. XXI. ²⁹ Καὶ εἶπεν παραβο-
λὴν αὐτοῖς. Ἴδετε τὴν συκὴν καὶ
πάντα τὰ δένδρα. ³⁰ ὅταν προβά-
λωσιν ἡδὴ, βλέποντες ἅψ' ἑαυτῶν
γινώσκετε ὅτι ἡδὴ ἐγγὺς τὸ θέρος
ἐστίν. ³¹ οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν
ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε
ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ
θεοῦ. ³² ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ
παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάν-
τα γένηται. ³³ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ
παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ
μὴ παρελεύσονται.

Mc. XIII. ²⁸ Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς
μάθετε τὴν παραβολήν. ὅταν ἡδὴ
ὁ κλάδος αὐτῆς ἀπαλὸς γένηται
καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε
ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν. ²⁹ οὕ-
τως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα
γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς
ἐστὶν ἐπὶ θύραις. ³⁰ ἀμὴν λέγω
ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ
αὕτη μέχρις οὗ ταῦτα πάντα γέ-
νηται. ³¹ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ πα-
ρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ
παρελεύσονται.

Mt. XXIV. ³² Ἀπὸ δὲ τῆς συ-
κῆς μάθετε τὴν παραβολήν. ὅταν
ἡδὴ ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἀπα-
λὸς καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε
ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος. ³³ οὕτως καὶ
ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα πάντα,
γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύ-
ραις. ³⁴ ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ
παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν
πάντα ταῦτα γένηται. ³⁵ ὁ οὐρα-
νὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ
λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν.

249. De die et hora suprema.

Mc. XIII, 32; Mt. XXIV, 36.

Mc. XIII. ³² Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς
ῥας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ οὐδὲ ὁ
υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ.

Mt. XXIV. ³⁶ Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ
ῥας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν οὐδὲ
ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ μόνος. 37-41 §§ 208. 210.

250. Quidquid sit de tempore, uigilandum. cf. 178.

Lc. XXI, 34-35; [Mc. XIII, 33. 35. 37]; Mt. XXIV, 42 [XXV, 13].

Lc. XXI. ³⁴ Προσέχετε δὲ ἑαυ-
τοῖς μὴ ποτε βαρῆθωσιν ὑμῶν αἱ
καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ

[Mc. XIII. ³³ Βλέπετε ἀγρυπ-
νεῖτε, οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ
καιρὸς ἐστίν.

Mt. XXIV. ⁴² Γρηγορεῖτε οὖν,
ὅτι οὐκ οἴδατε ποία ἡμέρα ὁ κύ-
ριος ὑμῶν ἔρχεται.

Mc. XIII, 27. αὐτοῦ (HV) uel om. (TS). — 31. μὴ (TSV) pot. q. om. (H).

Mt. XXIV, 30. τότε a. κοψονται (HV) uel om. τότε (T) non autem κ, τ, (S). — 33. ταυτα παντα (TSV) uel παντα
ταυτα (H). — 36. ουδε ο υιος (TH) pot. q. om. (SV).

μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπιστῇ ³⁵ γρηγορεῖτε οὖν, οὐκ οἴδατε γὰρ [XXV. ¹³ γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν. cf. §§ 251 et 178.]
 ἐφ' ὧν αἰφνίδιος ἡ ἡμέρα ἐκείνη ³⁶ ὡς παγίς· ἐπεισελεύσεται γὰρ ³⁷ δὲ ὑμῖν λέγω πάντες
 ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ λέγω, γρηγορεῖτε. cf. § 178.]
 πρόσωπον πάσης τῆς γῆς.

251. Parabola de uirginibus prudentibus et fatuis.

Lc. XXI, 36; Mt. XXV, 1-13 (u. 13 cf. § 178).

Lc. XXI. ³⁶ Ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι ἵνα κατισχύσητε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Mt. XXV. ¹ Τότε δμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου. ² πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε φρόνιμοι. ³ αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον. ⁴ αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν. ⁵ χρόνιζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πάσαι καὶ ἐκάθειδον. ⁶ μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν Ἰδοὺ ὁ νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν. ⁷ τότε ἠγέρθησαν πάσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν. ⁸ αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. ⁹ ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι Μήποτε οὐ μὴ ἄρκῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. ¹⁰ ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. ¹¹ ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι Κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. ¹² ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. ¹³ Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν. 14-30. Parabola de talentorum usu, § 227.

252. De ultimo iudicio.

Mt. XXV, 31-46.

Mt. XXV. ³¹ Ὄταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, ³² καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, ³³ καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. ³⁴ τότε ἔρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν

ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ³⁵ ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἦμην καὶ συνηγάγετέ με, ³⁶ γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἡσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἦμην καὶ ἦλθατε πρὸς με. ³⁷ τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; ³⁸ πότε δέ σε εἶδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; ³⁹ πότε δέ σε εἶδομεν ἀσθενοῦντα ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἦλθομεν πρὸς σε; ⁴⁰ καὶ

Mt. XXV, 1. εαυτων (H) uel αὐτῶν (TSV). — 6. om. αὐτου p. απαντησιν (TH) uel add. (SV). — 7. εαυτων (THV) pot. q. αυτων (S). — 39. ασθενουντα (TH) uel ασθενη (SV).

ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἔρει αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἔφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἔμοι ἐποιήσατε. ⁴¹ τότε ἔρει καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων Πορεύεσθε ἅπ' ἐμοῦ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ⁴² ἐπείνασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, καὶ ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐπότισάτέ με, ⁴³ ἔξενος ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν

φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. ⁴⁴ τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ καὶ οὐ διηκονήσαμεν σοι; ⁴⁵ τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἔφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἔμοι ἐποιήσατε. ⁴⁶ καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

253. Quomodo Iesus se habuerit in his diebus.

Lc. XXI, 37-38; [Io. XVIII, 2].

Lc. XXI. ³⁷ Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ἡϋλιζέτο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν. ³⁸ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὠρριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

[Io. XVIII. ² Ἦιδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. cf. § 270.]

254. Phariseos et Scribas adiuvat proditio Iudae.

Lc. XXII, 1-6; Mc. XIV, 1-2. 10-11; Mt. XXVI, 1-5. 14-16.

Lc. XXII. ¹ Ἦγγιζεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγομένη Πάσχα.

Mc. XIV. ¹ Ἦν δὲ τὸ Πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας.

² Καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.

Καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν, ² ἔλεγον γὰρ Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μὴ ποτε ἔσται θόρυβος τοῦ λαοῦ. 3-9 § 228.

³ Εἰσῆλθεν δὲ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν καλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα. ⁴ καὶ ἀπελθὼν συνελάλησεν τοῖς ἀρχιερεῖσιν καὶ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτοῖς παραδῆ αὐτόν. ⁵ καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. ⁶ καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐζήτηει εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς.

¹⁰ Καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώθ ὁ εἰς τῶν δώδεκα ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα αὐτὸν παραδοῖ αὐτοῖς. ¹¹ οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν καὶ ἐπηγγέλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐζήτηει πῶς αὐτὸν εὐκαίρως παραδοῖ.

Mt. XXVI. ¹ Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ² Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ Πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι.

³ Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καιάφα, ⁴ καὶ συνεβούλευσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσιν καὶ ἀποκτείνωσιν. ⁵ ἔλεγον δὲ Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ. 6-13 § 228.

¹⁴ Τότε πορευθεὶς εἰς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ¹⁵ εἶπεν Τί θέλετέ μοι δοῦναι καὶ γὰρ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. ¹⁶ καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτηει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῇ.

Mt. XXV, 41. om. οι α. κατηραμενοι (TH) uel add. (SV). — το ητοιμασμενον (THV) uel ο ητοιμασεν ο πατηρ μου (S). — 42. και α. εδιψησα (H) uel om. (TSV).

255. Iubente Domino, discipuli ultimam cenam parant.

Lc. XXII, 7-13; Mc. XIV, 12-16; Mt. XXVI, 17-19.

Lc. XXII. ⁷Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἄζύμων, ἣ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα· ⁸καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπὼν Πορευθέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα ἵνα φάγωμεν. ⁹οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμεν; ¹⁰ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἴδου εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ, ¹¹εἰς τὴν οἰκίαν εἰς ἣν εἰσπορεύεται. ¹²καὶ ῥεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας λέγει σοι ὁ διδάσκαλος Ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; ¹³καὶ ἐκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἐτοιμάσατε. ¹⁴ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἰρήκει αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

Mc. XIV. ¹²Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἄζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθουον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἐτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; ¹³καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ, ¹⁴καὶ ὅπου ἂν εἰσέλθῃ εἰπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι Ὁ διδάσκαλος λέγει Ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμά μου ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; ¹⁵καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον· ἐτοιμον· καὶ ἐκεῖ ἐτοιμάσατε ἡμῖν. ¹⁶καὶ ἐξήλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

Mt. XXVI. ¹⁷Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἄζύμων προσήλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ¹⁸ὁ δὲ εἶπεν Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα καὶ εἰπατε αὐτῷ Ὁ διδάσκαλος λέγει Ὁ καιρὸς μου ἐγγύς ἐστιν· πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου.

¹⁹καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

256. Cena paschalis.

Lc. XXII, 14-18; Mc. XIV, 17. 25; Mt. XXVI, 20. 29.

Lc. XXII. ¹⁴Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. ¹⁵καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· ¹⁶λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. ¹⁷καὶ δεξιόμενος ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπεν Λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε εἰς ἑαυτοὺς. ¹⁸λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ πῖω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως οὗ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ.

Mc. XIV. ¹⁷Καὶ ὁψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. 18-21 § 258; 22-24 § 259.

²⁵ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πῖω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 26 § 268.

Mt. XXVI. ²⁰Ὅψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν. 21-25 § 258; 26-28 § 259.

²⁹λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ πῖω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς μου. 30 § 268.

Mc. XIV, 16. αὐτου (SV) uel om. (TH).

256bis. Lc. XXII, 19-20 = § 259.

* Lc. XXII. 19 Καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἑμὴν ἀνάμνησιν. 20 καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύ- τως μετὰ τὸ δειπνήσαι, λέγων Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον.

256ter. Lc. XXII, 21-23 = § 258.

* Lc. XXII. 21 Πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόν- τος με μετ' ἑμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης· 22 ὅτι ὁ υἱὸς μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ὀρισμένον πορεύεται, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται. 23 καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.

257. Discipulorum ambitionem coercet Iesus et eorum pedes lauat. cf. 130.

Lc. XXII, 24-30; Mc. X, 42-45 [IX, 35]; Mt. XX, 25-28 [XIX, 28^b. XXIII, 11]; Io. XIII, 1-20.

Lc. XXII. 24^a Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐ- τῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. cf. IX, 46. 25 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οἱ βασιλεῖς τῶν ἔθνων κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. 26 ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γινέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν. 27 τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δὲ ἐν μέσῳ ὑμῶν εἰμὶ ὡς ὁ διακονῶν. 28 Ὑμεῖς δὲ ἔστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἑμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου. 29 καὶ ἐγὼ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου βασιλεῖαν, 30 ἵνα ἕσθι- τε καὶ πίνετε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθί- σεσθε ἐπὶ θρόνων τὰς δώδεκα φυ- λὰς κρίνοντες τοῦ Ἰσραήλ.

Mc. X. 42 Καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οἴ- दाτε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἔθνων κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζου- σιν αὐτῶν. 43 οὐχ οὕτως δὲ ἐστὶν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἂν θέλῃ μέγας γενέσθαι ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διά- κονος, 44 καὶ ὅς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται πάντων δο- ῦλος. 45 καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ- που οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

[IX. 35 εἴ τις θέλει πρῶτος εἶ- ναι ἔσται πάντων ἕσχατος καὶ πάν- των διάκονος. cf. § 130.]

Mt. XX. 25 Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσ- καλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν Οἴδα- τε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἔθνων κα- τακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 26 οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι ἔσται ὑμῶν διάκονος, 27 καὶ ὅς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος ἔσται ὑμῶν δο- ῦλος. 28 ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ- που οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

[XXIII. 11 ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. cf. §§ 130 et 243.]

[XIX. 28^b καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. cf. § 218.]

Io. XIII. 1 Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα ἀγαπήσας τοὺς

ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς. 2 Καὶ δειπνῶν γινομένου, τοῦ διαβόλου ἡδὴ βεβληκό- τος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας Σί-

Lc. XXII, 30. εσθιητε (TH) pot. q. εσθιητε (SV).
Mt. XIX, 28^b. καθίσεσθε (HV) pot. q. καθίσεσθε (TS). — υμεῖς (H) pot. q. αὐτοὶ (TSV). — XX, 26. εσται (TSV).
pot. q. εστιν (H). — αν (H) uel εαν (TSV). — 27. αν (TH) pot. q. εαν (SV).
Io. XIII, 2. παραδοι (TH) pot. q. παραδω (SV).

μωνος Ἰσκαριώτης, ³ εἰδὼς ὅτι πάντα ἔδωκεν αὐτῷ ὁ πατήρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξηλθεν καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει, ⁴ ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου καὶ τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν. ⁵ εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ὃ ἦν διεζωσμένος. ⁶ ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον. λέγει αὐτῷ Κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; ⁷ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὁ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώση δὲ μετὰ ταῦτα. ⁸ λέγει αὐτῷ Πέτρος Οὐ μὴ νύψῃς μου τοὺς πόδας εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς αὐτῷ Ἐὰν μὴ νύψῃ σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. ⁹ λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν. ¹⁰ λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ὁ λελουμένος οὐκ ἔχει χρεῖαν νύψασθαι, ἀλλ' ἔστιν καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἐστέ, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. ¹¹ ἦϊδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι Οὐχὶ

πάντες καθαροὶ ἐστέ. ¹² Ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἀνέπεσεν πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; ¹³ ὑμεῖς φωνεῖτέ με ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ κύριος, καὶ καλῶς λέγετε, εἰμὶ γάρ. ¹⁴ εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας. ¹⁵ ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιήτε. ¹⁶ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστιν δοῦλος μεῖζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ οὐδὲ ἀπόστολος μεῖζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. ¹⁷ εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοι ἐστέ ἐὰν ποιήτε αὐτά. ¹⁸ οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα τίνας ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ Ὁ τρώγων μου τὸν ἄρτον ἐπήρην ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ. ¹⁹ ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα πιστεύητε ὅταν γένηται ὅτι ἐγὼ εἰμι. ²⁰ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἅν τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.

258. Proditorem indicat. Exit Iudas.

† Lc. XXII, 21-23; Mc. XIV, 18-21; Mt. XXVI, 21-25; Io. XIII, 21-30.

† Lc. XXII. ²¹ Πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης· ²² ὅτι ὁ υἱὸς μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ὠρισμένον πορεύεται, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται. ²³ καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συνζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.

Mc. XIV. ¹⁸ Καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. ¹⁹ ἤρξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἰς κατὰ εἰς Μήτη ἐγὼ; ²⁰ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Εἰς τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρύβλιον· ²¹ ὅτι ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

Mt. XXVI. ²¹ Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ²² καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ εἰς ἕκαστος Μήτη ἐγὼ εἰμι, κύριε; ²³ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ οὗτός με παραδώσει· ²⁴ ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ²⁵ ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτόν εἶπεν Μήτη ἐγὼ εἰμι, βραβί; λέγει αὐτῷ Σὺ εἶπας.

Io. XIII. ²¹ Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐπαράχθη τῷ πνεύματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ εἶπεν Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. ²² ἔβλεπον εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ ἀπορούμενοι περὶ

τίνος λέγει. ²³ ἦν ἀνακείμενος εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, δν ἡγάπα ὁ Ἰησοῦς· ²⁴ νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος καὶ λέγει αὐτῷ Εἰπέ τίς ἐστίν περὶ οὗ λέγει. ²⁵ ἀναπεσὼν ἐκεῖνος

Mc. XIV, 20. om. ἐν α. τρυβλιον (TSV) pot. q. add. (H). — 21. ἦν (SV) pot. q. om. (TH).

Io. XIII, 6. λεγει αυτω (TH) pot. q. και λεγει αυτω εκεινος (SV). — 10. om. ει μη τους ποδας p. χρεϊαν (T) pot. q. add. (HSV). — 19. πιστευητε (H) pot. q. πιστευσητε (TSV). — 22. om. ουν p. εβλεπον (TH) pot. q. add. (SV). — 23. om. δε p. ἦν (TH) pot. q. add. (SV). — 25. αναπεσων (HV) pot. q. επιπεσων (TS). — om. ουν α. εκεινος (H) uel add. (TV) non autem δε (S).

Io. XIII, 25-35; XVI, 31. — Lc. XXII, 19-20. — Mc. XIV, 22-24. 27-28. — Mt. XXVI, 26-28. 31. 259. 260. 261.

οὕτως ἐπὶ τὸ στήθος τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ Κύριε, τίς ἐστίν; ²⁶ ἀποκρίνεται οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψω τὸ ψωμίον καὶ δώσω αὐτῷ· βάψας οὖν τὸ ψωμίον λαμβάνει καὶ δίδωσιν Ἰούδᾳ Σιμωνος Ἰσκαριώτου. ²⁷ καὶ μετὰ τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ Ἰησοῦς Ὁ ποιεῖς ποιήσον ταχεῖον. ²⁸ τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ· ²⁹ τινὲς γὰρ ἔδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ἀγόρασον ὦν χρεῖαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν, ἣ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῶ. ³⁰ λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος ἐξῆλθεν εὐθύς· ἦν δὲ νύξ.

259. Discipulis dat corpus et sanguinem in cibum et potum.

† Lc. XXII, 19-20; Mc. XIV, 22-24; Mt. XXVI, 26-28. — (cf. Io. VI, 51-59 § 109).

† Lc. XXII. ¹⁹ Καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

²⁰ καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνήσαι, λέγων Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον.

Mc. XIV. ²² Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν Λάβετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου.

²³ καὶ λαβὼν ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἕξ αὐτοῦ πάντες. ²⁴ καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν· 25 § 256; 26 § 268.

Mt. XXVI. ²⁶ Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ δούς τοῖς μαθηταῖς εἶπεν Λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου.

²⁷ καὶ λαβὼν ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων Πίετε ἕξ αὐτοῦ πάντες, ²⁸ τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς καινῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. 29 § 256; 30 § 268.

260. Iesus glorificandus dat mandatum nouum de caritate.

Io. XIII, 31-35.

Io. XIII. ³¹ Ὅτε οὖν ἐξῆλθεν λέγει Ἰησοῦς Νῦν ἔδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἔδοξάσθη ἐν αὐτῷ· ³² εἰ ὁ θεὸς ἔδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν αὐτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν. ³³ Τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμί· ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ὅπου ἐγὼ

ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἔλθειν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. ³⁴ ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ³⁵ ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν ἀγάπῃν ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

261. Praedicat dispersionem Apostolorum et lapsum Petri, salua eius fide indefectibili.

Lc. XXII, 31-34; Mc. XIV, 27-31; Mt. XXVI, 31-35; Io. [XVI, 31-32], XIII, 36-38.

Mc. XIV. ²⁷ Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πάντες σκανδαλισθήσεσθε, ὅτι γέγραπται Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ τὰ πρόβατα διασκορπισθήσονται· ²⁸ ἀλλὰ μετὰ τὸ	Mt. XXVI. ³¹ Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἡμέρᾳ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, γέγραπται γάρ Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποι-
--	--

Io. [XVI. ³¹ Ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ἰησοῦς Ἄρτι πιστεύετε; ³² ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῇτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια καὶ ἐμὸν ἀφήτε

Lc. XXII, 19^b-20. το υπερ... εκχυννόμενον (TSV) non autem om. (H).
Mt. XXVI, 28. om. το α. της (THV) pot. q. add. (S). — καινης (S) pot. q. om. (THV).
Io. XIII, 26. δωσω (TH) pot. q. επιδωσω (SV). — 32. ει ο θεος εδοξασθη εν αυτω (TSV) pot. q. om. (H). — αυτω 2^ο (T) pot. q. αυτω (H) uel εαυτω (SV).

Lc. XXII. ³¹ Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς τοῦ σι-
νιάσαι ὡς τὸν σίτον. ³² ἔγω δὲ ἐδεήθην περὶ
σοῦ ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ
πίστις σου· καὶ σὺ πο-
τε ἐπιστρέψας στήρισον
τοὺς ἀδελφούς σου.

³³ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ
Κύριε, μετὰ σοῦ ἔτοιμός
εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ
εἰς θάνατον πορεύεσθαι.
³⁴ ὁ δὲ εἶπεν Λέγω σοι,
Πέτρε, οὐ φωνήσῃ σήμε-
ρον ἄλέκτωρ ἕως τρίς με
ἀπαρνήσῃ εἰδέναι.

ἐγερθῆναι με προάξω
ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

²⁹ ὁ δὲ Πέτρος ἔφη
αὐτῷ Εἰ καὶ πάντες
σκανδαλισθήσονται, ἀλλ'
οὐκ ἐγώ. ³⁰ καὶ λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν
λέγω σοι ὅτι σὺ σήμερον
ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἢ
δὶς ἄλέκτορα φωνῆσαι
τρίς με ἀπαρνήσῃ. ³¹ ὁ
δὲ ἐκπερισσῶς ἐλάλει
Ἐὰν δέῃ με συναποθα-
νεῖν σοι, οὐ μὴ σε ἀπαρ-
νήσομαι. ὡσαύτως δὲ καὶ
πάντες ἔλεγον. ³² ss. §
269.

μνης. ³² μετὰ δὲ τὸ ἐγερ-
θῆναι με προάξω ὑμᾶς
εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

³³ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέ-
τρος εἶπεν αὐτῷ Εἰ
πάντες σκανδαλισθήσου-
ναι ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε
σκανδαλισθήσομαι. ³⁴ ἔφη
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν
λέγω σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ
νυκτὶ πρὶν ἄλέκτορα φω-
νήσαι τρίς ἀπαρνήσῃ με.
³⁵ λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος
Κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀπο-
θανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνή-
σομαι. ὁμοίως καὶ πάν-
τες οἱ μαθηταὶ εἶπαν. ³⁶
ss. § 269.

καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ
πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἔστιν.
cf. § 266.]

XIII. ³⁶ Λέγει αὐτῷ
Σίμων Πέτρος Κύριε,
ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς Ὅπου ὑπάγω οὐ
δύνασαι μοι νῦν ἀκολου-
θῆσαι, ἀκολουθήσεις δὲ
ὑστερον. ³⁷ λέγει αὐτῷ ὁ
Πέτρος Κύριε, διὰ τί οὐ
δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι
ἄρτι; τὴν ψυχὴν μου
ὑπὲρ σοῦ θήσω. ³⁸ ἀπο-
κρίνεται Ἰησοῦς Τὴν
ψυχὴν σου ὑπὲρ ἐμοῦ
θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω
σοι, οὐ μὴ ἄλέκτωρ φω-
νήσῃ ἕως οὗ ἀρνήσῃ με
τρίς.

262. Tempora felicitatis et nubila.

Lc. XXII, 35-38.

Lc. XXII. ³⁵ Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὅτε ἀπέστειλα
ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ πηράς καὶ ὑποδημάτων,
μὴ τιнос ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπαν Οὐθενός. ³⁶ εἶπεν
δὲ αὐτοῖς Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον ἄράτω,
ὁμοίως καὶ πῆραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ
ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. ³⁷ λέγω

γὰρ ὑμῖν ὅτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι
ἐν ἐμοί, τό Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ
τὸ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. ³⁸ οἱ δὲ εἶπαν Κύριε,
ἰδοὺ μάχαιραι ᾤδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἰκανόν
ἔστιν.

263. Iesus promittit discipulis praesentiam Paracliti et suam simul ac Patris.

Io. XIV, 1-31.

Io. XIV. ¹ Μὴ ταρассέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά· πι-
στεύετε εἰς τὸν θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. ² ἐν τῇ
οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν· εἰ δὲ

μὴ, εἶπον ἂν ὑμῖν, ὅτι πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον
ὑμῖν. ³ καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω τόπον ὑμῖν,
πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυ-

Lc. XXII, 37. om. ἐτι p. οτι (TH) pot. q. add. (SV).
Io. XIII, 37. ακολουθῆσαι (TSV) non autem ακολουθεῖν (H).

τόν, ἵνα ὅπου εἶμι ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε. ⁴ καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν. ⁵ Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς Κύριε, οὐκ οἶδμεν ποῦ ὑπάγεις· πῶς οἶδμεν τὴν ὁδόν; ⁶ λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἶμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. ⁷ εἰ ἐγνώκατέ με, καὶ τὸν πατέρα μου γνῶσεσθε· ἀπ' ἅρτι γινώσκετε αὐτὸν καὶ ἐωράκατε. ⁸ Λέγει αὐτῷ Φίλιππος Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἄρκει ἡμῖν. ⁹ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἶμι καὶ οὐκ ἔγνωκάς με Φίλιππε; ὁ ἐωρακὼς ἐμὲ ἐώρακεν τὸν πατέρα· πῶς σὺ λέγεις· Δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα; ¹⁰ οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν; τὰ ῥήματα αἱ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ¹¹ πιστεύετε μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε. ¹² Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ τὰ ἔργα αἱ ἐγὼ ποιῶ καὶ ἐκεῖνος ποιήσει, καὶ μεῖζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα πορεύομαι. ¹³ καὶ ὅτι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ. ¹⁴ ἔάν τι αἰτήσητέ με ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω. ¹⁵ Ἐάν ἀγαπᾷτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσετε. ¹⁶ καὶ γὰρ ἐρωτήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν ἵνα ᾦ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, ¹⁷ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἐστίν. ¹⁸ Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. ¹⁹ ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ

καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε. ²⁰ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὑμεῖς γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν ὑμῖν. ²¹ ὁ ἔχων τὰς ἐντολὰς μου καὶ τηρῶν αὐτάς ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν. ²² Λέγει αὐτῷ Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης Κύριε, καὶ τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; ²³ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἐάν τις ἀγαπᾷ με τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατὴρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. ²⁴ ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμὸς ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρὸς. ²⁵ Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων. ²⁶ ὁ δὲ παράκλητος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα αἱ εἶπον ὑμῖν. ²⁷ Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία μηδὲ δειλιάτω. ²⁸ ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπᾷτέ με ἐχάρητε ἅν, ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι ὁ πατὴρ μεῖζων μου ἐστίν. ²⁹ καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. ³⁰ οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν, ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων· καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν, ³¹ ἀλλ' ἵνα γινῶ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐντολὴν ἔδωκεν μοι ὁ πατὴρ οὕτως ποιῶ. Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεθεθέν.

264. Iesus uitis uera.

Io. XV, 1-17.

Io. XV. ¹ Ἐγὼ εἶμι ἡ ἀμπέλως ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατὴρ μου ὁ γεωργὸς ἐστίν. ² πᾶν κλήμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν αἵρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον καθαίρει αὐτὸ ἵνα καρπὸν πλείονα φέρῃ. ³ ἢ δι' ὑμεῖς καθαροὶ ἐστέ διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν. ⁴ μένυατε ἐν ἐμοί, καὶ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλήμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἂν ἐαυτοῦ ἐάν μὴ

μένῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς ἐάν μὴ ἐν ἐμοὶ μένητε. ⁵ ἐγὼ εἶμι ἡ ἀμπέλως, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν αὐτῷ οὗτος φέρει καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. ⁶ ἐάν μὴ τις μένῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλήμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὸ πυρὶ βάλλουσιν καὶ καίεται. ⁷ Ἐάν μένητε ἐν

Io. XIV, 7. ἐγνώκατε (T) pot. q. ἐγνώκειτε (HSV). — γνῶσεσθε (T) pot. q. ἀν ἡδεῖτε (HV) non autem ἐγνώκειτε ἀν (S). — om. αὐτον p. ἐωρακατε (H) uel add. (TSV). — 14. ἐγὼ (TSV) pot. q. τουτο (H). — 15. τηρησατε (TH) uel τηρησατε (SV). — 17. om. αὐτο p. γινώσκει (H) pot. q. add. (TSV). — ἐστιν (H) uel ἐσται (TSV). — 19. ζήσεσθε (SV) pot. q. ζήσετε (TH). — 20. ὑμεῖς γνῶσεσθε (H) uel γν. υμ. (TSV). — 22. καὶ α. τι (TSV) pot. q. om. (H). — 26. om. ἐγὼ p. υμῖν (TSV) pot. q. add. (H). — 31. ἐντολὴν ἐδωκεν (H) uel ἐνετείλατο (TSV). — XV, 6. αὐτα (HV) pot. q. αὐτο (TS).

ἐμοὶ καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μένῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε καὶ γενήσεται ὑμῖν. ⁸ ἐν τούτῳ ἐδόξασθη ὁ πατήρ μου ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. ⁹ καθὼς ἡγάπησέν με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ ὑμᾶς ἡγάπησα· μένῃτε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. ¹⁰ ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ τοῦ πατρὸς μου τὰς ἐντολάς τετήρηκα καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. ¹¹ Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ᾖ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. ¹² αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἡγάπησα ὑμᾶς·

¹³ μερίζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. ¹⁴ ὑμεῖς φίλοι μου ἐστε ἐὰν ποιῇτε ὃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. ¹⁵ οὐκέτι λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδεν τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἵρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρὸς μου ἐγνώρισα ὑμῖν. ¹⁶ οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελέξαμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηνκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ, ἵνα ὃ τι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δῶ ὑμῖν. ¹⁷ Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

265. De mundi odio et auxilio Paracliti. cf. 246 ss.

Io. XV, 18 - XVI, 4.

Io. XV. ¹⁸ Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκειτε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. ¹⁹ εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. ²⁰ μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· Οὐκ ἐστὶν δοῦλος μερίζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ· εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. ²¹ ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν πέμψαντά με. ²² Εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχουσιν· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. ²³ ὃ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. ²⁴ εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος ἐποίησεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχουσιν· νῦν δὲ καὶ ἐωράκασιν καὶ

μεμισήκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. ²⁵ ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃ ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένος ὅτι· Ἐμίσησάν με ὡρεάν. ²⁶ Ὅταν ἔλθῃ ὁ παρακλήτορ ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ. ²⁷ καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἂπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστέ.

XVI. ¹ Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῇτε. ² ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὃ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρεῖαν προσφέρειν τῷ θεῷ. ³ καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. ⁴ ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα αὐτῶν μνημονεύετε αὐτῶν ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἦμην.

266. Paraclitus docens discipulos. Gaudium de reditu Christi.

Io. XVI, 5-33.

Io. XVI. ⁵ Νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἔρωτᾷ με· Ποῦ ὑπάγεις; ⁶ ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν, ⁷ ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ παρακλήτορ οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. ⁸ Καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ

δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως· ⁹ περὶ ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ. ¹⁰ περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· ¹¹ περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται. ¹² Ἐτι πολλὰ ἔχω ὑμῖν λέγειν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· ¹³ ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς τὴν ἀλήθειαν πᾶσαν, οὐ γὰρ λαλήσει ἄφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα

Io. XV, 8. γενήσεσθε (TSV) pot. q. γενήσθε (H). — Io. μου p. πατρός (TSV) pot. q. om. (H). — I4. ο (H) uel α (TSV). — 26. om. δε p. όταν (TH) pot. q. add. (SV). — XVI, 3. om. υμιν p. ποιήσουσιν (THV) pot. q. add. (S). — 7. ουκ ελευσεται (TSV) pot. q. ου μη ελθῃ (H). — I3. ε, τ, α, π, (H) uel εις πασαν την αληθειαν (V) pot. q. εν τη αληθεια παση (TS).

ἀκούσει λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν.
¹⁴ ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται
καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ ἐμὰ
ἐστίν. ¹⁵ διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει
καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ¹⁶ Μικρὸν καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ
με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με. ¹⁷ Εἶπαν οὖν
ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους Τί ἐστίν
τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ
πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καὶ Ὅτι ὑπάγω πρὸς
τὸν πατέρα; ¹⁸ ἔλεγον οὖν Τί ἐστίν τοῦτο ὃ λέγει
μικρὸν; οὐκ οἶδαμεν τί λαλεῖ. ¹⁹ ἔγνω Ἰησοῦς ὅτι
ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς Περὶ τού-
του ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων ὅτι εἶπον Μικρὸν καὶ οὐ
θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; ²⁰ ἀμὴν
ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς,
ὃ δὲ κόσμος χαρήσεται. ὑμεῖς λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ
λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. ²¹ ἡ γυνὴ ὅταν
τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς. ὅταν δὲ
γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως
διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κό-
σμον. ²² καὶ ὑμεῖς οὖν νῦν μὲν λύπην ἔχετε. πάλιν
δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία,
καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν. ²³ καὶ
ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν

ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἂν τι αἰτήσητε τὸν πατέρα δώσει
ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου. ²⁴ ὥς ἄρτι οὐκ ἠτήσατε
οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου. αἰτεῖτε καὶ λήψεσθε, ἵνα
ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. ²⁵ Ταῦτα ἐν παροι-
μίαις λελάληκα ὑμῖν. ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν
παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ
πατρὸς ἀπαγγελῶ ὑμῖν. ²⁶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν
τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ
ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν. ²⁷ αὐτὸς γὰρ ὁ
πατήρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε καὶ
πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον. ²⁸ ἐξ-
ῆλθον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον.
πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν
πατέρα. ²⁹ Λέγουσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἴδε νῦν ἐν
παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις.
³⁰ νῦν οἶδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ οὐ χρεῖαν ἔχεις
ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ. ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ
θεοῦ ἐξῆλθες. ³¹ ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ἰησοῦς Ἄρτι
πιστεύετε; ³² ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα καὶ ἐλήλυθεν ἵνα
σκορπισθῇτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια καὶ μόνον ἀφήτε·
καὶ οὐκ εἰμι μόνος, ὅτι ὁ πατήρ μετ' ἐμοῦ ἐστίν.
³³ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε.
ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε, ἀλλὰ θαρσεύετε, ἐγὼ νενέ-
κηκα τὸν κόσμον.

267. Precatio Christi pro unitate.

Io. XVII, 1-26.

Io. XVII. ¹ Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἐπάρας
τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν
Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν υἱόν,
ἵνα ὁ υἱὸς δοξάσῃ σέ, ² καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν
πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ δώσει αὐ-
τοῖς ζωὴν αἰώνιον. ³ αὕτη δὲ ἐστίν ἡ αἰώνιος ζωὴ
ἵνα γινώσκωσι σέ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν
ἀπέστειλας, Ἰησοῦν Χριστόν. ⁴ ἐγὼ σε ἐδόξασα
ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον τελειώσας ὃ δέδωκάς μοι ἵνα
ποιήσω. ⁵ καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ
σεαυτῷ τῇ δόξῃ ἣν εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι
παρὰ σοί. ⁶ Ἐφάνέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώ-
ποις οὓς ἔδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου. σοὶ ἦσαν κά-
μοι αὐτοὺς ἔδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετήρηκαν.
⁷ νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα ἔδωκάς μοι παρὰ σοῦ
εἰσίν. ⁸ ὅτι τὰ ῥήματα ὃ ἔδωκάς μοι δέδωκάς αὐτοῖς,

καὶ αὐτοὶ ἔλαβον καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ
ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας.
⁹ Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρω-
τῶ ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοὶ εἰσίν, ¹⁰ καὶ
τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐστίν καὶ τὰ σὰ ἐμὰ, καὶ δεδόξασ-
μαι ἐν αὐτοῖς. ¹¹ καὶ οὐκέτι εἰμι ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ
αὐτοὶ ἐν τῷ κόσμῳ εἰσίν, καὶ ἐγὼ πρὸς σέ ἔρχομαι.
πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ὃ
δέδωκάς μοι, ἵνα ᾧσιν ἐν καθὼς ἡμεῖς. ¹² Ὅτε
ἤμην μετ' αὐτῶν ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί
σου ὃ δέδωκάς μοι, καὶ ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐ-
τῶν ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ
πληρωθῇ. ¹³ νῦν δὲ πρὸς σέ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ
ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπλη-
ρωμένην ἐν ἑαυτοῖς. ¹⁴ Ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λό-
γον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσίν

Io. XVI, 13. ακουσει (SV) uel ακουει (TH).—22. αιρει (TSV) pot. q. αρει (H).—27. θεου (TSV) uel πατρος (H).
—XVII, 1. om. σου p. υιος (TH) pot. q. add. (SV).—6. εδωκας 1^ο (TH) uel δεδωκας (SV).—τετηρηκαν (TH) pot.
q. τετηρηκασι (SV).—7. εδωκας (H) uel δεδωκας (TSV).—8. εδωκας (TH) uel δεδωκας (SV).—11. αυτοι (TH)
pot. q. ουτοι (SV).—13. εαυτοις (THV) pot. q. αυτοις (S).

ἐκ τοῦ κόσμου καθὼς ἐγὼ οὐκ εἶμι ἐκ τοῦ κόσμου.
¹⁵ οὐκ ἔρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου ἀλλ' ἵνα
 τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. ¹⁶ ἐκ τοῦ κόσμου
 οὐκ εἰσὶν καθὼς ἐγὼ οὐκ εἶμι ἐκ τοῦ κόσμου. ¹⁷ ἁγία-
 σον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά
 ἐστίν. ¹⁸ καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον,
 καὶ γὰρ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον. ¹⁹ καὶ ὑπὲρ
 αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἑμαυτόν, ἵνα ᾧσιν καὶ αὐτοὶ ἡγιασ-
 μένοι ἐν ἀληθείᾳ. ²⁰ Οὐ περὶ τούτων δὲ ἔρωτῶ μό-
 νον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου
 αὐτῶν εἰς ἐμέ, ²¹ ἵνα πάντες ἐν ᾧσιν, καθὼς σύ, πα-
 τήρ, ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν σοὶ, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ᾧσιν,
 ἵνα ὁ κόσμος πιστεύῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας. ²² καὶ γὰρ

τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ᾧσιν
 ἐν καθὼς ἡμεῖς ἐν, ²³ ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί,
 ἵνα ᾧσιν τετελειωμένοι εἰς ἐν, ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος
 ὅτι σύ με ἀπέστειλας καὶ ἡγάπησας αὐτοὺς καθὼς
 ἐμὲ ἡγάπησας. ²⁴ Πατήρ, ὃ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα
 ὅπου εἶμι ἐγὼ καὶ κεῖνοι ᾧσιν μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιν
 τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν ἣν δέδωκάς μοι, ὅτι ἡγάπη-
 σάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου. ²⁵ Πατήρ δίκαιε,
 καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνω, καὶ
 οἱ τοὶ ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας, ²⁶ καὶ
 ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ
 ἀγάπη ἣν ἡγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ἢ καὶ ἐν αὐ-
 τοῖς.

Ιο. XVII, 16. οὐκ εἶμι ἐκ τοῦ κόσμου (TH) uel ἐκ τ. κ. οὐκ εἶμι (SV).—21. πιστεύη (TH) pot. q. πιστευση (SV).

PARS SEXTA.

PASSIO CHRISTI.

268. Iter ad Montem Oliuarum.

Lc. XXII. ³⁹ Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί.

Mc. XIV. ²⁶ Καὶ ὑμνήσαντες ἐξήλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν. 27-31 § 261.

Mt. XXVI. ³⁰ Καὶ ὑμνήσαντες ἐξήλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν. 31-35 § 261.

Io. XVIII. ¹ Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐξήλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τοῦ Κεδρὼν ὅπου ἦν κήπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

269. Anxietas Iesu in horto Gethsemani.

Lc. XXII, 40-46; Mc. XIV, 32-42; Mt. XXVI, 36-46; cf. Io. XII, 27 § 230 et XVIII, 11 § 270.

Lc. XXII. ⁴⁰ Γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. ⁴¹ καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὥσει λίθου βολήν, καὶ θείς τὰ γόνατα προσήχετο ⁴² λέγων Πάτερ, εἰ βούλεις παρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ· πλήν μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω. ⁴³ ὦφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. ⁴⁴ καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσήχετο· καὶ ἔγενετο ὁ ἰδρώς αὐτοῦ ὥσει θρόμβοι αἵματος κατα-

Mc. XIV. ³² Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανεὶ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξωμαι. ³³ καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην μετ' αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν, ³⁴ καὶ λέγει αὐτοῖς Περιλυπὸς ἐστὶν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. ³⁵ καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσήχετο ἵνα εἰ δυνατόν ἐστιν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, ³⁶ καὶ

Mt. XXVI. ³⁶ Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανεὶ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς Καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι. ³⁷ καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. ³⁸ τότε λέγει αὐτοῖς Περιλυπὸς ἐστὶν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. ³⁹ καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων Πάτερ μου, εἰ δυνατόν

Lc. XXII, 42. παρενεγκε (HV) pot. q. παρενεγκαι (T) non autem παρενεγκειν (S). — 43. απ' ουρανου (TSV) pot. q. απο του ο. (H). — 43-44. add. (TSV) non autem om. (H).

Mt. XXVI, 39. προελθων (HV) uel προσελθων (TS).

Io. XVIII, 1. του Κεδρων (S) pot. q. του Κεδρου (T) uel των Κεδρων (HV).

βαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν. ⁴⁵ καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς ἔλθων πρὸς τοὺς μαθητάς εὗρεν κοιμωμένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λύπης, ⁴⁶ καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.

ἔλεγεν Ἀββᾶ δὲ πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ. ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ. ³⁷ καὶ ἔρχεται καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορήσαι; ³⁸ γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ ἔλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον ἢ δὲ σὰρξ ἀσθενής. ³⁹ καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν. ⁴⁰ καὶ πάλιν ἔλθων εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καταβαρυνόμενοι, καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί ἀποκριθῶσιν αὐτῷ.

⁴¹ καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα, ἰδοὺ παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. ⁴² ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγικεν.

ἔστιν, παρελθᾶτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὥς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὥς σύ. ⁴⁰ καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Οὕτως οὐκ ἴσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορήσαι μετ' ἐμοῦ; ⁴¹ γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον ἢ δὲ σὰρξ ἀσθενής. ⁴² πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο λέγων Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο παρελθεῖν ἐὰν μὴ αὐτὸ πῶ, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. ⁴³ καὶ ἔλθων πάλιν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. ⁴⁴ καὶ ἀφείς αὐτοὺς πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν πάλιν. ⁴⁵ τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς καὶ λέγει αὐτοῖς Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀπαρτωλῶν. ⁴⁶ ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.

270. Iesus comprehenditur.

Lc. XXII, 47-53; Mc. XIV, 43-52; Mt. XXVI, 47-56; Io. XVIII, 2-11.

Lc. XXII. ⁴⁷ Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα προήρχετο αὐτούς, καὶ ἤγγικεν τῷ Ἰησοῦ φιλεῖν αὐτόν. ⁴⁸ Ἰησοὺς δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως;

⁴⁹ ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον εἶπαν Κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μα-

Mc. XIV. ⁴³ Καὶ εὐθὺς ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος παραγίνεται ὁ Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. ⁴⁴ δεδώκει δὲ ὁ παραδιδούς αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς λέγων Ὅν ἂν φιλήσῃ αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτόν καὶ ἀπάγετε ἀσφαλῶς. ⁴⁵ καὶ ἔλθων εὐθὺς προσελθὼν αὐτῷ λέγει Ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ⁴⁶ οἱ δὲ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῷ καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

Mt. XXVI. ⁴⁷ Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθεν καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολλὸς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. ⁴⁸ ὁ δὲ παραδιδούς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων Ὅν ἂν φιλήσῃ αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτόν. ⁴⁹ καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν Χαίρει, Ῥαββί· καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ⁵⁰ ὁ δὲ Ἰησοὺς εἶπεν αὐτῷ Ἐταίρει, ἐφ' ὃ πάρει. τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

Mt. XXVI, 45. το α. λοιπον (TSV) pot. q. om. (H).

χαίρη; ⁵⁰ καὶ ἐπάταξεν εἰς τις ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως τὸν δοῦλον καὶ ἀφείλεν τὸ οὖς αὐτοῦ τὸ δεξιόν. ⁵¹ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὑπακούετε ὡς τούτου· καὶ ὁ ἀπάμενος τοῦ ὄπτιου ἴασατο αὐτόν.

⁵² εἶπεν δὲ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγούς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους Ὡς ἐπὶ ληστήν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων; ⁵³ καθ' ἡμέραν ὄντος μου μετ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ, οὐκ ἐξετείνετε τὰς χειράς ἐπ' ἐμέ· ἀλλ' αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

Io. XVIII. ² Ἦιδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ³ ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἐκ τῶν Φαρισαίων ὑπηρέτας ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων. ⁴ Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτὸν ἐξήλθεν, καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνα ζητεῖτε; ⁵ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς Ἐγὼ εἰμι. εἰσπτήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν μετ' αὐτῶν. ⁶ ὥς οὖν εἶπεν αὐτοῖς Ἐγὼ εἰμι, ἀπήλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπασσαν χαμαί. ⁷ πάλιν οὖν ἐπηρώ-

⁴⁷ εἰς δὲ τις τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὠτόριον.

⁴⁸ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ὡς ἐπὶ ληστήν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; ⁴⁹ καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. ⁵⁰ καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον πάντες. ⁵¹ Καὶ νεανίσκος τις συνηκολούθει αὐτῷ περιβεβλημένος σινδὸνα ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν αὐτόν, ⁵² ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδὸνα γυμνὸς ἔφυγεν.

⁵¹ καὶ ἰδοὺ εἰς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὠτόριον. ⁵² τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀπόστρεψον τὴν μάχαιράν σου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρῃ ἀπολοῦνται. ⁵³ ἡ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι ἄρτι πλείω δώδεκα λεγιῶνας ἀγγέλων; ⁵⁴ πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι; ⁵⁵ Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις Ὡς ἐπὶ ληστήν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμενος διδάσκων καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. ⁵⁶ Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ φραφαὶ τῶν προφητῶν. Τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

Τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. ⁸ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγὼ εἰμι· εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἀφετε τοὺτους ὑπάγειν. ⁹ ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν ὅτι Οὐς δέδωκάς μοι οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδέν. ¹⁰ Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἰλκυσεν αὐτήν καὶ ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτόριον τὸ δεξιόν. ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος. ¹¹ εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ Βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ πατήρ οὐ μὴ πῶ αὐτό;

271. Iesus ducitur ad Annam.

Io. XVIII, 12-13.

Io. XVIII. ¹² Ὁ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτόν. ¹³ καὶ ἤγαγον πρὸς Ἀνναν πρῶ-

τον· ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, δὲ ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου·

Mt. XXVI, 53. πλειῶ (TH) uel πλειους η (SV).

Io. XVIII, 5. om. ο ἰησους α. εγω (TH) pot. q. add. (SV). — 7. επηρωτησεν αυτους (H) uel αυτους επηρωτησεν (TSV).

272. Adducitur ad Caiapham principem sacerdotum. Triplex negatio Petri.

Lc. XXII, 54-62; Mc. XIV, 53-54. 66-72; Mt. XXVI, 57-58. 69-75; Io. XVIII, † 24. 14-27.

Lc. XXII. ⁵⁴Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον καὶ εἰσήγαγον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. ⁵⁵περιαψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς καὶ συνκαθισάντων ἐκάθητο ὁ Πέτρος μέσος αὐτῶν.

⁵⁶ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ εἶπεν Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν· ⁵⁷ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων Οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι. ⁵⁸καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· ὁ δὲ Πέτρος ἔφη Ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί, ⁵⁹καὶ διαστάσης ὥσει ὥρας μίς ἄλλος τις διισχυρίζετο λέγων Ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν, καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν. ⁶⁰εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα δὲ λέγεις. καὶ παραχρήμα ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ

ἐφώνησεν ἀλέκτωρ. ⁶¹καὶ στραφείς ὁ κύριος ἐνέβλεψεν τῷ Πέτρῳ, καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ κυρίου ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι σήμερον ἀπαρνήσῃ με τρίς. ⁶²καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

Io. XVIII. † ²⁴Ἀπέστειλεν δὲ αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα. ¹⁴ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλευσας τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἓνα ἄνθρωπον ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.

Mc. XIV. ⁵⁸Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ συνέρχονται πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς. ⁵⁴καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἦν συνκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς.

⁶⁶Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως, ⁶⁷καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει Καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ Ἰησοῦ. ⁶⁸ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων Οὐτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι σὺ τί λέγεις, καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον, καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. ⁶⁹καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν ἤρξατο πάλιν λέγειν τοῖς παρεστώσιν ὅτι Οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν. ⁷⁰ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστώτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ Γαλιλαῖός εἶ· ⁷¹ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε.

⁷²καὶ εὐθὺς ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησεν· καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τὸ ῥήμα ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα δις φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ, καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν. XV, 1^a § 274.

¹⁵ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος καὶ ἄλλος μαθητής. ὁ δὲ μαθητής ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισηλθεν τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, ¹⁶ὁ δὲ Πέτρος εἰστέκει πρὸς τῇ

Mt. XXVI. ⁵⁷Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. ⁵⁸ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος. Seq. §§ 274 et 273.

⁶⁹Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσήλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. ⁷⁰ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων Οὐκ οἶδα τί λέγεις. ⁷¹ἐξεληθόντα δὲ εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν αὐτὸν ἄλλη καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ Οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. ⁷²καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὅρκου ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. ⁷³μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἐστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δηλὸν σε ποιεῖ. ⁷⁴τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.

καὶ εὐθὺς ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. ⁷⁵καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς ἀπαρνήσῃ με, καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς. XXVII, 1 § 274.

Lc. XXII, 57. om. αυτον p. ηρνησατο (HV) pot. q. add. (TS). — 61. του ρηματος (H) uel του λογου (TSV).

Mc. XIV, 68. και αλεκτωρ εφωνησεν (TSV) pot. q. om. (H).

Mt. XXVI, 58. απο α. μακροθεν (HV) pot. q. om. (TS). — 71. om. αυτον p. δε (HV) uel add. (TS). — τοις (TH) pot. q. αυτοις (SV).

Io. XVIII, 24. δε pot. q. συν (THSV).

θύρα ἔξω. ἔξηλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος ὁ γνω-
στὸς τοῦ ἀρχιερέως καὶ εἶπεν τῇ θυρωρῷ καὶ εἰσή-
γαγεν τὸν Πέτρον. ¹⁷λέγει οὖν τῷ Πέτρῳ ἡ παι-
δίσκη ἡ θυρωρός Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ
ἀνθρώπου τούτου; λέγει ἐκεῖνος Οὐκ εἰμί. ¹⁸εἰς-
τήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιὰν
πεποικηκότες, ὅτι ψυχὸς ἦν, καὶ θερμαίνοντο· ἦν
δὲ καὶ ὁ Πέτρος μετ' αὐτῶν ἐστὼς καὶ θερμαινόμε-
νος. ¹⁹Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν Ἰησοῦν περὶ
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ.
²⁰ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς Ἐγὼ παρρησίᾳ λελάληκα
τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ καὶ
ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντες οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται,
καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν· ²¹τί με ἐρωτᾷς; ἐρώ-

τησον τοὺς ἀκηκόοντας τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οἱ τοι
οὐδ' αὖτις εἶπον ἐγώ. ²²ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἰς
παρεστηκῶς τῶν ὑπηρετῶν ἔδωκεν ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ
εἰπὼν Οὕτως ἀποκρίνη τῷ ἀρχιερεῖ; ²³ἀπεκρίθη
αὐτῷ Ἰησοῦς Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ
τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; *²⁴(ante ¹⁴)
²⁵Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἐστὼς καὶ θερμαινόμενος.
εἶπον οὖν αὐτῷ Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
εἶ; ἡρνήσατο ἐκεῖνος καὶ εἶπεν Οὐκ εἰμί. ²⁶λέγει
εἰς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν οὐ
ἀπέκοψεν Πέτρος τὸ ὄπλιον Οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν
τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ; ²⁷πάλιν οὖν ἡρνήσατο Πέ-
τρος· καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.

273. Improperia.

Lc. XXII, 63-65; Mc. XIV. 65; Mt. XXVI, 67-68.

Lc. XXII. ⁶³Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ
συνέχοντες αὐτὸν ἐνέπαιζον αὐτῷ
δέροντες, ⁶⁴καὶ περικαλύψαντες
αὐτὸν ἐπηρώτων λέγοντες Προ-
φήτευσον, τίς ἐστὶν ὁ παῖσας σε;
⁶⁵καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες
ἔλεγον εἰς αὐτόν.

Mc. XIV. ⁶⁵Καὶ ἤρξαντό τινες
ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν
αὐτοῦ τὸ πρόσωπον καὶ κολαφίζειν
αὐτόν καὶ λέγειν αὐτῷ Προφήτευ-
σον, καὶ οἱ ὑπηρέται ῥάπισμασιν
αὐτὸν ἔλαβον. 66-72 § 272.

Mt. XXVI. ⁶⁷Τότε ἐνέπτυσαν
εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολά-
φισαν αὐτόν, οἱ δὲ ἔραπισαν ⁶⁸λέ-
γοντες Προφήτευσον ἡμῖν, χρι-
στέ, τίς ἐστὶν ὁ παῖσας σε; 69-75
§ 272.

274. Iesus, interrogatus denuo a Caipha, a Synedrio condemnatur.

Lc. XXII, 66-71; Mc. XV, 1^a. XIV, 55-64; Mt. XXVII, 1. XXVI, 59-66.

Lc. XXII. ⁶⁶Καὶ ὥς ἐγένετο
ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον
τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμ-
ματεῖς, καὶ ἀπήγαγον αὐτόν εἰς τὸ
συνέδριον αὐτῶν,

Mc. XV. ^{1^a}Καὶ εὐθὺς πρῶτῃ
συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιε-
ρεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ
γραμματέων καὶ ὄλον τὸ συνέδριον
1^b § 275.

XIV. ⁵⁵οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ
ὄλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν κατὰ
τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ θανα-
τῶσαι αὐτόν, καὶ οὐχ ἠύρισκον·
⁵⁶πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν
κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι
οὐκ ἦσαν. ⁵⁷καὶ τινες ἀναστάντες
ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ λέ-
γοντες ⁵⁸ὅτι Ἡμεῖς ἠκούσαμεν

Mt. XXVII. ¹Πρώτας δὲ γενο-
μένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι
τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὥστε
θανατῶσαι αὐτόν· 2 § 275.

XXVI. ⁵⁹οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ
τὸ συνέδριον ὄλον ἐζήτουν ψευ-
δομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὅ-
πως αὐτόν θανατώσωσιν, ⁶⁰καὶ οὐχ
εἶρον πολλῶν προσελθόντων ψευ-
δομαρτύρων.

ὑστερον δὲ προσελ-
θόντες δύο ⁶¹εἶπαν Οὗτος ἔφη

Lc. XXII, 64. om. αυτον p. επηρωτων (TH) uel add. (SV).

Mt. XXVI, 60. προσελθοντων ψευδομαρτυρων (TH) pot. q. ψ. π. (SV).

67 λέγοντες Εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, εἰπὸν ἡμῖν. εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ὁ ἄν υμῖν εἴπω οὐ μὴ πιστεύσητε. 68 ἂν δὲ ἔρωτήσω οὐ μὴ ἀποκριθῆτε. 69 ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ. 70 εἶπαν δὲ πάντες Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη Ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐγὼ εἰμι. 71 οἱ δὲ εἶπαν Τί ἔτι ἔχομεν μαρτυρίας χρεῖαν; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.	αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ὁ ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω. 59 καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. 60 καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπηρώτησεν τὸν Ἰησοῦν λέγων Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; 61 ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; 62 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ὁ ἐγὼ εἰμι, καὶ ὤψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. 63 ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; 64 ἠκούσατε τῆς βλασφημίας; τί υμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου. 65 § 273; 66-72 § 272.	Δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν, τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομήσαι. cf. Io. II, 19 § 29. 62 καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ Οὐδὲν ἀποκρίνη; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; 63 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ Ὁ ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. 64 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω υμῖν, ἀπ' ἅρτι ὤψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. 65 τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων Ὁ βλασφήμησεν· τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν· τί υμῖν δοκεῖ; 66 οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον Ὁ ἐνοχὸς θανάτου ἐστίν. 67-68 § 273; 69-75 § 272.
--	--	--

275. Iesus ducitur ad Pilatum.

Lc. XXIII, 1; Mc. XV, [1^a] 1^b; Mt. XXVII, [1] 2; Io. XVIII, 28.

Lc. XXIII. 1 Καὶ ἀναστὰς ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλάτον.	Mc. XV. 1 [Καὶ ἐθὺς πρῶτὸν συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων καὶ ὅλον τὸ συνέδριον cf. § 274] δῆσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ.	Mt. XXVII. [1 Πρωίας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὥστε θανατῶσαι αὐτόν· cf. § 274] 2 καὶ δῆσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.	Io. XVIII. 28 Ἀγούσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καιάφα εἰς τὸ πραιτώριον· ἦν δὲ πρῶτὸν καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλλὰ φάγουσιν τὸ πᾶσχα.
--	---	---	---

276. Desperatio proditoris.

Mt. XXVII, 3-10.

Mt. XXVII. 3 Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδίδους τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῖσιν καὶ πρεσβυτέροις 4 λέγων Ὁ ἡμαρτον παραδούς αἷμα ἀθῶνον. οἱ

Lc. XXII, 67. εἶπον (TH) pot. q. εἶπε (SV).

Mt. XXVI, 61. om. αὐτον (H) ante οἰκοδομήσαι (TSV) uel post. — 65. om. αὐτου p. βλασφημίαν (TH) pot. q. add. (SV). — XXVII, 3. παραδίδους (SV) pot. q. παραδούς (TH). — ἐστρεψεν (TH) uel ἀπεστρεψεν (SV). — 4. αθῶνον (TSV) pot. q. δικαῖον (H).

δὲ εἶπαν Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψῃ. ⁵ καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγατο. ⁶ Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον Οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν. ⁷ συμβούλιον δὲ λαβόντες ἡγόρασαν ἕξ αὐτῶν τὸν Ἀγρὸν τοῦ Κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. ⁸ διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος

Ἀγρὸς Αἵματος ἕως τῆς σήμερον. ⁹ Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ, ¹⁰ καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέν μοι Κύριος.

277. Iesus a Iudaeis accusatur coram Pilato.

Lc. XXIII, 2; Io. XVIII, 29-32.

Lc. XXIII. ² Ἦρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες Τοῦτον εὗραμεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ κωλύοντα φόρους Καίσαρι διδόναι καὶ λέγοντα αὐτὸν χριστὸν βασιλέα εἶναι.

Io. XVIII. ²⁹ Ἐξήλθεν οὖν ὁ Πιλάτος ἔξω πρὸς αὐτοὺς καὶ φησιν Τίνα κατηγορίαν φέρετε τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ³⁰ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακὸν ποιῶν, οὐκ ἄν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν. ³¹ εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα. ³² ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ ὃν εἶπεν σημαίνων ποῖω θανάτῳ ἡμελλεν ἀποθνήσκειν.

278. A Pilato interrogatur.

Lc. XXIII, 3; Mc. XV, 2; Mt. XXVII, 11; Io. XVIII, 33-38^a.

Lc. XXIII. ³ Ὁ δὲ Πιλάτος ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη Σὺ λέγεις.

Mc. XV. ² Καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει Σὺ λέγεις.

Mt. XXVII. ¹¹ Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐστάθη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν λέγων Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη Σὺ λέγεις.

Io. XVIII. ³³ Εἰσηλθεν οὖν πάλιν εἰς τὸ πραιτώριον ὁ Πιλάτος καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ³⁴ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἀπὸ σεαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις ἢ ἄλλοι εἰπὼν σοι περὶ ἐμοῦ; ³⁵ ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος Μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; ³⁶ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ

ἐμὴ, οἱ ὑπηρετῶν οἱ ἐμοὶ ἡγωνίζοντο ἄν, ἵνα μὴ παρδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεθῆν. ³⁷ εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεὺς εἰμι. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ. πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. ^{38a} λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος Τί ἐστιν ἀλήθεια;

Io. XVIII, 29. om. κατα p. φερετε (TH) pot. q. add. (SV). — 31. ο a. πιλατος (TSV) pot. q. om. (H). — ουν p. ειπον (TSV) pot. q. om. (H). — 34. ειπον σοι (H) uel σοι ειπον (TSV). — 36. η βασιλεια η εμη 2° (THV) pot. q. η εμη β. (S).

279. 280. 281. 282. Lc. XXIII, 4-18.—Mc. XV, 3-7.—Mt. XXVII, 12-16.—Io. XVIII, 38^b.

279. Pilatus incertus haeret.

Mc. XV, 3-5; Mt. XXVII, 12-14.

Mc. XV. ³ Καὶ κατηγοροῦν αὐτοῦ οἱ ἄρχιερεῖς πολλά. ⁴ ὁ δὲ Πιλάτος πάλιν ἐπρωτὰ αὐτὸν λέγων Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν. ⁵ ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πιλάτον.

Mt. XXVII. ¹² Καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο. ¹³ τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος Οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσιν; ¹⁴ καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν.

280. Nullam inueniendo causam damnandi, Iesum ad Herodem mittit.

Lc. XXIII, 4-12; Io. XVIII, 38^b.

Lc. XXIII. ⁴ ὁ δὲ Πιλάτος εἶπεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους Οὐδὲν εὐρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. ⁵ οἱ δὲ ἐπίσχυον λέγοντες ὅτι Ἄνασείει τὸν λαὸν διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἄρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε. ⁶ Πιλάτος δὲ ἀκούσας ἐπρωτῶτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστιν, ⁷ καὶ ἐπιγινούς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστὶν ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρόδην, ὅντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταῦταις ταῖς ἡμέραις. ⁸ ὁ δὲ Ἡρόδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν, ἦν γὰρ ἐξ ἱκανῶν χρόνων θέλων

ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκοῦειν περὶ αὐτοῦ, καὶ ἡλιπίζεν τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. ⁹ ἐπρωτὰ δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. ¹⁰ εἰστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. ¹¹ ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρόδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας περιβαλὼν ἐσθῆτα λαμπράν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. ¹² Ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ τε Ἡρόδης καὶ ὁ Πιλάτος ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προὔπηρχον γὰρ ἐν ἑχθρᾷ ὄντες πρὸς αὐτούς.

Io. XVIII. ^{38b} Καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξήλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς Ἐγὼ οὐδεμίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν.

281. Pilatus proponit dimissionem Iesu post poenam morte mitiorem.

Lc. XXIII, 13-17.

Lc. XXIII. ¹³ Πιλάτος δὲ συναλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν ¹⁴ εἶπεν πρὸς αὐτούς Προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὥς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας οὐθὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ

τούτῳ αἴτιον ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. ¹⁵ ἀλλ' οὐδὲ Ἡρόδης, ἀνέπεμψεν γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς· καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ. ¹⁶ παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. (¹⁷ ἀνάγκην δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἓνα.)

282. Suadentibus maioribus, plebs dimissionem Barabbae anteponit.

Lc. XXIII, 18-23; Mc. XV, 6-14; Mt. XXVII, 15-18. 20-23; Io. XVIII, 39-40.

Lc. XXIII. ¹⁸ Ἀνέκραγον δὲ παν- πληθεὶ λέγοντες Αἴρε τοῦτον, ἀπέλευεν αὐτοῖς ἓνα δέσμιον ὃν ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββάν.

Mc. XV. ⁶ Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλευεν αὐτοῖς ἓνα δέσμιον ὃν παρηγοῦντο. ⁷ ἦν δὲ ὁ λεγόμενος

Mt. XXVII. ¹⁵ Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰθώκει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἓνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ᾔθελον. ¹⁶ εἶχον

Lc. XXIII, 17. om. (TH) pot. q. add. (SV).

¹⁹ ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ. ²⁰ πάλιν δὲ ὁ Πιλάτος προσεφώνησεν αὐτοῖς, θέλων ἀπολύσαι τὸν Ἰησοῦν. ²¹ οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες Σταύρου αὐτόν. ²² δ' δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς αὐτοῦς Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὑρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. ²³ οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι; καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν.

Βαραββᾶς μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδεμένους οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. ⁸ καὶ ἀναβάς ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς ἐποίει αὐτοῖς. ⁹ ὁ δὲ Πιλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων Θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ¹⁰ ἐγίνωσκεν γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἄρχιερεῖς.

¹¹ οἱ δὲ ἄρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς. ¹² ὁ δὲ Πιλάτος πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν αὐτοῖς Τί οὖν ποιήσω ὃν λέγετε τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ¹³ οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν Σταύρωσον αὐτόν. ¹⁴ ὁ δὲ Πιλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς Τί γὰρ ἐποίησεν κακόν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραξαν Σταύρωσον αὐτόν. 15^a § 286.

δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον λεγόμενον Βαραββᾶν. ¹⁷ συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν; ¹⁸ ἥδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. 19 § 285.

²⁰ Οἱ δὲ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. ²¹ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον Τὸν Βαραββᾶν. ²² λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν; λέγουσιν πάντες Σταυρωθήτω. ²³ ὁ δὲ ἔφη Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες Σταυρωθήτω. 24 § 285.

Io. XVIII. ³⁹ Ἔστιν δὲ συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἕνα ἀπολύσω ὑμῖν ἐν τῷ Πάσχα· βούλεσθε οὖν ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ⁴⁰ ἐκραύγασαν οὖν

πάλιν λέγοντες Μὴ τοῦτον ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς ληστής.

283. Iesus flagellatur.

Mc. XV. ^{15b} Καὶ παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας ἵνα σταυρωθῇ.

Mt. XXVII. ^{26b} Τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

Io. XIX. ¹ Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίγωσεν.

284. Spinis coronatur.

Mc. XV, 16-19; Mt. XXVII, 27-30; Io. XIX, 2-3.

Mc. XV. ¹⁶ Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἕσω τῆς αὐλῆς, ὃ ἔστιν πραιτώριον, καὶ συνκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν. ¹⁷ καὶ ἐνδιόσκουσιν αὐτὸν πορφύραν καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάν-

Mt. XXVII. ²⁷ Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν. ²⁸ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην περιέθηκαν αὐ-

Io. XIX. ² Καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἕξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν, ³ καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν καὶ ἔλεγον Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν

Mt. XXVII, 16 et 17. notetur lectio Ἰησοῦν a. Βαραββᾶν. — 23. om. ηγεμων p. δε 1° (TH) pot. q. add. (SV). Io. XVIII, 39. απολυσω υμιν (THV) pot. q. υ, α, (S).

285. 286. Mc. XV, 15^a. 18-19.—Mt. XXVII, 19. 24-26^a. 29-30.—Io. XIX, 3-15.—Lc. XXIII, 24-25.

θινον στέφανον· ¹⁸ καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν Χαίρε, βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. ¹⁹ καὶ ἔτυπτον αὐ- τοῦ τὴν κεφαλὴν καλὰ μω καὶ ἐνέπτυσον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ. ²⁰ § 286.	τῷ, ²⁹ καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφα- λῆς αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπρο- σθεν αὐτοῦ ἐνέπαιξαν αὐτῷ λέ- γοντες Χαίρε, βασιλεὺς τῶν Ἰου- δαίων, ³⁰ καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐ- τὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ³¹ § 286.	Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδουσιν αὐτῷ ῥαπίσματα.
---	--	--

285. Peruicacia Iudaeorum euincit Pilati segnem uoluntatem.

Mt. XXVII, 19. 24-25; Io. XIX, 4-15.

Mt. XXVII. ¹⁹ Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βή-
ματος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα
Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ, πολλὰ γὰρ ἔπαθον
σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. ²⁰⁻²³ § 282. ²⁴ Ἰδὼν δὲ
ὁ Πιλάτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος

γίνεται λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέ-
ναντι τοῦ ὄχλου λέγων Ἀθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵ-
ματος τούτου· ὑμεῖς ὀψεσθε. ²⁵ καὶ ἀποκριθεὶς
πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ
ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.

Io. XIX. ⁴ Ἐξῆλθεν πάλιν ἔξω ὁ Πιλάτος καὶ
λέγει αὐτοῖς Ἴδε ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε
ὅτι οὐδεμίαν αἰτίαν εὗρίσκω ἐν αὐτῷ. ⁵ ἐξῆλθεν οὖν
ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ
τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς Ἴδου ὁ ἄν-
θρωπος. ⁶ ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
ὑπηρέται ἐκραύγασαν λέγοντες Σταύρωσον σταύ-
ρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Λάβετε αὐτὸν
ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε, ἐγὼ γὰρ οὐχ εὗρίσκω ἐν αὐτῷ
αἰτίαν. ⁷ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Ἡμεῖς
νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθα-
νεῖν, ὅτι υἱὸν θεοῦ ἑαυτὸν ἐποίησεν. ⁸ Ὅτε οὖν
ἤκουσεν ὁ Πιλάτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφο-
βήθη, ⁹ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν καὶ
λέγει τῷ Ἰησοῦ Πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρι-
σιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. ¹⁰ λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος
Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἑξουσίαν ἔχω ἀπο-

λῦσαι σε καὶ ἑξουσίαν ἔχω σταυρώσαι σε; ¹¹ ἀπεκρί-
θη αὐτῷ Ἰησοῦς Οὐκ εἶχες ἑξουσίαν κατ' ἐμοῦ
οὐδεμίαν εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοὶ ἄνωθεν· διὰ τοῦτο
ὁ παραδούς μέ σοι μελίζονα ἁμαρτίαν ἔχει. ¹² ἐκ
τούτου ὁ Πιλάτος ἐζήτει ἀπολῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ
Ἰουδαῖοι ἐκραύγασαν λέγοντες Ἐὰν τοῦτον ἀπο-
λύσης, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλεὺς
ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. ¹³ Ὁ οὖν Πι-
λάτος ἀκούσας τῶν λόγων τούτων ἤγαγεν ἔξω τὸν
Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ βήματος εἰς τόπον λεγό-
μενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. ¹⁴ ἦν
δὲ παρασκευὴ τοῦ Πάσχα, ὥρα ἦν ὡς ἔκτη. καὶ
λέγει τοῖς Ἰουδαίοις Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. ¹⁵ ἐκραύ-
γασαν οὖν ἐκεῖνοι Ἄρον ἄρον, σταύρωσον αὐτόν.
λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Τὸν βασιλεὺς ὑμῶν σταυ-
ρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς Οὐκ ἔχομεν βα-
σιλέα εἰ μὴ Καίσαρα.

286. Iesus damnatur et Iudaeis traditur.

Lc. XXIII, 24-25; Mc. XV, 15^a [15^b] 20^a; Mt. XXVII, 26^a [26^b] 31^a; Io. XIX, 16^a.

Lc. XXIII. ²⁴ Καὶ Πι- λάτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἷτημα αὐτῶν. ²⁵ ἀπέ-	Mc. XV. ^{15a} Ὁ δὲ Πι- λάτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι	Mt. XXVII. ^{26a} Τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βα- ραββᾶν
--	---	--

Mt. XXVII, 24. ἀπεναντι (TSV) pot. q. κατεναντι (H). — om. του δικαίου α. τουτου (TH) pot. q. add. (SV). —
29. ενεπαιξαν (TH) pot. q. ενεπαιζον (SV). — βασιλευ (TH) pot. q. ο βασιλευς (SV).
Io. XIX, 4. εξηλθεν (T) pot. q. και εξηλθεν (H). — 12. εκραυγασαν (HV) uel εκραυγαζον (TS).

λυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν
καὶ φόνον βεβλημένον εἰς
φυλακὴν ὃν ἦτουντο, τὸν
δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ
θελήματι αὐτῶν.

ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βα-
ραββᾶν [15^b καὶ παρέδω-
κεν τὸν Ἰησοῦν φραγελ-
λώσας ἵνα σταυρωθῇ. cf.
§ 283.]

20^a καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν
αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν
τὴν πορφύραν καὶ ἐνέ-
δυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ.

[26^b τὸν δὲ Ἰησοῦν φρα-
γελλώσας παρέδωκεν ἵνα
σταυρωθῇ. cf. § 283.]

31^a καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν
αὐτῷ ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν
χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν
αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.

Io. XIX. 16^a Τότε οὖν
παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς
ἵνα σταυρωθῇ.

287. Iter ad Golgotha.

Lc. XXIII, 26-32; Mc. XV, 20^b-21; Mt. XXVII, 31^b-32; Io. XIX, 16^b-17^a.

Lc. XXIII. 26 Καὶ ὥς
ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλα-
βόμενοι Σίμωνά τινα Κυ-
ρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ’
ἄγρου ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν
σταυρὸν φέρειν ὅπισθεν
τοῦ Ἰησοῦ. 27 Ἡκολούθει
δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ
λαοῦ καὶ γυναικῶν αἱ
ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν
αὐτόν. 28 στραφεὶς δὲ
πρὸς αὐτάς Ἰησοὺς εἶπεν
Θυγατέρες Ἱερουσαλήμ,
μὴ κλαίετε ἐπ’ ἐμέ· πλὴν
ἐφ’ ἑαυτάς κλαίετε καὶ
ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, 29 ὅτι
ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν
αἷς ἐροῦσιν Μακάριαι αἱ
στεῖραι καὶ αἱ κοιλίαι αἱ
οὐκ ἐγέννησαν καὶ μαστοὶ
οἱ οὐκ ἔθρεψαν. 30 τότε
ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρε-
σιν Πέσετε ἐφ’ ἡμᾶς,
καὶ τοῖς βουνοῖς Καλύ-
ψατε ἡμᾶς. 31 ὅτι εἰ ἐν
τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα
ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί
γένηται; 32 Ἡγόντο δὲ
καὶ ἕτεροι κακοῦργοι δύο
σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.

Mc. XV. 20^b Καὶ ἐξά-
γουσιν αὐτόν ἵνα σταυ-
ρώσωσιν αὐτόν. 21 καὶ
ἀγγαρεύουσιν παράγοντά
τινα Σίμονα Κυρηναῖον
ἐρχόμενον ἀπ’ ἄγρου, τὸν
πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ
Ῥούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν
σταυρὸν αὐτοῦ.

Mt. XXVII. 31^b Καὶ
ἀπήγαγον αὐτόν εἰς τὸ
σταυρώσαι. 32 Ἐξερχό-
μενοι δὲ εἶρον ἄνθρωπον
Κυρηναῖον ὀνόματι Σί-
μωνα· τοῦτον ἡγγάρευ-
σαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν
αὐτοῦ.

Io. XIX. 16^b Παρέλα-
βον οὖν τὸν Ἰησοῦν·
17^a καὶ βαστάζων αὐτῷ
τὸν σταυρὸν

Lc. XXIII, 25. om. την α. φυλακην (TH) pot. q. add. (SV). — 28. om. ο α. Ιησους (TH) uel add. (SV). — 30. πε-
σετε (S) pot. q. πεσατε (THV). — 32. κακοῦργοι δυο (H) uel δ. κ. (TSV).

Io. XIX, 17^a. αυτω (H) uel εαυτω (TSV).

288. 289. 290. Lc. XXIII, 33. 38.—Mc. XV, 22-24^a. 25-28.—Mt. XXVII, 33-35^a. 37-38.—Io. XIX, 17^b-22.

288. Crucifixio Iesu.

Lc. XXIII, 33^a; Mc. XV, 22-24^a. 25; Mt. XXVII, 33-35^a; Io. XIX, 17^b-18^a.

Lc. XXIII. 33^a Καὶ ὅτε ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν

Mc. XV. 22 Καὶ φέ-
ρουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸν
Γολγοθᾶν τόπον, ὃ ἐστὶν
μεθερμηνεούμενον Κρα-
νίου Τόπος. 23 καὶ ἐδί-
δουν αὐτῷ ἐσμυρνισμένον
οἶνον, ὃς δὲ οὐκ ἔλαβεν.
24^a καὶ σταυροῦσιν αὐτόν.
24^b § 292. 25 ἦν δὲ ὥρα
τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐ-
τόν. 26 § 290.

Mt. XXVII. 33 Καὶ ἔλ-
θόντες εἰς τόπον λεγό-
μενον Γολγοθᾶ, ὃ ἐστὶν
Κρανίου Τόπος λεγόμε-
νος, 34 ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν
οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγ-
μένον· καὶ γευσάμενος
οὐκ ἠθέλησεν πιεῖν.
35^a σταυρώσαντες δὲ
αὐτόν 35^b § 292.

Io. XIX. 17^b Ἐξῆλθεν
εἰς τὸν λεγόμενον Κρα-
νίου Τόπον, ὃ λέγεται
Ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ, 18^a ὅ-
που αὐτὸν ἐσταύρωσαν,

289. Crucifixio latronum.

Lc. XXIII. 33^b καὶ
τοὺς κακούργους, ὃν μὲν
ἐκ δεξιῶν ὃν δὲ ἐξ ἄρι-
στερῶν.

Mc. XV. 27 Καὶ σὺν
αὐτῷ σταυροῦσιν δύο λη-
στές, ἓνα ἐκ δεξιῶν καὶ
ἓνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ.
(28 καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφή
ἡ λέγουσα Καὶ μετὰ ἀνό-
μων ἐλογίσθη.)

Mt. XXVII. 38 Τότε
σταυροῦνται σὺν αὐτῷ
δύο λησταί, εἷς ἐκ δεξιῶν
καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων. 39-
43 § 294.

Io. XIX. 18^b Καὶ μετ'
αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐντεθ-
θεν καὶ ἐντεθθεν, μέσον
δὲ τὸν Ἰησοῦν.

290. Ponitur titulus.

† Lc. XXIII, 38; Mc. XV, 26; Mt. XXVII, 37; Io. XIX, 19-22.

† Lc. XXIII. 38 Ὁν δὲ καὶ ἐπι-
γραφή ἐπ' αὐτῷ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΟΥΤΟΣ.

Io. XIX. 19^a Ἐγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος
καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον
ΙΗΣΟΥΣ Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ
ΙΟΥΔΑΙΩΝ. 20 τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ
ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς
πόλεως ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμ-

Mc. XV. 26 Καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφή
τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη Ο
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

Mt. XXVII. 37 Καὶ ἐπέθηκεν
ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰ-
τίαν αὐτοῦ γεγραμμένην ΟΥΤΟΣ
ΕΣΤΙΝ ΙΗΣΟΥΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ. 38 § 289.

μένον Ἑβραϊστὶ, Ῥωμαϊστὶ, Ἑλληνιστὶ. 21 ἔλεγον
οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων Μὴ γρά-
φε Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος
εἶπεν Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων εἰμὶ. 22 ἀπεκρίθη ὁ
Πιλάτος Ὁ γέγραφα γέγραφα.

Lc. XXIII, 33. ἦλθον (V; H ἦλθαν) pot. q. ἀπηλθον (TS). — 38. p. αὐτῷ om. γραμμασιν ἑλληνικοῖς καὶ ρωμαικοῖς καὶ ἑβραίοις pot. q. add. (S).

Mc. XV, 22. μεθερμηνεούμενον (TS) pot. q. μεθερμηνευόμενος (HV). — 28. om. (THV) non autem add. (S).

Io. XIX, 21. τῶν Ἰουδαίων εἰμι (H) pot. q. ε, τ, ι. (TSV).

Lc. XXIII, 34-35.—Mc. XV, 24^b. 29.—Mt. XXVII, 35^b-36. 39-40.—Io. XIX, 23-27. 291. 292. 293. 294.

291. Prima uox Christi, ueniam pro Iudaeis implorantis.

Lc. XXIII. 34^a Ο δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασιν τί ποιοῦσιν.

292. Vestes diuiduntur.

Lc. XXIII, 34^b; Mc. XV, 24^b; Mt. XXVII, 35^b-36; Io. XIX, 23-24.

Lc. XXIII. 34^b Διαμε-
ρίζομενοι δὲ τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ ἔβαλον κληρον.

Mc. XV. 24^b Καὶ δια-
μερίζονται τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ, βάλλοντες κληρον
ἐπ' αὐτὰ τίς τί ἄρη. 25 §
288.

Mt. XXVII. 35^b Διαμε-
ρίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ
βάλλοντες κληρον, 36 καὶ
καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν
ἐκεῖ. 37 § 290.

Io. XIX. 23 Οἱ οὖν
στρατιῶται ὅτε ἐσταύρω-
σαν τὸν Ἰησοῦν ἔλαβον τὰ
ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐποίη-
σαν τέσσαρα μέρη, ἑκά-
στον στρατιώτῃ μέρος, καὶ
τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ
χιτῶν ἄραφος, ἐκ τῶν
ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου.
24 εἶπαν οὖν πρὸς ἀλλή-
λους Μὴ σχίσωμεν αὐ-
τόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ
αὐτοῦ τίνος ἔσται· ἵνα
ἡ γραφὴ πληρωθῇ
Διμερίσαντο τὰ ἱμά-
τιά μου ἑαυτοῖς
καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν
μου ἔβαλον κληρον.
Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται
ταῦτα ἐποίησαν·

293. Secunda uox Christi, matrem discipulo committentis.

Io. XIX, 25-27.

Io. XIX. 25 Εἰστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ
Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς
αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καὶ Μαρία ἡ Μαгда-
ληνή. 26 Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν

μαθητὴν παρεστῶτα δὲν ἡγάπα λέγει τῇ μητρὶ Γύ-
ναι, ἴδε ὁ υἱός σου. 27 εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ Ἴδε ἡ
μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ
μαθητὴς αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια.

294. Blasphemiae Iudaeorum.

Lc. XXIII, 35-37; Mc. XV, 29-32^a; Mt. XXVII, 39-43.

Lc. XXIII. 35 Καὶ εἰστήκει ὁ
λαὸς θεωρῶν. ἐξεμυκτήριζον δὲ
καὶ οἱ ἄρχοντες λέγοντες Ἄλλους

Mc. XV. 29 Καὶ οἱ παραπορευό-
μενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινούν-
τες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγον-

Mt. XXVII. 39 Οἱ δὲ παραπο-
ρευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κι-
νούντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν 40 καὶ

Lc. XXIII, 34^a. add. (TSV) non autem om. (H).

Io. XIX, 24. om. η λεγουσα p. πληρωθη (TH) pot. q. add. (SV).

ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὐτός ἐστιν ὁ χριστὸς τοῦ θεοῦ, ὁ ἐκλεκτός. ³⁶ ἐνέπαιξαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι, ὅξος προσφέροντες αὐτῷ ³⁷ καὶ λέγοντες· Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν.

Τες Οὐὰ δὲ καταλύων τὸν ναὸν καὶ οἰκοδομῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις, ³⁸ σῶσον σεαυτὸν καταβάς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ³¹ ὁμοίως καὶ οἱ ἄρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον· Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· ³² ὁ χριστὸς ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν.

λέγοντες· Ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, καὶ κατὰ βῆθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ⁴¹ ὁμοίως καὶ οἱ ἄρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον· ⁴² Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστίν, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτόν. ⁴³ πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν, βυσάσθω νῦν εἰ θέλει αὐτόν· εἶπεν γὰρ ὅτι· Θεοῦ εἰμι υἱός.

294bis. Lc. XXIII, 38 = § 290.

* Lc. XXIII. ³⁸ ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφή ἐπ' αὐτῷ· Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων οὗτος.

295. Tertia uox Christi, Paradisum latroni poenitenti promittentis.

Lc. XXIII, 39-43; Mc. XV, 32^b; Mt. XXVII, 44.

Lc. XXIII. ³⁹ Εἰς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτὸν λέγων· Οὐχὶ σὺ εἶ ὁ χριστός; σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. ⁴⁰ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπιτιμῶν αὐτῷ ἔφη· Οὐδὲ φοβῆ σὺ τὸν θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; ⁴¹ καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν. ⁴² καὶ ἔλεγεν Ἰησοῦ, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ⁴³ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀμήν σοι λέγω, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

Mc. XV. ³² Καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

Mt. XXVII. ⁴⁴ Τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησταὶ οἱ συνεσταυρωθέντες σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

296. Quarta uox Christi, a Patre derelicti.

Lc. XXIII, 44-45^a; Mc. XV, 33-35; Mt. XXVII, 45-47.

Lc. XXIII. ⁴⁴ Καὶ ἦν ἡδὴ ὥσπερ ὥρα ἔκτη καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ'

Mc. XV. ³³ Καὶ γενομένης ὥρας ἔκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν

Mt. XXVII. ⁴⁵ Ἀπὸ δὲ ἔκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πάσαν

Lc. XXIII, 36. ἐνεπαιζαν (TH) pot. q. ἐνεπαίζον (SV). — 38. p. αὐτω om. γραμμασιν ἐλληνικοῖς καὶ ρωμαϊκοῖς καὶ ἐβραϊκοῖς (THV) pot. q. add. (S). — 42. ἐν τῇ βασιλείᾳ (TSV) non autem εἰς τὴν βασιλείαν (H).

Mt. XXVII, 40. καὶ α. καταβῆθι (T) pot. q. om. (HSV). — 42. πιστευσόμεν (HV) uel πιστευσώμεν (TS).

Lc. XXIII, 44-46.—Mc. XV, 33-37.—Mt. XXVII, 45-50.—Io. XIX, 28-30. 297. 298. 299. 300.

3λην τήν γήν ἕως ὥρας ἑνάτης ^{45a} τοῦ ἡλίου ἐκλιπόντος,	γῆν ἕως ὥρας ἑνάτης. ³⁴ καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ Ἐλωὶ ἔλωι λαμὰ σαβαχ- θανί; ὃ ἔστιν μεθερμηνευόμενον Ὁ θεός μου ὁ θεός μου, εἰς τί ἐγκατέλιπές με; ³⁵ καὶ τινες τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον Ἰδε Ἡλίαν φωνεῖ.	τήν γῆν ἕως ὥρας ἑνάτης. ⁴⁶ περὶ δὲ τὴν ἑνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων Ἡλί Ἡλί λεμὰ σαβαχθανί; τοῦτ' ἔστιν Θεέ μου θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκα- τέλιπες; ⁴⁷ τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἡλίαν φωνεῖ οὐτος.
---	---	--

296bis. Lc. XXIII, 45^b = § 301.

* Lc. XXIII. ^{45 b} ἐσχίσθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον.

297. Quinta uox Christi sitientis.

Mc. XV, 36; Mt. XXVII, 48-49; Io. XIX, 28-29.

Mc. XV. ³⁶ Δραμὼν δέ τις γε- μίσας σπόγγον ὄξους περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν, λέγων Ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἡλίας καθελεῖν αὐτόν.	Mt. XXVII. ⁴⁸ Καὶ εὐθέως δρα- μὼν εἰς ἕξ αὐτῶν καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περι- θεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. ⁴⁹ οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον Ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἡλίας σώσων αὐτόν.	Io. XIX. ²⁸ Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤδη πάντα τετέλε- σται ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφὴ λέγει Διψῶ. ²⁹ σκευὸς ἔκειτο ὄξους με- στόν. σπόγγον οὖν μεστὸν τοῦ ὄξους ὑσσὺ περιθέντες προσή- νεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι.
--	---	--

298. Sexta uox Christi: Consummatum est.

Io. XIX. ^{30a} Ὅτε οὖν ἔλαβεν τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Τετέλεσται.

299. Septima uox Christi, spiritum suum patri commendantis.

Lc. XXIII. ^{46a} Καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνευμά μου.

300. Mors Christi.

Lc. XXIII. ^{46 b} Τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέπνευσεν.	Mc. XV. ³⁷ Ὁ δὲ Ἰη- σοῦς ἀφείδς φωνὴν μεγά- λην ἐξέπνευσεν.	Mt. XXVII. ⁵⁰ Ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φω- νῇ μεγάλῃ ἀφήκεν τὸ πνεῦμα.	Io. XIX. ^{30 b} Καὶ κλί- νας τὴν κεφαλὴν παρέ- δωκεν τὸ πνεῦμα.
---	---	---	---

Mt. XXVII, 46. ἀνεβόησεν (TSV) pot. q. ἐβόησεν (H). — ἡλι ἡλι (TSV) pot. q. ἡλωι (H). Tisch. ἡλει. — 47. οτι (THV) pot. q. om. (S). — 49. ἐλεγον (TSV) pot. q. εἶπαν (H).
Io. XIX, 29. υσσῶ, non autem υσσῶπω (THSV).

301. 302. 303. Lc. XXIII, 45^b. 47-50.—Mc. XV, 38-42.—Mt. XXVII, 51-57.—Io. XIX, 31-38.

301. Res, centurio, turba, mulieres uarie afficiuntur.

Lc. XXIII, † 45^b, 47-49; Mc. XV, 38-41; Mt. XXVII, 51-56.

Lc. XXIII. †⁴⁵ ^bἘσχίσθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον.

⁴⁷Ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατοντάρχης τὸ γενόμενον ἐδόξαζεν τὸν θεὸν λέγων Ὅντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. ⁴⁸καὶ πάντες οἱ συναρραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωρήσαντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες τὰ στήθη ὑπέστρεφον. ⁴⁹εἰσήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτοῦ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ γυκαίνες αἱ συνακολουθοῦσαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα. (cf. VIII, 1-3 § 81.)

Mc. XV. ³⁸Καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω.

³⁹Ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἑναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτως ἐξέπνευσεν εἶπεν Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς θεοῦ ἦν. ⁴⁰Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς καὶ Μαριάμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσήτος μήτηρ καὶ Σαλώμη, ⁴¹αἱ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διεκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβδσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.

Mt. XXVII. ⁵¹Καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο, καὶ ἡ γῆ ἐσεισθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχισθησαν, ⁵²καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεφύθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν, ⁵³καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. ⁵⁴Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γινόμενα ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες Ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. ⁵⁵Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ. ⁵⁶ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσήφ μήτηρ καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

302. Latus Iesu perforatur.

Io. XIX, 31-37.

Io. XIX. ³¹Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον ἵνα κατεργάσιν αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἔρῳσιν. ³²ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συνσταυρωθέντος αὐτῷ. ³³ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἔλθόντες, ὡς εἶδον ἤδη αὐτὸν τεθνηκότα,

οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη, ³⁴ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν, καὶ ἐξηλθεν εὐθὺς αἷμα καὶ ὕδωρ. ³⁵καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκεν, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία, καὶ ἐκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθὴ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύητε. ³⁶ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ Ὅσοτον οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ, ³⁷καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει Ὅψονται εἰς δὴν ἐξεκέντησαν.

303. Iesus sepelitur.

Lc. XXIII, 50-56^a; Mc. XV, 42-47; Mt. XXVII, 57-61; Io. XIX, 38-42.

Lc. XXIII. ⁵⁰Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσήφ βου-

Mc. XV. ⁴²Καὶ ἦδη ὄψιας γενομένης, ἐπεὶ

Mt. XXVII. ⁵⁷Ὅψιας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄν-

Io. XIX. ³⁸Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησεν τὸν Πι-

Lc. XXIII, 49. αὐτου (S) uel αυτω (THV).
Mt. XXVII, 56. ιωσηφ (TH) pot. q. ιωση (SV).

λευτῆς ὑπάρχων, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος. ⁵¹οὗτος οὐκ ἦν συνκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ⁵²οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾗτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ⁵³καὶ καθελὼν ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὕτω κείμενος. ⁵⁴Καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, καὶ σάββατον ἐπέφωσκεν. ⁵⁵Κατακολουθήσασαι δὲ αἱ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνελθυῖσαι ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὥς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, ⁵⁶ὑποστρέψασαι δὲ ἦτολμασαν ἄρώματα καὶ μύρα.

ἦν παρασκευῆ, ὃ ἐστὶν προσάββατον, ⁴³ἐλθὼν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας εὐσχήμων βουλευτῆς, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πιλάτον καὶ ᾗτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ⁴⁴δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκεν, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ ἤδη ἀπέθανεν, ⁴⁵καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδώρησατο τὸ πτώμα τῷ Ἰωσήφ. ⁴⁶καὶ ἀγοράσας σινδόνα καθελὼν αὐτὸν ἐνεμίλησεν τῇ σινδόνι καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνημεῖῳ ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημεῖου. ⁴⁷Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαгдаληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσήτος ἐθεώρουν ποὺ τέθειται.

θρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, τοῦνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθητεύθη τῷ Ἰησοῦ. ⁵⁸οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾗτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πιλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. ⁵⁹καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσήφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ ἐν σινδόνι καθαρῷ, ⁶⁰καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημεῖῳ ὃ ἐλατόμηνεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημεῖου ἀπήλθεν. ⁶¹Ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαгдаληνὴ καὶ ἄλλη Μαρία καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

λάττον Ἰωσήφ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητῆς τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλάτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρεν τὸ σῶμα αὐτοῦ. ⁵⁹ἦλθεν δὲ καὶ Νικοδήμος, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μίγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὥς λίτρας ἑκατόν. ⁴⁰ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἁρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. ⁴¹ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κήπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἦν τεθειμένος. ⁴²ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

304. Mulieres silentes in sabbato.

Lc. XXIII. ⁵⁶b Καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολὴν.

305. Sepulcrum custoditur.

Mt. XXVII, 62-66.

Mt. XXVII. ⁶²Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἧτις ἐστὶν μετὰ τὴν παρασκευὴν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλάτον ⁶³λέγοντες Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. ⁶⁴κέλευσον οὖν ἀσφαλίσθῃναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μή ποτε

ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐτὸν καὶ εἴπωσιν τῷ λαῷ ὅτι ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης. ⁶⁵ἔφη αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Ὅχι, ἔχετε κουστωδία, ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὥς οἴδατε. ⁶⁶οἱ δὲ πορευθέντες ἡσφαλίσαντο τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

Lc. XXIII, 51. συνκατατεθειμένος (HV) pot. q. συνκατατιθεμένος (TS).
Mc. XV, 44. ἡδη (H) pot. q. παλαι (TSV).—46. ἐθηκεν (H) uel κατεθηκεν (TSV).—μνημειῳ (SV) uel μνηματι (TH).
Mt. XXVII, 57. ἐμαθητεύθη (TH) pot. q. ἐμαθητεύσεν (SV). — 59. ἐν α. σινδόνι (H) uel om. (TSV). — 60. αὐτο (THV) pot. q. om. (S). — 64. αὐτοῦ (SV) pot. q. om. (TH). — 65. om. δε p. ἐφη (TH) pot. q. add. (SV).
Io. XIX, 38. om. ο p. ἰωσηφ (H) uel add. (TSV).

PARS SEPTIMA.

RESURRECTIO, APPARITIONES ET ASCENSIO CHRISTI.

306. Mulieres ad Sepulcrum.

Lc. XXIV, 1-2; Mc. XVI, 1-4; Mt. XXVIII, 1-4; Io. XX, 1.

Lc. XXIV. ¹Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέως ἐπὶ τὸ μνήμα ἦλθον φέρουσαι αἱ ἡτοιμασάν ἄρώματα. ²εὖρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου.

Mc. XVI. ¹Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαгдаληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἡγόρασαν ἄρώματα ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. ²καὶ λίαν πρῶτὴ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἀνατείναντος τοῦ ἡλίου. ³καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; ⁴καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκύλισται ὁ λίθος, ἦν γὰρ μέγας σφόδρα.

Mt. XXVIII. ¹Ὁψέ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθεν Μαρία ἡ Μαгдаληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. ²καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβάς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ³ἦν δὲ ἡ εἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιών. ⁴ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς νεκροί.

Io. XX. ¹Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαгдаληνὴ ἔρχεται πρῶτὴ σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον ἡρμένον ἐκ τοῦ μνημείου.

307. Magdalena currit ad Petrum.

Io. XX. ²Τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ

Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς Ὁραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.

Mc. XVI, 1. om. η p. σαββατου (TSV) pot. q. add. (H).
Mt. XXVIII, 1. μαρία (H) uel μαριαμ (TSV).

308. Angeli apparent mulieribus.

Lc. XXIV, 3-8; Mc. XVI, 5-8; Mt. XXVIII, 5-7.

Lc. XXIV. ³Εἰσελθοῦσαι δὲ οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. ⁴καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἀπορείῳσθαι αὐτάς περὶ τοῦτου καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθῇτι ἀστραπτούσῃ. ⁵Ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν εἶπαν πρὸς αὐτάς Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; ⁶οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἡγέρθη. μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὧν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, ⁷λέγων τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. ⁸καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ.

Mc. XVI. ⁵Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιούσι περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. ⁶ὁ δὲ λέγει αὐταῖς Μὴ ἐκθαμβείσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρητὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἡγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. ⁷ἀλλὰ ὑπάγετε εἰπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι Προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. ⁸καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημεῖου, εἶχεν γὰρ αὐτάς τρόμος καὶ ἔκστασις· καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπαν, ἐφοβοῦντο γάρ.

Mt. XXVIII. ⁵Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν· Μὴ φοβείσθε ὑμεῖς, οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε· ⁶οὐκ ἔστιν ὧδε, ἡγέρθη γὰρ καθὼς εἶπεν· δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο· ⁷καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἰπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε· ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν.

309. Mulieres quod uiderunt discipulis nunciant.

Lc. XXIV, 9-11; Mt. XXVIII, 8.

Lc. XXIV. ⁹Καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημεῖου ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἑνδεκα καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς. ¹⁰ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου· καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. ¹¹καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὥσει λῆρος τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς.

Mt. XXVIII. ⁸Καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημεῖου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

310. Petrus et Iohannes ad Sepulcrum.

Lc. XXIV, 12; Io. XX, 3-10.

Lc. XXIV. ¹²Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον· καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια μόνα· καὶ ἀπήλθεν πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.

Io. XX. ³Ἐξήλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς, καὶ ἦρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ⁴ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμεν τάχιον τοῦ Πέτρου καὶ ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, ⁵καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ⁶ἔρχεται οὖν καὶ Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον·

Lc. XXIV, 9. ταῦτα παντα (HV) uel παντα ταυτα (TS). — 12. εαυτον (SV) pot. q. αυτον (H); T et H om. u.

καὶ θεωρεῖ τὰ θρόνια κείμενα, ⁷ καὶ τὸ σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν θονίων κείμενον ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον. ⁸ τότε οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητῆς ὃ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν. ⁹ οὐδέπω γὰρ ᾗδεισαν τὴν γραφὴν ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ¹⁰ ἀπήλθον οὖν πάλιν πρὸς αὐτοὺς οἱ μαθηταί.

311. Iesus apparet Mariae Magdalene.

Mc. XVI, 9-11; Mt. XXVIII, 9-10; Io. XX, 11-18.

Mc. XVI. ⁹ Ἀναστὰς δὲ πρῶτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον **Μαρίᾳ** τῇ **Μαγδαληνῇ**, παρ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια.

Mt. XXVIII. ⁹ Καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς ὑπῆντησεν αὐταῖς λέγων

Χαίρετε· αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ, ¹⁰ τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς **Μὴ** φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγεῖλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν **Γαλιλαίαν**, καὶ κεῖ με ὕψονται.

¹⁰ ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις πένθοσι καὶ κλαίουσιν· ¹¹ καὶ οἱ ἀκούσαντες ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς ἠπίστησαν.

Io. XX. ¹¹ **Μαρία** δὲ εἰσῆλκει πρὸς τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα. ὡς οὖν ἔκλαιεν παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον, ¹² καὶ θεωρεῖ δύο ἄγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἓνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ¹³ καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι **Γύναι**, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς **Ὅτι** ἦραν τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ¹⁴ ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. ¹⁵ λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς **Γύναι**, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστίν λέγει αὐτῷ **Κύριε**, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ ἔθηκες αὐτόν, καὶ γὰρ αὐτὸν ἀρῶ. ¹⁶ λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς **Μαριάμ**. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ **Ἑβραϊστί** **Ῥαββουνί**, ὃ λέγεται **Διδάσκαλε**. ¹⁷ λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς **Μὴ** μου ἅπτου, οὐπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπὲ αὐτοῖς **Ἀναβαίνω** πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν καὶ θεόν μου καὶ θεὸν ὑμῶν. ¹⁸ ἔρχεται **Μαρία** ἡ **Μαγδαληνὴ** ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι **Ἐώρακα** τὸν κύριον· καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

Io. XX, 18. **μαρία** (SV) **pot. q. μαριαμ** (TH).

312. Custodes Sepulcri pecunia corrupti.

Mt. XXVIII, 11-15.

Mt. XXVIII. ¹¹ Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ τινες τῆς κουστῳδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῶσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. ¹² καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις ¹³ λέγοντες Εἴπατε ὅτι Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς

ἐλθόντες ἔκλειψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. ¹⁴ καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. ¹⁵ οἱ δὲ λαβόντες ἀργύρια ἐποίησαν ὥς ἐδιδάχθησαν. Καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον.

313. Iesus apparet duobus discipulis euntibus in Emmaus.

Lc. XXIV, 13-32; Mc. XVI, 12.

Lc. XXIV. ¹³ Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευόμενοι εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἑξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, ἥ ὄνομα Ἐμμαούς, ¹⁴ καὶ αὐτοὶ ὁμιλοῦν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. ¹⁵ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν καὶ αὐτὸς Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς, ¹⁶ οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν. ¹⁷ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι οὗς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες; καὶ ἐστάθησαν σκυθρωποί. ¹⁸ ἀποκριθεὶς δὲ εἰς ὄνόματι Κλεόπας εἶπεν πρὸς αὐτόν Σὺ μόνος παροικεῖς Ἱερουσαλήμ καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; ¹⁹ καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ποῖα; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ²⁰ ὅπως τε παρέδωκεν αὐτόν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. ²¹ ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ. ἀλλὰ γε καὶ σὺν πάσιν τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει ἄφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. ²² ἀλλὰ καὶ γυναῖκες τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὀρθριναὶ ἐπὶ τὸ μνημεῖον

²³ καὶ μὴ εὐροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι οἱ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. ²⁴ καὶ ἀπηλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτως καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. ²⁵ καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς Ὡ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεῦειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται· ²⁶ οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; ²⁷ καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωυσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διερμήνευσεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. ²⁸ Καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς προσεποιήσατο πορρωτέρω πορεύεσθαι. ²⁹ καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν λέγοντες Μείνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἐσπέραν ἐστὶν καὶ κέκλικεν ἤδη ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθεν τοῦ μέναι σὺν αὐτοῖς. ³⁰ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτόν μετ' αὐτῶν λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἐπέδιδου αὐτοῖς. ³¹ αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. ³² καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους Οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν ὥς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὥς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς;

Mc. XVI. ¹² Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ πορευομένοις εἰς ἄγρόν.

Lc. XXIV, 13. ἦσαν πορευόμενοι p. ἡμερα (TH) pot. q. p. αὐτων (SV). — ἐξηκοντα (THSV), pot. q. εκατον ἐξηκοντα. — 24. καὶ α. αἱ (TSV) pot. q. om. (H). — 27. om. τι ἡν α. τα περὶ (THV) non autem add. (S).

Mt. XXVIII, 14. om. αὐτον p. πεισομεν (TH) uel add. (SV). — 15. om. ἡμερας p. σημερον (TSV) pot. q. add. (H).

314. Duo discipuli cum apostolis conferunt.

Lc. XXIV, 33-35; Mc. XVI, 13.

Lc. XXIV. ³³Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρον ἡθροισμένους τοὺς ἑνδεκά καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, ³⁴λέγοντας ὅτι ὄντως ἠγέρθη ὁ κύριος καὶ ὤφθη Σίμωνι. ³⁵καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

Mc. XVI. ¹³Κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκεῖνοις ἐπίστευσαν. cf. Lc. XXIV, 41 § 315.

315. Iesus apparet discipulis, absente Thoma.

Lc. XXIV, 36-43; Io. XX, 19-23.

Lc. XXIV. ³⁶Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν (καὶ λέγει αὐτοῖς Εἰρήνη ὑμῖν). ³⁷πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμβοιοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. ³⁸καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ διὰ τί διαλογισμοὶ ἀναβαλίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν; ³⁹ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου ὅτι ἐγὼ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σὰρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. ⁴⁰καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. ⁴¹Ἐτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων εἶπεν αὐτοῖς Ἐχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε; ⁴²οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρους· ⁴³καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.

Io. XX. ¹⁹Ὁσῆς οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς Εἰρήνη ὑμῖν. ²⁰καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευράν αὐτοῖς· ἔχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον. ²¹εἶπεν οὖν αὐτοῖς πάλιν Εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. ²²καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐτοῖς Λάβετε πνεῦμα ἅγιον· ²³ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ἀφένονται αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῆτε κεκράτηνται.

316. Iterum apparet, praesente Thoma.

Mc. XVI, 14; Io. XX, 24-29.

Mc. XVI. ¹⁴Ὑστερον ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἑνδεκά ἐφανερώθη, καὶ ὠνειδίσειεν τὴν ἀπιστίαν αὐ-

τῶν καὶ σκληροκαρδίαν ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐξηγεμένον ἐκ νεκρῶν οὐκ ἐπίστευσαν.

Io. XX. ²⁴Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν Ἰησοῦς· ²⁵ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ Ἐωράκαμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσίν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τόπον τῶν ἥλων καὶ βάλω μου τὴν χεῖρα εἰς τὴν πλευράν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. ²⁶Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται

ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν Εἰρήνη ὑμῖν. ²⁷εἵτα λέγει τῷ Θωμᾷ Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὅδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός. ²⁸ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός μου. ²⁹λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὅτι ἐώρακάς με πεπίστευκας; μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.

Lc. XXIV, 36. καὶ λεγει αυτοις ειρηνη υμιν (SV) uel om. (TH). — 38. εν τη καρδια (TH) pot. q. εν ταις καρδιαις (SV).
Mc. XVI, 14. om. δε p. υστερον (TSV) uel add. (H).
Io. XX, 25. τοπον (T) non autem τυπον 2° (HSV).

316bis. Io. XX, 30-31 = § 321.

* Io. XX. ³⁰ Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν, ἀ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. ³¹ ταῦτα δὲ

γέγραπται ἵνα πιστεύητε ὅτι Ἰησοῦς ἔστιν ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

317. Apparitio ad mare Tiberiadis.

Io. XXI, 1-23.

Io. XXI. ¹ Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβε-
ριάδος· ἐφανέρωσεν δὲ οὕτως. ² Ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος καὶ Ναθα-
ναὴλ ὁ ἀπὸ Κανὰ τῆς Γαλιλαίας (καὶ οἱ τοῦ Ζεβε-
δαίου) καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. ³ λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος Ὑπάγω ὀλιεύειν· λέγουσιν αὐτῷ Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν. ⁴ πρωῒας δὲ ἤδη γινομένης ἔστη Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ᾔδεισαν οἱ μα-
θηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἔστιν. ⁵ λέγει οὖν αὐτοῖς Ἰησοῦς Παιδιά, μή τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ Οὔ. ⁶ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὐρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἐλκύσαι ἴσχυον ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων. ⁷ λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ Ὁ κύριός ἐστιν. Σίμων οὖν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστιν, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο, ἦν γὰρ γυμνός, καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν· ⁸ οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον, οὐ γὰρ ᾔσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς ἀλλὰ ὥς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων, σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων. ⁹ Ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ ἄρτον. ¹⁰ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. ¹¹ ἀνέβη οὖν Σίμων Πέτρος καὶ εἴλκυσε τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν· καὶ τοσούτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. ¹² λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν Σὺ τίς εἶ;

εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν. ¹³ ἔρχεται Ἰησοῦς καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως. ¹⁴ Τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.

¹⁵ Ὅτε οὖν ἠρίστησαν λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με πλεόν τούτων; λέγει αὐτῷ Ναί, κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ Βόσκε τὰ ἄρνία μου. ¹⁶ λέγει αὐτῷ πάλιν δεύ-
τερον Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ Ναί, κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ Ποίμιναιε τὰ πρόβατά μου. ¹⁷ λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον Σίμων Ἰωάννου, φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ Κύριε, πάντα σὺ οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Βόσκε τὰ πρόβατά μου. ¹⁸ ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἡς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτε-
νεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος ζώσει σε καὶ οὔσει ὅπου οὐ θέλεις· ¹⁹ τοῦτο δὲ εἶπεν σημαίνων πῶς θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ Ἀκολουθεῖ μοι. ²⁰ Ἐπιστραφεὶς ὁ Πέτρος θοὺντα, δς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δαίπνῳ ἐπὶ τὸ στή-
θος αὐτοῦ καὶ εἶπεν Κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε; ²¹ τοῦτον οὖν ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ Κύριε, οὗτος δὲ τίς; ²² λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σὺ μοι ἀκολουθεῖ. ²³ Ἐξῆλθεν οὖν οὗτος ὁ λόγος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει, καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ' Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;

Io. XXI, 2. add. καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου (THSV) uel om. — 3. om. οὖν p. ἐξῆλθον (TH) pot. q. add. (SV). — 4. εἰς α. τον (HV) pot. q. ἐπὶ (TS). — 12. δε (TSV) pot. q. om. (H). — 16. προβατα (SV) pot. q. προβατια (TH). — 17. cf. 16. — 23. καὶ οὐκ εἶπεν (TS) pot. q. οὐκ εἶπεν δε (HV).

318. Apparitio in monte Galilaeo.

Mc. XVI, 15-18; Mt. XXVIII, 16-20.

Mc. XVI. ¹⁵ Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ¹⁶ ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. ¹⁷ σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύουσιν ἀκολουθήσει ταῦτα, ἐν τῷ ὀνόματι μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν, γλώσσαις λαλήσουσιν καὶ ναῖς, ¹⁸ καὶ ἐν ταῖς χερσὶν ὅφεις ἄρουσιν καὶ θανάσιμόν τι πίωσιν οὐ μὴ αὐτοὺς βλάβῃ· ἐπὶ ἄρρώστοις χεῖρας ἐπιθήσουσιν καὶ καλῶς ἔξουσιν.

Mt. XXVIII. ¹⁶ Οἱ δὲ ἑνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ¹⁷ καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν, οἱ δὲ ἐδίστασαν. ¹⁸ καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. ¹⁹ πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ²⁰ διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μετ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

319. Ultima apparitio in ciuitate sancta.

Lc. XXIV, 44-49.

Lc. XXIV. ⁴⁴ Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς Οὗτοι οἱ λόγοι μου οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὦν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωυσέως καὶ προφῆταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. ⁴⁵ τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ⁴⁶ ὅτι οὕτως γέγραπται παθεῖν τὸν χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν

τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ⁴⁷ καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν εἰς ἅφεςιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρχάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ. ⁴⁸ ὑμεῖς μάρτυρες τούτων. ⁴⁹ καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν τῇ πόλει ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους δύναμιν.

320. Iesus in caelum ascendit.

Lc. XXIV, 50-53; Mc. XVI, 19-20.

Lc. XXIV. ⁵⁰ Εξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἕως πρὸς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. ⁵¹ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. ⁵² καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, ⁵³ καὶ ἦσαν διαπαντὸς ἐν τῷ ἱερῷ εὐλογοῦντες τὸν θεόν.

Mc. XVI. ¹⁹ Ὁ μὲν οὖν κύριος Ἰησοῦς μετὰ τὸ λαλήσαι αὐτοῖς ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ. ²⁰ ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργούντος καὶ τὸν λόγον βεβαιούντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων.

Lc. XXIV, 48. om. εστε p. υμεις (TH) pot. q. add. (SV). — 49. και ιδου εγω (HV) pot. q. καγω (TS).

EPILOGVS.

321. Epilogus Iohannis.

† Io. XX, 30-31.

† Io. XX. ³⁰ Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα
ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν, ἃ οὐκ
ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. ³¹ ταῦτα δὲ
γέγραπται ἵνα πιστεύητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ χριστὸς
ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν
τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

322. Epilogus discipulorum Iohannis.

Io. XXI, 24-25.

Io. XXI. ²⁴ Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν
περὶ τούτων καὶ ὁ γράψας ταῦτα, καὶ οἶδμεν ὅτι
ἀληθὴς αὐτοῦ ἡ μαρτυρία ἐστίν.
²⁵ Ἔστιν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς,
ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἓν, οὐδ' αὐτὸν οἶμαι τὸν
κόσμον χωρήσειν τὰ γραφόμενα βιβλία.

EXPLICIT EVANGELIORVM SYNOPSIS.

Io. XX, 31. πιστεύητε (TH) pot. q. πιστευσήτε (SV). — XXI, 24. ἐστι p. μαρτυρία (TH) pot. q. p. ἀληθής (SV).
— αὐτοῦ p. ἀλαθής (TH) pot. q. p. μαρτυρία (SV).

Index generalis.

PROLEGOMENA.

<i>Lectori salutem.</i>	p.	IX
<i>Sigla</i>	p.	XII
<i>Index fragmentorum iuxta ordinem fere chronologicum</i>	p.	XIII
<i>Lucae sequentia</i>	p.	XXIII
<i>Marci sequentia</i>	p.	XXIV
<i>Matthaei sequentia.</i>	p.	XXIV
<i>Iohannis sequentia.</i>	p.	XXV
<i>Conspectus geographicus</i>	p.	XXVI
<i>Conspectus chronologicus</i>	p.	XXVII

TEXTVS SACRI.

<i>Prooemium</i>	p.	3
<i>Pars I.—Aurora salutis</i>	p.	4
<i>Pars II.—Iohannis ducit ad Christum</i>	p.	10
<i>Pars III.—Ministerium in Galilaea, usque ad discessionem multorum</i>	p.	21
<i>Pars IV.—Instantior praedicatio, praesertim extra Galilaeam</i>	p.	64
<i>Pars V.—Ultima praedicatio</i>	p.	121
<i>Pars VI.—Passio Christi</i>	p.	151
<i>Pars VII.—Resurrectio, apparitiones et ascensio Christi</i>	p.	168
<i>Epilogus</i>	p.	175

LAVS TIBI CHRISTE.

Errata

p. xxvii	Consp. Chron., Iun. .	<i>leg.</i>	euulsae	<i>pro</i>	euellatae
p. 5 § 4	Lc. I, 28	. . .	εὐλογημένη	. . .	εὐλογομένη
p. 18 § 30	Io. II, 25	. . .	ἵνα	. . .	ἵνα
p. 22 § 36	Io. IV, 14	. . .	ἄν	. . .	ἄν
p. 25 § 43	Lc. IV.	. . .	39	. . .	30
p. 25 § 44	Mc. I, 33	. . .	ἦν	. . .	ἦν
p. 28 § 47	Lc. V, 14.	. . .	ἀλλά	. . .	ἀλλά
p. 41 § 76	Lc. VII, 9.	. . .	ἀκολουθοῦντι	. . .	ἀκ λουθοῦντι
p. 45 § 85	Mt. XIII, 14.	. . .	Ἰησάου	. . .	Ἰσαίου
p. 62 § 109	Io. VI, 37.	. . .	πρός με	. . .	πρός με
p. 66 § 114	Mc. VII, 9 <i>nota</i>	. . .	τηρησητε	. . .	τηρησητη
p. 90 § 159	Lc. X	. . .	39	. . .	37
p. 124 § 228	Mt. XXVI	. . .	ἡ ἐδύνατο	. . .	ἐδύνατο
p. 153 § 270	Mt. XXVI, 56	. . .	ἵνα	. . .	ἵνα

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΗΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ca

